

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Analiza potrzeb inwestycyjnych i form wsparcia w województwie kujawsko-pomorskim, w tym w zakresie możliwości zastosowania instrumentów finansowych

Raport cząstkowy Moduł 2

Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o. o.

ul. Kierbedzia 4, 00-728 Warszawa
tel. 22 256 39 00, fax. 22 256 39 10

biuro@pag-uniconsult.pl

www.pag-uniconsult.pl

Imapp Consulting Sp. z o.o.

ul. Twarda 44, 00-831 Warszawa
hello@imapp.consulting

www.imapp.consulting.eu

The logo for imapp consulting consists of the words 'imapp consulting' in a white, lowercase, sans-serif font, centered within a dark blue rectangular background.

Warszawa, 10 grudnia 2021 r.

Streszczenie

Niniejszy raport opisuje wyniki badania Modułu II, zrealizowanego przez konsorcjum firm Imapp Consulting i Policy & Action Group Uniconsult na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Zasadniczym celem Modułu II badania było przedstawienie propozycji nowych produktów finansowania w ramach poszczególnych typów instrumentów finansowych, odpowiadających specyfice obszarów problemowych objętych FE KP 2021-2027, zaprezentowanie propozycji rozwiązań zapewniających ograniczenie konkurencji pomiędzy podobnymi typami instrumentów finansowych, proponowanych do wdrożenia w ramach FE KP 2021-2027 oraz wdrażanych w RPO WK-P 2014-2020, a także weryfikacja możliwości wykorzystania przez Instytucję Zarządzającą środków zwróconych, uzyskanych w ramach polityki wyjścia z instrumentów finansowych z perspektyw 2014-2020 i 2007-2013 wraz z propozycjami wykorzystania tych środków dla kształtowania instrumentów finansowych.

W Priorytecie 1, za zasadne uznajemy wykorzystanie jako form wsparcia instrumentów finansowych, operujących w sferze interwencji, (uogólniając) dotyczącej transformacji technologicznej przedsiębiorstw i ukierunkowania ich rozwoju na nowoczesne modele biznesowe, w tym oparte na cyfryzacji, wdrożenia innowacyjnych rozwiązań i wyników działalności B+R, rozwiązań innowacyjnych nie opartych na wynikach działalności badawczo-rozwojowej, jak również podnoszenia produktywności oraz wspierania ich internacjonalizacji. Ta sfera interwencji objęta jest CS 1iii, który ma na celu wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP. Proponujemy zatem wprowadzenie (kontynuację) następujących instrumentów finansowych: (1) produktu dłużnego tj. „Pożyczki rozwojowej” – instrument „czysty” / mieszany (zależnie od cech przedsięwzięcia – spełniania tytułów uprawniających do umorzenia części kapitału) oraz (2) produktu kapitałowego („Wejście kapitałowe”). Celem proponowanego instrumentu dłużnego jest wsparcie inwestycji przedsiębiorstw w wartości niematerialne i prawne, maszyny urządzenia i wyposażenie, w tym zapewniające robotyzację / automatyzację procesów wytwórczych, wzrost poziomu technologicznego i produktywności – prowadzących do wzrostu konkurencyjności. Instrument ten pomyślany został jako narzędzie finansowania kilku typów projektów, a mianowicie: polegających na wdrożeniu wyników działalności B+R+I do poziomu zaawansowanej skali produkcyjnej, zapewniających wzrost produktywności, w tym obejmujących automatyzację / robotyzację procesów wytwórczych / usługowych, wspierających prowadzenie działalności eksportowej oraz prowadzących do zmiany modelu biznesowego przedsiębiorstwa na cyfrowy – cyfryzacja procesów w przedsiębiorstwie. W związku z szerokim spektrum inwestycji, zakres finansowy jednostkowej pożyczki ustalony został na poziomie (maksymalnie) 5 mln zł. Przewidziano również długi okres finansowania, sięgający 10 lat (wraz z karencją). W przypadku „Pożyczki rozwojowej” zaproponowany został szeroki zakres zachęt, obejmujących różne tytuły umorzeń tj. ze względu na przedmiot przedsięwzięcia, obejmujący wdrożenie wyników działalności B+R lub innowacyjnej, skutkujące innowacją produktową lub procesową (co najmniej w skali rynku regionalnego),

umorzenie ze względu na wysoki poziom innowacyjności wdrożeń wyników działalności B+R lub innowacyjnej (szczególnie premiowana innowacja na skalę krajową), umorzenie z tytułu realizacji inwestycji cyfryzacyjnej, prowadzącej do transformacji modelu biznesowego (na cyfrowy), umorzenie z tytułu lokalizacji inwestycji na obszarach negatywnej sytuacji społeczno-gospodarczej, umorzenie z tytułu realizacji inwestycji w zakresie wykorzystania potencjałów endogenicznych oraz (umorzenie warunkowe) z tytułu lokalizacji inwestycji na obszarze rewitalizacji określonym w Gminnym Programie Rewitalizacji. W „Pożyczce rozwojowej” zaproponowano także wsparcie bezzwrotne w postaci dotacji na usługi doradcze / wsparcie techniczne oraz szkoleniowe, dotyczące przedmiotu inwestycji oraz wykorzystania jej rezultatów. Inne, uwzględnione w instrumencie zachęty, dotyczą stosowania oprocentowania preferencyjnego związanego z różnymi cechami finansowanych przedsięwzięć tj. ich zgodnością z inteligentnymi specjalizacjami regionu (RIS), realizacją sprzedaży eksportowej oraz krótkim stażem rynkowych (przedsiębiorstwa młode, działające nie dłużej niż 3 lata od dnia rejestracji). Pośród cech podnoszących atrakcyjność instrumentu wskazać można także na możliwość sfinansowania wszystkich wydatków kwalifikowanych środkami pożyczkowymi (co do zasady, nie występuje konieczność asygnowania wkładu własnego przez pożyczkobiorcę). Drugi instrument, proponowany w sferze CS 1iii, to produkt przewidujący finansowanie typu equity („Wejście kapitałowe”). Jest to produkt ukierunkowany na finansowanie wczesnych faz rozwojowych spółek, w tym spółek „odpryskowych” (spin-off/ out), zapewniające rozwój działalności biznesowej. „Wejście kapitałowe” to instrument uniwersalny, przeznaczony na finansowanie wszelkich skalowalnych przedsięwzięć, zarówno opartych na wypracowaniu i/lub wdrożeniu wyników prac B+R, jak i przedsięwzięć innowacyjnych (bez obligatoryjnego komponentu B+R; przy czym zaproponowano, aby portfel inwestycyjny w wymiarze wartościowym obejmował minimum 30% inwestycji zrealizowanych w spółkach „odpryskowych”). Instrument ten oferuje ticket inwestycyjny o wartości do 3 mln zł (z możliwością kontynuacji inwestycji w ramach tego limitu) oraz dopuszcza maksymalnie 10-cio letni okres inwestycyjny. Instrument ten stanowić będzie ważny element ekosystemu start-upowego w województwie kujawsko-pomorskim. Należy również dodać, że cała paleta instrumentów finansowych w ramach CS 1iii może stanowić formę kontynuacji niektórych instrumentów wdrażanych w ramach RPO WK-P 2014-2020.

W Priorytecie 2, w naszej ocenie uzasadnione jest zastosowanie instrumentów finansowych w obszarach generujących oszczędności w zużyciu energii lub innych zasobów, lub przychody ze sprzedaży energii. Taka sytuacja występuje w przypadku części typów projektów w CS 2i (zwiększanie efektywności energetycznej), CS 2ii (promowanie OZE) oraz CS 2vi (gospodarka obiegu zamkniętego). Proponujemy wprowadzenie 3 instrumentów finansowych: Pożyczki na modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkalnych, budynków użyteczności publicznej i oświetlenia ulicznego, Ekopożyczki z premią dla przedsiębiorstw, oraz Pożyczki OZE z premią. Pierwszym z proponowanych instrumentów umożliwi sfinansowanie inwestycji w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej budynków mieszkalnych wielorodzinnych i budynków użyteczności publicznej, a także oświetlenia

ulicznego. Oprócz preferencyjnego oprocentowania i długiego okresu zapadalności, rekomendujemy uatrakcyjnienie pożyczki poprzez wprowadzenie komponentu bezzwrotnego dla projektów o największych korzyściach ekologicznych (i dodatkowego umorzenia za wymianę źródła ciepła), a także projektów dotyczących mieszkańców ubogich energetycznie i dotyczących budynków użyteczności publicznej. Ekopożyczka z premią ma być dedykowana szeroko pojętym inwestycjom proekologicznym w przedsiębiorstwach, łącząc wsparcie w zakresie zwiększania efektywności energetycznej i gospodarki obiegu zamkniętego. Efekt zachęty będzie generowany przez możliwość uzyskania umorzenia maksymalnie do 25% pożyczki. Natomiast Pożyczka OZE z premią umożliwi wsparcie szerokiego grona odbiorców w zakresie produkcji energii elektrycznej i ciepłej z OZE, zarówno produkujących energię na własne potrzeby (przedsiębiorstwa, JST i ich jednostki organizacyjne, NGO, uczelnie, kościoły itp.), jak i podmiotów zawodowych, produkujących energię na sprzedaż. Będzie ona przyznawana na rynkowych lub preferencyjnych warunkach, z komponentem umorzeniowym w przypadku instalacji OZE produkujących prąd na własne potrzeby, inwestycji obejmujących magazyn energii, oraz projektów dotyczących budynków użyteczności publicznej

W ramach Priorytetu 5 proponujemy rozważanie uruchomienia pilotażowej Pożyczki Rewitalizacyjnej, skierowanej na sfinansowanie dochodowych inwestycji, obejmujących modernizację, adaptację i wyposażenie istniejących zdegradowanych budynków w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji oraz na roboty budowlane, restauratorskie i konserwatorskie obiektów zabytkowych (w tym kamienic mieszkalnych). Możliwość budowy nowych obiektów na obszarach zdegradowanych byłaby kolejnym – poza dochodowością – kryterium demarkacji ze wsparciem dotacyjnym w obszarze rewitalizacji (o ile zostałyby ostatecznie dopuszczona do zakresu wsparcia). Pożyczka miałaby na celu zachęcenie inwestorów (w szczególności prywatnych) do realizacji inwestycji mogących generować dochód. Co do zasady, wsparcie byłoby możliwe jedynie w odniesieniu do inwestycji wpisanych do Gminnych Programów Rewitalizacji (GPR). Dla zachęcenia inwestorów proponujemy aby konstrukcja instrumentu umożliwiała umorzenie części kapitału do spłaty. Wysokość umorzenia sugerujemy oprzeć na sile oddziaływania społecznego, a także środowiskowego, technicznego i przestrzenno-funkcjonalnego. Dodatkową preferencję proponujemy zastosować w przypadku inwestycji zlokalizowanych na terenie miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Niewielka alokacja na wsparcie w tym obszarze wymaga, aby rozważyć czy ostatecznie instrument należy wdrażać. Osiągnięcie masy krytycznej przy alokacji 6 mln euro może być niemożliwe.

W ramach raportu są też opisane warunki, w jakich niezbędne będzie dokonanie aktualizacji niniejszej oceny ex ante instrumentów finansowych oraz w jakim trybie powinno to być realizowane.

W raporcie proponujemy też kontynuację oferowania instrumentów na bazie środków zwróconych, zarówno już obecnych produktów (np. pożyczka obrotowa), jak nowych

produktów (reporęczenie, pożyczki dla spółek celowych). Instrumenty te będą komplementarne wobec oferty FE KP 2021-2027.

Jeżeli chodzi o sposób wdrażania instrumentów finansowych, to rekomendujemy wdrażanie za pośrednictwem menedżerów funduszy powierniczych. W rekomendacjach przedstawiamy trzy warianty wdrożeniowe, z zastosowaniem jednego, dwóch lub trzech menedżerów, naszym zdaniem najbardziej sensowny wydaje się wariant pośredni (dwóch MFP).

Executive summary

This report describes the results of the Module II study conducted by a consortium of Imapp Consulting and Policy & Action Group Uniconsult on behalf of the Marshal's Office of the Kujawsko-Pomorskie Voivodeship.

The main objective of the Module II study was to present proposals for new financing products under individual types of financial instruments, corresponding to the specificity of the problem areas covered by the European Funds for Kujawy and Pomorze (FE KP) 2021-2027, to present proposals for solutions ensuring the restriction of competition between similar types of financial instruments, proposed for implementation under the FE KP 2021-2027 and implemented within the framework of the Regional Operational Programme for Kujawsko-Pomorskie Voivodeship 2014-2020, as well as to verify the possibility of using the funds reimbursed by Managing Authority, obtained as part of the exit policy from financial instruments from the perspectives 2014-2020 and 2007-2013, together with proposals to use these funds for shaping financial instruments.

In Priority 1, we consider it reasonable to use - as forms of support - financial instruments operating in the sphere of intervention (generalising) regarding the technological transformation of enterprises and directing their development towards modern business models, including those based on digitalisation, implementation of innovative solutions and results of R&D activities, innovative solutions not based on the results of research and development activities, as well as increasing productivity and supporting their internationalisation. This sphere of intervention falls under Specific Objective (SO) 1iii, which aims to strengthen SMEs' sustainable growth and competitiveness. Therefore, we propose the introduction (continuation) of the following financial instruments: (1) a debt product, i.e. a "development loan" – a "clean"/mixed instrument (depending on the characteristics of the project – meeting the eligibility requirements to write off part of the capital) and (2) an equity product ("Equity Transaction"). The purpose of the proposed debt instrument is to support the investment of enterprises in intangible assets, machinery and equipment, including ensuring robotisation/automation of manufacturing processes, increase in the technological level and productivity – leading to increased competitiveness. This instrument was devised as a tool for financing several types of projects, namely: involving the implementation of the results of R&D&I activities to the level of advanced production scale, ensuring an increase in productivity, including automation/robotisation of manufacturing/service processes, supporting export activities and leading to a change in the company's business model to digital – digitalisation of processes in the enterprise. Due to the broad spectrum of investments, the financial scope of the unit loan was set at the level of (maximum) PLN 5 million. A long financing period of up to 10 years (including a grace period) is also foreseen. In the case of the "Development Loan", a wide range of incentives was proposed, covering various redemption titles, i.e. due to the topic of the project, including the implementation of the results of R&D or innovative activities, bringing about the product or process innovation (at least on the scale of the regional market), redemption

due to the high level of innovation in the implementation of R&D or innovative activities (innovation at least on a national scale), redemption due to the performance of a digitalisation investment, leading to the transformation of the business model (to digital) and redemption on account of the location of the investment (in areas of high unemployment). Other incentives included in the instrument relate primarily to the use of preferential interest rates in connection with various features of the financed projects, including their compliance with the smart specialisations of the region (RIS) and the project's location in areas with a negative socio-economic situation. Among other incentives, increasing attractiveness of the financial instrument, it can be pointed out that it is possible to finance all eligible expenses with loan funds (as a rule, there is no need for the borrower to allocate their own contribution). The second instrument, proposed in the SO 1iii sphere, is an equity financing product ("Equity Transaction"). It is a product aimed at financing the early development phases of companies, including spin-offs/outs, ensuring the development of business activities. "Equity Transaction" is a universal instrument intended for financing all scalable projects, both based on the development and/or implementation of the results of R&D activities, as well as innovative projects (without the obligatory R&D component; it has been proposed that the investment portfolio in terms of value should include a minimum of 30% of investments made in "spin-off" companies). This instrument offers an investment ticket worth up to PLN 3 million (with the possibility of continuing investments within this limit) and allows a maximum investment period of 10 years. This instrument will be a vital element of the start-up ecosystem in the Kujawsko-Pomorskie region. It should also be added that the entire range of financial instruments under SO 1iii may be a form of continuation of some of the instruments implemented under the Regional Operational Programme for Kujawsko-Pomorskie Voivodeship 2014-2020.

In Priority 2, in our opinion, it is justified to use financial instruments in areas generating savings in the consumption of energy or other resources or generating revenues from the sale of energy. This situation occurs in the case of some types of projects under SO 2i (increasing energy efficiency), SO 2ii (promoting RES) and SO 2vi (circular economy). We propose the introduction of three financial instruments: Loans for energy modernisation of multi-family residential buildings, public buildings and street lighting, Eco-loans with a bonus for enterprises, and RES loans with a bonus. The first of the proposed instruments will make it possible to finance investments in increasing the energy efficiency of multi-family residential buildings and public utility buildings, as well as street lighting. In addition to preferential interest rates and extended maturity, we recommend making the loan more attractive by introducing a non-repayable component for projects with the most significant environmental benefits (and additional redemption for replacing the heat source), as well as projects for energy-poor residents and public buildings. The eco-loan with a bonus is to be dedicated to broadly understood environmentally friendly investments in enterprises, combining support in increasing energy efficiency and the circular economy. The incentive effect will be generated by the possibility of obtaining redemption up to a maximum of 25% of the loan. On the other hand, the RES Loan with a bonus will enable support for a wide

range of consumers in the production of electricity and heat from RES, both producing energy for their own needs (enterprises, local government units and their organisational units, NGOs, universities, churches, etc.), as well as professional entities producing energy for sale. It will be granted on market or preferential terms, with a redemption component in the case of RES installations producing electricity for own needs, investments comprising energy storage, and projects related to public buildings.

As part of Priority 5, we propose to consider launching a pilot Revitalisation Loan, aimed at financing profitable investments, including modernisation, adaptation and equipment of existing degraded buildings to restore or give them new functions and for construction, restoration and conservation works of historic buildings (including residential tenement houses). The possibility of building new facilities in degraded areas would be another – apart from profitability – demarcation criterion with grant support in the area of revitalisation (if it is finally admitted to the scope of support). The loan would be aimed at encouraging investors (in particular private investors) to make investments that may generate income. As a rule, support would be possible only in relation to investments included in the Municipal Revitalisation Programmes (*Gminne Programy Rewitalizacji*). To encourage investors, we propose that the scheme of the instrument allows for the redemption of part of the capital to be repaid. We suggest the amount of redemption based on the strength of social, as well as environmental, technical, and spatial-functional impact. We propose to apply an additional preference in the case of investments located in cities losing their socio-economic functions. The small allocation for support in this area requires consideration of whether the instrument should ultimately be implemented. It may not be possible to achieve a critical mass with an allocation of €6 million.

The report also describes the conditions under which it will be necessary to update this ex ante assessment of financial instruments and how this should be implemented.

In the report, we also propose to continue offering instruments based on returned funds, both existing products (e.g. working capital loan) and new products (re-guarantee, loans to special purpose vehicles). These instruments will be complementary to the FE KP 2021-2027 offer.

As regards how financial instruments are implemented, we recommend implementation through holding fund managers. In the recommendations, we present three implementation options, using one, two or three managers; in our opinion, the intermediate variant (two holding fund managers) seems to make the most sense.

Wykaz skrótów

Skrót/pojęcie	Pełna nazwa/definicja
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
B+R / B+R+I	Działalność badawczo-rozwojowa / badawczo-rozwojowa i innowacyjna
EBI	Europejski Bank Inwestycyjny
EDB	Ekwiwalent dotacji brutto.
EFSI	Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne (2014-2020)
FENG	Fundusze dla Nowoczesnej Gospodarki, 2021-2027
FEnIKS	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko
FE KP, PR FE KP, FE KP 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027
GPR	Gminny Program Rewitalizacji
GOZ	Gospodarka obiegu zamkniętego
IF	Instrumenty finansowe
IZ FE KP	Instytucja Zarządzająca Programem Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027
IZ RPO WK-P	Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-pomorskiego 2014-2020
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KE	Komisja Europejska
KPFP	Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy
KPFR	Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju
KPO	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności
MFIPR	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
MŚP	Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa
NGO	Organizacja pozarządowa
OZE	Odnawialne źródła energii
Ostateczny odbiorca	Osoba prawna lub fizyczna, która otrzymuje wsparcie z Funduszy za pośrednictwem beneficjenta funduszu małych projektów lub z instrumentu finansowego, zgodnie z art. 2 pkt. 18 Rozporządzenia Ogólnego 2021/1060
PES	Podmiot ekonomii społecznej
PF	Pośrednik finansowy
POZ	(podmiot) podstawowej opieki zdrowotnej
RPO	Regionalny Program Operacyjny
RPO WK-P 2014-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2014-2020

Skrót/pojęcie	Pełna nazwa/definicja
SRW 2030+	Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+
TBS	Towarzystwo Budownictwa Społecznego
TRL	Poziom gotowości technologicznej (skala)
UMWK-P	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego
UOKiK	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Spis treści

Streszczenie	1
Executive summary	5
Wykaz skrótów	8
1. Cel i zakres badania	12
2. Potrzeby inwestycyjne i luka finansowa – najważniejsze wnioski.	13
2.1.1. MŚP.....	13
2.1.2. Jednostki samorządu terytorialnego	15
3. Ogólny układ instrumentów finansowych.....	19
3.1. Priorytet 1 Innowacyjność i konkurencyjność regionu (CP1)	19
3.1.1. Cel szczegółowy 1iii Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	21
3.2. Priorytet 2 Czysta energia dla regionu	42
3.2.1. Cel szczegółowy 2i Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	42
3.2.2. Cel szczegółowy 2ii Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	54
3.3. Priorytet 3 – ochrona zasobów środowiska regionu	62
3.3.1. Cel szczegółowy 2vi Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej.....	62
3.4. Priorytet 5: Potencjały endogeniczne regionu (EFRR) (CP 5)	62
3.4.1. Cel szczegółowy 5 i Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	62
3.5. Priorytet 6 Infrastruktura w obszarze zdrowia, społecznym i edukacyjnym (EFRR) (CP 4)...	70
3.5.1. Cel szczegółowy 4v zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.	70
4. Podsumowanie zmian w instrumentach wdrażanych w ramach RPO WK-P 2014-2020 i zasadność ich kontynuacji – aktualizacja oceny ex ante IF w ramach RPO WK-P 2014-2020	70
5. Założenia strategii inwestycyjnej.....	79
6. Pomoc publiczna oraz wybrane rozwiązania formalno-organizacyjne	87
7. Instrumenty finansowe – działania na rzecz maksymalizacji komplementarności wsparcia.....	91
7.1. Ogólne zasady prowadzące do maksymalizacji komplementarności.....	91
7.2. Polityka wyjścia i sposób wykorzystania środków z poprzednich perspektyw finansowych	98

8. Zasady okresowego przeglądu i aktualizacji analizy ex ante podczas wdrażania instrumentów finansowych oraz wskazanie optymalnego sposobu monitorowania wdrażania instrumentów finansowych.....	107
9. Tabela wniosków i rekomendacji	113
10. Spis tabel	121
11. Załącznik 1 – Zestawienie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń systemu wdrażania instrumentów finansowych w województwie kujawsko-pomorskim (analiza SWOT).....	122
12. Załącznik 2 - Źródła informacji wykorzystane w badaniu.....	125
13. Załącznik 3 – Podsumowanie rekomendowanych form wsparcia dla kluczowych obszarów interwencji.....	127
14. Załącznik 4 – Rodzaje pomocy publicznej mające być stosowane w ramach instrumentów finansowych proponowanych w ramach programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027	139

1. Cel i zakres badania

Niniejsze badanie zostało zrealizowane przez konsorcjum firm badawczych Policy & Action Group Uniconsult sp. z o.o. oraz Imapp Consulting sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w okresie od czerwca do października 2021 roku. Badanie miało też charakter oceny ex ante instrumentów finansowych dla Programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027 w rozumieniu art. 58 ust. 3 Rozporządzenia Ogólnego.

Cele badania można sprowadzić do dwóch kluczowych celów głównych. Pierwszym z nich była analiza przyszłych potrzeb inwestycyjnych w województwie kujawsko-pomorskim, obejmująca:

- Obszary niewydolności rynku finansowania,
- Ustalenie dziedzin zapotrzebowania na finansowanie zewnętrzne w przekroju celów polityki (w tym celów szczegółowych) i priorytetów interwencji tworzonego programu regionalnego (FE KP 2021-2027), z uwzględnieniem komplementarności wsparcia z poziomu regionalnego (FE KP 2021-2027) z innymi źródłami i formami wsparcia, zróżnicowaniem obszarów interwencji, grup docelowych, typów inwestycji i form finansowania.
- Przedstawienie propozycji rozwiązań polegających na uniknięciu nakładania się w latach 2021-2023 produktów oferowanych w ramach dwóch perspektyw finansowych wraz z aktualizacją ewaluacji ex ante dla IF 2014-2020.
- Weryfikację możliwości wykorzystania środków publicznych, uzyskanych w ramach polityki wyjścia 2014-2020 oraz 2007-2013.

Drugi cel badania dotyczył oceny potrzeb ostatecznych odbiorców, prowadzonej w kontekście możliwości stosowania instrumentów wsparcia, w tym finansowych (i mieszanych), z uwzględnieniem regulacji dotyczących wdrażania instrumentów finansowych w perspektywie 2021-2027, w związku z planowanym uwzględnieniem takich instrumentów w ramach FE KP 2021-2027, a także uwzględniającej możliwość wykorzystania jako źródła interwencji w formie instrumentów finansowych środków wycofanych z programów wcześniejszych perspektyw, tj. RPO WK-P 2007-2013 oraz RPO WK-P 2014-2020.

Badanie składało się z dwóch modułów, raport z pierwszego modułu został zaakceptowany przez Zamawiającego we wrześniu 2021 roku, niniejszy raport jest zaś raportem dotyczącym wyników prac badawczych w ramach modułu II.

Wyniki prac w ramach modułu II miały dotyczyć zrealizowania następujących celów szczegółowych:

- Oszacowanie luki finansowania w województwie kujawsko-pomorskim,

- Przedstawienie propozycji nowych produktów finansowania w ramach poszczególnych typów instrumentów finansowych, odpowiadających specyfice obszarów problemowych objętych FE KP 2021-2027,
- Propozycje rozwiązań zapewniających ograniczenie konkurencji pomiędzy podobnymi typami instrumentów finansowych, proponowanych do wdrożenia w ramach FE KP 2012-2027 oraz wdrażanych w RPO WK-P 2014-2020, wraz z aktualizacją ewaluacji ex ante 2014-2020,
- Weryfikacja możliwości wykorzystania przez Instytucję Zarządzającą środków zwróconych, uzyskanych w ramach polityki wyjścia z instrumentów finansowych z perspektyw 2014-2020 i 2007-2013 wraz z propozycjami wykorzystania tych środków dla kształtowania instrumentów finansowych.

2. Potrzeby inwestycyjne i luka finansowa – najważniejsze wnioski.

W ramach niniejszego rozdziału przedstawiamy podsumowanie przeprowadzonych analiz w zakresie zrealizowanych i niezrealizowanych potrzeb inwestycyjnych, a także zdiagnozowanej luki finansowej w obszarze MŚP oraz jednostek samorządu terytorialnego. W analizach wykorzystujemy zarówno wyniki przeprowadzonej ankiety CATI wśród firm 1022 firm sektora MŚP z woj. kujawsko-pomorskiego oraz ankiety CAWI JST, jak i dane dostępne w statystyce publicznej i inne raporty i opracowania z tego zakresu.

2.1.1. MŚP

W obszarze MŚP, skala zdiagnozowanych potrzeb inwestycyjnych niezrealizowanych z powodu braku odpowiedniego finansowania jest znacząca. Łączną wartość niezrealizowanych ze względu na brak odpowiednich środków (własnych lub zewnętrznych) potrzeb inwestycyjnych oszacowaliśmy na 1,44 mld zł (mikro – 590 mln zł, małe – 442 mln zł, średnie – 414 mln zł). Ogółem, 10,3% wszystkich firm sektora MŚP w regionie musiało zrezygnować z realizacji inwestycji z powodu braku odpowiedniego finansowania.

Większość niezrealizowanych z powodów finansowych potrzeb inwestycyjnych mieściło się w celu polityki 1. Firmy rezygnowały przede wszystkim z inwestycji zwiększających zdolności produkcyjne (8,3% wszystkich MŚP w regionie), wprowadzenia do oferty firmy nowych wyrobów lub usług (3,2%) czy cyfryzacji procesów w firmie (2,0%). Istotnym obszarem, w którym zdiagnozowano niezrealizowane potrzeby, były również inwestycje związane z energetyką (0,9% MŚP zrezygnowało z inwestycji poprawiających efektywność energetyczną, 1,0% - z instalacji OZE), oraz gospodarką obiegu zamkniętego (0,4% MŚP z regionu).

Warto przy tym zauważyć, że brak realizacji inwestycji z powodów finansowych jedynie w części przypadków wynikał z istnienia luki finansowej, tj. braku możliwości uzyskania środków na rynku finansowym (w tym odmowy przyznania finansowania zwrotnego lub rezygnacji z ubiegania się o środki z powodu przekonania o braku możliwości jego uzyskania). Najczęściej firmy, nie posiadając odpowiednich środków własnych, rezygnowały z inwestycji

z powodu niechęci do zadłużania się. Dodatkowo, znaczna część firm MŚP rezygnowała z realizacji inwestycji z powodu niekorzystnych warunków finansowania zewnętrznego (wysokiego oprocentowania, prowizji itp.).

Ogółem, wartość luki finansowej w sektorze MŚP oszacowano na 254 mln zł, z czego 123 stanowi luka nieprzyznanego finansowania zewnętrznego (tj. odmowy udzielenia kredytu, pożyczki lub leasingu), a 131 mln zł – luka braku aplikowania o środki zewnętrzne (z powodu przekonania o braku możliwości jego uzyskania).

Tabela 1. Oszacowanie wielkości luki finansowej w sektorze MŚP (tys. zł) w 2020 r.

	mikro	małe	średnie	MŚP
Wartość luki nieprzyznanego finansowania zewnętrznego	50 879	-	72 386	123 265
Wartość luki braku aplikowania o środki	61 436	69 459	-	130 895
Razem	112 315	69 459	72 386	254 160

Źródło: Opracowanie własne.

Przeprowadzone analizy w zakresie potrzeb inwestycyjnych i luki finansowej prowadzą do szeregu kluczowych wniosków:

- Największe niezrealizowane potrzeby inwestycyjne zdiagnozowano w obszarze zwiększenia zdolności produkcyjnych (np. poprzez zakup maszyn, urządzeń, pojazdów, rozbudowę nieruchomości), a także (w nieco mniejszym stopniu) w obszarze innowacji produktowych i cyfryzacji. Stanowi to silne uzasadnienie dla oferty wsparcia przedsiębiorstw w ramach interwencji zaplanowanej w ramach CP1, w tym przede wszystkim prostych pożyczek inwestycyjnych ukierunkowanych na rozwój firm sektora MŚP. Istnieje również (choć o wyrażnie mniejszej skali) przestrzeń dla instrumentów wspierających inwestycje w zakresie energetyki (poprawa efektywności energetycznej, OZE) oraz gospodarkę obiegu zamkniętego.
- Rezygnacja z inwestycji z powodu braku odpowiednich środków finansowych nie zawsze związana jest z występowaniem zawodności rynku, rozumianej jako brak dostępu do finansowania zewnętrznego danego typu inwestycji. Częstszym powodem jest niechęć do zadłużania się przedsiębiorców. Możliwości zaadresowania tego problemu poprzez czyste instrumenty zwrotne są ograniczone (choć wydaje się, że w pewnym stopniu niechęć ta może być ograniczana przez bardziej przyjazne (bezpieczne z punktu widzenia przedsiębiorcy) podejście, polegające np. na unikaniu tzw. twardej windykacji, większej elastyczności w dostosowaniu produktu do indywidualnych potrzeb. Skuteczniejsze w tym zakresie w naszej ocenie powinny być instrumenty mieszane, obejmujące umorzenie części kapitału, co stanowi bardzo silny efekt psychologiczny zachęcający do skorzystania z wsparcia. Wymaga to podjęcia również szerokich działań informacyjnych i promocyjnych, tak by skutecznie

zachęcić do korzystania z wsparcia również podmioty z rezerwą podchodzące do wykorzystywania instrumentów dłużnych.

- Wśród głównych przyczyn braku możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego / odmowy jego przyznania należy wymienić przede wszystkim niską ocenę zdolności kredytowej i brak odpowiednich zabezpieczeń. To z kolei oznacza, że co do zasady istnieje potencjał do wdrażania instrumentów poręczeniowych (choć niekoniecznie na poziomie regionalnym, ze względu na niechęć banków komercyjnych do korzystania z instrumentów ograniczonych do jednego województwa i znaczącą konkurencją gwarancji BGK).

2.1.2. Jednostki samorządu terytorialnego

W przypadku samorządów poddano analizie zarówno plany inwestycyjne, a także wartość niezrealizowanych inwestycji. Na bazie deklaracji przedstawicieli samorządów w zakresie wartości inwestycji, które zamierzają zrealizować w ciągu najbliższych 3 lat i oczekiwanych sposobach ich finansowania oszacowano łączne zapotrzebowanie na 6,7 mld zł, czyli nieco ponad 2,2 mld zł rocznie. Najwięcej środków samorządy chciałyby alokować na rozwój infrastruktury drogowej, wodno-ściekowej i edukacyjnej. We wszystkich z przedstawionych poniżej obszarów samorządy oczekują wsparcia finansowego z FE KP 2021-27. W wielu dziedzinach to oczekiwane wsparcie miałyby pokryć nawet połowę ich całościowego zapotrzebowania.

Tabela 2. Łączne potrzeby finansowe JST związane z realizacją inwestycji (PLN)

Kategoria inwestycji	Zapotrzebowanie w perspektywie 3-letniej	Średnie zapotrzebowanie w perspektywie rocznej [zł]	Odsetek inwestycji do sfinansowania z FE KP 2021+	Wartość inwestycji do sfinansowania z FE KP 2021+ - średniorocznie w pierwszych 3 latach
	[1]	[2]=[1] : 3	[3]	[4]=[2] * [3]
Inwestycje drogowe wraz z infrastrukturą towarzyszącą	2 631 264 311	877 088 104	24,34%	213 483 244
Infrastruktura gospodarki odpadami i wodno-ściekowej	951 886 137	317 295 379	26,38%	83 702 521
Infrastruktura edukacji	526 980 150	175 660 050	38,33%	67 330 497
Infrastruktura rekreacyjna i turystyczna oraz tworzenie produktów turystycznych	456 966 484	152 322 161	26,21%	39 923 639
Infrastruktura usług społecznych	343 625 256	114 541 752	25,31%	28 990 517
Instalacja urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych	341 758 056	113 919 352	45,17%	51 457 371

Kategoria inwestycji	Zapotrzebowanie w perspektywie 3-letniej	Średnie zapotrzebowanie w perspektywie rocznej [zł]	Odsetek inwestycji do sfinansowania z FE KP 2021+	Wartość inwestycji do sfinansowania z FE KP 2021+ - średniorocznie w pierwszych 3 latach
	[1]	[2]= [1] : 3	[3]	[4]=[2] * [3]
Infrastruktura ochrony zdrowia	320 165 363	106 721 788	38,18%	40 746 379
Efektywność energetyczna w budynkach użyteczności publicznej	259 759 318	86 586 439	46,03%	39 855 738
Rewitalizacja fizyczna, społeczna i gospodarcza	202 683 724	67 561 241	36,19%	24 450 413
Infrastruktura kultury	196 319 637	65 439 879	25,00%	16 359 970
Inne potrzebne inwestycje obejmujące mienie i tereny publiczne	148 415 937	49 471 979	75,00%	37 103 984
Modernizacja, renowacja części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych w zasobie JST (w tym termomodernizacja)	108 980 073	36 326 691	33,18%	12 053 196
Zakup pojazdów na potrzeby transportu zbiorowego	82 361 695	27 453 898	17,27%	4 741 288
Infrastruktura sieciowa oraz sprzęt i wdrożenie rozwiązań cyfrowych	60 453 510	20 151 170	48,53%	9 779 363
Rozwój tzw. zielonej i niebieskiej infrastruktury	60 352 597	20 117 532	56,11%	11 287 947
łącznie	6 691 972 250	2 230 657 417	-	681 266 068

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników CAWI JST. Dane ważone kategorią JST.

W przypadku jednostek samorządu terytorialnego również można mówić o znaczącej skali niezaspokojonych potrzeb inwestycyjnych. Ogółem ponad 60% samorządów musiało w ostatnich 3 latach zrezygnować z minimum jednej inwestycji. Zdecydowanie najczęściej rezygnowano z inwestycji drogowych oraz tych związanych z infrastrukturą edukacyjną. Więcej niż co 10 JST zrezygnowało z przedsięwzięć dotyczących gospodarki opadami i/lub gospodarki wodno-ściekowej oraz innych inwestycji związanych z mieniem publicznym. Co dziesiąty JST zrezygnował również z inwestycji w obszarze energetyki, tj. poprawy efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz OZE. Podobny odsetek podmiotów zrezygnował z rozwoju infrastruktury usług społecznych i infrastruktury kultury. Generalnie potrzeby inwestycyjne występują w zasadzie w każdym z celów polityki, przewidzianych do wsparcia w FE KP 2021-2027.

W przypadku inwestycji samorządowych należy mieć na uwadze, że niezrealizowane potrzeby inwestycyjne nie wynikają z zawodności rynku, rozumianej jako brak dostępu do zwrotnego finansowania zewnętrznego. Dominującym powodem wskazywanym przez

ankietowanych był brak środków oraz – zdecydowanie rzadziej – problemy prawne lub organizacyjne.

Analiza obejmowała w szczególności obszar rewitalizacji. Łączna luka finansowa w tym obszarze wynosi 39 mln zł rocznie. Obejmuje ona zarówno zapotrzebowanie w sektorze mieszkaniowym (szacowane na bazie wyników badania MFiPR), jak i zapotrzebowanie w pozostałych obszarach inwestycyjnych samorządów.

Tabela 3. Szacowane luki finansowej w obszarze rewitalizacji - łącznie

Kategoria	Wartość średnioroczna luki	Źródło danych:
zapotrzebowanie w obszarze mieszkaniowym	9 537 195	Badanie IPOPEMA
zapotrzebowanie w pozostałych obszarach inwestycyjnych	29 870 771	Dane CAWI JST
Łączna średnioroczna luka finansowa w rewitalizacji	39 407 966	n/d

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badania IPOPEMA i CAWI JST.

Analiza objęła także szereg wybranych obszarów działania samorządów. Bazując na wartości niezrealizowanych inwestycji zgłoszonych przez JST, oszacowano lukę finansową inwestycji samorządowych na kwotę 224,6 mln zł rocznie w całym województwie kujawsko-pomorskim (z wyłączeniem rewitalizacji). Najwyższa luka finansowa występuje w obszarze inwestycji drogowych, infrastruktury gospodarki odpadami i wodno-ściekowej oraz edukacji. Szczegółowe zestawienie w tym zakresie przedstawia poniższa tabela. To na ten inwestycje zabrakło największych środków na realizację placów samorządów.

Tabela 4. Szacowane luki w jednostkach samorządu terytorialnego w regionie – NIEZREALIZOWANE INWESTYCJE JST W CIĄGU 3 LAT.

Kategoria inwestycji	Ogółem*	Wartość niezrealizowanych inwestycji		
		Na które zabrakło finansowania**	Wskaźnik udziału poza rewitalizacją***	Razem luka JST
	A	B	C	D=B*C
Inwestycje drogowe wraz z infrastrukturą towarzyszącą	272 361 114	240 331 447	1	240 331 447
Infrastruktura gospodarki odpadami i wodno-ściekowej	286 250 431	159 040 739	1	159 040 739
Infrastruktura edukacji	156 725 111	104 488 631	1	104 488 631
Zwiększenie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej	38 865 385	38 865 385	1	38 865 385
Infrastruktura kultury	70 063 379	46 708 919	0,7****	32 696 244
Infrastruktura rekreacyjna i turystyczna	22 939 744	22 939 744	0,7****	16 057 821
Instalacja urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych	21 258 223	14 172 857	1	14 172 857

Kategoria inwestycji	Wartość niezrealizowanych inwestycji			
	Ogółem*	Na które zabrakło finansowania**	Wskaźnik udziału poza rewitalizacją***	Razem luka JST D=B*C
	A	B	C	
Infrastruktura ochrony zdrowia	11 335 544	7 557 407	1	7 557 407
Infrastruktura usług społecznych	20 858 289	10 429 145	0,7****	7 300 401
Modernizacja, renowacja części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych w zasobie JST (w tym termomodernizacja)	9 517 241	9 517 241		6 662 069
Tzw. zielona i niebieska infrastruktura	5 778 249	3 852 359	0,7****	2 696 651
Inne potrzebne inwestycje obejmujące mienie i tereny publiczne	70 849 072	62 977 740	0,7****	44 084 418
Łącznie w ciągu 3 lat:	986 801 781	720 881 614	<i>nd</i>	673 954 070
Wartość średnioroczna:	328 933 927	240 293 871	<i>nd</i>	224 651 357

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CAWI JST.

* Wartość przewazona do pełnej struktury JST w regionie;

** Szacowana wartość inwestycji, które nie zostały zrealizowane ze względu na brak środków finansowych.

*** Udział danej kategorii w luce POZA rewitalizacją

**** Pozostałe 30% uwzględniono w luce w obszarze rewitalizacji

Na podstawie przeprowadzonej analizy potrzeb inwestycyjnych i luki finansowej w JST oraz można wyprowadzić szereg wniosków:

- Skala niezaspokojonych potrzeb inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego jest znaczna. Najczęściej rezygnowano z inwestycji drogowych, infrastruktury edukacji i usług społecznych. Także w tych obszarach potrzeby inwestycyjne są najwyższe.
- Brak możliwości zapewnienia finansowania inwestycji to główny powód rezygnacji samorządów z ich realizacji. Jednak problemy te nie wynikają z zawodności rynku, rozumianej jako brak dostępu do zwrotnego finansowania zewnętrznego. Samorządy bardzo często nie realizują inwestycji – przynajmniej nie tych absolutnie koniecznych – jeśli nie znajdą dla nich atrakcyjnego źródła finansowania, oznaczającego dotację o dużej intensywności wsparcia.
- Wyniki badania ankietowego JST pokazują, że samorządy nie tylko nie są co do zasady zainteresowane preferencyjnymi pożyczkami, nawet z częściowym umorzeniem, ale również dotacje niższej intensywności (30-60%) mogą być dla nich niewystarczającą zachętą do realizacji inwestycji, szczególnie w przypadku inwestycji kosztownych i realizowanych przez mniejsze samorządy.
- JST finansują część swoich przedsięwzięć z wsparcia zwrotnego, zarówno kredytów komercyjnych, jak i preferencyjnych pożyczek. Niemniej, jest to dla nich ostateczność

i dotyczy raczej inwestycji niezbędnych do realizacji w danym czasie, a nie takich, które zrobić warto, ale nie są one konieczne z perspektywy danego samorządu.

3. Ogólny układ instrumentów finansowych

3.1. Priorytet 1 Innowacyjność i konkurencyjność regionu (CP1)

Działania w zakresie interwencji publicznej Priorytetu 1 programu FE KP, służące realizacji Celu Polityki 1. (CP1), mieszczą się w ramach czterech celów szczegółowych unijnej polityki spójności na lata 2021-2027. Cele te dotyczą dziedziny: 1) rozwijania i wzmocnienia zdolności badawczych – CS i, 2) czerpania korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych – CS ii, 3) wzmocnienia trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP – CS iii oraz (4) rozwijania umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości – CS iv.

Przeprowadzona w pierwszej części badania¹ analiza potencjalnych form finansowania działań wspierających (z uwzględnieniem podziału na formy zwrotne i bezzwrotne), których źródłem będą środki FE KP, przeprowadzona w przekroju wszystkich celów szczegółowych CP1, wskazała na adekwatność stosowania określonych form interwencji stosownie do specyfiki wsparcia przewidzianej w poszczególnych celach szczegółowych. Ostatecznie, zasadność stosowania form finansowania zwrotnego zidentyfikowano w CS iii, przy czym, jedynie w odniesieniu do części działań wspierających objętych tym celem tj. finansowania projektów zapewniających trwały wzrost i wzmocnienie konkurencyjności regionalnego sektora MŚP poprzez uruchomienie elastycznego (o szerokim zastosowaniu) instrumentu dłużnego oraz instrumentu kapitałowego, oferującego finansowanie typu equity wczesnych faz rozwojowych. Kluczowym czynnikiem przemawiającym za stosowaniem instrumentów w sferze interwencji CS iii jest fakt, iż przedsięwzięcia prowadzące do wzrostu konkurencyjności mają – co do zasady – odpowiedni potencjał do generowania dochodów lub oszczędności, a związane z nimi ryzyka wdrożeniowe mieszczą się w standardzie poziomów przeciętnych. Były to główne argumenty decydujące o konkluzji, dotyczącej stosowania w tej sferze zwrotnych form wsparcia – w odpowiedzi na nie zdecydowano o zaproponowaniu instrumentów elastycznych, obejmujących szerokie spektrum potencjalnych odbiorców ostatecznych wsparcia. Uzupełniający czynnik dla takich rozstrzygnięć stanowiły również przeprowadzone w ramach niniejszego badania oszacowania dotyczące wolumenu niezrealizowanych potrzeb inwestycyjnych z uwagi na brak źródeł finansowania oraz występującej w efekcie tego zjawiska w sektorze MŚP województwa kujawsko-pomorskiego luki finansowej (sięgającej ok. 260 mln zł). Ponadto, interwencję w analizowanej sferze uzasadniają również zamierzenia rozwojowe

¹ Raport cząstkowy z Modułu I badania „Analiza potrzeb inwestycyjnych i form wsparcia w województwie kujawsko-pomorskim, w tym w zakresie możliwości zastosowania instrumentów finansowych”, UM WK-P, wrzesień 2021.

województwa zawarte w jego strategii², a także wyniki diagnozy, dotyczącej konkurencyjności gospodarki województwa kujawsko-pomorskiego (regionalnego sektora MŚP).

Konkluzje, dotyczące opisanej powyżej sfery interwencji CS iii doprowadziły do zaproponowania (zaprezentowanych dalej) instrumentów finansowych, jako form wsparcia FE KP w sferze zapewnienia trwałego wzrostu i konkurencyjności.

Należy pamiętać, że zgodnie z założeniami programu FE KP w CS iii przewidziano również inne typy działań interwencyjnych, a mianowicie wsparcie infrastruktury biznesowej (np. ośrodków wspierających rozwój biznesu), wsparcie internacjonalizacji MŚP, w tym zapewniające wzrost wolumenu eksportu produktów wysokiej techniki i zaawansowanych technologicznie, promocja gospodarki regionalnej oraz zapewnienie dostępu do usług doradczych związanych z rozwojem przedsiębiorstw. W przypadku tego (pozostałego) spektrum interwencji przewidzianej w ramach CS iii, przede wszystkim z uwagi na specyfikę celów tego rodzaju działań, konieczność zapewnienia odpowiedniej kompleksowości wsparcia, jak również doświadczenia związane z ich stosowaniem, a także eksperckie oceny znaczenia uwarunkowań wpływających na kształtowanie się popytu ze strony regionalnego sektora MŚP na wsparcie w tych dziedzinach, przeważały argumenty przemawiające za stosowaniem bezzwrotnych form transferu wsparcia z programu³.

Podobne rozstrzygnięcia, a więc wskazujące na nieadekwatność stosowania form zwrotnych, dotyczyły również działań wspierających mieszczących się w pozostałych celach szczegółowych CP1, a więc dotyczących wspierania działalności badawczo-rozwojowej, cyfrowego ukierunkowania rozwoju województwa oraz kierunkowania rozwoju regionu w oparciu o regionalne inteligentne specjalizacje (monitoring, przedsiębiorcze odkrywanie specjalizacji, poszukiwanie specjalizacji cross-sektorowych).

Uzasadnienie dla dokonanego wyboru stanowił szereg zidentyfikowanych argumentów, związanych ze specyfiką przedmiotu wsparcia, jak i typów projektów charakterystycznych dla dziedzin objętych interwencją w CS i, CS ii i CS iv. Wskazano, że generalnie dziedziny wsparcia oraz przewidywane dla nich typy projektów mają co do zasady charakter przedsięwzięć, których specyfika stawia pod znakiem zapytania sensowność stosowania form zwrotnych. Przykładowo, w przypadku projektów, w których środki inwestowane są w działalność badawczą, występuje wysokie ryzyko niepowodzenia badań, tym większe, im na niższym poziomie gotowości technologicznej znajduje się dany projekt badawczy, pamiętając

² Odnosimy się tu do obecnych założeń polityki gospodarczej województwa, uwzględnionych w strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego w ramach Celu głównego 3. Konkurencyjna gospodarka, zob. „Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+”. UM WK-P, 2020, s. 162 i n.

³ Z wyjątkiem internacjonalizacji, bowiem możliwość finansowania działań związanych z rozwojem eksportu znalazła odzwierciedlenie w proponowanym instrumencie dłużnym w zakresie finansowania inwestycji niezbędnych do uruchomienia / zwiększenia skali eksportu, jak również przeznaczenia części finansowania na wydatki o charakterze obrotowym związane z intensyfikacją eksportu (marketing, poszukiwanie partnerów zagranicznych).

jednocześnie o zwykle znacznym stopniu skomplikowania oraz wysokiej kosztochłonności przedsięwzięć badawczo-rozwojowych. Znaczenie ma tu także potrzeba wspierania przede wszystkim przedsięwzięć znajdujących się na wczesnych etapach rozwoju, bowiem to w ich przypadku występuje największe ryzyko niepowodzenia, a jednocześnie projekty tego rodzaju mogą zaowocować bardzo poważnymi, przełomowymi efektami, gdy wynik działalności badawczej zaowocuje sukcesem komercyjnym. W sumie jednak cechy projektów badawczo-rozwojowych nie przemawiają za stosowaniem form zwrotnych interwencji. Z kolei inne ograniczenia stosowania finansowania zwrotnego, bardzo często wynikają z faktu, iż projekty nie mają wystarczającego potencjału w zakresie dochodowości, czy też generowania odpowiedniego poziomu oszczędności lub też efekty takie ujawniać się będą dopiero w długim okresie, co jednak oznacza, że bardzo trudno jest ocenić ich ostateczne skutki. Wskazać można również (np.) na działania dotyczące cyfryzacji regionu (e-usługi publiczne), działania w zakresie przedsiębiorczego odkrywania i monitoringu, podejmowane w celu identyfikacji tworzenia się nowych dziedzin inteligentnej specjalizacji, czy też wspieranie rozmaitych form powiązań kooperacyjnych – np. w postaci klastrów i sieci gospodarczych. W przypadku takich przedsięwzięć charakterystyczny jest ich systemowy charakter, a więc ich ukierunkowanie na tworzenie warunków sprzyjających ogólnemu rozwojowi regionu, w tym jego sfery gospodarczej – co do zasady przedsięwzięcia tego rodzaju charakteryzuje brak (lub bardzo niska zdolność) do generowania wystarczających dochodów lub oszczędności, z drugiej jednak strony są one niezbędne w celu wzmocnienia rozwoju całej sfery społeczno-gospodarczej.

3.1.1. Cel szczegółowy 1iii Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne

Opierając się na ustaleniach Modułu I badania niniejszego celu szczegółowego proponowane są dwa typy instrumentów finansowych. Są to:

- instrument dłużny („Pożyczka rozwojowa”),
- instrument kapitałowy („Wejście kapitałowe”).

Instrument dłużny / mieszany

Proponowane jest ustanowienie produktu pożyczkowego, który funkcjonować będzie jako rozwiązanie umożliwiające finansowanie przedsięwzięć zgodnie z obszarem interwencji wyznaczonym przez cel szczegółowy 1iii. Będzie to zatem instrument umożliwiający finansowanie przedsięwzięć zapewniających trwały wzrost i podniesienie konkurencyjności. Jeśli chodzi o typy wspieranych przedsięwzięć, produkt ten zaprojektowany został jako rozwiązanie elastyczne / bardzo uniwersalne, a więc umożliwiające finansowanie rozmaitych typów projektów, odpowiednio do potrzeb potencjalnych odbiorców ostatecznych. Jednocześnie, formuła instrumentu proponuje rozmaite preferencje, w szczególności różne warianty umorzeń związanych z typami finansowanych projektów, jak również wsparcie techniczne ułatwiające konfigurację „Pożyczki rozwojowej” (w tym, pod względem umorzeń) stosownie do specyfiki finansowanego projektu.

Grupę docelową odbiorców pożyczki stanowić będą przedsiębiorcy sektora MŚP oraz spółki o niskiej kapitalizacji (small mid-caps). Uzasadnieniem dla takiego wyboru grupy docelowej jest już samo ukierunkowanie celu szczegółowego 1iii, który dotyczy wzmacniania wzrostu i konkurencyjności MŚP, a także może obejmować kategorię small mid-caps. Proponowane podmiotowe ukierunkowanie wsparcia znajduje uzasadnienie nie tylko formalne, ale i merytoryczne. W Module I badania wskazaliśmy na zasadność wspierania sektora MŚP (także spółek o niskiej kapitalizacji) z uwagi na potrzebę wzmocnienia konkurencyjności odnośnego sektora przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim, wynikającą z jego znaczenia dla gospodarki regionalnej. Z kolei podmioty typu mid-caps, z uwagi na ich siłę ekonomiczną, stanowić mogą doskonałe miejsce generowania innowacji, skutkujących wzrostem ich konkurencyjności, jak również ich otoczenia gospodarczego (np. firm współpracujących). Potencjał tych jednostek na pewno pozwoli im na wykorzystanie pożyczek w celu zdynamizowania rozwoju, jednocześnie nie powinny mieć one szczególnych problemów w spełnianiu warunków dostępowych do pożyczek (w szczególności znaczenie będzie tu mieć zdolność do zabezpieczenia zobowiązań).

Powracając do typów projektów, „Pożyczka rozwojowa” umożliwi finansowanie następujących typów przedsięwzięć tj.:

- bazujących na wdrożeniach wyników działalności badawczo-rozwojowej,
- inwestycji prowadzących do pojawienia się nowych rozwiązań (produktów, procesów – rozwiązania innowacyjne, co najmniej na poziomie regionalnym), jak również niezwiązanych z działalnością innowacyjną,
- przedsięwzięć prowadzących do zmiany modelu działalności biznesowej, tj. oparcia modelu na rozwiązaniach / technologiach cyfrowych oraz inwestycji niezbędnych do uruchomienia / zwiększenia skali eksportu (wzrost zdolności do realizacji działalności eksportowej),
- inwestycji, zapewniających wzrost produktywności przedsiębiorstwa.

Uzasadnienie dla przedstawionego powyżej ukierunkowania „Pożyczki rozwojowej” stanowi potrzeba wsparcia MŚP, prowadzącego do zapewnienia trwałego wzrostu i konkurencyjności. Efekty te w największej mierze uda się osiągnąć koncentrując wsparcie na rozwiniętych przedsięwzięciach technologicznych, w tym opartych na wdrożeniach wyników działalności B+R, wywołujących innowacyjność produktową i procesową na poziomie regionalnym, powodujących zmiany modeli biznesowych ku modelowi przedsiębiorstwa cyfrowego, wreszcie inwestycji zapewniających wzrost produktywności, w tym wynikający z zastosowania rozwiązań automatyzujących / robotyzujących procesy wytwórcze / usługowe. Jak zatem widać, wskazane ukierunkowanie pożyczek odzwierciedla podejście, które można by nazwać intensywnym – chodzi tu zatem o wspieranie procesów inwestycyjnych, które jednak wywoływać będą pozytywne skutki w dziedzinie technologicznej, jak i produktowej, sprzyjając również pojawianiu się rozmaitych efektów w sferze innowacyjności.

Spektrum ukierunkowania produktu finansowego jest więc szerokie, co stwarza szanse na jego zastosowanie w odniesieniu do rozmaitych potrzeb potencjalnych odbiorców ostatecznych. Natomiast, uwzględnienie preferencji (w tym umorzeń), a więc określonych zachęt, umożliwi odpowiednie kierunkowanie wsparcia w kierunku dziedzin / efektów preferowanych z punktu widzenia potrzeb rozwojowych gospodarki województwa kujawsko-pomorskiego. Warto tu dodać, iż w sferze zachęt, oprócz ich ukierunkowania pod kątem typów projektów, proponujemy również uwzględnienie aspektu dotyczącego polityki terytorialnej województwa – chodzi tu o preferencje (w tym umorzenia) związane z lokalizacją przedsięwzięć finansowanych pożyczką na obszarach negatywnej sytuacji społeczno-gospodarczej (zidentyfikowanych na poziomie regionalnym)⁴.

Na obecnym etapie należy założyć, że alokacja na pożyczki w proponowanym instrumencie rozłoży się „pół na pół” pomiędzy przedsięwzięcia, w przypadku których stosowane będą umorzenia oraz przedsięwzięcia bez umorzeń („czysty” instrument finansowy). Weryfikacja tej proporcji powinna następować już w toku wdrażania instrumentu, w oparciu o obserwacje dotyczące wniosków o finansowanie oraz kształtowanie się portfela pożyczkowego.

Należy tu również dodać, kształt proponowanego instrumentu pożyczkowego odpowiada postulatowi zmierzającym do niekomplikowania sfery produktowej instrumentów finansowych w obecnym okresie programowania (czynnik ten wskazywaliśmy jako istotny w obecnym okresie projektowania instrumentów finansowych, wobec swobodnego, zbyt daleko posuniętego różnicowania instrumentów stosowanych dotąd). Dalej prezentujemy założenia dotyczące konfiguracji instrumentu dłużnego / mieszanego⁵.

„Pożyczka rozwojowa” przyczyni się do realizacji celu szczegółowego 1iii, tj. wzmocnienia trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP w województwie kujawsko-pomorskim. Środki europejskie zostaną zwielokrotnione poprzez efekt dźwigni, wynikający z wkładu pośrednika finansowego do instrumentu⁶. Zakładamy, że instrument ten będzie miał wpływ na osiągnięcie wartości docelowych wskaźników dla CS 1iii, w szczególności w zakresie liczby przedsiębiorstw objętych wsparciem, w tym liczby przedsiębiorstw korzystających z instrumentów finansowych oraz wartości inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne.

⁴ Dalej w opisie proponowanych parametrów instrumentu finansowego przewidujemy w tym zakresie, zarówno stosowanie umorzeń (stosując kryterium związane ze stopą bezrobocia), jak i preferencji w zakresie oprocentowania (w przypadku lokalizacji inwestycji na obszarach kwalifikowanych jako gminy o niskim poziomie rozwoju społecznego i przedsiębiorczości – wskazanych w „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+”. UM WK-P, 21.12.2020 r., s. 246-247).

⁵ W prezentowanych dalej fiskalach / opisach instrumentów, odpowiednie dane prezentujemy w mln złotych. Niezbędne przeliczenia z wartości wyrażonych w euro dokonywane są z zastosowaniem kursu = 4,54 zł / euro, na podstawie „Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Aktualizacja – sierpień 2021 r.”. MF, 31.08.2021, s. 3.

⁶ Założono wkład pośrednika finansowego na poziomie 15%. Dla tak ustalonych parametrów efekt dźwigni we wszystkich produktach pożyczkowych będzie taki sam, wyniesie $1 / 0,85 = 1,1765$.

CP1 / CS iii	Pożyczka rozwojowa			
Typ instrumentu	Finansowy / Mieszany			
Cel instrumentu	<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie prowadzące do wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstwa, opartej na innowacyjności, wzroście produktywności, wdrożeniu nowych modeli biznesowych. 			
Wielkość jednostkowej transakcji	Min.	Max.	Karencja (max.)	Zapadalność (max.)
	-	5 mln zł	12 miesięcy	10 lat
Założenia finansowe (w mln PLN)				
Alokacja na IF⁷ (wkład FE KP i wkład krajowy) razem z wynagrodzeniem MFP i PF)				334,6
Wkład FE KP				284,4
Wkład pośrednika finansowego				50,2
Wynagrodzenie (MFP + PF)⁸				14,9 (MFP) 20,9 (PF) Razem: 35,8
Alokacja na pożyczki (część zwrotna i bezzwrotna)				298,7 ⁹
Typy finansowanych projektów				
Projekty zapewniające wzmocnienie i wzrost konkurencyjności	<ul style="list-style-type: none"> Projekty polegające na wdrożeniu wyników działalności B+R+I do produkcji. Projekty zapewniające wzrost produktywności przedsiębiorstwa, Projekty umożliwiające realizację działalności eksportowej (tworzące lub rozwijające zdolności produkcyjne do prowadzenia działalności eksportowej). Zmiana modelu biznesowego przedsiębiorstwa na cyfrowy – cyfryzacja¹⁰, automatyzacja lub 			

⁷ Z uwagi zakres zjawiska luki finansowania w sektorze MŚP w województwie kujawsko-pomorskim (ok. 260 mln zł rocznie – bazując na oszacowaniu dla roku 2020), wskazaną alokację uznajemy za minimalną. Wszelkie, ewentualne zwiększenia alokacji, będą stwarzać dodatkowy potencjał do redukcji luki finansowania.

⁸ Jest to wielkość szacowana. Wynagrodzenia (koszty zarządzania) ustalono na podstawie stawek z Rozporządzenia Ogólnego (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.) (analogicznie we wszystkich pozostałych fischkach), w rzeczywistości (szczególnie w przypadku pośredników finansowych) wysokość ta będzie zapewne znacznie odmienna, zapewne wyższa, ale być może nieco niższa, wszystko zależy od wyników przetargów.

⁹ Alokacja może być odmienna w sytuacji wyższych lub niższych poziomów kosztów zarządzania.

¹⁰ W spektrum inwestycji finansowanych środkami pożyczki wchodzić mogą projekty skupione na cyfryzacji procesów w przedsiębiorstwie / modelu funkcjonowania przedsiębiorstwa („czyste” projekty cyfryzacyjne). Sądzymy, że najlepszym wskaźnikiem identyfikującym „czyste” inwestycje cyfryzacyjne będzie wartość nakładów (kosztów kwalifikowanych pożyczki), dotyczących specyficznych elementów takiej inwestycji, przykładowo: wydatków na wytworzenie / zakup oprogramowania, hardware, dostęp do chmury / usługi

	robotyzacja procesów w przedsiębiorstwie – skutkująca co najmniej innowacją produktową lub procesową na poziomie przedsiębiorstwa.
Wsparcie bezzwrotne w ramach IF	
Odpowiednio do cech projektu	<p>Umorzenia^{11, 12}:</p> <ul style="list-style-type: none"> – do 10% umorzenia z tytułu przedmiotu przedsięwzięcia, dotyczącego wdrożenia wyników działalności B+R, skutkującego innowacją produktową lub procesową (co najmniej na poziomie regionalnym), – do 15% umorzenia z tytułu przedmiotu przedsięwzięcia, dotyczącego wdrożenia wyników działalności B+R lub rozwiązania innowacyjnego (nie opartego na wynikach działalności B+R), skutkujących innowacją produktową lub procesową (co najmniej w skali rynku regionalnego¹³), – do 10% z tytułu inwestycji prowadzących do cyfryzacji, automatyzacji lub robotyzacji procesów w przedsiębiorstwie, w tym zapewniających wdrożenia nowych lub znacząco ulepszonych produktów, rozwiązań technologicznych oraz towarzyszących im nowych / znacząco ulepszonych rozwiązań organizacyjnych lub marketingowych. organizacyjnych w przedsiębiorstwie, – do 5% umorzenia z tytułu lokalizacji inwestycji, obejmujących instalację i uruchomienie urządzeń produkcyjnych (maszyn, robotów, automatów, linii produkcyjnych) na obszarach negatywnej

chmurowe, inne tego typu elementy). Wydatki takie powinny stanowić ponad połowę kosztów kwalifikowanych przewidzianych do sfinansowania pożyczką.

¹¹ Umorzenia mogą się sumować – z wyjątkiem dwóch pierwszych tytułów, które stosowane będą alternatywnie.

¹² W przypadku tego oraz kolejnych proponowanych instrumentów finansowych, dopuszczamy dwa warianty umorzeń – jeden w którym umorzenie będzie dotyczyć zarówno wkładu publicznego, jak i wkładu prywatnego (w tym ostatnim przypadku oczywiście pośrednik finansowy otrzymywałby zwrot umorzonych kwoty), drugi zaś, gdy umorzenie dotyczyłoby wyłącznie wkładu publicznego (EFRR), kwestię tę analizujemy w ramach rozdziału poświęconego pomocy publicznej, generalnie przyjęcie danego wariantu nie wpływa naszym zdaniem na charakterystyki instrumentu, przedstawione w niniejszej tabeli.

¹³ W przypadku tego umorzenia premiowana będzie skala innowacyjności. Zakładamy, że wartości zbliżone do maksymalnych stosowane będą w przypadku przedsięwzięć o krajowej skali innowacyjności.

	<p>sytuacji społeczno-gospodarczej, identyfikowanych na poziomie regionalnym¹⁴,</p> <ul style="list-style-type: none"> - do 5% z tytułu realizacji inwestycji z zakresu potencjałów endogenicznych¹⁵, - do 5% z tytułu lokalizacji inwestycji a obszarze rewitalizacji określonym w Gminnym Programie Rewitalizacji¹⁶. <p>Wsparcie bezzwrotne – dotacja na usługi doradcze / wsparcie techniczne oraz szkoleniowe, dotyczące przedmiotu inwestycji oraz wykorzystania jej rezultatów – maksymalnie do wysokości 25 tys. zł (jedna dotacja dla jednej pożyczki)¹⁷.</p>
Preferencje i grupa docelowa	
Odbiorcy ostateczni	Mikro, mali i średni przedsiębiorcy oraz podmioty typu small mid-caps, posiadający siedzibę lub oddział na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i/lub prowadzący tu działalność w ramach istniejącego lub nowotworzonego zakładu.
Oprocentowanie i inne opłaty	<p>Oprocentowanie na zasadach rynkowych (według stopy referencyjnej KE), z następującymi wyjątkami, w których możliwe jest stosowanie oprocentowania preferencyjnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacja sprzedaży eksportowej, • przedsięwzięcie mieszczące się w katalogu inteligentnych specjalizacji regionalnych (RIS)¹⁸,

¹⁴ Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, gminy zagrożone trwałą marginalizacją wskazane w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 oraz gminy wykazujące negatywną sytuację społeczno-gospodarczą według SRW 2030+.

¹⁵ Przez potencjały endogeniczne regionu rozumie się cechę lub zespół cech charakterystyczny dla danej lokalizacji, zależny od występujących tam walorów i mogący stanowić podstawę planowania rozwoju wykorzystującego ich unikatowy charakter lub szczególną przydatność dla rozwoju danego rodzaju działalności, a więc stanowiący przewagę danej lokalizacji nad innymi. Zgodnie z zapisami SRW 2030+, najważniejsze kategorie potencjałów endogenicznych regionu to: obecność uzdrowisk, obecność walorów przyrodniczych i kulturowych stanowiących predyspozycje dla rozwoju działalności turystycznych, dziedzictwo wodne tworzące bazę do produkcji ekologicznej żywności, możliwość rozwoju rybactwa, możliwość rozwoju innych rodzajów lokalnej przedsiębiorczości bazujących na specyficznym dziedzictwie lub tradycji danego miejsca.

¹⁶ Umorzenie możliwe do zastosowania w przypadku braku wdrożenia instrumentu w obszarze wsparcia przedsięwzięć z obszaru rewitalizacji.

¹⁷ Chodzi tutaj o wsparcie związane z różnymi wymogami, związanymi z instrumentem finansowym, przykładowo: przygotowanie opinii o innowacyjności (w związku z przewidywanymi umorzeniami), doradztwo w zakresie identyfikacji kategorii regionalnych inteligentnych specjalizacji, w których może mieścić się finansowane przedsięwzięcie, doradztwo związane z zagadnieniami przechodzenia na model cyfrowy działania, dotyczące automatyzacji / robotyzacji, doradztwo w zakresie wykorzystania inwestycji w kontekście podjęcia lub rozwoju działalności eksportowej przedsiębiorstwa.

¹⁸ W związku z tą preferencją za wskazaną uznajmy aktualizację istniejących wytycznych w sprawie oceny zgodności przedsięwzięć inwestycyjnych z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami. Ponadto, sądzimy, iż

	<ul style="list-style-type: none"> • przedsiębiorstwa o krótkim stażu rynkowym (działające nie dłużej niż 3 lata od dnia rejestracji).
Inne charakterystyki i ewentualne preferencje	Brak wymogu wniesienia wkładu własnego do finansowanego projektu – środki pożyczki mogą finansować 100% kosztów kwalifikowanych ¹⁹ .
Dźwignia²⁰:	1,1765

Niniejszy instrument dłużny zaprojektowany został jako rozwiązanie stanowiące formę kontynuacji instrumentu dłużnego, wdrażanego w RPO WK-P 2014-2020 w ramach poddziałania 1.6.1. („Pożyczka inwestycyjna”). Instrumenty te wykazują znaczne podobieństwa. Przede wszystkim służą finansowaniu szerokiej gamy inwestycji prowadzących do wzrostu konkurencyjności (m.in. poprzez wzrost produktywności), w tym wynikających z wdrażania innowacji. Tożsamy jest więc cel interwencji obu instrumentów. Ponadto, oba instrumenty dopuszczają finansowanie kapitału obrotowego, niezbędnego w związku z realizowanym przedsięwzięciem inwestycyjnym.

W nawiązaniu do wskazanych powyżej parametrów „Pożyczki rozwojowej” poczynić można następujące uwagi uzupełniające.

Dla proponowanego instrumentu „Pożyczki rozwojowej” oszacowano alokację biorąc pod uwagę następujące założenia: wielkość alokacji na instrumenty finansowe, założoną dla FE KP w odniesieniu do CS 1iii, oszacowania dotyczące przeciętnej wartości pożyczki, założenia dotyczące preferencji przewidzianych w ramach instrumentu finansowego (wielkość dotacji na usługi doradcze i szkoleniowe, związane z instrumentem finansowym), jak również wielkość portfela w wymiarze liczby pożyczek i ich wartości, odpowiednią z uwagi na założenie dystrybucji instrumentu przez pośredników finansowych. Ponadto, uwzględniono standardowo określone limity wynagrodzeń dla przyszłego menadżera funduszu powierniczego (5% wkładu programu), jak i pośrednika finansowego (7% wkładu programu).

Wskazane powyżej założenia umożliwiły ustalenie potencjału inwestycyjnego instrumentu pożyczkowego, tj. wartości alokacji przeznaczonej bezpośrednio na pożyczki. W tym celu

ewentualne przypisanie kodów PKD do poszczególnych specjalizacji przyczyniłoby się do zdecydowanego ułatwienia identyfikacji przedsięwzięć pod kątem regionalnych inteligentnych specjalizacji.

¹⁹ Chodzi tu o finansowanie kosztów kwalifikowanych wspieranego przedsięwzięcia w ramach jednostkowej transakcji. W przypadku tytułu pomocy publicznej, dotyczącego regionalnej pomocy inwestycyjnej, element ten będzie musiał być odpowiednio dostosowany, zgodnie z zasadami dotyczącymi wykorzystania tego tytułu pomocy (kwestię tę omawiamy dalej, w ramach części opisowej instrumentu). Przypis ten odnosi się także do kolejnych fiszek instrumentów.

²⁰ Definiowana jako iloraz łącznej wartości finansowanego programu oraz wartości wsparcia pochodzącego ze środków programu regionalnego bez wkładu pośrednika finansowego (ewentualnie innych wkładów). Bazując na aktualnych rozstrzygnięciach w zakresie zasad tworzenia i wdrażania instrumentów finansowych założono, że każdorazowo wkład z alokacji na program regionalny wyniesie 85%, a wkład pośrednika finansowego 15%. Dla tak ustalonych parametrów efekt dźwigni we wszystkich produktach pożyczkowych będzie taki sam, wyniesie $1 / 0,85 = 1,1765$.

dokonano oszacowania przeciętnej wartości pożyczki, która w przyszłości charakteryzować będzie zbudowany portfel. W procesie oszacowania nawiązano do doświadczeń wynikających ze stosowania zbliżonych instrumentów w ramach RPO WK-P 2014-2020 (tj. „Pożyczki inwestycyjnej” oraz „Pożyczki na zmianę modelu biznesowego”), a także wyników prac badawczych prowadzących do opracowania niniejszego dokumentu. Szczególne znaczenie (z uwagi na podobieństwo celu finansowania, jak również jego zakres) miało tu ustalenie przeciętnej wielkości pożyczek inwestycyjnych udzielanych w ramach poddziałania 1.6.1 („Pożyczka inwestycyjna”), wynoszącej ok. 723 tys. zł²¹, a także fakt, iż blisko 1/3 portfela pożyczkowego tego instrumentu tworzona jest przez pożyczki opiewające na ponad 1 mln zł. Uwzględniając te dane za zasadne uznano oszacowanie przeciętnej wielkości pożyczki dla nowego instrumentu na poziomie 1,1 mln zł. Jest to oczywiście wielkość znacznie przekraczająca średnią dla referencyjnej „Pożyczki inwestycyjnej”, jednak należy pamiętać, że nowy instrument funkcjonować będzie w innych realiach ekonomicznych, a ponadto należy brać pod uwagę trendy w zakresie zmian cen dóbr zaopatrzeniowych. Naturalnie, na obecnym etapie założenia i towarzyszące im wyniki należy traktować jako wstępne, dopuszczając niezbędne korekty w ramach tworzonej w przyszłości Strategii inwestycyjnej instrumentów finansowych FE KP.

Uwzględniając oszacowanie przeciętnej pożyczki w wysokości 1,1 mln zł, stwierdzamy, że instrument pozwoli na udzielenie 265 pożyczek, przy czym w jego ramach dostępne będą również dotacje na usługi doradcze / doradztwo techniczne i szkolenia związane z przedmiotem przedsięwzięcia – o jednostkowej wartości maksymalnej 25 tys. zł (w ramach instrumentu zarezerwowano alokację na 300 dotacji, co łącznie oznacza kwotę na dotacje związane z instrumentem finansowym w wysokości 7,5 mln zł).

Proponowany instrument powinien dopuszczać elastyczne spektrum wydatków kwalifikowanych, obejmujących różne kategorie nakładów inwestycyjnych, charakterystycznych dla zakładanych typów projektów. Sądzymy również, że wydatki te powinny obejmować także nakłady o charakterze obrotowym, przy czym powinny być to wydatki ściśle / bezpośrednio związane z realizowaną inwestycją (np. zakup materiałów, komponentów, surowców, niezbędnych do uruchomienia inwestycji). Finansowaniem środkami pożyczki powinny być także objęte nakłady związane z budową lub przebudową obiektów, niezbędnych w celu instalacji inwestycji, jak również zakup nieruchomości, niezbędnych w związku z realizacją / eksploatacją inwestycji. Jednak, co do zasady, „Pożyczka

²¹ Posiłkowo przeanalizowaliśmy również pożyczki udzielane w poddziałaniu 1.4.1 RPO WK-P, pamiętając, że był to produkt o niewielkiej maksymalnej skali finansowania (do 100 tys. zł.; średnia wartość pożyczki wyniosła 76,3 tys. zł). Warto odnotować, że zainteresowanie niewielkimi kwotami również istnieje (w naszych badaniach, wskazywali na ten fakt również pośrednicy finansowi; ponadto, w poddziałaniu 1.5.1 średnia wielkość pożyczki wyniosła około 300 tys. zł.). To zaś prowadzi do wniosku, że w ramach projektowanego instrumentu zasadne jest zarezerwowanie jakiejś części alokacji na instrumenty finansowe niższej wartości, które na pewno będą interesujące dla mniejszych kategorii wielkościowych przedsiębiorstw (szczególnie firm mikro). Proponujemy przyjęcie rozwiązania przewidującego, że 25% wartości alokacji na instrument finansowy wykorzystane zostanie na finansowanie mniejszych pożyczek tj. wartościowo nie przekraczających 500 tys. zł, z ich przeznaczeniem na przedsięwzięcia podejmowane przez mikro i małe przedsiębiorstwa.

rozwojowa” pomyślana została jako instrument rozwijający zdolności techniczne / technologiczne, a w związku z tym (co do zasady) nakłady na elementy „skorupy” nie powinny być szczególnie znaczące. Zakładamy, że komponent „obrotowy”²², nie powinien przekraczać (łącznie) 20-30% wolumenu środków jednostkowej pożyczki. Oczywiście, nakłady o których tu mowa będą mogły stanowić składowe kosztów kwalifikowanych, ale zgodnie z obowiązującymi dla obecnego okresu programowania regulacjami i wytycznymi (ostateczną konfigurację instrumentu w tym zakresie należy pozostawić rozstrzygnięciom na etapie precyzowania Strategii inwestycyjnej instrumentów finansowych – generalnie, gdy znane już będą odpowiednie wytyczne).

„Pożyczka rozwojowa” skonfigurowana została jako instrument mieszany, obejmujący kilka kategorii zachęt i preferencji. Taka konfiguracja instrumentu lokuje go jako rozwiązanie, które stanowi narzędzie realizacji różnego poziomu założeń / celów dokumentów strategicznych. Z uwagi, iż będzie to instrument „regionalny” należy przede wszystkim zwrócić uwagę na założenia aktualnej Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego. Będzie to zatem instrument przyczyniający się wprost do realizacji założeń Strategii zgodnie z jej 3. Celem głównym „Konkurencyjna gospodarka”²³. W kontekście Strategii województwa, „Pożyczka rozwojowa” zapewni wsparcie aktywności inwestycyjnej sfery gospodarczej regionu, w szczególności zaś w dziedzinach decydujących współcześnie o nowoczesności i konkurencyjności, w tym z uwzględnieniem transformacji przedsiębiorstw do modelu Przemysłu 4.0, opierania rozwoju na działalności badawczo-rozwojowej i wdrażaniu innowacji, pogłębianiu internacjonalizacji, czy wreszcie rozwoju przedsiębiorstw z uwzględnieniem paradygmatu „cyfrowego” w zmianie i rozwijaniu modeli biznesowych przedsiębiorstw. Pożyczka rozwojowa uwzględnia również aspekt terytorialny regionalnej polityki rozwoju, zawierając rozwiązania promujące inwestowanie na obszarach województwa znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej (odzwierciedla to jeden z tytułów przewidzianych umorzeń.).

Jeśli chodzi o dokumenty strategiczne wyższego szczebla, to „Pożyczka rozwojowa” stanowi również narzędzie realizacji ich założeń i celów. W szczególności przywołać tu można rządową Strategię produktywności 2030²⁴. Mianowicie, III. Obszar Strategii produktywności zakłada trwałe zwiększenie stopy inwestycji prywatnych, automatyzację, robotyzację i cyfryzację przedsiębiorstw. Spójność proponowanego instrumentu dłużnego z tymi założeniami jest oczywista – wynika wprost z celu instrumentu i przewidywanych w jego ramach typów projektów.

²² Zakładamy, że w jego ramach finansowanie będą przede wszystkim zakupy materiałów, wyposażenia nietrwałego, związane z przedmiotem inwestycji (np. niezbędne do uruchomienia nowych urządzeń). Nie ma również przeszkód, aby środki te posłużyły równie do sfinansowania szkoleń lub usług doradczych bezpośrednio związanych z inwestycją.

²³ „Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+”. UM WKP, 2020, s. 162 i n., [Kujawsko-pomorskie – Strategia Przyspieszenia 2030+](#) [pobrano: 7.12.2021].

²⁴ [Polska – Strategia produktywności 2030](#) [pobrano: 7.12.2021].

Ukierunkowanie „Pożyczki rozwojowej” pozostaje także w zgodzie z kluczowymi dokumentami rangi unijnej. Wskazać tu można na zakres interwencji realizowanych w sferze wykonawczej strategii przemysłowej UE²⁵, skupionych na rozwoju zaawansowanych technologii, rozwoju przedsiębiorstw w oparciu o innowacje i cyfryzację. „Pożyczka rozwojowa” odzwierciedla także założenia odnowionej Europejskiej Agendy Cyfrowej w postaci tzw. Nowej Strategii Cyfrowej UE²⁶, w której zakłada się skupienie na interwencjach pozwalających osiągnąć autonomiczną pozycję Unii Europejskiej w sferze cyfryzacji – drugi filar tej strategii dotyczy podnoszenia konkurencyjności gospodarki unijnej w wyniku transformacji cyfrowej sektora gospodarczego, wynikającej z rozpowszechnienia cyfrowego modelu przedsiębiorstwa.

Z oczywistych powodów, założenia wskazanych powyżej strategii unijnych znajdują odzwierciedlenie w projekcie Umowy Partnerstwa²⁷, tj. uzgadnianej z Komisją Europejską strategii wykorzystania funduszy europejskich w obecnej dekadzie. W dokumencie tym, w odniesieniu do unijnego Celu Polityki 1. „Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa” i jego celu szczegółowego 1iii, dotyczącego interwencji zapewniających wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP, przewidziano zwiększenie automatyzacji i robotyzacji przedsiębiorstw, zaawansowania cyfrowego firm, innowacyjności i wykorzystania innowacji, poziomu umiędzynarodowienia przedsiębiorstw, poprawę pozycji polskich przedsiębiorstw w światowych łańcuchach dostaw oraz wzrost skali inwestycji realizowanych w przedsiębiorstwach²⁸.

Biorąc pod uwagę powyższe komentarze, można zauważyć, iż szczegółowa konfiguracja „Pożyczki rozwojowej” pozwoli uruchomić strumień finansowania, który prowadzić będzie do zakładanych celów i rezultatów strategicznych interwencji publicznej. Uwzględniając całość ukierunkowania interwencji w ramach dokumentów strategicznych, stwierdzić można, że planowany w województwie kujawsko-pomorskim instrument dłużny bardzo dobrze wpisuje się w te założenia, jako adekwatne narzędzie ich realizacji. Co więcej, w proponowanym instrumencie przewidziano określone zachęty w postaci umorzeń i preferencji, aby wzmocnić oddziaływanie instrumentu we wskazanych sferach, zapewniając w ten sposób rozwiązania skłaniające do korzystania z finansowania oferowanego przez pożyczkę. Proponowane preferencje tworzą zachęty także w przypadku przedsięwzięć, które nie będą kwalifikować się do skorzystania z poszczególnych tytułów umorzeń. To rozwiązanie powoduje, że instrument staje się narzędziem uniwersalnym – w sferze umorzeń / preferencji pozwoli na uwzględnienie rozmaitych sytuacji, które mogą dotyczyć inwestorów.

²⁵ [EU Growth-Industry-Strategy](#) [pobrano: 7.12.2021].

²⁶ Komunikat Komisji z 19.02.2020 r. ‘Shaping Europe’s digital future’, COM(2020)67 final, [Nowa strategia cyfrowa UE](#) [pobrano: 9.12.2021].

²⁷ [Fundusze unijne dla Polski – Umowa Partnerstwa 2021-2027](#) [pobrano: 8.12.2021].

²⁸ Projekt „Umowy Partnerstwa 2021-2027”, MFiPR, s. 8-9, [Fundusze unijne dla Polski – Umowa Partnerstwa 2021-2027 broszura informacyjna](#) [pobrano: 8.12.2021].

Poniżej, pokrótce komentujemy rozwiązania uwzględnione w konstrukcji instrumentu, tworzące sferę zachęt do korzystania z „Pożyczki rozwojowej”. W tej sytuacji, w świetle zaprezentowanych wcześniej celów i założeń dokumentów strategicznych, rozwiązania te znajdują daleko idące uzasadnienie – gwarantują odpowiednie zainteresowanie instrumentem, a poprzez jego wykorzystanie, przyczynianie się udostępnionych środków finansowych do osiągnięcia określonych celów i założeń polityki publicznej.

„Pożyczka rozwojowa” oferuje zachęty w postaci kilku tytułów umorzeń. Uzasadnieniem dla poszczególnych tytułów jest potrzeba zaproponowania rozwiązań, które pozwolą na skuteczne ukierunkowanie części inwestycji na bardzo ambitne przedsięwzięcia inwestycyjne, odpowiadające założeniom przedstawionych wcześniej dokumentów strategicznych. Z punktu widzenia Celu Polityki 1, oraz jego celu szczegółowego 1iii, chodzi tu o wywołanie najsilniejszych efektów, jeśli chodzi o zapewnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności. Są to:

- umorzenia z tytułu wdrożeń wyników działalności B+R – alternatywnie – wdrożeń rozwiązań innowacyjnych – w obu sytuacjach skutkujące innowacjami na poziomie co najmniej regionalnym,
- umorzenia należne z tytułu inwestycji prowadzących do cyfryzacji, automatyzacji lub robotyzacji procesów, w tym zapewniających wdrożenia nowych lub znacząco ulepszonych produktów, technologii i towarzyszących im nowych / znacząco ulepszonych rozwiązań organizacyjnych lub marketingowych (ta kategoria pozwoli na ukierunkowanie inwestycji na zmiany modeli biznesowych ku cyfryzacji / modelu Przemysłu 4.0),
- umorzenia z tytułu lokalizacji inwestycji, umożliwiające odzwierciedlenie w przyszłym portfolio inwestycyjnym założeń i kierunków interwencji w ramach polityki terytorialnej województwa,
- umorzenia z tytułu realizacji inwestycji z wykorzystaniem potencjałów endogenicznych oraz
- umorzenia z tytułu lokalizacji inwestycji na obszarach rewitalizowanych.

Jeśli chodzi o stosowanie tych umorzeń, to proponowanym rozwiązaniem jest ich rozliczenie po zakończeniu etapu inwestycyjnego przedsięwzięcia (zrealizowania i oddania do eksploatacji inwestycji, potwierdzonej analizą dokumentacji oraz zastosowaniem standardowych zasad rozliczeniowych, zgodnie z praktyką i procedurami pośrednika finansowego udzielającego pożyczki). W przypadku proponowanych tytułów umorzeń nie rekomendujemy ich rozbudowanej stopniowości, ani opierania na kryteriach ilościowych, przede wszystkim z uwagi na potrzebę minimalizacji skomplikowania instrumentu finansowego na etapie wdrażania, opartego na zatwierdzonym uprzednio biznes planie i opisanych w nim efektach, odpowiadających typowi finansowanego projektu.

Wielkość umorzeń szacujemy na poziomie średnio od 5% do 20% (odpowiednio dla poszczególnych tytułów), uznając, że rozmiar ten będzie wystarczający do stworzenia specjalnych zachęt. Jednocześnie rekomendujemy, by poziomy te uznać za „wyjściowe”, aby

następnie analizować rzeczywistą atrakcyjność instrumentu oraz – odpowiednio do wyników tych analiz – dostosowywać wielkość umorzeń do aktualnej sytuacji (uznajemy, że zawsze priorytetowo powinno być traktowane osiągnięcie założonych celów interwencji przy możliwie ograniczonym koszcie). Należy podkreślić, że powyższe propozycje mają charakter kierunkowy – ostateczne zasady i kryteria umorzeń powinny być określone w strategii inwestycyjnej zaakceptowanej przez Instytucję Zarządzającą FE KP 2021-2027.

Kolejny rodzaj zachęty stanowi wsparcie bezzwrotne w postaci dotacji na usługi doradcze / doradztwo techniczne i usługi szkoleniowe, związane z realizowanym przedsięwzięciem. Dotacja ta pozwoli na pozyskanie rozmaitych usług, umożliwiających weryfikację założeń, dotyczących planowanego przedsięwzięcia, jego efektów ekonomicznych (np. związanych z planowanymi rezultatami w sferze innowacyjności).

W sferze preferencji „Pożyczka rozwojowa” oferuje możliwości pozyskania pożyczki o koszcie finansowania poniżej stopy rynkowej (w trzech wskazanych sytuacjach tj. z uwagi na fakt wpisywania się przedsięwzięcia w zakres regionalnych inteligentnych specjalizacji, realizacji sprzedaży eksportowej oraz w przypadku, gdy odbiorca pożyczki jest przedsiębiorstwem młodym). Wprowadzenie preferencji dotyczących kosztu finansowania (zmniejszających ten koszt) podyktowane było chęcią zaoferowania także pewnych zachęt dla przyszłych odbiorców pożyczek, których przedsięwzięcia nie będą kwalifikować się do skorzystania z umorzeń, nadal jednak pozostając cennymi z punktu widzenia celów rozwoju województwa i polityk publicznych.

Należy podkreślić, że ww. propozycje w sferze preferencji (podobnie jak umorzenia) mają charakter kierunkowy – ostateczne zasady i kryteria dla udzielania preferencyjnego oprocentowania pożyczek powinny być określone w strategii inwestycyjnej zaakceptowanej przez Instytucję Zarządzającą FE KP 2021-2027.

Poza umorzeniami i preferencjami „Pożyczka rozwojowa” skonfigurowana została jako instrument zawierający rozwiązania podnoszące jego atrakcyjność wobec instrumentów standardowo spotykanych na rynku. Rozwiązania te stanowią:

- możliwość sfinansowania środkami pożyczki wszystkich kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia (co oznacza brak obligatoryjnego wkładu własnego ze strony odbiorcy ostatecznego),
- generalnie długi okres finansowania wraz z możliwością zastosowania karencji na spłatę co najmniej kapitału pożyczki (dopuszczamy tym samym możliwość objęcia karencją, zarówno spłat kapitału, jak i odsetek).

Proponowana pożyczka będzie mieć stosunkowo szerokie zastosowanie przedmiotowe (zróżnicowane typy projektów). Ponadto, w przypadku niektórych inwestycji mogą mieć zastosowanie zachęty w postaci umorzeń. Istnieć będzie także możliwość wykorzystania finansowania bezzwrotnego (dotacja na usługi doradcze / doradztwo techniczne oraz szkolenia), związanego z przedmiotem finansowania. Z uwagi na to dość znaczące zróżnicowanie, przewidzieliśmy zastosowanie szerokiego katalogu tytułów pomocy

publicznej, jednak nie przesądzając, które z nich będą dominować w praktyce wdrożeniowej (zależć to będzie od specyfiki finansowanego przedsięwzięcia – konfiguracja pożyczki, z uwzględnieniem tytułów pomocy publicznej, następować będzie na etapie strukturyzowania indywidualnej transakcji przez pośrednika finansowego). Tytuły pomocy publicznej, które mogą znaleźć zastosowanie to: pomoc de minimis, regionalna pomoc inwestycyjna (art. 14 GBER)^{29, 30}, pomoc inwestycyjna dla MŚP (art. 17 GBER), pomoc na usługi doradcze dla MŚP (art. 18 GBER), pomoc dla przedsiębiorstw rozpoczynających działalność (art. 22 GBER), pomoc dla MŚP na wspieranie innowacyjności (art. 28 GBER), pomoc na innowacje procesowe i organizacyjne (art. 29 GBER) oraz pomoc szkoleniowa (art. 31 GBER).

Wobec zaproponowanego instrumentu można wypowiedzieć się w sprawie oszacowania jego stratowości. W tym przypadku można odwołać się do danych ogólnopolskich dotyczących jakości portfela kredytowego (udostępnianych przez Komisję Nadzoru Finansowego). Z danych tych wynika, że jakość kredytów od wielu lat kształtuje się na zbliżonym poziomie. Udział kredytów ze stwierdzoną utratą wartości (na 30 czerwca 2021 r.) wyniósł 11,8% dla przedsiębiorców sektora MŚP oraz 13,1% dla przedsiębiorców indywidualnych. W długim okresie (dane począwszy od końca 2010 r.) udział takich kredytów dla obu grup przedsiębiorców oscyluje w granicach od ok. 10% do ok. 15%. Obserwując kształtowanie się udziału kredytów ze stwierdzoną utratą wartości w poszczególnych latach przyjąć można oszacowanie stratowości na poziomie ok. 12%-13%. Wartości te proponujemy przyjąć jako sugerowane (zbliżone do wartości maksymalnych) także dla przyszłego portfela proponowanego tu instrumentu³¹.

²⁹ Tytuły pomocy publicznej na podstawie Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu, Dz. Urz. UE.L Nr 187 (GBER). Należy dodać, że w ramach przeprowadzonego przeglądu i konsultacji, dotyczących treści Rozporządzenia GBER zaproponowano zmiany w niektórych tytułach pomocy (w zakresie: pomocy regionalnej, pomocy na finansowanie ryzyka, pomocy na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną oraz pomocy na ochronę środowiska i cele związane z energią). Przegląd tych zmian wskazuje, iż nie modyfikują one istotnie dotychczasowych rozwiązań, co oznacza, że proponowana lista tytułów (dla „Pożyczki rozwojowej”) pozostaje adekwatna. Wspomniane zmiany mają charakter porządkujący i uszpójniający regulacje dotyczące poszczególnych tytułów pomocy, a także uelastyczniający ich stosowanie, zob. „Nota objaśniająca do wniosku dotyczącego ukierunkowanego przeglądu ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych”.

³⁰ Może tu pojawić się obowiązkowy wkład ze strony odbiorcy ostatecznego, szczególnie dla komponentu umorzeniowego, ze względu na schemat pomocy publicznej tj. regionalną pomoc inwestycyjną (co najmniej 25%). Nie wiadomo jednak, czy jako taki wkład będzie mogła być traktowana część pożyczki nie podlegająca umorzeniu, biorąc pod uwagę to, że jest ona oprocentowana komercyjnie – zob. np. PL P-008456/2016 Odpowiedź udzielona przez komisarz Margrethe Vestager w imieniu Komisji (23.12.2016) lub pismo Dyrektora Departamentu Pomocy Publicznej UOKiK z 12 grudnia 2016 roku (DDO-52-679 (2) 16/MP). Tę kwestię trzeba będzie wyjaśniać na etapie operacjonalizacji instrumentu.

³¹ De facto, oszacowanie to uznać można jednak za wysoce konserwatywne, szczególnie w świetle informacji o stratowości oraz wartości pożyczek wypowiedzianych i windykowanych w segmencie instytucji pozabankowych – tzw. funduszy pożyczkowych. Jak wynika z danych publikowanych przez Polski Związek Funduszy Pożyczkowych, na koniec 2019 r. udział pożyczek o takim statusie w całym portfelu pożyczkowych kształtował się na poziomie nieco ponad 6%.

„Pożyczka rozwojowa” funkcjonować będzie obok innych instrumentów / form wsparcia. W tym kontekście należy w szczególności zwrócić uwagę na działania wspierające przewidywane w programie ogólnokrajowym FENG. Instrumenty tego programu, uwzględnione w jego Priorytecie 1 nie będą kolidować ze spektrum inwestycyjnym „Pożyczki rozwojowej”. Oferowane w tym zakresie w FENG wsparcie (bezzwrotne) dotyczy bowiem projektów badawczo-rozwojowych, konfigurowanych modułowo, ale z obligatoryjnym komponentem B+R lub obejmującym nabycie infrastruktury B+R (zauważmy, że nie jest to przedmiot finansowania „Pożyczki rozwojowej”). Natomiast pewne pole do ewentualnej konkurencji wynikać może z architektury wsparcia FENG przewidzianej w ramach Priorytetu 2 (Cel szczegółowy iii), przede wszystkim w obszarach interwencji (realizowanej w formie bezzwrotnej), dotyczących wspierania internacjonalizacji innowacyjnych MŚP, a także w zakresie wspierania w sektorze MŚP procesów transformacji cyfrowej. Jednak, jeśli chodzi o pierwszy obszar wsparcia, to można zakładać, iż konkurencja pomiędzy instrumentami interwencji amortyzowana będzie przez fakt skoncentrowania wsparcia FENG na budowaniu kompetencji i strategii ekspansji zagranicznej oraz dopasowaniu produktów i usług do konkretnych rynków docelowych – co oznacza, mniejsze znaczenie działań o charakterze inwestycyjnym, na które to (przeciwnie) kładzie nacisk „Pożyczka rozwojowa”. Z kolei, jeśli chodzi o cyfryzację, to w FENG wsparcie koncentrować się będzie na doradztwie w zakresie stosowania technologii cyfrowych, przy czym obejmować będzie także granty na zakup technologii cyfrowych wspierających prowadzenie działalności gospodarczej (przedmiot inwestycji będzie tu zatem ograniczony w stosunku do proponowanej pożyczki). Sądzymy, że przynajmniej do pewnego stopnia, tak ukierunkowany przedmiot interwencji będzie jednak ograniczał konkurencję pomiędzy instrumentami. Wreszcie pamiętać należy, że w przypadku pozyskiwania wsparcia z FENG, potencjalni wnioskodawcy konkurować będą „w skali kraju”. To zaś na pewno uczyni instrumenty dystrybuowane regionalnie bardziej atrakcyjnymi dla lokalnych / regionalnych firm (z uwagi na zapewne mniejszą konkurencję o środki wsparcia).

Zaprezentowany instrument traktować można jako kontynuację produktów finansowych wdrażanych w ramach RPO WK-P 2014-2020). Obecnie, z uwagi na brak szczegółowych wytycznych, trudno jest określić techniczne zasady ustanowienia instrumentu jako kontynuowanego (dostępne odpowiedzi na pytania w tej sprawie nie mają charakteru ostatecznie wiążącego – nie stanowią ostatecznych wskazań interpretacyjnych o charakterze wiążącym)³². Tym niemniej, w kontekście kontynuacji wskazać można, że na pewno znaczenie mieć tu będzie cel finansowania, dotyczący zapewnienia wzrostu konkurencyjności, jak również proponowany przedmiot finansowania, który także odpowiada przeznaczeniu pożyczek z okresu 2014-2020.

³² Art. 68 ust. 2 Rozporządzenia ogólnego (2021/1060) wskazuje, że kontynuacja jest dopuszczalna na zasadach poprzedniego okresu programowania, jednak pod warunkiem że kontynuowane wsparcie będzie zgodne z zasadami kwalifikowalności w kolejnym (obecnym) okresie programowania.

Jeśli chodzi o przedmiot finansowania, to dotyczy on w szczególności finansowania nakładów inwestycyjnych prowadzących do pojawiania się nowych rozwiązań produktowych, procesowych, organizacyjnych, marketingowych, jak również nakładów finansujących inwestycje przyczyniające się do poprawy konkurencyjności przedsiębiorstwa. Obie te sfery (innowacyjność, wzrost konkurencyjności) proponowany instrument – są one zgodne ze spektrum finansowania występującym w ramach dotychczasowych: „Pożyczki na inwestycje” i „Pożyczki na rozwój” (wdrażanych przez KPFR Sp. z o.o.). Proponowane instrumenty obejmują również nakłady, które prowadzić mogą do modyfikowania modelu biznesowego, np. w konsekwencji i w związku z internacjonalizacją działalności, czy też szerokiego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, zapewniających usprawnienie procesów w przedsiębiorstwie, w tym rozwiązań, dotyczących współpracy z partnerami, czy też obejmujących relacje z klientami (obecny w instrumencie komponent cyfryzacyjny, jak również dopuszczenie wydatków inwestycyjnych oraz doradczych i szkoleniowych związanych z internacjonalizacją). Dziedziny te odpowiadają z kolei przedmiotowi wdrażanej w RPO KP 2014-2020 „Pożyczki na zmianę modelu biznesowego”. Naturalnie, szczegółowe parametry nowego produktu w ramach FE KP są odmienne, przy czym obejmują one zakres finansowania pożyczek dotychczasowych, oferując jednocześnie korzystniejsze niektóre parametry szczegółowe (w szczególności chodzi tu o tożsamy w obu produktach, dłuższy okres finansowania – sięgający 10 lat), Sądzymy, że odmienności te nie stanowią przeszkody do uznania nowego rozwiązania jako zbieżnego z rozwiązaniami produktów pożyczkowych z RPO WK-P 2014-2020.

Należy poczynić jeszcze dodatkową uwagę, dotyczącą ewentualnej (jeśli okaże się konieczna) reakcji w związku z kontynuacją pandemii COVID-19, jak i innych (w przyszłości) nieprzewidywalnych zdarzeń o znacznej skali niekorzystnego oddziaływania. Zatem, uwzględniając stan obecny, jeżeli kryzys pandemiczny miałby się nasilać należy dopuść możliwość rezygnacji z proponowanych instrumentów (wariant najbardziej radykalny) lub też ograniczyć przewidywane na nie obecnie alokacje, w celu uruchomienia instrumentów antykryzysowych. Za takie uznajemy pożyczki płynnościowe, uruchamiane w celu zapewnienia finansowania wydatków obrotowych firmy, zapewniające warunki do kontynuacji bieżącej działalności (na wzór instrumentów uruchamianych w dotychczasowym okresie pandemii).

Drugi z proponowanych w nowym programie instrumentów, to instrument kapitałowy (Wejście kapitałowe). Jest on wzorowany na instrumencie, którego wdrażania rozpoczęto w ramach RPO WK-P 2014-2020, przy czym proponujemy pewne zmiany jego parametrów. Szczegóły dotyczące tego instrumentu przedstawia prezentowana dalej propozycja.

„Wejście kapitałowe” przyczyni się do realizacji celu szczegółowego 1iii, czyli wzmocnienia trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP w regionie. Środki europejskie zostaną zwielokrotnione poprzez efekt dźwigni, wynikający z wkładu pośrednika finansowego

i inwestorów do instrumentu³³. Zakładamy, że instrument ten będzie miał wpływ na osiągnięcie wartości docelowych wskaźników dla CS 1iii, w szczególności kontrybuować będzie w liczbie przedsiębiorstw objętych wsparciem, w tym liczbie przedsiębiorstw korzystających z instrumentów finansowych oraz w wartości inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne.

Tabela 5. Propozycja parametrów instrumentu – Wejście kapitałowe

CP1 / CS iii	Wejście kapitałowe		
Typ instrumentu	Finansowy / Kapitałowy		
Cel instrumentu	<ul style="list-style-type: none"> Finansowanie wczesnych faz rozwojowych mikro i małych spółek, w tym spółek „odpryskowych” (spin-off/out), zapewniające środki na akcelerację działalności spółki (celu inwestycyjnego). Instrument uniwersalny, przeznaczony na finansowanie przedsięwzięć opartych na wypracowaniu i/lub wdrożeniu wyników prac B+R, jak i przedsięwzięć innowacyjnych (bez obligatoryjnego komponentu B+R). Instrument finansujący przedsięwzięcia realizowane w dziedzinach inteligentnych specjalizacji regionalnych oraz służący przedsiębiorczemu odkrywaniu nowych dziedzin specjalizacji. Instrument realizowany z obowiązkowym udziałem pośrednika finansowego (funduszu inwestycyjnego) oraz obowiązkowego wkładu inwestora prywatnego. Instrument realizowany w formule ASI. Kapitalizacja funduszu: wkład publiczny – max. 70%, wkład prywatny – min. 30%. 		
Wielkość jednostkowej transakcji	Limit inwestycyjny		Limit inwestycyjny
	3 mln zł	W ramach limitu inwestycyjnego	3 mln zł
Założenia finansowe (w mln PLN)			
Alokacja na IF (wkład FE KP i wkład krajowy)			45,1
Wkład FE KP			31,57

³³ Założono wkład kapitału prywatnego na poziomie 30% (wkład zespołu zarządzającego i inwestorów prywatnych). Dla tak ustalonych parametrów efekt dźwigni wyniesie $1 / 0,70 = 1,4286$.

Wkład pośrednika finansowego i inwestorów	13,53
Wynagrodzenie (MFP + PF)³⁴	2,6 (MFP) 5,5 (PF) Razem: 8,1
Alokacja na wejścia kapitałowe, bez wynagrodzenia MFP i PF	37,0 ³⁵
Typy finansowanych projektów	
Projekty zapewniające wzmocnienie i wzrost konkurencyjności	<ul style="list-style-type: none"> Finansowanie celów inwestycyjnych znajdujących się na wczesnym etapie rozwoju, podejmujących / realizujących skalowalne, innowacyjne projekty biznesowe, bazujące na: nowych (lub istotnie ulepszonych) produktach lub metodach produkcji, wypracowanych lub dopracowanych dzięki przedmiotowej inwestycji kapitałowej, w tym będących wynikiem wdrożenia rezultatów prac badawczo-rozwojowych lub innowacyjnych.
Preferencje i grupa docelowa	
Odbiorcy ostateczni	<p>Start-upy – mikro i mali przedsiębiorcy posiadający siedzibę / oddział na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, i/lub prowadzący tu działalność w ramach istniejącego lub nowotworzonego zakładu, w tym spółki „odpryskowe” / spin-off / spin-out (przedsiębiorczość akademicka).</p> <ul style="list-style-type: none"> Proponowany minimalny udział inwestycji w spółki „odpryskowe” (przedsiębiorczość akademicka) na poziomie 30% wartości portfela inwestycyjnego. Podział zysków / strat – proporcjonalnie do wkładów.
Oprocentowanie i inne opłaty	-
Dźwignia	1,4286

Źródło: opracowanie własne.

³⁴ Jest to wielkość szacowana. Wysokość wynagrodzenia (kosztów zarządzania) ustalona na podstawie stawek z Rozporządzenia Ogólnego (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.) (analogicznie we wszystkich pozostałych fiskach), w rzeczywistości (szczególnie w przypadku pośredników finansowych) będzie zapewne znacznie odmienna, zapewne wyższa, ale być może nieco niższa, wszystko zależy od wyników przetargów.

³⁵ Alokacja może być odmienna w sytuacji wyższych lub niższych poziomów kosztów zarządzania.

Niniejszy instrument kapitałowy zaprojektowany został jako instrument funkcjonujący na zasadach rynkowych³⁶. Stanowi on formę kontynuacji instrumentu kapitałowego, wdrażanego w ramach RPO WK-P 2014-2020, z uwzględnieniem modyfikacji, będącej wynikiem wniosków wypracowanych w ramach Modułu I badania³⁷.

Proponujemy zatem, aby instrument ukierunkować na finansowanie wczesnych faz rozwojowych (załączkowej i start-up) oraz skoncentrować przedmiotowo na finansowaniu innowacyjnych i skalowalnych celów biznesowych, których podstawę stanowią będą wyniki działalności B+R+I, prowadzące do wdrożenia przez finansowany start-up innowacji o skali co najmniej regionalnej. Natomiast, odmiennie niż dotychczas, proponujemy, aby inwestycje instrumentu dokonywane były nie tylko w spółki „odpryskowe” (spin-off/out³⁸), ale, aby dopuszczalne było także finansowanie celów inwestycyjnych nie będących takimi spółkami (inwestycje w spółki „odpryskowe” mogłyby stanowić np. minimalnie 30% wartości portfela). Rozwiązanie to zapewni, zarówno ciągłość podmiotową (forma organizacyjno-prawna celu inwestycyjnego), jak i przedmiotową instrumentu kapitałowego, zwiększając w ten sposób pole inwestycyjne o skalowalne przedsięwzięcia innowacyjne, realizowane w ramach różnych form start-upowych. Należy dodać, że z uwagi na cele instrumentu, podstawą realizacji każdego „wejścia kapitałowego” powinna być pozytywna ocena analizy gotowości technologicznej przedsięwzięcia, jego potencjału w zakresie skalowalności biznesu oraz prawnego i finansowego due diligence. Instrument kapitałowy stanowić powinien co do zasady element procesu przedsiębiorczego odkrywania. Niezależnie jednak od powyższego elementem oceny przedsięwzięcia powinno być badanie jego zgodności bądź nie z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami.

³⁶ W instrumencie przewidziano rozwiązania spełniające test inwestora prywatnego, co przesądza o tym, że instrument „Wejścia kapitałowego” nie stanowi pomocy publicznej. Przesądzające są tu następujące cechy: symetryczny podział zysków / strat, równorzędność dokonywania inwestycji ze środków publicznych i prywatnych tj. inwestowania jednoczesnego (przez kapitał publiczny / prywatny), przy zapewnieniu realnego znaczenia ekonomicznego inwestycji ze środków prywatnych (za takie uznaje się wkłady prywatne na poziomie co najmniej 30%), zob. Komunikat Komisji „Wytoczne w sprawie pomocy państwa na rzecz promowania inwestycji w zakresie finansowania ryzyka”, 2014/C 19/04. Podsumowując, w ramach instrumentu kapitałowego nie wystąpi zróżnicowane traktowanie inwestorów. Jeśli miałyby być inaczej (instrument skonfigurowany na zasadach pomocy publicznej), to zastosowanie mogą tu znaleźć dwa tytuły pomocy: pomoc na finansowanie ryzyka (art. 21 GBER) oraz pomoc dla przedsiębiorstw rozpoczynających działalność (art. 22 GBER).

³⁷ Proponowany tu instrument skonfigurowany został „na zasadach rynkowych”. Tym niemniej zauważamy, że wdrażanie instrumentów kapitałowych na szczeblu regionalnym nie jest procesem łatwym. Choć obecne doświadczenia pośrednika finansowego instrumentu kapitałowego RPO WK-P 2014-2020 pokazują, że jest on w stanie mobilizować odpowiednie wkłady prywatne, to jednak trudno o pewność, że będzie tak również w przyszłości (jeśli chodzi o instrument projektowany). W tej sytuacji dopuszczamy ewentualność rekonstrukcji niniejszej propozycji, idącej w kierunku instrumentu funkcjonującego w ramach „Pomocy na finansowanie ryzyka” oraz „Pomocy na finansowanie przedsiębiorstw rozpoczynających działalność” (GBER, odpowiednio, art. 21 oraz 22).

³⁸ Zachowując ich dotychczasową wąską definicję (*spin-off / out* rozumiane jako podmioty zakładane przez pracowników i studentów ośrodków badawczych).

Alokacja na instrument „Wejścia kapitałowego” ustalona została w taki sposób³⁹, aby umożliwić budowę portfela, który zapewni odpowiednią dywersyfikację inwestycji, a więc obejmującego 29 transakcji inwestycyjnych o przeciętnej wartości 1,5 mln zł, a więc odpowiadającej typowym inwestycjom w spółki znajdujące się na bardzo wczesnych etapach rozwoju (typowo jest to 1-2 mln zł; np. maksymalny ticket inwestycyjny „Wejścia kapitałowego” w ramach RPO WK-P 2014-2020 wynosi 2 mln zł). Jednocześnie ustalono maksymalny ticket inwestycyjny dla projektowanego instrumentu na poziomie 3 mln zł, dopuszczając transzowanie / kontynuowanie inwestycji do wysokości tego limitu. Parametr ten określono opierając się na doświadczeniach obecnego pośrednika finansowego („Wejście kapitałowe” w ramach RPO WK-P 2014-2020), a także biorąc pod uwagę trendy rynkowe, wskazujące na wzrost kosztowności finansowania załączkowego / wczesnych faz rozwojowych.

Do oszacowań przyjęto wielkość przeciętnej inwestycji na poziomie 1,5 mln zł (połowa ticket’u maksymalnego – uznając taką wielkość za realistyczną). Ponadto, ustalenie potencjału inwestycyjnego instrumentu (tj. docelowej wartości portfela „Wejść kapitałowych”) uwzględniło standardowo określone limity wynagrodzeń dla przyszłego menadżera funduszu powierniczego (7% wkładu programu), jak i pośrednika finansowego (15% wkładu programu) – wielkości te zmniejszyły dostępną alokację na inwestycje w spółki portfelowe.

Ostatecznie potencjał inwestycyjny instrumentu oszacowano w wysokości 37,0 mln zł (środki na wejścia kapitałowe), co oznacza w przybliżeniu 25 inwestycji kapitałowych o przeciętnej wartości 1,5 mln zł każda⁴⁰.

Jak zaznaczaliśmy w raporcie z Modułu I badania, skonfigurowany w powyższy sposób instrument kapitałowy musiałby być ustanowiony w oparciu o odstępstwo od założeń linii demarkacyjnej (dopuszczony jako instrument finansowania, kontynuowany z minionego okresu programowania, m.in. umożliwiający dalsze wspieranie celów inwestycyjnych, które były jego odbiorcami w ramach wcześniejszego „Wejścia kapitałowego” – RPO WK-P 2014-2020). Tego rodzaju rozwiązanie uznajemy za w pełni uzasadnione.

Kontynuacja instrumentu zapewni bowiem dobre zakorzenienie regionalnie wehikułu inwestycyjnego (utrwali instrument jako pożądany element regionalnego ekosystemu start-upowego), który, stanowiąc szczególne rozwiązanie instytucjonalne na szczeblu regionalnym, zapewni finansowanie przedsięwzięć z wysokim potencjałem rozwojowym, jednak obarczonych ponadprzeciętnym ryzykiem.

³⁹ Zob. wartości liczbowe określone w fiszce (część „Finanse i wskaźniki”). Oszacowując alokację uwzględniono następujące proporcje wkładu do instrumentu: 60% – wkład publiczny / środki publiczne, 40% – wkład prywatny (zespół zarządzający i inwestorzy prywatni).

⁴⁰ Z uwagi na rosnące koszty finansowania faz wczesnych wielkość inwestycji przyjąć można przedziałowo, zakładając, że wartość indywidualnego „Wejścia kapitałowego” ukształtuje się w przedziale od 1,5 mln zł do 2 mln zł. Zakładając średnią inwestycję na poziomie 2 mln zł, alokacja pozwoli na sfinansowanie ok. 18 celów inwestycyjnych. Ostatecznie, przybliżony przedział liczby inwestycji przy takich założeniach wyniesie 18-25.

Na koniec opisanej propozycji instrumentu kapitałowego warto zauważyć, że koncepcja tworzenia wehikułów inwestycyjnych na poziomie powiatowym (w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego) obecna jest w Programie rozwoju gospodarczego dla województwa kujawsko-pomorskiego⁴¹. W naszej ocenie propozycje te są mało realistyczne, bowiem nie będzie możliwe stworzenie odpowiedniej liczby zespołów zarządzających, wystąpią także problemy ze zgromadzeniem kapitału prywatnego (na niewielkie, działająco w skali powiatowej fundusze) – wątpliwości budzi szczególnie powiatowa „delimitacja” terytorialna, która nie zapewni masy krytycznej celów inwestycyjnych.

W ramach FEKP nie proponujemy wykorzystania instrumentów poręczeniowych (gwarancyjnych), proponujemy natomiast ich zaoferowanie ze środków zwróconych z następujących powodów:

- W okresie 2014-2020 pojawiały się poważne problemy z wdrażaniem instrumentów poręczeniowych na poziomie regionalnym (w tym w województwie kujawsko-pomorskim), co było także związane ze znaczną konkurencją instrumentów oferowanych z poziomu krajowego (oferta BGK na bazie środków krajowych i europejskich) oraz europejskiego (gwarancje i regwarancje oferowane przez Europejski Fundusz Inwestycyjny). Zakładamy, że od tej strony sytuacja w okresie 2021-2027 nie ulegnie znaczącym zmianom.
- Dodatkowo, można przewidywać, że atrakcyjna oferta gwarancyjna zostanie zaoferowana z poziomu europejskiego w ramach programu Invest EU, co będzie oczywistą konkurencją dla oferty z poziomu regionalnego.
- Z punktu widzenia sektora bankowego, przede wszystkim banków sieciowych, ze względu na ich obszar działania, atrakcyjne są przede wszystkim instrumenty gwarancyjne oferowane na terytorium całego kraju, a nie tylko na terenie wybranych województw.
- W ramach środków europejskich pojawiają się określone ograniczenia, dotyczące wykorzystywania poręczeń na określone cele (finansowanie obrotowe, finansowanie związane ze środkami europejskimi w ramach tego samego okresu programowania).
- W ramach środków europejskich niezbędne jest dokonanie oceny ryzyka gwarancji. Tymczasem wobec tego, że fundusze poręczeniowe w coraz większym stopniu udzielają poręczeń innych instrumentów, niż kredyty bankowe (np. poręczenia wadiów, należytego wykonania umowy etc.), a z góry nie wiadomo jaką część w portfelu będzie stanowić dany typ poręczeń, tego typu szacunek jest bardzo trudny. Zobowiązania Ostatecznych Odbiorców inne niż o charakterze dłużnym, takie jak wadia w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego, czy

⁴¹ „Program rozwoju gospodarczego dla województwa kujawsko-pomorskiego. Trwały i zrównoważony rozwój gospodarczy regionu, przyczyniający się do poprawy jakości życia jego mieszkańców. Dokument operacyjny dla Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+. Projekt do konsultacji społecznych”, (GOSPOSTRATEG).

zabezpieczenia należytego wykonania umowy / kontraktu nie będą zresztą najprawdopodobniej mogły być objęte wsparciem przy ze środków polityki spójności.

Dostępność instrumentów poręczeniowych jest bardzo ważna i z całą pewnością warto kontynuować ich oferowanie, wydaje nam się jednak, że bezpieczniejsze będzie zrobienie tego na bazie środków zwróconych.

* * *

Prezentowane poniżej zestawie przedstawia alokację na instrumenty finansowe w celu szczegółowym 1iii FEKP. Wielkość alokacji przeznaczonych na instrumenty finansowe stanowi ok. 65,5% całej alokacji na ten cel (ok. 106,3 mln euro). Udział ten uznajemy za odpowiedni, umożliwiając (zarówno w przypadku „Pożyczki rozwojowej”, jak i „Wejścia kapitałowego”) zbudowanie portfeli inwestycyjnych, które będą wystarczająco atrakcyjne (z uwagi na liczbę transakcji oraz ich wartość) dla potencjalnych pośredników finansowych – z uwagi na kluczowe znaczenie wdrożenia proponowanych instrumentów, konkluzja ta ma znaczenie kluczowe (proponowana alokacja umożliwia osiągnięcie odpowiedniego efektu skali). Jednocześnie proponujemy traktować alokację na instrument dłużny, jako minimalną, a więc – zależnie od sytuacji – możliwą do zwiększenia. Udział środków na instrumenty finansowe mógłby teoretycznie być większy już na wstępie, trzeba jednak pamiętać, że w ramach CS 1iii FEKP przewidziano również inne typy projektów, które uznajemy za cenne i pożądane w celu zapewnienia lepszych warunków rozwojowych dla sfery MŚP w województwie kujawsko-pomorskim. Można tu wspomnieć o przewidywanym wsparciu rozwoju infrastruktury biznesowej (np. inkubatorów przedsiębiorczości), wspieranie internacjonalizacji przedsiębiorstw poprzez finansowanie udziału w targach i wizytach studyjnych), promocja gospodarki regionalnej, czy wreszcie finansowanie zakupu usług doradczych w modelu programów „bonowych”. Te inne kierunki interwencji uznajemy za zasadne, bowiem w sumie (cała interwencja) powinna prowadzić do wszechstronnego rozwoju ekosystemu wspierającego przedsiębiorczość i przedsiębiorstwa, w tym umożliwić dostępu instrumentów finansowych. Zaprogramowany obecnie układ spełnia ten postulat.

Podsumowanie alokacji

Tabela 6. Podsumowanie alokacji na instrumenty finansowe w ramach CS 1iii

Instrument	Alokacja (mln PLN / wkład FE KP)	Alokacja (mln PLN / wkład prywatny)	Alokacja (mln PLN razem)
Pożyczka rozwojowa	284,4	50,2	334,6
Wejście kapitałowe	31,57	13,53	45,1
Razem PLN	315,97	63,73	379,7

	Alokacja (mln EUR / wkład FE KP)	Alokacja (mln EUR / wkład prywatny)	Alokacja (EUR razem)
Razem EUR	69,6	14,0	83,6

Źródło: opracowanie własne.

3.2. Priorytet 2 Czysta energia dla regionu

3.2.1. Cel szczegółowy 2i Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych

W obszarze efektywności energetycznej, proponujemy zastosowanie dwóch instrumentów finansowych.

Pierwszym proponowanym instrumentem jest pożyczka na modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej, z elementem umorzeniowym. Instrument ten co do zasady stanowić ma kontynuację wdrażanej w tej perspektywie finansowej pożyczki na podnoszenie efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym, jednak w formie zmodyfikowanej, uwzględniającej wnioski z dotychczasowych doświadczeń oraz wnioski z analiz przeprowadzonych w ramach Raportu Częstkowego I z niniejszego badania.

Pożyczka w sektorze mieszkaniowym ma na celu kontynuację procesu zwiększania efektywności energetycznej w budynkach wielorodzinnych. Proponujemy, by finansowała ona szeroki zakres inwestycji w tym zakresie, w tym m.in. termomodernizację budynków, wymianę źródła ciepła na niskoemisyjne lub podłączenie do sieci ciepłowniczej, wymianę oświetlenia i wind na energooszczędne, instalacje OZE (w tym z wykorzystaniem formuły prosumenta zbiorowego, modernizację instalacji CO / CWU i inne. Warto zapewnić pewien zakres możliwych do sfinansowania inwestycji dodatkowych, niezwiązanych bezpośrednio z zwiększeniem efektywności energetycznej (np. w postaci kosztów dodatkowych do 20% kosztów projektu), tak by umożliwić kompleksowy remont w ramach 1 źródła finansowania (np. z odmalowaniem klatek schodowych itp.).

Z doświadczeń z obecnej perspektywy finansowej wynika, że dla wielu spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych dużym problemem było uzyskanie 25% wzrostu efektywności energetycznej. Dotyczy to m.in. budynków, w zakresie których wykonano już pewne prace termomodernizacyjne (np. docieplenie 1 ściany, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej). Aktualny projekt FE KP 2021-2027 zakłada, że warunek uzyskania wzrostu efektywności energetycznej o min. 25% zostanie utrzymany⁴². W tym wypadku rekomendujemy przyjęcie rozwiązania analogicznego do zaprojektowanego w programie FENiKS⁴³, tj. obliczania

⁴² Taki zapis znajduje się też w projekcie Umowy Partnerstwa z 29.07. Jednocześnie, KE zaleca nawet podniesienie tego progu do 30%; finalne zapisy Umowy Partnerstwa w chwili tworzenia niniejszego raportu nie są znane.

⁴³ Por. Projekt Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027, Projekt do konsultacji z 17.06.2021 r.

wzrostu efektywności energetycznej w sposób kumulatywny, z uwzględnieniem dotychczas przeprowadzonych prac podnoszących klasę energetyczną budynku. Alternatywnie, można byłoby rozważyć wprowadzenie alternatywnego warunku kwalifikacji do wsparcia poprzez wymóg osiągnięcia zużycia energii poniżej 150 kWh/m². Takie rozwiązanie rozszerzyłoby katalog możliwych do sfinansowania inwestycji, przy jednoczesnym zagwarantowaniu uzyskania docelowego efektu w postaci energooszczędnego budynku mieszkalnego.⁴⁴ Dodatkowo, warto rozważyć również obniżenie wymaganego minimalnego poziomu wzrostu efektywności energetycznej do 10% w przypadku inwestycji obejmujących wyłącznie modernizację systemu grzewczego, analogicznie do warunków przyznawania premii BGK.⁴⁵

Proponujemy wprowadzenie uproszczeń w zakresie formalności i wymogów związanych z udzielaniem pożyczek. W szczególności, rekomendujemy odejście od wymogu wykazania obniżenia emisji CO₂ o min. 30% (osiągnięcie efektu ekologicznego jest zapewnione poprzez wymóg odpowiedniego wzrostu efektywności energetycznej).

W przypadku pożyczki dla sektora mieszkaniowego rekomendujemy maksymalne rozszerzenie grupy docelowej, tak by objąć wsparciem wszystkich właścicieli / zarządców budynków wielorodzinnych (w tym wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y, osoby fizyczne,⁴⁶ spółki prawa handlowego). Rozszerzenie grupy docelowej konsumuje wnioski z doświadczeń z obecnej perspektywy finansowej w woj. kujawsko-pomorskim i innych regionach, które wskazywały na brak możliwości uzyskania pożyczki m.in. przez właścicieli budynków we współwłasności (bez założonej wspólnoty mieszkaniowej), a także osób fizycznych i spółek remontujących stare kamienice. W naszej ocenie, interwencja powinna być skierowana na termomodernizację budynków wielorodzinnych, niezależnie od podmiotu, który jest ich właścicielem.

Jednocześnie, rekomendujemy podjęcie negocjacji w celu uzyskania wyjątku w przyjętej linii demarkacyjnej i objęcia wsparciem również spółdzielni mieszkaniowych (aktualnie planowanych do wsparcia jedynie z poziomu krajowego). Pozbawienie możliwości wsparcia spółdzielni na poziomie regionów znacząco zmniejszyłoby liczbę potencjalnych odbiorców ostatecznych wsparcia (zazwyczaj spółdzielnie odpowiadały za wykorzystanie ok. 50% alokacji na pożyczki). Jednocześnie, szczególnie małe spółdzielnie, z mniejszych miast i terenów wiejskich, nie są przygotowane do aplikowania o wsparcie z programów krajowych. Pośrednicy wdrażający instrument na poziomie regionalnym mają znacznie większe możliwości dotarcia do tego typu podmiotów i przedstawienia im oferty pożyczkowej w ramach bezpośredniego spotkania, które – jak wynika z analiz – jest

⁴⁴ Przy czym raczej nie będzie to możliwe w świetle obecnie projektowanych zapisów Umowy Partnerstwa.

⁴⁵ w FE KP wstępnie przewiduje się wsparcie inwestycji w budynkach mieszkalnych polegających wyłącznie na wymianie źródeł ciepła, ale być może obszar ten będzie wspierany na poziomie kraju.

⁴⁶ Jeśli będzie to możliwe w ramach obowiązujących przepisów prawnych.

najskuteczniejszym sposobem promocji oferty szczególnie w przypadku mniejszych podmiotów.⁴⁷

Istotnym wyzwaniem pozostaje odpowiednie zaprojektowanie wsparcia ukierunkowanego na zwiększenie efektywności energetycznej budynków zamieszkałych przez najuboższych mieszkańców, których nie stać na opłacanie podwyższonego funduszu remontowego. Proponujemy zaprojektowanie dodatkowego wsparcia skierowanego do tej grupy mieszkańców, zwiększającego ich skłonność do akceptacji projektów termomodernizacji zamieszkałych przez nich budynków. Konstrukcja takiego wsparcia jest jednak zagadnieniem skomplikowanym – trudno bowiem o rozwiązanie sprawiedliwe i jednocześnie łatwe w implementacji (potencjalnie występuje konieczność np. badania dochodów poszczególnych gospodarstw domowych w budynku). By uniknąć nadmiernych formalności, i w miarę możliwości nie zniechęcić pośredników finansowych, proponujemy wprowadzenie dodatkowego komponentu umorzeniowego, którego wysokość byłaby powiązana z odsetkiem gospodarstw domowych zamieszkujących dany budynek, którym przysługuje prawo do dodatku mieszkaniowego.⁴⁸ Umorzenie mogłoby być przyznawane jako iloczyn 50% i odsetka gospodarstw domowych w danym budynku, którym przysługuje dodatek mieszkaniowy.

Rekomendujemy zachowanie kluczowych parametrów stanowiących o atrakcyjności obecnie wdrażanej pożyczki również w przyszłej perspektywie finansowej, w tym długiego, 20-letniego maksymalnego okresu spłaty oraz preferencyjnego, stałego oprocentowania. Takie parametry umożliwiają zmniejszenie rat kredytowych i akceptowalnego dla większości mieszkańców wzrostu składki na fundusz remontowy, co obniża niechęć do korzystania z finansowania dłużnego. Jednocześnie, w naszej ocenie warto wykorzystać możliwości pojawiające się w nowej perspektywie finansowej i wprowadzić w wybranych obszarach dodatkowy komponent bezzwrotny, zwiększając atrakcyjność instrumentu i generując odpowiedni efekt zachęty. W szczególności, proponujemy:

- Wprowadzenie dotacji na sfinansowanie audytu energetycznego (i innej, potencjalnie wymaganej dokumentacji technicznej). Koszty takiego audytu stanowią istotną barierę w dostępie do wsparcia szczególnie dla mniejszych spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych. W obecnej perspektywie finansowej finansowanie audytu było możliwe w ramach programu ELENA, warto jednak zapewnić taką możliwość w ramach FE KP 2021-2027.
- Wprowadzenie umorzenia premiującego projekty o największym wzroście efektywności energetycznej, a więc w największym stopniu przyczyniające się do osiągnięcia celów interwencji. Proponujemy umorzenie do 20% wartości pożyczki, w

⁴⁷ Ostatecznie, warto wynegocjować taki wyjątek przynajmniej dla mniejszych spółdzielni, np. zarządzających zasobem nie większym niż 20 mieszkań.

⁴⁸ Możliwe jest również obliczenie tego parametru jako ilorazu powierzchni mieszkań zamieszkałych przez osoby uprawnione do otrzymania dodatku mieszkaniowego do całkowitej powierzchni mieszkań w danym budynku wielorodzinnym. Takie rozwiązanie byłoby bardziej sprawiedliwe, ale nieco bardziej skomplikowane.

zależności od uzyskanego efektu. Przykładowo, umorzenie 5% przyznawane byłoby wszystkim projektom przy osiągnięciu 30% wzrostu efektywności energetycznej, 10% - przy wzroście o min. 40%, 15% - przy wzroście o min. 50%, a 20% - przy wzroście o min. 60%. W przypadku budynków użyteczności publicznej proponujemy umorzenie do 9% wartości pożyczki, w zależności od uzyskanego efektu. Przykładowo, umorzenie 3% przyznawane byłoby wszystkim projektom przy osiągnięciu 40% wzrostu efektywności energetycznej, 6% - przy wzroście o min. 50%, 9% - przy wzroście o min. 50%.

- Dodatkowe, 5% umorzenie w przypadku wymiany/modernizacji nieefektywnego źródła ciepła lub podłączenia do sieci ciepłowniczej.

W obszarze modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej, konkluzje z analiz z Raportu Częstkowego I wskazują zarówno na możliwość wsparcia dotacyjnego, jak i zastosowania istotnego komponentu bezzwrotnego. Proponujemy, by w celu połączenia korzyści z dotacji i z wsparcia zwrotnego obszar ten włączyć do pożyczki na modernizację energetyczną, przy jednoczesnym zastosowaniu znaczącego komponentu umorzeniowego (łącznie do 49% wartości inwestycji). Takie rozwiązanie powinno umożliwić uzyskanie odpowiedniego efektu zachęty (de facto poprzez dotację do 49%), przy jednoczesnym zwiększeniu nacisku na ekonomiczną opłacalność realizowanych inwestycji, uzyskanemu dzięki konieczności spłaty rat pożyczkowych. Jednocześnie, ułatwi to uzyskanie akceptacji KE dla takiej formy wsparcia, uwzględniając zalecenia Komisji, by w projektach generujących dochód lub oszczędności stosować instrumenty finansowe. Przy czym zastosowanie instrumentów finansowych w obszarze modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej będzie możliwe wyłącznie wówczas, gdy wsparcie w tym zakresie nie będzie wdrażane w ramach polityki terytorialnej (wdrożeńiowo byłoby bardzo trudne określenie, jaka część pożyczek ma trafić do poszczególnych gmin lub powiatów). W przeciwnym wypadku (tj. zastosowania podejścia terytorialnego), jedynym rozsądnym rozwiązaniem będzie wsparcie dotacyjne.

W obszarze modernizacji oświetlenia ulicznego, istnieją silne przesłanki dla zastosowania instrumentów finansowych, z powodu relatywnie krótkiego okresu zwrotu z inwestycji. Wyzwaniem mogą być natomiast kwestie wdrożeniowe, związane z relatywnie małą alokacją (ok. 22,7 mln zł), co stwarza duże ryzyko trudności z wyborem pośrednika finansowego zainteresowanego wdrażaniem odpowiedniego instrumentu. Z tego względu proponujemy potencjalne włączenie tego obszaru do pożyczki na modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej, z umorzeniem do 30% zwiększającym efekt zachęty do inwestycji w tym obszarze.

Biorąc pod uwagę doświadczenia z obecnego okresu programowania, szacujemy możliwą do wykorzystania alokację w obszarze modernizacji energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych na ok. 50-60 mln zł (z uwzględnieniem wzrostu cen). Jest to jednak szacunek oparty na założeniu utrzymania wsparcia również dla spółdzielni mieszkaniowych, przy zachowaniu preferencyjnego, stałego oprocentowania i bez umorzeń. Jeśli utrzymana

zostanie obecna linia demarkacyjna i spółdzielnie będą wspierane jedynie z poziomu krajowego, kwota ta może się zmniejszyć o ok. 50% (a więc do 25-30 mln zł). Z drugiej strony, istotnym czynnikiem zwiększającym atrakcyjność instrumentu będą proponowane umorzenia, za uzyskanie odpowiednio wysokiego wzrostu efektywności energetycznej oraz dla wspólnot / spółdzielni zamieszkałych przez osoby ubogie. W efekcie, realnym wydaje się dystrybucja środków na poziomie ok. 50 mln zł. Wykorzystanie większej alokacji w sektorze mieszkaniowym wymagałoby w naszej ocenie zaoferowania wyższego komponentu umorzeniowego przyznawanego wszystkim odbiorcom wsparcia.

W obszarze modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej, w obecnej perspektywie w ramach Działania 3.3 i Poddziałania 3.5.1 zrealizowano łącznie 258 projektów z łączną kwotą kosztów kwalifikowalnych na poziomie 482 mln zł. Były to jednak projekty wspierane dotacyjnie, ze średnią intensywnością wsparcia na poziomie 70,3%. Plany inwestycyjne JST w tym obszarze wciąż są znaczące – jak wynika z szacunków z Raportu Częstkowego 1, w najbliższych 3-latach, planowana wartość inwestycji w zwiększenie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej wynosi 260 mln zł. Biorąc pod uwagę te dane, i zakładając niższy, ale ciągle znaczący komponent bezzwrotny (na poziomie 40-50% wartości pożyczki), w naszej ocenie realna jest dystrybucja pożyczek na poziomie całej planowanej w tym obszarze alokacji (ok. 133 mln zł).

Wśród innych założeń przyjętych dla proponowanego instrumentu warto wymienić:

- Zwiększenie maksymalnej wartości pożyczki do 10 mln zł. Zmiana ta wynika z proponowanego rozszerzenia obszaru wsparcia na budynki użyteczności publicznej, których modernizacja energetyczna generuje znacznie wyższe koszty niż ma to miejsce w sektorze mieszkaniowym
- Zastosowanie 12 miesięcznej karencji w spłacie (z opcją wydłużenia do 24 miesięcy w przypadku wydłużenia czasu realizacji inwestycji)
- Przeciętną wartość pożyczki w sektorze mieszkaniowym założono w wysokości 500 tys. zł, powyżej przeciętnej wartości pożyczek z obecnej perspektywy finansowej w innych regionach⁴⁹. Wynika to z systematycznego wzrostu kosztów budowlano – remontowych oraz zwiększenia maksymalnej wartości pożyczki. W przypadku budynków użyteczności publicznej, założono przeciętną pożyczkę na poziomie ok. 3 mln zł, powyżej przeciętnej wartości kosztów kwalifikowalnych w projektach dotacyjnych w tym obszarze w obecnej perspektywie finansowej (średnio 1,9 mln zł). W przypadku oświetlenia ulicznego, założono średnią wartość pożyczki na poziomie 567 tys. zł, bazujący na zwaloryzowanych o wskaźnik inflacji średnią wartość kosztów kwalifikowalnych w projektach z obecnej perspektywy (432 tys. zł).
- Planowane do udzielenia pożyczki: 100 (budynki wielorodzinne), 46 (budynki użyteczności publicznej), 40 (oświetlenie uliczne).

⁴⁹ W woj. pomorskim, przeciętna wartość pożyczki dla wspólnot mieszkaniowych wyniosła 352 tys. zł. W woj. małopolskim, wyniosła ona 495 tys. zł łącznie dla wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych.

- Maksymalna wartość udzielonego wsparcia bezzwrotnego będzie mniejsza niż 106,7 mln zł
- Warunki umorzenia pożyczki: umorzenie po rozliczeniu inwestycji, i potwierdzeniu spełnienia przyjętych warunków umorzenia.
- Pomoc publiczna - de minimis lub pomoc inwestycyjna przewidziana w art. 38 i art. 49 GBER

Na koniec warto podkreślić konieczność zachowania odpowiedniej elastyczności we wdrażaniu instrumentu. Dotyczy to przede wszystkim wysokości komponentu bezzwrotnego. Wysokość proponowanych umorzeń powinna być w razie potrzeby odpowiednio modyfikowana, w zależności od obserwowanego popytu na dany instrument. Dominować powinno podejście nastawione na uzyskanie zakładanego efektu interwencji przy najniższych możliwych kosztach jego uzyskania.

Pożyczka na modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkalnych, budynków użyteczności publicznej i oświetlenia ulicznego przyczyni się do osiągnięcia celu szczegółowego 2i, tj. wzrostu efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych. Środki europejskie zostaną zmnożone poprzez efekt dźwigni, wynikający z dodatkowego wkładu pośrednika finansowego⁵⁰. Zakładamy, że instrument ten będzie miał bardzo istotny wpływ na osiągnięcie wartości docelowych wskaźników rezultatu założonych dla CS 2i, w szczególności ilości zaoszczędzonej energii elektrycznej i ciepłej oraz Szacowanej emisji gazów cieplarnianych.

Tabela 7. Propozycja parametrów instrumentu - Pożyczka na modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkalnych, budynków użyteczności publicznej i oświetlenia ulicznego.

CP2 / CS i		Pożyczka na modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkalnych, budynków użyteczności publicznej i oświetlenia ulicznego.			
Typ instrumentu:		Mieszany			
Cel instrumentu:		<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej, a także modernizacja oświetlenia ulicznego 			
Wielkość jednostkowej transakcji:	Min.	Max.	Karencja (max.)	Zapadalność (max.):	
	-	10 mln zł	12 miesięcy (z opcją wydłużenia do 24 miesięcy)	20 lat	
Założenia finansowe (w mln PLN)					
Alokacja na IF (wkład FE KP i wkład krajowy)			Razem: 239,1, w tym: 56,0 (sektor mieszkaniowy) 156,4 (budynki użyteczności publicznej) 26,7 (oświetlenie uliczne)		

⁵⁰ Założono wkład pośrednika finansowego na poziomie 15%. Dla tak ustalonych parametrów efekt dźwigni we wszystkich produktach pożyczkowych będzie taki sam, wyniesie $1 / 0,85 = 1,1765$.

Wkład FE KP	Razem: 203,2, w tym: 47,6 (sektor mieszkaniowy) 132,9 (budynki użyteczności publicznej) 22,7 (oświetlenie uliczne)
Wkład pośrednika finansowego	Razem: 35,9, w tym: 8,4 (sektor mieszkaniowy) 23,5 (budynki użyteczności publicznej) 4,0 (oświetlenie uliczne)
Wynagrodzenie (MFP + PF)⁵¹	Razem 25,6, w tym: 10,7 (MFP) 14,9 (PF)
Alokacja na pożyczki (część zwrotna i bezzwrotna), bez wynagrodzenia MFP i PF	Razem: 213,5, w tym: 50,0 (sektor mieszkaniowy) 139,7 (budynki użyteczności publicznej) 23,8 (oświetlenie uliczne) ⁵²
Typy finansowanych projektów:	
Projekty zwiększające efektywność energetyczną budynków mieszkalnych wielorodzinnych i budynków użyteczności publicznej	Modernizacja energetyczna budynków, w tym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • Termomodernizacja budynków • Modernizacja instalacji CO/CWU • Wymiana/modernizacja źródeł ciepła, podłączenie do sieci ciepłowniczej • Instalacje OZE (na części wspólne + prosumenci zbiorowy), magazyny energii • Wymiana oświetlenia na energooszczędne • Wymiana wind na energooszczędne • Inne wydatki wpływające na wzrost efektywności energetycznej / oszczędność zużycia energii • Koszty dodatkowe (do 20% kosztów projektu)⁵³
Projekty modernizacji oświetlenia ulicznego	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja systemów oświetlenia ulicznego na energooszczędne
Wsparcie bezzwrotne w ramach IF	
Wszystkie projekty	<ul style="list-style-type: none"> • Dotacja na wykonanie audytu energetycznego (i ewentualnie innej wymaganej dokumentacji technicznej).

⁵¹ Wysokość wynagrodzenia (kosztów zarządzania) ustalona na podstawie stawek z Rozporządzenia Ogólnego (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.) (analogicznie we wszystkich pozostałych fiskach), w rzeczywistości (szczególnie w przypadku pośredników finansowych) będzie zapewne znacznie odmienna, zapewne wyższa, ale być może nieco niższa, wszystko zależy od wyników przetargów.

⁵² Alokacja może być odmienna w sytuacji wyższych lub niższych poziomów kosztów zarządzania.

⁵³ Ostateczna wysokość kosztów dodatkowych do decyzji IZ; w uwagach do Umowy Partnerstwa KE rekomenduje tylko 5% limit.

<p>Projekty dotyczące budynków mieszkalnych wielorodzinnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Umorzenie do 20% kwoty pożyczki, zależnie od osiągniętego wzrostu efektywności energetycznej • Umorzenie części pożyczki, max. do 49%, zależne od odsetka najuboższych mieszkańców zamieszkujących dany budynek (którym przysługuje prawo do dodatku mieszkaniowego) • Umorzenie do 10% w przypadku objętych ochroną konserwatorską • Dodatkowe umorzenie do 5% w przypadku wymiany/modernizacji nieefektywnego źródła ciepła lub podłączenia do sieci ciepłowniczej <p>Umorzenia mogą się sumować, ale ich łączna wartość musi być mniejsza niż 50% wartości pożyczki.</p>
<p>Projekty dotyczące budynków użyteczności publicznej</p>	<p>Podstawowe umorzenie do 40% kwoty pożyczki dla wszystkich budynków użyteczności publicznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Umorzenie do 9% kwoty pożyczki, zależnie od osiągniętego wzrostu efektywności energetycznej • Umorzenie do 9% w przypadku objętych ochroną konserwatorską • Dodatkowe umorzenie 5% w przypadku wymiany/modernizacji nieefektywnego źródła ciepła lub podłączenia do sieci ciepłowniczej <p>Umorzenia mogą się sumować, ale ich łączna wartość musi być mniejsza niż 50% wartości pożyczki.</p>
<p>Projekty dotyczące modernizacji oświetlenia ulicznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Umorzenie do 30% kwoty pożyczki.
<p>Preferencje i grupa docelowa</p>	
<p>Odbiorcy ostateczni:</p>	<p>Właściciele / zarządcy budynków mieszkalnych wielorodzinnych (w tym wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y, osoby fizyczne, spółki prawa handlowego, w przypadku uzyskania odstępstwa od linii demarkacyjnej – spółdzielnie mieszkaniowe)</p> <p>Właściciele / zarządcy budynków użyteczności publicznej</p> <p>JST odpowiedzialne za punkty oświetlenia ulicznego</p>
<p>Oprocentowanie i inne opłaty:</p>	<p>Preferencyjne, stałe w całym okresie kredytowania</p>

Inne charakterystyki i ewentualne preferencje	Wymóg przeprowadzenia audytu energetycznego w przypadku projektów z zakresu efektywności energetycznej ⁵⁴ Minimalne wymagania co do wkładu własnego odbiorcy ostatecznego – możliwe finansowanie do 100% kosztów kwalifikowalnych ⁵⁵
Dźwignia:	1,1765

Źródło: Opracowanie własne

Drugi proponowany instrument to Ekopożyczka z premią dla przedsiębiorstw. Instrument ten ma być dedykowany szeroko pojętym inwestycjom proekologicznym w przedsiębiorstwach, łącząc wsparcie w zakresie zwiększania efektywności energetycznej i gospodarki obiegu zamkniętego. Takie rozwiązanie powinno znacząco ułatwić przedsiębiorcom korzystanie z wsparcia w realizacji inwestycji proekologicznych w ramach jednego instrumentu; zwiększa jednocześnie szanse na skuteczny wybór pośrednika finansowego.

Z punktu widzenia wdrożeniowego, wdrażanie tego instrumentu będzie pewnym wyzwaniem, gdyż łączy on wsparcie z 2 celów szczegółowych, z których każdy będzie miał własną alokację, sprawozdawczość, wskaźniki. Z tego względu, wstępnie proponujemy, by Ekopożyczka z premią składała się z 2 oddzielnych kopert, jednej na projekty z zakresu efektywności energetycznej, i jednej z zakresu GOZ. Przy czym rekomendujemy, by w ramach jednej pożyczki przedsiębiorca mógł zrealizować zarówno inwestycje wyłącznie w jednym z tych obszarów (efektywność energetyczna, GOZ), jak i inwestycję kompleksową, obejmującą oba te obszary jednocześnie. W tym drugim wypadku, o kwalifikacji pożyczki do określonej koperty decydowałby dominujący udział wydatków w danym projekcie.

Ekopożyczka z premią umożliwi finansowanie szerokiego zakresu inwestycji, w tym modernizacji energetycznej budynków przedsiębiorstwa, wymianę lub modernizację nieefektywnych źródeł ciepła, zakup energooszczędnych linii produkcyjnych, odzyskiwanie energii w procesie produkcyjnym, wymianę oświetlenia na energooszczędne, czy (uzupełniająco)⁵⁶ – instalacje OZE, w tym z magazynami energii.

Przy projektowaniu Ekopożyczki z premią należy wziąć pod uwagę wnioski z nieudanego wdrożenia pożyczki na zwiększenie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach w obecnej perspektywie finansowej. Wśród głównych problemów we wdrażaniu tego instrumentu można wymienić niską atrakcyjność wsparcia (w relacji do konkurencyjnych środków w postaci Pożyczki inwestycyjnej z premią, pożyczki Eko Klimat z WFOŚiGW i innych), niewystarczającą aktywność sprzedażową ogólnopolskiego pośrednika

⁵⁴ Jest możliwość sfinansowania w ramach IF audyt energetyczny jako doradztwo techniczne.

⁵⁵ O ile wymóg wyższego wkładu własnego nie wynika z przepisów dotyczących pomocy publicznej.

⁵⁶ Zakładamy, że inwestycje wyłącznie w OZE będą realizowane w ramach CS 2ii. Być może potrzebne będzie określenie, co to znaczy „uzupełniająco”, np. poprzez określenie, że inwestycja w OZE nie może przekraczać 20% kosztów kwalifikowalnych w projekcie.

finansowego, czy ograniczenie instalacji OZE do 50 kW w pierwszym okresie wdrażania instrumentu.

Z wdrożeniowego punktu widzenia, jednym z kluczowych parametrów pożyczki jest kwestia wymogu uzyskania wzrostu efektywności energetycznej na poziomie min. 25%⁵⁷ i sposób jego mierzenia. W obecnej perspektywie finansowej z założenia efekt ten był wyliczany w oparciu o audyt dotyczący danej inwestycji, np. termomodernizacji danego budynku lub zakup określonej, efektywniejszej energetycznie maszyny produkcyjnej. Z punktu widzenia celów interwencji, być może bardziej zasadne byłoby obliczanie wzrostu efektywności energetycznej na poziomie całej firmy, przy jednoczesnym obniżeniu progu np. do 10%. Pozwala to na bardziej kompleksowe podejście przedsiębiorcy do zużycia energii w całej firmie i optymalizacji jej zużycia w skali całego przedsiębiorstwa.⁵⁸

Kluczowe dla powodzenia wdrażania instrumentu proekologicznego w MŚP jest jednak w naszej ocenie zwiększenie jego atrakcyjności, poprzez wprowadzenie komponentu umorzeniowego. Proponujemy, by do 20% wartości pożyczki była umarzana po wykazaniu zakładanego efektu ekologicznego. W przypadku projektów dotyczących efektywności energetycznej - efekt ekologiczny określany byłby jako wzrost efektywności energetycznej, w oparciu o wyniki audytu. Wstępnie proponujemy, by umorzenie na poziomie 10% było przyznawane byłoby wszystkim projektom przy osiągnięciu wymaganego 25% wzrostu efektywności energetycznej, 15% - przy wzroście o min. 40%, a 20% - przy wzroście o min. 50%. Dodatkowo, proponujemy zwiększenie umorzenia o kolejne 5% w przypadku wymiany/modernizacji nieefektywnego źródła ciepła lub podłączenia do sieci ciepłowniczej. W przypadku GOZ – do uzyskania umorzenia w wysokości 20% wystarczające byłoby spełnienie warunku realizacji inwestycji prowadzących bezpośrednio do realizacji celów, w tym redukcji powstawania odpadów, wykorzystania surowców z recyklingu, inwestycje zmniejszające zasobochłonność produkcji.

Proponowaną wartość umorzenia (łącznie do 25%) należy traktować elastycznie, dostosowując ją do popytu i zmieniających się uwarunkowań rynkowych. W szczególności, większy komponent umorzeniowy może być bardziej uzasadniony w pierwszych latach wdrażania instrumentu, po pandemii COVID-19. Jeśli jednak okaże się, że wystarczający efekt zachęty generowany jest np. przy 10% umorzeniu, należy go obniżyć. Priorytetem powinno pozostawać uzyskanie zakładanych celów interwencji przy możliwie niskich kosztach.

W zakresie pozostałych parametrów pożyczki przyjęto następujące założenia:

⁵⁷ Taki zapis znajduje się też w projekcie Umowy Partnerstwa z 29.07. Jednocześnie, KE zaleca nawet podniesienie tego progu do 30%; finalne zapisy Umowy Partnerstwa w chwili tworzenia niniejszego raportu nie są znane.

⁵⁸ Przykładowo, zakup jednej maszyny zużywającej o ponad 25% mniej prądu nie koniecznie jest najlepszym rozwiązaniem pod kątem efektywności energetycznej firmy; dużo bardziej efektywne może być zastosowanie nowych rozwiązań technologicznych do wykorzystania ciepła odpadowego, które można ponownie wykorzystać w procesie produkcyjnym w całej firmie, lub np. wykorzystać do ogrzewania wody w zakładzie przemysłowym, a które na poziomie firmy może nie przynieść 25% oszczędności. Tak duży próg może w części przypadków wykluczać inwestycje najbardziej efektywne pod kątem całkowitej redukcji zużycia energii w danej firmie.

- Maksymalna wartość w wysokości 3 mln zł. Maksymalna kwota pożyczki powinna być większa niż w pożyczkach rozwojowych w ramach CP1, stanowiąc jeden z atutów pożyczki. Zakładamy jednak, że (z uwagi na ograniczenie wsparcia do mikro i małych firm) średnia wartość pożyczki będzie wyraźnie mniejsza (ok. 1 mln zł).
- Maksymalny okres spłaty do 15 lat. Relatywnie długi okres spłaty obniża obciążenie ratą pożyczkową; jednocześnie, inwestycje w efektywność energetyczną / GOZ mogą wykazywać relatywnie długi okres zwrotu z inwestycji
- Maksymalny okres karencji do 12 miesięcy (z opcją do 24 miesięcy, w przypadku wydłużenia czasu realizacji inwestycji).
- Planowane do udzielenia pożyczki: 40 (EE), 26 (GOZ)
- Maksymalna wartość udzielonego wsparcia bezzwrotnego będzie mniejsza niż 32,9 mln zł
- Warunki umorzenia pożyczki: umorzenie po rozliczeniu inwestycji, i potwierdzeniu spełnienia przyjętych warunków umorzenia.
- Pomoc publiczna - de minimis lub pomoc inwestycyjna przewidziana w art. 38 i art. 49 GBER

W zakresie alokacji, biorąc pod uwagę negatywne doświadczenia z wdrażania instrumentu w obecnej perspektywie finansowej, należy w naszej ocenie przyjąć dość ostrożne założenia. Z drugiej strony, nie sposób nie brać pod uwagę znacznie atrakcyjniejszych parametrów Ekopożyczki niż aktualnie wdrażanej pożyczki na zwiększenie efektywności energetycznej w MŚP, w tym przede wszystkim znaczącego komponentu umorzeniowego. Biorąc to pod uwagę, w obszarze efektywności energetycznej, proponujemy alokację na poziomie 40 mln zł. W obszarze GOZ, założyliśmy wykorzystanie całej planowanej alokacji, co pozwoli na udzielenie pożyczek na kwotę ok. 25,8 mln zł.

Ekopożyczka z premią dla przedsiębiorstw przyczyni się do osiągnięcia celu szczegółowego 2i, tj. wzrostu efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych. Środki europejskie zostaną zmnożone poprzez efekt dźwigni, wynikający z dodatkowego wkładu pośrednika finansowego⁵⁹. Zakładamy, że instrument ten będzie miał istotny wpływ na osiągnięcie wartości docelowych wskaźników rezultatu założonych dla CS 2i, w szczególności ilości zaoszczędzonej energii elektrycznej i ciepłej oraz Szacowanej emisji gazów cieplarnianych.

Tabela 8. Propozycja parametrów instrumentu - Ekopożyczka z premią dla przedsiębiorstw

CP2 / CS i oraz CS vi	Ekopożyczka z premią dla przedsiębiorstw
Typ instrumentu:	Mieszany

⁵⁹ Założono wkład pośrednika finansowego na poziomie 15%. Dla tak ustalonych parametrów efekt dźwigni we wszystkich produktach pożyczkowych będzie taki sam, wyniesie $1 / 0,85 = 1,1765$.

Cel instrumentu:		<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie efektywności energetycznej i transformacja w kierunku GOZ w sektorze MŚP 		
Wielkość jednostkowej transakcji:	Min.	Max.	Karencja (max.)	Zapadalność (max.):
	-	3 mln zł	12 miesięcy (z opcją wydłużenia do 24 miesięcy)	15 lat
Założenia finansowe (w mln PLN)				
Alokacja na IF (wkład FE KP i wkład krajowy) razem z wynagrodzeniem MFP i PF			Razem: 73,6; w tym: 44,8 (EE) 28,8 (GOZ)	
Wkład FE KP			Razem: 62,6; w tym: 38,1 (EE) 24,5 (GOZ)	
Wkład pośrednika finansowego			Razem: 11,0; w tym: 6,7 (EE) 4,3 (GOZ)	
Wynagrodzenie (MFP + PF)⁶⁰			Razem 7,9; w tym: 3,3 (MFP) 4,6 (PF)	
Alokacja na pożyczki (część zwrotna i bezzwrotna), bez wynagrodzenia MFP i PF			Razem: 65,8; w tym: 40,0 (EE) 25,8 (GOZ) ⁶¹	
Typy finansowanych projektów:				
Projekty zwiększające efektywność energetyczną przedsiębiorstw		Modernizacja energetyczna przedsiębiorstw, w tym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> Modernizacja energetyczna budynków w przedsiębiorstwach Wymiana lub modernizacja nieefektywnych źródeł ciepła Zastosowanie energooszczędnych technologii produkcji (w tym zakup energooszczędnych linii produkcyjnych) Odzyskiwanie energii w procesie produkcyjnym Wymiana oświetlenia na energooszczędne Budowa i przebudowa instalacji OZE wraz z magazynami energii (uzupełniająco) Inne wydatki wpływające na wzrost efektywności energetycznej / oszczędność zużycia energii lub innych zasobów 		
Projekty transformacji w kierunku GOZ		<ul style="list-style-type: none"> Minimalizacja produkcji odpadów w procesach produkcyjnych 		

⁶⁰ Wysokość wynagrodzenia (kosztów zarządzania) ustalona na podstawie stawek z Rozporządzenia Ogólnego (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.) (analogicznie we wszystkich pozostałych fiskach), w rzeczywistości (szczególnie w przypadku pośredników finansowych) będzie zapewne znacznie odmienna, zapewne wyższa.

⁶¹ Alokacja może być odmienna w sytuacji wyższych lub niższych poziomów kosztów zarządzania.

	<ul style="list-style-type: none"> Zmiana procesów produkcyjnych na zasobooszczędne
Wsparcie bezzwrotne w ramach IF	
Wszystkie projekty	<ul style="list-style-type: none"> Dotacja na wykonanie audytu energetycznego / wsparcia technicznego w obszarze GOZ
Wszystkie projekty	<ul style="list-style-type: none"> Umorzenie max. do 20% kwoty pożyczki po rozliczeniu inwestycji i wykazaniu efektu ekologicznego Dodatkowe umorzenie do 5% w przypadku wymiany/modernizacji nieefektywnego źródła ciepła lub podłączenia do sieci ciepłowniczej
Preferencje i grupa docelowa	
Odbiorcy ostateczni:	Mikro i małe przedsiębiorstwa (EE, GOZ), średnie (GOZ) ⁶²
Oprocentowanie i inne opłaty:	Rynkowe (na poziomie stopy referencyjnej KE) lub preferencyjne, stałe w całym okresie kredytowania.
Inne charakterystyki i ewentualne preferencje	<p>Wymóg przeprowadzenia audytu energetycznego w przypadku projektów z zakresu efektywności energetycznej</p> <p>Minimalne wymagania co do wkładu własnego odbiorcy ostatecznego – możliwe finansowanie w ramach pożyczki do 100% kosztów realizowanej inwestycji⁶³</p>
Dźwignia:	1,1765

Źródło: Opracowanie własne

3.2.2. Cel szczegółowy 2ii Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju

W obszarze promowania odnawialnych źródeł energii, proponujemy zastosowanie instrumentu mieszanego w formie pożyczki OZE z premią (komponentem bezzwrotnym). Najważniejszym argumentem za zastosowaniem wsparcia zwrotnego jest w tym obszarze możliwość wygenerowania oszczędności w kosztach zużycia energii lub przychodów z jej sprzedaży.

⁶² Posiadające siedzibę lub prowadzące działalność na terenie woj. kujawsko-pomorskiego. Jak wynika z przyjętej linii demarkacyjnej, na poziomie regionów wsparcie w zakresie EE może być kierowane jedynie do mikro i małych firm (przy czym istnieje możliwość wsparcia średnich przedsiębiorstw w przypadku wynegocjowania odstępstwa od przyjętej linii demarkacyjnej), w przypadku GOZ mogą być wspierane również średnie firmy.

⁶³ O ile wymóg wyższego wkładu własnego nie wynika z przepisów dotyczących pomocy publicznej.

Celem tego instrumentu będzie szeroko pojęty wzrost produkcji energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł OZE. Jego konstrukcja będzie jednak znacząco inna niż aktualnie wdrażana w regionie pożyczka OZE. W szczególności, pożyczka OZE z premią będzie kierowana do szerokiego grona odbiorców, zarówno produkujących energię na własne potrzeby, jak i podmiotów zawodowych, produkujących energię na sprzedaż.⁶⁴ Wsparciem objęci będą wszyscy inwestorzy chcący wybudować na terenie województwa instalację wytwarzającą energię z OZE, zarówno MŚP, jak i JST, NGO, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, kościoły i związki wyznaniowe itp.⁶⁵ Zebranie wszystkich potencjalnych grup docelowych w ramach jednego instrumentu powinno ułatwić jego promocję, a także zapewnić odpowiednią alokację zwiększającą szansę na skuteczne zainteresowanie pośredników finansowych wdrażaniem wsparcia w tym obszarze.

W zakresie wsparcia zawodowych źródeł OZE, aktualnie proponowany instrument uwzględnia wsparcie relatywnie mniejszych instalacji OZE⁶⁶, które znalazły się w projekcie FE KP 2021-2027. Taki zakres wsparcia wynika z aktualnie przyjętej linii demarkacyjnej. W przypadku instalacji fotowoltaicznych, aktualnie możliwe jest wsparcie na poziomie regionów instalacji o mocy do 500 kW. Mocno rekomendujemy jednak podjęcie negocjacji w tym zakresie i w optymalnym przypadku umożliwienie wsparcia również większych instalacji, przynajmniej do mocy 1-2 MW. Taka moc jest standardowa w przypadku budowanych farm fotowoltaicznych, które dotychczas stanowiły jedyne dofinansowane projekty w ramach wdrażanej w regionie pożyczki OZE.⁶⁷

W przypadku utrzymania obecnej demarkacji, popyt ze strony inwestorów zawodowych na pożyczkę OZE z premią będzie zapewne mocno ograniczony. Niemniej jednak, biorąc pod uwagę doświadczenia z obecnej perspektywy finansowej z woj. kujawsko-pomorskiego i innych regionów, rekomendujemy zwrócenie uwagi w tym obszarze na szereg istotnych dla inwestorów kwestii:

- Kwestia zabezpieczeń. Wymagania w tym zakresie są kluczowe szczególnie dla małych inwestorów, którzy nie dysponują odpowiednim majątkiem mogącym stanowić tzw. twarde zabezpieczenie pożyczki (np. poprzez zastaw hipoteczny). Niezbędne w celu ograniczenia luki jest tu możliwie elastyczne podejście w tym możliwości uwzględnienia jako formy zabezpieczenia zastawu na budowanej instalacji

⁶⁴ Aktualnie wdrażana pożyczka OZE skierowana jest wyłącznie do podmiotów produkujących energię z OZE na sprzedaż.

⁶⁵ Wsparcia osób fizycznych wstępnie nie rekomendujemy na poziomie regionalnym, ze względu na silną konkurencję bardzo popularnych programów krajowych (Mój prąd, Czyste powietrze). Ostatecznie, nie wykluczamy jednak takiego wsparcia w ramach proponowanego instrumentu, musiałoby ono być jednak zapewne bardziej atrakcyjne niż program Mój prąd, i możliwie komplementarne do tego programu, np. skierowane do uboższej grupy mieszkańców, wymagających silniejszego efektu zachęty.

⁶⁶ W przypadku poszczególnych rodzajów produkcji energii elektrycznej z OZE, planowane limity zgodnie z przyjętą linią demarkacyjną wynoszą: dla energii z wiatru, biomasy i wody – max. 5 MW, dla energii ze słońca i biogazu max. 0,5 MW. W przypadku produkcji energii ciepłej z OZE, limity wynoszą: dla biomasy – 5 MWth, dla geotermii – 2 MWth, dla energii ze słońca i biogazu – 0,5 MWth.

⁶⁷ Wszystkie udzielone pożyczki OZE finansowały budowę farm fotowoltaicznych o mocy powyżej 500 kW.

OZE, na którą przeznaczona będzie pożyczka (przy obowiązkowym ubezpieczeniu instalacji w budowie i cesji na fundusz)⁶⁸. Należy również zadbać o to, by liczenie wartości zabezpieczenia w relacji do kwoty pożyczki było możliwie korzystne, i niegenerowanie nadmiarowych wymagań w tym zakresie, które niejednokrotnie są często stosowane przez sektor bankowy⁶⁹.

- Objęcie wsparciem również inwestorów bez wygranej aukcji URE. Tacy inwestorzy obecnie często znajdują się w luce finansowej, z ogromnymi problemami z uzyskaniem finansowania bankowego. Jednocześnie, w aktualnej sytuacji rynkowej, cena z aukcji OZE jest (poza niewątpliwą korzyścią w postaci eliminacji ryzyka jej wahań) mało atrakcyjna, a inwestorzy mogą uzyskać dużo wyższe ceny np. poprzez umowy typu PPA⁷⁰.
- Minimalizacja czasu oceny wniosku. W ramach wdrażanej obecnie pożyczki OZE, czas oceny wniosku był niejednokrotnie znacznie przedłużony, powodując ryzyko opóźnienia w rozpoczęciu produkcji energii przez farmę fotowoltaiczną w okresie wynikającym z regulaminu aukcji. Optymalnie, należy określić pewien maksymalny czas na rozpatrzenie wniosku, a w razie ryzyka jego przekroczenia pośrednik finansowy powinien korzystać z pomocy firm zewnętrznych, przeprowadzających proces due dilligence inwestycji w OZE.
- Maksymalny okres spłaty. W świetle potrzeb inwestorów, powinien on wynosić przynajmniej 15 lat. Jest to bardzo istotne dla inwestorów przygotowujących biznesplan w taki sposób, żeby przychody ze sprzedaży energii przynajmniej pokrywały wartość raty kapitałowej (z pewną nadwyżką). Jest to szczególnie istotne w początkowym okresie; w kolejnych latach zarówno cena gwarantowana z aukcji (indeksowana wartością inflacji) jak i cena rynkowa prądu powinny rosnąć, zwiększając możliwości spłaty rat kredytowych.

W przypadku inwestorów zawodowych, pożyczka z preferencyjnym oprocentowaniem powinna generować w naszej ocenie wystarczający efekt zachęty i nie ma potrzeby wprowadzania dla tej grupy komponentu bezzwrotnego. Taki komponent proponujemy natomiast zastosować w przypadku finansowania instalacji OZE produkujących prąd na własny użytek (zarówno prosumenckich, do 50 kW, jak i instalacji powyżej 50 kW). W celu zwiększenia efektu zachęty i popularyzacji rozproszonych źródeł OZE, rekomendujemy wprowadzenie umorzenia w wysokości do 20% wartości pożyczki. Dodatkowo, biorąc pod uwagę rosnącą potrzebę stabilizacji zużycia energii, proponujemy dodatkowe umorzenie w przypadku objęcia inwestycją również magazynu energii, w wysokości dodatkowych 10%

⁶⁸ Taki zastaw jest często mniej chętnie akceptowany w przypadku innych instrumentów, np. pożyczki w programie Energia+, gdzie jest przyjmowany jedynie jako dodatkowa forma zabezpieczenia.

⁶⁹ Generalnie, im mniejsze zabezpieczenia, tym lepiej instrument finansowy bardziej ogranicza lukę finansową w dostępie do finansowania zewnętrznego, co jest jedną z jego podstawowych funkcji. Jednocześnie, należy jednak zapewnić odpowiednią dbałość w zakresie wydatkowania środków publicznych.

⁷⁰ Ang. Power Purchase Agreement, umowa sprzedaży energii bezpośrednio do odbiorcy, aktualnie zazwyczaj na okres 3 lat, lub 5 lat (w formule 3+2).

pożyczki. Jest to szczególnie istotne w przypadku podmiotów sektora MŚP, które nie mają aktualnie dostępu do innych atrakcyjnych źródeł wsparcia OZE.⁷¹

W przypadku wsparcia mikroinstalacji, bardzo ważnym atutem Pożyczki OZE z premią powinna być jej prostota i zrozumiałość dla odbiorcy. Warto w tym zakresie przyjąć rozwiązania stosowane w programie „Mój prąd”, który może stanowić źródło dobrych praktyk. W szczególności, proponujemy maksymalne uproszczenie wniosku o pożyczkę i jej rozliczenia, w tym zastosowanie elektronicznego formularza wniosku, oraz automatyczne przyznawanie umorzenia po przedstawieniu faktur z inwestycji i jej rozliczeniu.

W przypadku budynków użyteczności publicznej, wysoka opłacalność inwestycji w OZE i relatywnie krótki okres zwrotu z inwestycji stanowi istotny argument za zastosowaniem wsparcia zwrotnego, natomiast kwestie społeczne (w tym możliwość przeznaczenia oszczędności w kosztach zużycia energii na inne inwestycje służące mieszkańcom, a także pełnienie wzorcowej roli dla mieszkańców w zakresie ekologii) stanowią argument za wsparciem dotacyjnym. Biorąc to pod uwagę, proponujemy zastosowanie wsparcia zwrotnego ze znaczącym komponentem umorzeniowym, na poziomie do 30% wartości pożyczki, z opcją dodatkowego 10% umorzenia w przypadku inwestycji w magazyn energii. Takie rozwiązanie uwzględnia zalecenia KE, by w projektach generujących dochód lub oszczędności stosować instrumenty finansowe, a jednocześnie generuje wystarczająco silny w naszej ocenie efekt zachęty, by skłonić JST i innych zarządców budynków użyteczności publicznej do inwestycji w OZE. Jednocześnie, poprzez możliwość finansowania do 100% inwestycji, pozwala na de facto „bezkosztową” inwestycję ze strony JST, gdzie przy znacznym umorzeniu rata kapitałowa powinna być w pełni pokrywana przez oszczędności w rachunkach za energię.⁷²

Jednocześnie, ze względu na ogromną popularność programu „Mój prąd”,⁷³ który ma być kontynuowany, a jego zakres rozszerzony od 2022 r. m.in. na magazyny energii, oraz wsparcie wymiany źródeł ciepła (w tym na OZE) w ramach programu „Czyste powietrze”, na obecnym etapie wstępnie nie rekomendujemy wykorzystania pożyczki OZE z premią na wsparcie mikroinstalacji zakładanych przez osoby fizyczne.⁷⁴

Podobnie jak w przypadku innych instrumentów, rekomendujemy zachowanie wysokiej elastyczności w dostosowywaniu pożyczki OZE z premią do aktualnej sytuacji rynkowej (oraz potencjalnie innych dostępnych w danym okresie instrumentów). Obszar OZE jest bowiem bardzo dynamiczny, a wpływ na niego mają zarówno zmiany legislacyjne⁷⁵, jak i

⁷¹ Przedsiębiorstwa mogą korzystać z programu Energia+, ale program ten kierowany jest raczej do średnich i dużych firm, gdyż minimalna kwota pożyczki wynosi 500 tys. zł.

⁷² W przypadku OZE, nie jest planowane wykorzystanie polityki terytorialnej w ramach wdrażania wsparcia.

⁷³ A także dostępność pożyczki Eko-klimat z WFOŚiGW, która jednak jest zapewne znacznie mniej znana szerokiemu gronu odbiorców.

⁷⁴ Przy czym, jak wskazano wcześniej, ostatecznie nie wykluczamy wsparcia dla osób fizycznych na poziomie regionalnym.

⁷⁵ Ostateczne rozwiązania legislacyjne w obszarze prosumentów nie są jeszcze znane. Według aktualnie dostępnych informacji, w 2022 r. planowana jest likwidacja systemu opustów (przy zachowaniu tego systemu

rosnące ceny prądu i zmiany technologiczne powodujące stopniowy spadek kosztów instalacji OZE (który został jednak zahamowany w dobie postpandemicznej i drastycznie rosnących kosztów transportu z Chin). Z tego względu należy na bieżąco analizować atrakcyjność oferowanej pożyczki, i dostosowywać jej warunki (w tym wysokość komponentu umorzeniowego) do aktualnej sytuacji. Priorytetem powinno zawsze pozostawać osiągnięcie zakładanych celów interwencji przy najmniejszym możliwym koszcie.

Biorąc pod uwagę gwałtowny rozwój branży OZE w ostatnich latach, w połączeniu z prognozami dalszego wzrostu kosztów energii, popyt na pożyczkę OZE powinien być znaczący. Przy czym w przypadku zawodowych źródeł OZE, produkujących energię na sprzedaż, kluczową barierą będzie w naszej ocenie aktualnie przyjęta linia demarkacyjna ograniczająca wsparcie do instalacji do 500 kW (tj. tzw. małych instalacji OZE). Wstępnie na tego typu projekty przewidziano w FE KP 2021-2027 kwotę 75 mln zł. Wykorzystanie takiej sumy może być trudne, biorąc pod uwagę doświadczenia z obecnie wdrażanego instrumentu, w ramach którego wsparcie uzyskały wyłącznie farmy fotowoltaiczne o mocy przekraczającej 500 kW. Przy założeniu, że wsparcie w tym obszarze przyjmie postać pożyczek z preferencyjnym oprocentowaniem, proponujemy przeznaczenie na pożyczki kwoty 28 mln zł (łącznie z wkładem krajowym), co powinno pozwolić na realizację ok. 20 projektów o średniej wartości 1,4 mln zł.

Znacznie większy powinien być popyt na instalacje produkujące energię elektryczną na własne potrzeby, m.in. dzięki zastosowaniu proponowanego komponentu bezzwrotnego. W obecnej perspektywie finansowej, w ramach wsparcia dotacyjnego, zrealizowano w tym obszarze 141 projektów na łączną kwotę 215 mln zł, przy średniej intensywności wsparcia na poziomie 50%. Były to w przeważającej części projekty parasolowe realizowane przez gminy, obejmujące przede wszystkim budowę instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej oraz budynkach mieszkaniowych jednorodzinnych. W przypadku instrumentu mieszanego, proponujemy przeznaczenie na wsparcie w tym obszarze kwoty 120 mln zł, co powinno pozwolić na udzielenie ok. 600 preferencyjnych pożyczek o średniej wartości 200 tys. zł.

Przeciętny koszt instalacji o wielkości 50 kW wynosi ok. 200 tys. zł, i na tym poziomie przyjęliśmy wartość przeciętnej pożyczki w przypadku finansowania instalacji na własne potrzeby. Zakładamy, że dominować będą mikroinstalacje (do 50 kW), natomiast część instalacji będzie większa, o mocy powyżej 50 kW. Dodatkowo, część inwestycji obejmie również inne elementy, takie jak magazyn energii (koszt ok. 4,5 tys. zł / 1 kWh), stacje ładowania pojazdów elektrycznych (koszt ok. 5 tys. zł wwyż) oraz pompy ciepła (koszt

przez 15 lat dla prosumentów, którzy rozpoczęli produkcję energii do końca 2021 r.) i zastąpienie go tzw. systemem net-billingu. Ma on polegać w okresach nadprodukcji na sprzedaży nadwyżek energii produkowanej przez prosumentów do sieci po cenie rynkowej (na początku ma być to średnia cena miesięczna, a od lipca 2024 roku już średnia dzienna), a w okresach niedoboru energii na jej zakupie po wyższej stawce (obejmującej opłaty dystrybucyjne). Opłacalność takiego systemu względem systemu opustów dla prosumentów spadnie, natomiast wzrośnie opłacalność inwestycji w magazyny energii. Por. <https://globenergia.pl/system-opustowy-przedluzony-ale-tylko-teoretycznie-batalia-o-losy-przyszlych-prosumentow-trwa/>

zależnie od mocy i rodzaju, ok. 30-40 tys. zł).⁷⁶ W przypadku instalacji zawodowych źródeł OZE, przy założeniu utrzymania aktualnej demarkacji, zakładamy, że finansowane będą głównie farmy fotowoltaiczne o maksymalnej możliwej do wsparcia na poziomie regionu mocy 500 kW. Ich aktualny koszt wynosi 1,75 mln zł, co przy założeniu przynajmniej 20-25% wkładu własnego daje przeciętną wartość pożyczki na poziomie ok. 1,4 mln zł.

Co do zasady, zakładamy że Pożyczka OZE z premią będzie skierowana przede wszystkim na finansowanie instalacji do produkcji energii elektrycznej. Niemniej jednak, nie wykluczamy wsparcia również instalacji OZE do produkcji energii cieplnej (głównie gruntowych i powietrznych pomp ciepła, ale też np. kotłów na pellet). Przy czym należy zauważyć, że w ich przypadku rachunek ekonomiczny jest zupełnie inny. W wielu przypadkach, zamiana dotychczasowe źródła ciepła na źródło OZE może w bardzo ograniczonym stopniu generować oszczędności w kosztach ogrzewania (lub nawet prowadzić do ich zwiększenia), co stanowi silny argument za zastosowaniem wsparcia dotacyjnego lub znacznego komponentu bezzwrotnego w instrumencie mieszanym.⁷⁷ Z tego względu, rekomendujemy zastosowanie znacząco wyższych poziomów umorzeń w przypadku instalacji OZE do produkcji energii cieplnej, nie wykluczając jednocześnie tego typu inwestycji z dedykowanego wsparcia dotacyjnego na wymianę źródeł ciepła (w tym na OZE).⁷⁸

W zakresie pozostałych parametrów pożyczki przyjęto następujące założenia:

- Planowane do udzielenia pożyczki: 20 (małe instalacje zawodowe) , 600 (instalacje na własne potrzeby)
- Maksymalna wartość udzielonego wsparcia bezzwrotnego będzie mniejsza niż 74 mln zł
- Warunki umorzenia pożyczki: umorzenie po rozliczeniu inwestycji, i potwierdzeniu spełnienia przyjętych warunków umorzenia.
- Pomoc publiczna - de minimis lub pomoc inwestycyjna przewidziana w art. 41 GBER

Pożyczka OZE z premią przyczyni się do osiągnięcia celu szczegółowego 2ii, tj. wsparcia energii odnawialnej. Środki europejskie zostaną zmnożone poprzez efekt dźwigni, wynikający z dodatkowego wkładu pośrednika finansowego⁷⁹. Zakładamy, że instrument ten będzie miał kluczowy wpływ na osiągnięcie wartości docelowych wskaźnika rezultatu założonego dla CS 2ii, tj. Wytworzonej energii odnawialnej ogółem (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej).

⁷⁶ Przy czym koszt instalacji pompy gruntowej jest istotnie większy niż pompy powietrznej; niższe są natomiast koszty eksploatacji pompy gruntowej.

⁷⁷ Np. koszt wyprodukowania 1kWh energii cieplnej z ekogroszku wynosi 0,16 zł, gazu ziemnego 0,21 zł, pompy ciepła 0,15 zł, a pelletu 0,25 zł. Por. <https://kb.pl/porady/koszty-ogrzewania-domu-porownujemy-rozne-metody-ogrzewania/>

⁷⁸ Więcej w Podrozdziale 4.1

⁷⁹ Założono wkład pośrednika finansowego na poziomie 15%. Dla tak ustalonych parametrów efekt dźwigni we wszystkich produktach pożyczkowych będzie taki sam, wyniesie $1 / 0,85 = 1,1765$.

Tabela 9. Propozycja parametrów instrumentu - Pożyczka OZE z premią

CP2 / CS ii		Pożyczka OZE z premią		
Typ instrumentu:		Finansowy / Mieszany		
Cel instrumentu:		<ul style="list-style-type: none"> Wzrost produkcji energii elektrycznej i ciepłej z OZE 		
Wielkość jednostkowej transakcji:	Min.	Max.	Karencja (max.)	Zapadalność (max.):
	-	10 mln zł ⁸⁰	Do 6 miesięcy (instalacje do 50 kW) Do 24 miesięcy (instalacje pow. 50 kW) ⁸¹	Do 10 lat (instalacje do 50 kW) Do 15 lat (instalacje pow. 50 kW)
Założenia finansowe (w mln PLN)				
Alokacja na IF (wkład FE KP i wkład krajowy) razem z wynagrodzeniem MFP i PF		Razem: 165,8; w tym: 31,4 (małe instalacje zawodowe) 134,4 (instalacje na własne potrzeby)		
Wkład FE KP		Razem: 140,9; w tym: 26,7 (małe instalacje zawodowe) 114,2 (instalacje na własne potrzeby)		
Wkład pośrednika finansowego		Razem: 24,9; w tym: 4,7 (małe instalacje zawodowe) 20,2 (instalacje na własne potrzeby)		
Wynagrodzenie (MFP + PF)⁸²		Razem 17,8; w tym: 7,4 (MFP) 10,4 (PF)		
Alokacja na pożyczki (część zwrotna i bezzwrotna), bez wynagrodzenia MFP i PF		Razem: 148; w tym: 28 (małe instalacje zawodowe) 120 (instalacje na własne potrzeby) ⁸³		
Typy finansowanych projektów:				
Budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii elektrycznej.		Instalacje OZE (mikro i małe) produkujące energię elektryczną, w tym: <ul style="list-style-type: none"> Instalacje OZE produkujące energię elektryczną na własne potrzeby 		

⁸⁰ Przy czym maksymalna kwota pożyczki może nie wystarczyć na pełne pokrycie kosztów największych dopuszczonych w linii demarkacyjnej instalacji (np. instalacja do produkcji energii z biomasy o mocy 5 MW może kosztować ok. 20-30 mln zł). Nie rekomendujemy jednak ich dalszego zwiększania, tak by jednostkowa pożyczka nie stanowiła zbyt dużego udziału w całkowitej wartości portfela pożyczki OZE.

⁸¹ W przypadku poszczególnych rodzajów produkcji energii elektrycznej z OZE, maksymalne wartości będą zgodne z przyjętą linią demarkacyjną wynosząc: dla energii z wiatru, biomasy i wody – max. 5 MW, dla energii ze słońca i biogazu max. 0,5 MW. W przypadku produkcji energii ciepłej z OZE, limity wynoszą: dla biomasy – 5 MWth, dla geotermii – 2 MWth, dla energii ze słońca i biogazu – 0,5 MWth.

⁸² Wysokość wynagrodzenia (kosztów zarządzania) ustalona na podstawie stawek z Rozporządzenia Ogólnego (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.) (analogicznie we wszystkich pozostałych fiskach), w rzeczywistości (szczególnie w przypadku pośredników finansowych) będzie zapewne znacznie odmienna, zapewne wyższa.

⁸³ Alokacja może być odmienna w sytuacji wyższych lub niższych poziomów kosztów zarządzania.

	<ul style="list-style-type: none"> • Instalacje OZE produkujące energię elektryczną na sprzedaż • Magazyny energii (jako uzupełnienie instalacji OZE) • Stacje ładowania samochodów elektrycznych (uzupełniająco)⁸⁴
Budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii cieplnej	<ul style="list-style-type: none"> • Instalacje OZE (mikro i małe) produkujące energię cieplną na własne potrzeby oraz na sprzedaż
Wsparcie bezzwrotne w ramach IF	
Projekty dotyczące instalacji OZE produkujących energię elektryczną	<ul style="list-style-type: none"> • W przypadku projektów dotyczących budynków użyteczności publicznej: umorzenie w wysokości do 40% wartości pożyczki + dodatkowo do 10% przy inwestycji w magazyn energii • W przypadku projektów dotyczących instalacji OZE do produkcji energii na potrzeby własne (z wyłączeniem budynków użyteczności publicznej): umorzenie do 20% wartości pożyczki + dodatkowo do 10% przy inwestycji w magazyn energii
Projekty dotyczące instalacji OZE produkujących energię cieplną	<ul style="list-style-type: none"> • W przypadku projektów dotyczących instalacji OZE produkujących energię na potrzeby własne (niezależnie od podmiotu): umorzenie do 49% wartości pożyczki
Preferencje i grupa docelowa	
Odbiorcy ostateczni:	Inwestorzy (w tym przedsiębiorcy) chcący wybudować na terenie województwa instalację wytwarzającą energię z OZE
Oprocentowanie i inne opłaty:	Rynkowe (na poziomie stopy referencyjnej KE) lub preferencyjne, stałe w całym okresie kredytowania.
Inne charakterystyki i ewentualne preferencje	Maksymalnie uproszczone formalności dla inwestycji do 50 kW
Dźwignia:	1,1765

Źródło: Opracowanie własne

⁸⁴ Sugerujemy uwzględnienie tego typu wsparcia w FE KP 2021-2027.

3.3. Priorytet 3 – ochrona zasobów środowiska regionu

3.3.1. Cel szczegółowy 2vi Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej

W ramach CS 2vi rekomendujemy zastosowanie instrumentów finansowych do wsparcia projektów realizowanych przez MŚP, nakierowanych na transformację w kierunku GOZ. Zgodnie z propozycją przedstawioną w ramach opisu Ekopożyczki z premią (w CS 2i), wsparcie to powinno być udzielane w ramach jednego instrumentu, w którym uwzględnione zostaną również działania podnoszące efektywność energetyczną MŚP.

3.4. Priorytet 5: Potencjały endogeniczne regionu (EFRR) (CP 5)

3.4.1. Cel szczegółowy 5 i Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich

Jak wskazano w Raporcie Częstkowym 1. w obszarze interwencji zapisanym w Priorytecie 5 FE KP 2021-2027 istnieje potencjał do wdrożenia wsparcia w formule zwrotnej. Propozycję takiego instrumentu prezentujemy poniżej w postaci fiszki. Niemniej, aby podjąć ostateczną decyzję o uruchomieniu takiego instrumentu, poza popytem i adekwatnością zastosowanych parametrów, należy przede wszystkim rozważyć czy dostępne środki finansowe na jego uruchomienie są wystarczające do osiągnięcia pewnej masy krytycznej, która uzasadni z jednej strony poniesienie nakładów finansowych i czasowych oraz kadrowych przez IZ RPO WK-P związanych z formalną stroną jego uruchomienia oraz czy dostępna alokacja wraz z kosztami zarządzania będzie atrakcyjna, aby zainteresować pośrednika finansowego obsługą tego instrumentu.

Na cały Priorytet 5 zaplanowano alokację w wysokości 100 mln euro, jednak większość tych środków ma zostać przeznaczona na wsparcie instytucji kultury i rozwoju turystyki oraz uzdrowisk, a na same działania rewitalizacyjne i odnowę przestrzeni publicznych⁸⁵ wyasygnowano 38 mln euro, z czego 22 mln euro na rewitalizację na obszarach miejskich (CS 5i). W kwocie tej zawiera się zarówno wsparcie dotacyjne, jak i potencjalna alokacja na instrument zwrotny. Mając na uwadze fakt, że jest to prawie 3 – krotnie mniej niż na ten sam cel w perspektywie 2014-2020 (alokacja na Działanie 6.2 i Poddziałanie 6.4.1 to prawie 50 mln euro) to niezależnie od tego jaka część tej kwoty zostanie przeznaczona na instrument finansowy, a jaka na wsparcie dotacyjne, są to kwoty wielokrotnie niższe niż w poprzedniej perspektywie i tylko w bardzo niewielkim stopniu zaspokoją potrzeby potencjalnych odbiorców wsparcia.

Instrument finansowy został zaplanowany w ramach działań rewitalizacyjnych tylko w części skierowanej do obszarów miejskich. Wstępnie projektowano aby przeznaczyć na niego około

⁸⁵ Odnowa przestrzeni publicznych została zaplanowana także poza reżimem ustawy o rewitalizacji.

6 mln euro, czyli około 27% środków wyasygnowanych łącznie na rewitalizację i odnowę obszarów publicznych w ramach Priorytetu 5 na obszarach miejskich. Jest to równowartość ok. 27 mln zł. Kwota ta jest znacznie niższa niż alokacje z perspektywy 2014-2020 i 2007-2013 w innych programach regionalnych, w których wdrażano instrument Pożyczka Rewitalizacyjna⁸⁶. Należy mieć na uwadze, że ze względu na wysokie wartości projektów rewitalizacyjnych i rosnące wciąż koszty działalności budowlano-montażowej należy przewidywać, że taka alokacja pozwoli na realizację kilku średnich lub najwyżej kilkunastu mniejszych inwestycji. Nawet gdyby możliwe było istotne zwiększenie alokacji na IF kosztem środków na wsparcie dotacyjne, nie zmieniłoby to istotnie sytuacji w tym zakresie. Należy mieć zatem na względzie, że zaproponowany instrument ma charakter pilotażowy i w związku z tym skala jego oddziaływanie będzie ograniczona. Tym samym mimo zasadności wdrażania wsparcia w postaci instrumentu finansowego należy bardzo ostrożnie rozważyć możliwość jego wdrażania. Istnieje ryzyko, że nie znajdzie on zainteresowania pośredników finansowych ze względu na brak masy krytycznej. Ponadto, może się okazać że docelowo pozwoli na realizację tylko kilku inwestycji. Jako alternatywę dla pożyczki rewitalizacyjnej proponujemy rozważyć umorzenia w innym produkcie w ramach CP2. W pożyczce na modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej możliwe będzie zastosowanie dodatkowej preferencji dla inwestycji na obszarach zdegradowanych.

Wyznaczenie parametrów zaproponowanego instrumentu bazowało z jednej strony na doświadczeniach innych regionów, a z drugiej z potrzeb województwa kujawsko-pomorskiego i założeń związanych z pilotażowym charakterem proponowanego rozwiązania w kontekście ograniczonej alokacji. Wartość luki finansowej w województwie kujawsko-pomorskim, łącznie dla sektora mieszkaniowego i dla JST wynosi 39 mln zł rocznie, z czego blisko 30 mln przypada na inwestycje na które zabrakło finansowania samorządom. Średniorocznie samorządy planują realizację inwestycji w obszarze rewitalizacji wartych 67,5 mln zł, z czego ponad 35% planują sfinansować z wykorzystaniem funduszy unijnych⁸⁷. Jednak duże potrzeby nie zawsze idą w parze z wysoką skłonnością do finansowania ich w sposób zwrotny. Samorządy przeważnie oczekują wsparcia dotacyjnego z FE KP na poziomie powyżej 80% wartości inwestycji. Część beneficjentów dotacji w obszarze rewitalizacji z RPO WKP 2014-2020 deklarowała zainteresowanie formą zwrotną wsparcia o ile umorzenie wynosiłoby około 50% wartości kapitału, natomiast instrumenty z umorzeniem 30% lub niższym nie byłyby brane przez nich pod uwagę. Należy przy tym mieć na uwadze, że samorządy nie są jedynymi uczestnikami procesów rewitalizacyjnych, a instrument finansowy ma na celu nie tylko ograniczenie luki finansowej, ale także ma

⁸⁶ Przykładowo w woj. małopolskim było to 30 mln euro w perspektywie 2014-2020, w woj. śląskim – 48 mln euro, w woj. mazowieckim 25 mln euro, w wielkopolskim 36 mln euro, w woj. pomorskim 16,5 mln euro (dane na podstawie najnowszych SZOOP dla każdego z RPO z przytoczonych regionów).

⁸⁷ Dane na podstawie badania dla MFIPR oraz analiz z badania CAWI JST w województwa kujawsko-pomorskiego, prowadzonych na potrzeby niniejszego opracowania. Szczegółowe wyliczenia zawarto w Raporcie cząstkowym z Modułu I badania.

stanowić zachętę do realizacji inwestycji które bez dodatkowych preferencji mogłyby nie powstać (lub powstałyby poza obszarem zdegradowanym lub też w mniejszej skali lub w późniejszym czasie lub z wyraźnie ograniczoną funkcją społeczną). Tym samym wyznaczając katalog odbiorców wsparcia nie zawężaliśmy go. Powinien on odzwierciedlać wszystkich potencjalnych uczestników procesów rewitalizacji, mogących znajdować się w luce finansowej.

W swojej propozycji odstąpiliśmy od wyznaczania minimalnej wartości projektów. Parametr ten ma ograniczone znaczenie w kontekście wdrażania wsparcia, a przy niewielkiej alokacji wyznaczanie minimalnej wartości tym bardziej nie jest konieczne. Takie podejście otwiera możliwość realizacji działań podmiotom o niższym potencjale finansowo-inwestycyjnym. W innych regionach, które wdrażały wsparcie w analogicznej formule najmniejsze wartościowo inwestycje przeważnie dotyczyły małych wspólnot mieszkaniowych. O ile w przypadku proponowanego instrumentu nie będą to remonty termomodernizacyjne (środki te będą dostępne ramach CP2) to należy je dopuścić do finansowania (pod warunkiem zapewnienia ich dochodowości).

Maksymalna wartość pożyczki wynika z dostępnej alokacji. W innych regionach, wdrażających wsparcie rewitalizacyjne z wykorzystaniem pożyczki, w których alokacja była wielokrotnie wyższa od planowanych środków na ten cel w ramach FE KP 2021-2027, maksymalne wartości wahały się od 10 mln zł w województwie pomorskim (jednak ta kwota okazała się za niska do sfinansowania realizacji większych obiektów, więc podwyższono ją do 15 mln) do 50 mln zł w wielkopolskim. Średnie wartości także się różniły i były w dużej mierze pochodną struktury pożyczkobiorców: niższe były tam, gdzie istotny był udział wspólnot mieszkaniowych, a wyższe jeśli ze wsparcia korzystali częściej przedsiębiorcy. Przykładowo w województwie zachodniopomorskim w ramach Inicjatywy JESSICA udzielono 17 pożyczek o średniej wartości 8,5 mln zł⁸⁸, których odbiorcami byli przeważnie przedsiębiorcy. Zaś w województwie pomorskim udzielono 12 pożyczek rewitalizacyjnych o średniej wartości 5 mln zł, przeważnie na inwestycje wdrażane przez samorządy. W regionie małopolskim udzielono aż 47 pożyczek rewitalizacyjnych. I choć największej środków trafiło do jednostek samorządowych to sektor mieszkaniowy zrealizował aż 21 inwestycji (JST – 14). Średnia wartość udzielonych pożyczek wynosiła około 2 mln zł. Mając na uwadze, że koszty w dziedzinie budowlano-montażowej wciąż rosną, wartości te należałoby traktować tylko jako wyjściowe, ponieważ były realizowane częściowo w czasie obowiązywania istotnie niższych cen, niż obecnie. Niestety, dostępna alokacja nie pozwala przyjąć tak wysokich wartości średnich dla planowanego instrumentu. Aby móc sfinansować około 10 pożyczek przy środkach wstępnie alokowanych na IF należy przyjąć, że przeciętna transakcja będzie wynosić tylko 2,8 mln zł.

Należy mieć też na uwadze, że w przypadku celu jakim jest tworzenie przestrzennych warunków do jakościowego i zrównoważonego rozwoju miasta oraz poprawy jakości życia

⁸⁸ Dane dot. pierwszego obrotu środków z perspektywy 2007-2013.

mieszkańców to nie ilość inwestycji decyduje o powodzeniu interwencji. W przypadku pilotażowego instrumentu można dopuścić sytuację w której dochodzi do sfinansowania mniejszej liczby większych, silnie oddziałujących inwestycji.

W przypadku wielomilionowych inwestycji, które ze względu na obszar realizacji mogą mieć ograniczoną rentowność, ważne jest zapewnienie takich warunków spłaty zobowiązania, które nie będą stanowiły zbyt dużego obciążenia dla pożyczkobiorcy. Aby stworzyć takie warunki zaproponowaliśmy możliwość rozłożenia rat nawet na 20 lat. Rozwiązanie takie stosowano w innych regionach i parametr ten był pozytywnie opiniowany przez interesariuszy.

W przypadku planowania instrumentu finansowego, który ma współwystępować ze wsparciem dotacyjnym, ważne jest określenie zakresu wsparcia, stanowiącego jednocześnie demarkację pomiędzy projektami dotacyjnymi a inwestycjami finansowanymi w sposób zwrotny. Kluczowym kryterium proponujemy uczynić planowaną dochodowość inwestycji, określaną we wniosku przez pożyczkobiorcę i weryfikowaną przez komitet inwestycyjny. Co do zasady więc inwestycje nie generujące dochodu mogłyby być finansowane w sposób dotacyjny. Tym samym z katalogu wsparcia zostałyby wykluczone inwestycje realizujące bezpośrednio cele publiczne (np. systemy poprawy bezpieczeństwa publicznego, zagospodarowanie terenów i przestrzeni, w tym istniejących terenów zielonych, a także budowa, rozbudowa i przebudowa podstawowej infrastruktury komunalnej).

W odróżnieniu od wsparcia dotacyjnego, pożyczka rewitalizacyjna może zostać wykorzystana do budowy nowych obiektów na obszarach zdegradowanych. Należy mieć jednak na uwadze, że takie rozszerzenie zakresu wsparcia, o ile zostanie wykorzystane, może w efekcie przełożyć się na mniejszą liczbę inwestycji, o wyższej średniej wartości. Z drugiej strony, możliwość budowy nowych obiektów, finansowanych na preferencyjnych zasadach, może stanowić decydujący czynnik dla inwestorów rozważających umiejscowienie swoich inwestycji. Tym samym ułatwi podjęcie decyzji o wyborze terenu zdegradowanego do prowadzenia działań, ożywiając go gospodarczo. W przypadku istnienia obaw o popyt na pożyczki rewitalizacyjne w szczególności wśród inwestorów prywatnych, ograniczenie możliwości sfinansowania nowych obiektów może zmniejszyć zainteresowanie w tej grupie.

Zakres wsparcia i demarkacja mają swoje bezpośrednie przełożenie na katalog odbiorców ostatecznych. Co do zasady, nie widzimy uzasadnienia dla wykluczania wybranych kategorii, o ile wpisują się w pozostałe kryteria (w szczególności związane z realizacją inwestycji zaplanowanej w GPR). Jednak dochodowość planowanych przedsięwzięć determinuje oczekiwany katalog odbiorców. Przewiduje się, że będą to przede wszystkim przedsiębiorcy, a także organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą lub odpłatną statutową. Włączenie tych podmiotów (szczególnie strony prywatnej) w procesy rewitalizacyjne jest wciąż niewystarczające. Jednak jak pokazują badania, wybór ścieżki ustawowej prowadzenia rewitalizacji (GPR) przyczynił się do większej skuteczności we włączaniu podmiotów prywatnych do programów rewitalizacji. Co więcej, do tej pory brakowało zachęt i czytelnych reguł włączania kapitału prywatnego w działania

rewitalizacyjne⁸⁹. W związku z tym, że większość gmin z regionu dopiero będzie przygotowywać Gminne Programy Rewitalizacji, często przy wsparciu zewnętrznych podmiotów wyspecjalizowanych w prowadzeniu takich działań oraz wspierających w przypadku konsultacji społecznych, widzimy szansę na uwzględnienie przedsiębiorców w procesie wychodzenia obszarów miast ze stanu zdegradowanego. Dodatkowo, biorąc pod uwagę alokację na pożyczkę rewitalizacyjną, dla sprawnego wykorzystania planowanych środków skala zaangażowania podmiotów prywatnych w proces rewitalizacji nie musi być duża.

Ważnym aspektem, mającym decydujące znaczenie dla zapewnienia atrakcyjności zaproponowanego instrumentu, jest możliwość umorzenia części pożyczki. Biorąc pod uwagę cele jakie realizują programy rewitalizacji, zaproponowaliśmy ramowy system takich upustów, bazujący na sile oddziaływania społecznego inwestycji. Proponowany instrument wyjściowo byłby objęty jedynie preferencyjnym oprocentowaniem i brakiem innych opłat, ale z możliwością nawet kilkunastoprocentowego umorzenia, w zależności od siły i rodzaju oddziaływania społecznego inwestycji. Biorąc pod uwagę, że analogiczne instrumenty w perspektywie 2014-2020 i 2007-2013, wdrażane w innych regionach, nie miały komponentu umorzeniowego, a i tak cieszyły się zainteresowaniem, taka granica wydaje się adekwatna. I chociaż to samorządy w badaniu internetowym deklarowały zainteresowanie jedynie pożyczkami z umorzeniem powyżej 30%, to w niewielkim stopniu oczekuje się że będą klientami zaproponowanego instrumentu. Ograniczona alokacja wskazuje, że JST powinny korzystać przede wszystkim ze wsparcia dotacyjnego. Umorzenie proponujemy skwantyfikować w sposób uwzględniający korzyści społeczne (np. udostępnienie bezpłatnie na potrzeby lokalnej społeczności do świadczenia usług społecznych, kulturalnych, edukacyjnych lub aktywności lokalnej), środowiskowe (np. rekultywacja terenu zdegradowanego, zakładanie zieleńców na terenie przyległym do inwestycji, udostępnienie miejsc ładowania samochodów elektrycznych), przestrzenno-funkcjonalne (np. udostępnienie lokali do pełnienia funkcji usługowej, w tym usług publicznych wraz zapleczem logistycznym jak ciągi pieszo-jedne i parkingi), techniczne (np. poprawa stanu obiektów budowlanych zagrażających bezpieczeństwu) i gospodarcze (np. udostępnienie miejsc prowadzenia działalności gospodarczej np. co-working, tworzenie nowych miejsc pracy). Należy pamiętać, żeby pozostawić miejsce na pewną elastyczność w tym zakresie, biorąc pod uwagę dużą różnorodność inwestycji rewitalizacyjnych. Dodatkowo proponujemy kilkuprocentowe umorzenie w przypadku inwestycji zlokalizowanych na terenie miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze, jako tych wymagających najsilniejszego efektu zachęty dla inwestorów. Warunki umorzenia pożyczki powinny być możliwie jednoznaczne, tak aby móc je wstępnie zweryfikować na podstawie złożonego wniosku, a ostatecznie na podstawie zrealizowanej inwestycji i podjętych działań. Na podstawie przyjętych założeń, dla określonej alokacji i przyjmując skumulowaną maksymalną wartość umorzenia

⁸⁹ Badanie systemu zarządzania i wdrażania procesów rewitalizacji w Polsce. Raport przygotowany przez Zespół Instytutu Rozwoju Miast i Regionów oraz Zespół ECORYS Sp. z o.o., red. Aleksandra Jadach-Sepioła, 2020 r.

na poziomie 15%, maksymalna wartość udzielonego finansowania bezzwrotnego wyniosłaby 4,29 mln zł.

W sytuacji braku możliwości skorzystania z umorzenia, inwestorzy mogliby obniżyć koszty swojej pożyczki rewitalizacyjnej poprzez obniżenie bazowego oprocentowania. Proponujemy obniżenie oprocentowania w zależności od deklarowanej wartości realizacji wskaźnika programowego: *Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]*. Ta zachęta promuje inwestycje, które w większym stopniu przyczyniają się do realizacji celów FE KP.

Wsparcie w postaci pożyczki rewitalizacyjnej może powodować wystąpienie pomocy publicznej w sytuacji wyczerpania dla danego przedsiębiorstwa limitów wynikających z pomocy *de minimis*. W takiej sytuacji wsparcie będzie udzielane na podstawie odpowiednich przepisów ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych (GBER), w szczególności pomoc regionalna na rzecz rozwoju obszarów miejskich (art. 16 GBER) oraz pomoc inwestycyjna na infrastrukturę lokalną (art. 56), kulturę i zachowanie dziedzictwa kulturowego (art. 53), pomoc na infrastrukturę sportową i wielofunkcyjną infrastrukturę rekreacyjną (art. 55).

Pożyczka rewitalizacyjna, o ile zostanie uruchomiona, ma szansę w znacznym stopniu przyczynić się do realizacji celu szczegółowego, w tym przede wszystkim w zakresie ograniczenia występowania negatywnych zjawisk społecznych, do czego przyczyni się zarówno przeznaczenie inwestycji (o ile jej cel społeczny będzie głównym), jak i jej oddziaływane gospodarcze (np. poprzez wytworzenie nowych miejsc pracy). Z punktu widzenia oczekiwanych rezultatów interwencji wyrażonych wskaźnikiem *Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]* także można się spodziewać pewnego wkładu inwestycji w realizację tego celu. Niemniej to działania przewidziane w ramach wsparcia dotacyjnego mają szansę w większym stopniu wpłynąć na osiągniętą wartość przytoczonego wskaźnika, co wynika z przyjętych założeń i demarkacji pomiędzy instrumentem finansowym a wsparciem bezzwrotnym. Pożyczka Rewitalizacyjna została zaplanowana jako instrument wspierania inwestycji raczej kubaturowych niż obszarowych. Wyodrębnione środki pozwoliłyby na sfinansowanie remontów, przebudowy i rozbudowy oraz adaptacji istniejących zdegradowanych budynków i obiektów w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji. Co do zasady, możliwe byłoby także sfinansowanie robót budowlanych i restauratorskich oraz konserwatorskich obiektów zabytkowych (w tym kamienic mieszkalnych) a także (opcjonalnie) budowa nowych obiektów. Tego typu inwestycje w ograniczonym zakresie przyczyniają się do zwiększenia wartości zrealizowanej wskaźnika określającego obszar objęty rewitalizacją. W tym zakresie to przede wszystkim zagospodarowanie terenów i przestrzeni, w tym istniejących terenów zielonych, pracuje na wysoką wartość wskaźnika. A zgodnie z przyjętą na poziomie raportu demarkacją, takie wsparcie będzie realizowane przez projekty dotacyjne.

Tabela 10. Pożyczka rewitalizacyjna

CP5 / CS i		Pożyczka Rewitalizacyjna		
Typ instrumentu:		Mieszany		
Cel instrumentu:		<ul style="list-style-type: none"> Pilotaż zachęcający do realizacji inwestycji w obszarze rewitalizacji 		
Wielkość jednostkowej transakcji:	Min.	Max.	Karencja (max.)	Zapadalność (max.):
	-	12 mln	2 lata	20 lat
Założenia finansowe (mln PLN)				
Alokacja na IF (wkład FE KP i wkład krajowy, razem z wynagrodzeniem MFP i PF)		32,0 mln zł		
Wkład FE KP		27,2 mln zł		
Wkład pośrednika finansowego		4,8 mln zł		
Wynagrodzenie (MFP + PF)⁹⁰		Razem: 3,4 mln zł , w tym: 1,4 mln zł (MFP) 2,0 mln zł (PF)		
Alokacja na pożyczki (część zwrotna i bezzwrotna), bez wynagrodzenia MFP i PF		28,6 mln zł ⁹¹		
Typy finansowanych projektów:				
Inwestycje generujące dochód ujęte w Gminnych Programach Rewitalizacji (przygotowane w reżimie Ustawy o Rewitalizacji)		<ul style="list-style-type: none"> Remonty, przebudowy, rozbudowy, adaptacje, wyposażenie istniejących zdegradowanych budynków, obiektów w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji Roboty budowlane, restauratorskie i konserwatorskie obiektów zabytkowych (w tym kamienic mieszkalnych) <i>Opcjonalnie:</i> budowa nowych obiektów na obszarach zdegradowanych (do decyzji IZ) 		
Wsparcie bezzwrotne w ramach IF				
Do 15% w zależności od siły i rodzaju oddziaływania społecznego (stopniowalny poziom umorzeń)		<ul style="list-style-type: none"> Umorzenie skwantyfikowane w sposób uwzględniający korzyści społeczne (np. udostępnienie bezpłatnie na potrzeby lokalnej społeczności do świadczenia usług społecznych, 		

⁹⁰ Jest to wielkość szacowana .Wysokość wynagrodzenia (kosztów zarządzania) ustalona na podstawie stawek z Rozporządzenia Ogólnego (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.) (analogicznie we wszystkich pozostałych fischkach), w rzeczywistości (szczególnie w przypadku pośredników finansowych) będzie zapewne znacznie odmienna, zapewne wyższa, ale być może nieco niższa, wszystko zależy od wyników przetargów.

⁹¹ Alokacja może być odmienna w sytuacji wyższych lub niższych poziomów kosztów zarządzania.

	<p>kulturalnych, edukacyjnych lub aktywności lokalnej), środowiskowe (np. rekultywacja terenu zdegradowanego, zakładanie zieleńców na terenie przyległym do inwestycji, udostępnienie miejsc ładowania samochodów elektrycznych), przestrzenno-funkcjonalne (np. udostępnienie lokali do pełnienia funkcji usługowej, w tym usług publicznych wraz zapleczem logistycznym jak ciągi pieszo-jezdne i parkingi), techniczne (np. poprawa stanu obiektów budowlanych zagrażających bezpieczeństwu) lub gospodarcze (np. udostępnienie miejsc prowadzenia działalności gospodarczej np. co-working, tworzenie nowych miejsc pracy).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dodatkowa (kilkuprocentowa) preferencja w przypadku inwestycji zlokalizowanych na terenie miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze.
Preferencje i grupa docelowa	
Odbiorcy ostateczni:	Zidentyfikowani w poszczególnych GPR, w szczególności przedsiębiorcy, partnerzy społeczni i gospodarczy, a także JST, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, instytucje kultury, kościoły i zw. wyznaniowe, jednostki sektora finansów publicznych, szkoły wyższe, organy prowadzące szkół i placówek.
Oprocentowanie i inne opłaty:	Stopa referencyjna KE, z możliwością zmiany w szczególnie uzasadnionych przypadkach np. w istotnych zmian na rynku w tym zakresie; brak innych opłat.
Inne charakterystyki i ewentualne preferencje	Obniżenie oprocentowania bazowego w przypadku realizacji odpowiednich wartości wybranych wskaźników programowych.
Dźwignia:	1,1765

Źródło: opracowanie własne.

3.5. Priorytet 6 Infrastruktura w obszarze zdrowia, społecznym i edukacyjnym (EFRR) (CP 4)

3.5.1. Cel szczegółowy 4v zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.

W ramach niniejszego celu szczegółowego, w raporcie z Modułu I, proponowaliśmy rozważenie zastosowania instrumentów finansowych. Ostatecznie jednak podjęliśmy decyzję o rezygnacji z rekomendowania wdrażania instrumentów finansowych w ramach CS 4v, z następujących powodów:

- Nie udało nam się zidentyfikować typów projektów odpowiednich do zastosowania finansowania zwrotnego, można przyjąć, że najbardziej odpowiednie byłyby niezbyt duże wartościowo projekty, realizowane przez podmioty podstawowej opieki zdrowotnej (POZ). Niestety, z wywiadów przeprowadzonych w ramach Modułu I badania wynika jasno, że POZ w bardzo ograniczonym stopniu były zainteresowane wsparciem bezzwrotnym w ramach RPO WK-P 2014-2020, zatem tym mniejsze szanse są na zainteresowanie ich instrumentami finansowymi.
- Istnieje poważne ryzyko, że (ze względu na trudną sytuację finansową wielu podmiotów prowadzących działalność sferze ochrony zdrowia) pośrednicy finansowi nie byłoby skłonni oferować im finansowania zwrotnego (ryzykując także swoim wkładem własnym), tego typu obawy prezentuje także część sektora bankowego.
- Z kolei, finansowanie w sposób zwrotny (czy raczej mieszany) kilku dużych projektów (na przykład dotyczących szpitali) byłoby bardzo trudne ze względów organizacyjnych; tworzenie instrumentu finansowego dla sfinansowania kilku projektów byłoby bardzo kosztowne, zaś finansowanie niewielkiej liczby dużych projektów bardzo ryzykowne.

4. Podsumowanie zmian w instrumentach wdrażanych w ramach RPO WK-P 2014-2020 i zasadność ich kontynuacji – aktualizacja oceny ex ante IF w ramach RPO WK-P 2014-2020

W niniejszej części przedstawiamy retrospektywne spojrzenie na instrumenty finansowe wdrażane w RPO WK-P 2014-2020, których przedmiot odpowiada celom szczegółowym w ramach Celu Polityki 1 i 2 w nowym okresie finansowym funduszy strukturalnych (2021-2027). Interesującym aspektem są tu w szczególności informacje o modyfikacjach, które wprowadzano do pierwotnej palety instrumentów finansowych.

Zgodnie z obowiązującą wersją Rozporządzenia Ogólnego⁹² (art. 37 ust. 2) w ramach oceny ex ante instrumentów finansowych, a więc i jej aktualizacji, niezbędne są, między innymi, analiza zawodności mechanizmów rynkowych, ocena wartości dodanej⁹³ instrumentów finansowych, które mają być wspierane z EFSI oraz ich spójności z innymi formami interwencji publicznej na tym samym rynku, proporcjonalności planowanej interwencji i środków minimalizowania zakłóceń rynku, szacunki dotyczące dodatkowych zasobów publicznych i prywatnych, które mogą zostać potencjalnie wygenerowane przez instrument finansowy aż do poziomu ostatecznego odbiorcy (oczekiwany efekt dźwigni)⁹⁴, w tym ocena zapotrzebowania na zróżnicowane traktowanie inwestorów⁹⁵, o którym mowa w nowym art. 43a⁹⁶, oraz jego zakres ocena doświadczeń zdobytych podczas stosowania podobnych instrumentów a wreszcie proponowana strategię inwestycyjną.

Elementy te znalazły się we wcześniej zrealizowanych ocenach ex ante instrumentów finansowych w ramach RPO WK-P 2014-2020, tj. w ocenie z 2014 roku⁹⁷ oraz w jej aktualizacji z 2016 roku⁹⁸.

Dodatkowo, elementy te zostały przeanalizowane w ramach opisu doświadczeń ze stosowaniem instrumentów finansowych w ramach RPO WK-P 2014-2020, opisanych w ramach raportu z Modułu I, a także w poniższym opisie. W szczególności w dokumentach tych zwracano uwagę na analizę zawodności mechanizmów rynkowych, spójności

⁹² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/ (Dz.Ur.UE.L Nr 347, str. 320 z późn. zm.).

⁹³ Ocena wartości dodanej proponowanych instrumentów finansowych jest zawarta w oryginalnej ocenie ex ante oraz jej aktualizacji, w szczególności w częściach dotyczących uzasadnienia uruchomienia danego instrumentu finansowego oraz w opisie wskaźników rezultatu dla poszczególnych działań, wartość dodaną opisują na przykład takie wskaźniki jak liczba utworzonych miejsc pracy, czy wartość inwestycji dokonanych przez ostatecznych odbiorców.

⁹⁴ W oryginalnych dokumentach dotyczących oceny ex-ante IF (oryginalna ocena ex ante oraz jej aktualizacja) efekt dźwigni został oszacowany dla każdego z proponowanych instrumentów, ponadto poświęcono mu oddzielny podrozdział.

⁹⁵ Kwestię zróżnicowanego traktowania inwestorów (synonim asymetrycznego podziału zysków / strat) opisano w oryginalnej ocenie ex ante z 2014 roku, co do zasady, rozważania te pozostają aktualne.

⁹⁶ Ta zmiana, podobnie jak i szereg innych pojawiła się w ramach tzw. Rozporządzenia Omnibus - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012.

⁹⁷ „Ewaluacja ex-ante instrumentów finansowych wdrażanych w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014-2020”, Warszawa, październik 2014, PAG Uniconsult, Imapp na zlecenie UMWK-P.

⁹⁸ „Aktualizacja ewaluacji ex-ante instrumentów finansowych wdrażanych w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014-2020, wraz ze świadczeniem usług doradczych”, Warszawa, grudzień 2016, PAG Uniconsult, Imapp na zlecenie UMWK-P.

proponowanych instrumentów z innymi formami interwencji publicznej na tym samym rynku, a także na kwestie związane z proporcjonalnością interwencji. Generalnie uznajemy, że przedstawione wówczas analizy (w tym na przykład spodziewane rezultaty wdrażania instrumentów finansowych, a także propozycje procedur pozwalających na jej przegląd i uaktualnienie pozostają w mocy⁹⁹).

Jeżeli chodzi o instrumenty finansowe wdrażane w RPO WK-P 2014-2020 w ramach dotychczasowych celów tematycznych 1 i 3, to generalnie, naszym zdaniem, ich oferta powinna być obecna na rynku aż do momentu rozpoczęcia oferowania przez pośredników finansowych instrumentów w ramach CP1 ze środków FEKP 2021-2027, nawet jeżeli oznacza to konieczność „wejścia” w drugi obrót środków, aby zapewnić ciągłość oferty.

Doświadczenia z wdrażania instrumentów finansowych RPO WK-P 2014-2020 zostały już wcześniej opisane w ramach Modułu I badania, poniżej zaś skupiamy się na ocenie ich obecnych charakterystyk, a przede wszystkim dokonanych w trakcie wdrażania RPO WK-P 2014-2020 zmian w parametrach tych instrumentów.

Jeżeli chodzi o środki oferowane w ramach dotychczasowego Celu Tematycznego 1, to w RPO WK-P skierowane były one na realizację dwóch instrumentów, obu mających na celu interwencję w sferze finansowania przedsięwzięć badawczo-rozwojowych. Były to: Pożyczka na B+R oraz Wejście kapitałowe (instrument skierowany na finansowanie wczesnych faz rozwojowych przedsiębiorstw akademickich spin-off/out).

Pierwszy ze wspomnianych powyżej instrumentów, będący instrumentem dłużnym – „Pożyczka na B+R” – okazał się produktem nieadekwatnym. Odnotowano całkowity brak zainteresowania nim, pomimo podjętej (realizowanej przez około półtora roku) intensywnej akcji promocyjnej, zapewnionej zarówno przez dwóch profesjonalnych pośredników finansowych, jak i Menadżera Funduszu Funduszy, a także (co szczególnie ważne) wprowadzenia zmian zwiększających potencjalne grono odbiorców instrumentu – mianowicie, dopuszczono udzielanie pożyczek także dużym przedsiębiorcom. Poza tym, zwiększono zakres stopnia gotowości technologicznej przedsięwzięcia kwalifikowanego do finansowania pożyczką (TRL rozszerzono na etapy od II do IX). Zmiana ta oznaczała możliwość objęcia finansowaniem projektów w bardzo szerokim (maksymalnie dopuszczalnym) spektrum gotowości technologicznej. W rezultacie instrument ten stał się maksymalnie elastyczny jeśli chodzi o finansowanie przedsięwzięć z uwzględnieniem kryterium gotowości technologicznej. Ponadto, trzeba pamiętać, że „Pożyczka na B+R” w momencie, gdy przystąpiono do jej wdrażania był narażony na konkurencję znacznie bardziej korzystnego wsparcia dotacyjnego, przeznaczonego na podobne cele, oferowanego zarówno w regionie, jak i na szczeblu krajowym¹⁰⁰. Ostatecznie, co należy uznać za rozstrzygnięcie słuszne, zrezygnowano z wdrażania Pożyczki na B+R (instrument i przypisane do niego źródło finansowania – poddziałanie 1.2.2 – wykreślono ze Strategii Inwestycyjnej).

⁹⁹ Oczywiście, doświadczenia z wdrażania części instrumentów były nieco odmienne od zakładanych, wszelkie jednak dokonane zmiany były oparte na racjonalnych przesłankach i odpowiednich analizach.

¹⁰⁰ Na podstawie analizy danych zastanych oraz danych przekazanych przez Zamawiającego.

Warto też wskazać, o czym wspominaliśmy w poprzednim raporcie, że podobny instrument, wdrażany w województwie pomorskim, mimo, że jest nadal oferowany, nie napotyka się ze znaczącym popytem i niezbędne było zmniejszenie alokacji przewidzianej na jego wdrażanie.

Jeśli chodzi o drugi instrument („Wejście kapitałowe”), to tego rodzaju instrument kapitałowy udało się uplasować na rynku regionalnym – jest on obecnie wdrażany. Należy jednocześnie pamiętać, że jest to instrument specjalistyczny, dotyczący finansowania typu equity, co powoduje, że jest to instrument generalnie trudny do wdrażania (pamiętając, że równoległe na rynku funkcjonuje wiele wspieranych ze szczebla krajowego instrumentów kapitałowych). Poza tym, szczególną cechą „Wejścia kapitałowego” w województwie kujawsko-pomorskim jest ograniczenie celów inwestycyjnych do spółek odpryskowych, w których (spin-off) wymagane jest uczestnictwo pracownika naukowego lub studenta. W toku konfigurowania tego instrumentu podjęto działania mające na celu jego uelastycznienie i uczynienie bardziej atrakcyjnym. Korzystnie należy ocenić zmianę polegającą na podwyższeniu maksymalnego poziomu jednostkowego wejścia kapitałowego z 1 mln zł do 2 mln zł, jak również uelastycznienie wymogów dotyczący okresu dezinwestycji, określając ten okres (5-10 lat) jako szacowany – rozwiązanie to niewątpliwie pozwala na bardziej elastyczne podejście w zarządzaniu portfelem inwestycyjnym. Ponadto, za całkowicie słuszną należy uznać również modyfikację definicji przedsiębiorstwa „odpryskowego” – mianowicie rozszerzono spektrum afiliacji potencjalnych udziałowców, wprowadzając zapis, iż afiliacja obejmować może „pracownika ośrodka badawczego”, a nie wyłącznie „pracownika jednostki naukowej”. Zmiana ta również uelastyczniła stosowanie wejść kapitałowych. Jednocześnie z uwagi na późny start tego instrumentu mogą wystąpić oszczędności w zakresie kosztów zarządzania. W przypadku niemożności zagospodarowania wolnych środków w ramach instrumentu być może konieczny będzie ich zwrot do IZ RPO WK-P 2014-2020¹⁰¹.

Podsumowując doświadczenia w zakresie kształtowania interwencji w formie instrumentów finansowych w obszarze B+R, uznajemy za słuszną, z jednej strony, rezygnację z „Pożyczki na B+R”, z drugiej zaś, zasadność kontynuacji wsparcia w formie instrumentu kapitałowego. Przy czym, jeśli chodzi o instrument kapitałowy to warto podjąć próbę zmiany niektórych elementów konfigurujących ten produkt. Zatem, odwołując się do głównych konkluzji przedstawionych w ramach Modułu I badania, wskazujemy na zasadność rozszerzenia spektrum inwestycyjnego instrumentu kapitałowego, które mogłoby obejmować także finansowanie przedsięwzięć innowacyjnych, niekoniecznie opartych na pierwiastku

¹⁰¹ Zauważamy, że wdrażanie instrumentu kapitałowego przebiega wolniej niż zakładano (choć na obecnym etapie zagrożenia wynikające z toku wdrażania nie są jeszcze nadmierne). Jednak, w związku z obserwowanym stanem wdrażania konieczne jest ściśle monitorowanie przebiegu tempa angażowania alokacji oraz (w przypadku ewentualnej oceny wskazującej na nadmierne narastanie ryzyk opóźnień) podjęcie decyzji w sprawie obniżenia alokacji na instrument (rozstrzygnięcie takie uznajemy za racjonalne w świetle potrzeby efektywnego wykorzystania zasobów finansowych).

badawczo-rozwojowym – pod tym kątem zaprojektowaliśmy podobny instrument, proponowany w palecie instrumentów finansowych w ramach FEKP.

Jeżeli chodzi o instrumenty oferowane w ramach Celu Tematycznego 3, to zasadniczą zmianą była rezygnacja z wdrażania instrumentu poręczeniowego. Zmianę tę, należy, co do zasady uznać za uzasadnioną, spowodowaną przez sytuację na polskim rynku poręczeń i gwarancji. Jest on bowiem zdominowany przez ofertę różnych programów gwarancyjnych Banku Gospodarstwa Krajowego. Są one niestety przeważnie znacznie bardziej atrakcyjne dla banków, niż oferta lokalnych i regionalnych funduszy poręczeniowych, z następujących powodów:

- Gwarancje BGK są dostępne dla wszystkich banków na terenie całego kraju, a nie tylko dla banków oferujących finansowanie przedsiębiorcom z terenu danego województwa (co ma bardzo duże znaczenie dla banków sieciowych, bowiem oferuje produkt uniwersalny, do zastosowania w całej skali działalności banku).
- Gwarancja BGK obniża podstawy tworzenia rezerw, co jest atrakcyjne dla części banków (przede wszystkim banków spółdzielczych).
- Umowy z BGK mają charakter zestandaryzowany (dla różnych produktów), stąd też banki omijają problem każdorazowego negocjowania warunków umowy o współpracy.
- Gwarancje BGK mają też charakter portfelowy, co de facto oznacza prawie automatyczne obejmowanie gwarancją danej transakcji, o ile spełnia ona uzgodnione warunki włączenia do zabezpieczanego portfela.

Dodatkowym problemem było to, że w ramach RPO WK-P 2014-2020 poręczenia mogły obejmować wyłącznie kredyty i pożyczki, podczas, gdy od pewnego już czasu udział tych instrumentów w portfelu lokalnych i regionalnych funduszy poręczeniowych stale spada (w 2020 roku stanowił on zaledwie 17% ogólnej liczby poręczeń i 35% wartości udzielonych poręczeń)¹⁰².

Warto wskazać też, że na ryzyka związane ze stosowaniem instrumentów poręczeniowych, w kontekście programów realizowanych ze szczebla krajowego, wskazywano też w ramach oryginalnej analizy ex ante instrumentów finansowych (choć dość lakonicznie), w momencie przygotowywania analizy i jej aktualizacji nie było jeszcze wiadome, że program gwarancji de minimis (który oryginalnie miał być realizowany do końca 2016 roku) zostanie przedłużony.

Obecną ofertę instrumentów dłużnych w ramach RPO WKP należy generalnie ocenić pozytywnie, do czego doprowadziły także korekty w parametrach instrumentów w trakcie ich wdrażania. Zmiany te, dotyczące instrumentów dłużnych wdrażanych w ramach Celu Tematycznego 3, były zróżnicowane. Można je generalnie podzielić na trzy rodzaje: (1) zmiany zwiększające atrakcyjność instrumentów finansowych, (2) zmiany ułatwiające wydatkowanie środków oraz (3) zmiany, związane z przeciwdziałaniem niekorzystnym

¹⁰² „Rynek lokalnych i regionalnych funduszy poręczeniowych w Polsce w 2020 r.”, PAG Uniconsult na zlecenie Krajowego Stowarzyszenia Funduszy Poręczeniowych, Warszawa, czerwiec 2021.

skutkiem pandemii COVID-19¹⁰³. Zmiany te nie stały w sprzeczności z postanowieniami oryginalnych ocen ex ante, które dopuszczały (podobnie jak i wytyczne Komisji Europejskiej) pewną elastyczność w operacyjnych parametrach poszczególnych instrumentów finansowych. Jak wskazywano w aktualizacji oceny ex ante z 2016 roku „*możliwe jest dokonywanie aktualizacji strategii inwestycyjnej bez aktualizacji oceny ex ante instrumentów finansowych, o ile zmiany te nie mają charakteru zasadniczego i ich powody są łatwe do przeanalizowania*”¹⁰⁴.

W ramach instrumentów wdrażanych przez KPFR, jeżeli chodzi o zmiany zwiększające atrakcyjność instrumentów finansowych, to zmianą taką, dotyczącą instrumentu „Pożyczka inwestycyjna”, było zwiększenie udziału procentowego pożyczek z okresem zapadalności wynoszącym maksymalnie 10 lat z 10% na 40% (oznacza to, że pośrednicy finansowi mogą udzielać większej liczby takich pożyczek, które są bardziej atrakcyjne dla przedsiębiorców, gdyż powodują mniejszą wartość spłacanych rat). Z kolei w ramach „Pożyczki na rozwój/pożyczki inwestycyjnej” dodano zapis pozwalający Menadżerowi Funduszu Funduszy udzielać preferencyjnego wsparcia MŚP, pod warunkiem realizacji terminowej spłaty pożyczki.

Jeżeli chodzi o zmiany ułatwiające wydatkowanie środków, to w ramach instrumentu „Pożyczka na rozwój” zwiększono grono ostatecznych odbiorców o średnie przedsiębiorstwa, w ramach „Pożyczki na rozwój/pożyczki inwestycyjnej” usunięto zapisy mówiące, iż „preferowane są produkty finansowe o mniejszej wartości”, a w ramach instrumentu „Pożyczka inwestycyjna” zwiększono maksymalną wartość finansowania z 2 do 5 mln zł, z zastrzeżeniem, iż łączna wartość pożyczek powyżej 2 mln zł w portfelu nie może przekroczyć 40% (oczywiście, w rezultacie, w celu wykorzystania alokacji można było udzielić mniejszej liczby pożyczek). Odstąpiono także od obowiązku monitorowania przez pośredników finansowych trwałości utrzymania miejsc pracy przez okres 2 lat od utworzenia nowego miejsca pracy.

Jeżeli chodzi o zmiany, związane ze skutkami pandemii COVID-19, to w ramach instrumentów „Pożyczka na rozwój” i „Pożyczka inwestycyjna” dopuszczono zawieranie nowych umów lub wydłużenie okresu finansowania dla już zawartych umów, a także umożliwiono uzyskanie dodatkowej karencji w spłacie pożyczki, z wydłużeniem okresu finansowania, a także przewidziano zastosowanie tzw. wakacji kredytowych w trakcie obsługi finansowania (kapitał i odsetki) z jednoczesnym wydłużeniem okresu finansowania oraz dopuszczono wydłużenie okresu finansowania do 12 lat z uwzględnieniem okresu karencji i „wakacji kredytowych”. Dopuszczono także zwiększenie poziomu wartości portfela powyżej 40% o nowe umowy pożyczkowe lub pożyczki, w ramach których wydłużono okres finansowania. Wprowadzono także do oferty nowy produkt, czyli „Pożyczkę płynnościową”,

¹⁰³ Na podstawie analizy danych zastanych, w tym danych przekazanych przez Zamawiającego.

¹⁰⁴ „Aktualizacja ewaluacji ex-ante instrumentów finansowych...,” op. cit. s. 89.

skierowaną do mikro, małych i średnich przedsiębiorców w celu zapewnienia możliwości poprawy ich płynności finansowej.

Zbliżone zmiany wprowadzono także w instrumentach finansowych zarządzanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego. W ramach pierwszej grupy zmian, mających na celu zwiększenie atrakcyjności instrumentów finansowych, zmniejszono wartość minimalnej pożyczki na zmianę modelu biznesowego, doprecyzowano także zapisy dotyczące możliwości finansowania kapitału obrotowego w powiązaniu z realizacją wspartej inwestycji do 50% wartości jednostkowej pożyczki, a także zwiększono do 25% wartości całego portfela udzielonych przez pośrednika finansowego pożyczek o maksymalnej zapadalności powyżej 7 lat. Dopuszczono czasowo nowy tytuł udzielania wsparcia dotyczący finansowania bieżącej działalności na skutek wystąpienia pandemii COVID-19. W ramach instrumentu „Pożyczka dla mikroprzedsiębiorstw” dopuszczono zastosowanie preferencyjnego oprocentowania dla przedsiębiorstw działających do 3 lat (poprzednio próg ten wynosił 2 lata), zwiększono również liczbę pożyczek, które można udzielić jednej firmie (do 3). Dopuszczono także finansowanie kapitału obrotowego do wysokości nie przekraczającej 50% wartości jednostkowej pożyczki, przy czym przeznaczenie kapitału obrotowego musiało być bezpośrednio związane z realizacją wspartej inwestycji, na które zostało przyznane finansowanie. Analogicznie do instrumentów oferowanych w ramach instrumentów zarządzanych przez KPFR, wprowadzono identyczne zmiany, w związku z przeciwdziałaniem negatywnym skutkom pandemii COVID-19.

Dokonane zmiany należy ocenić pozytywnie, gdyż dostosowywały one ofertę do potrzeb ostatecznych odbiorców, a także do zmienionej sytuacji gospodarczej wskutek pandemii COVID-19.

Wszystkie wdrażane instrumenty w ramach Celu Tematycznego 3 powinny pozostawać w ofercie pośredników finansowych aż do momentu realnego wprowadzenia do oferty nowych instrumentów w ramach CP1 ze środków FE KP 2021-2027. W obecnej chwili nie identyfikujemy przewidywalnych zagrożeń w ich wdrażaniu, do momentu pojawienia się na rynku oferty instrumentów z nowego programu, ich oferowanie powinno być kontynuowane.

Poniżej przedstawiamy z kolei podsumowanie kluczowych zmian w konstrukcji instrumentów finansowych z obszaru energetyki wdrażanych w ramach RPO WK-P 2014-2020, wraz z oceną ich zasadności, a także odnosimy się do kwestii ich kontynuacji w kolejnych latach.

Pożyczka na zwiększenie efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym, wdrażana ze środków RPO WK-P 2014-2020 w ramach Działania 3.3, spotkała się z mniejszym niż zakładano zainteresowaniem odbiorców ostatecznych. Wynikało to z szeregu czynników, w tym m.in. długiego procesu wyboru pośrednika finansowego przez EBI, niewystarczającej aktywności pośrednika finansowego (wynikającej ze zmian organizacyjnych i kadrowych wskutek zagrożenia bankructwem banku), trudności spowodowanych pandemią COVID-19 (odwołania lub przesunięcia z wiosny na jesień 2020 r. zebrań spółdzielni i wspólnot

mieszkaniowych, trudności z wyborem wykonawców i realizacją prac, brak możliwości bezpośredniej promocji pożyczki u odbiorców ostatecznych).

W odpowiedzi na te trudności IZ w porozumieniu z MFF wprowadził szereg istotnych zmian, które należy ocenić pozytywnie. Z jednej strony, uatrakcyjniono sam instrument finansowy, m.in. poprzez wydłużenie maksymalnego okresu zapadalności z 15 do 20 lat¹⁰⁵, obniżenie oprocentowania (z $0,5 \cdot \text{WIBOR}$ do 0,2% w skali rocznej dla inwestycji wykazujących wzrost efektywności energetycznej w przedziale 25%-60%, w przypadku wzrostu o ponad 60% oprocentowanie pozostawiono na poziomie 0%). Z drugiej strony, dokonano zmian organizacyjnych, poprzez rozpisanie nowego przetargu i wybór drugiego pośrednika finansowego (Alior Bank)¹⁰⁶, do którego przeniesiono 20 mln zł z alokacji wcześniej przypisanej do Getin Noble Bank. Dodatkowo, w wyniku dużego zainteresowania przedsiębiorców Pożyczką OZE wdrażaną w ramach Działania 3.1, podjęto decyzję o przeniesieniu kolejnych 15 mln zł z alokacji powierzonej Getin Noble Bank na pożyczkę OZE. W rezultacie, Getin nie powinien mieć problemów z wykorzystaniem całej przydzielonej mu po zmianach alokacji (tj. 23 mln zł), pewne ryzyko występuje natomiast w przypadku Alior Banku, który po przeszło 0,5 roku od podpisania umowy nie udzielił jeszcze żadnej pożyczki, przy czym należy pamiętać, że inwestycje wspólnot mieszkaniowych wymagają czasu, niezbędnego choćby do przygotowania dokumentacji i uzyskania akceptacji inwestycji przez mieszkańców na rocznych zebraniach wspólnoty¹⁰⁷.

Z bardzo niewielkim zainteresowaniem odbiorców ostatecznych, daleko niższym od założeń spotkała się Pożyczka na podnoszenie efektywności energetycznej przedsiębiorstw, wdrażana w ramach Działania 3.2 przez Bank Pekao S.A. Dotychczas udzielono zaledwie jednej pożyczki, na kwotę 492 tys. zł. Wśród przyczyn porażki we wdrażaniu tego instrumentu można wymienić m.in. relatywnie niską atrakcyjność instrumentu w porównaniu z innymi środkami w tym obszarze ze środków publicznych, w tym Pożyczki inwestycyjnej z premią¹⁰⁸, niewystarczającą aktywność sprzedażową ze strony pośrednika finansowego, wybuch pandemii COVID-19, ograniczający zainteresowanie firm inwestycjami w obszarze efektywności energetycznej czy wreszcie wątpliwości co do możliwości finansowania w ramach pożyczki inwestycji wyłącznie w OZE (fotowoltaikę na własne potrzeby przedsiębiorstwa).

¹⁰⁵ Uchwała nr 25/1250/18 z dnia 27 czerwca 2018 roku Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego

¹⁰⁶ 31 lipca 2020 roku Rada Inwestycyjna zatwierdziła wybór Alior Banku dla pełnienia roli kolejnego pośrednika finansowego w danym obszarze, Umowę Operacyjną z Alior Bank podpisano w grudniu 2020 roku

¹⁰⁷ W przypadku niezrealizowania kamienia milowego we wdrażaniu instrumentu przez Alior Bank, dopuszczamy możliwość zmniejszenia lub wycofania środków przypisanych do tego pośrednika.

¹⁰⁸ Finalne oprocentowanie pożyczki na podnoszenie EE przedsiębiorstw zależy od konkretnej firmy; przykładowo, przy rynkowym oprocentowaniu wkładu Pekao na poziomie 3%, faktyczne oprocentowanie całej pożyczki wynosi 0,65%, podczas gdy w Pożyczce inwestycyjnej z premią, z której również wspierane były rozwiązania ekoefektywne, oprocentowanie wynosi niewiele więcej, bo 0,75-1,15%, a w przypadku regularnej spłaty może być nawet niższe (obniżane o połowę); jednocześnie Pożyczka inwestycyjna z premią nie wymaga audytu energetycznego.

IZ RPO WK- P we współpracy z EBI wprowadziła szereg istotnych zmian do konstrukcji pożyczki, które miały przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności pożyczki i jej skutecznej dystrybucji wśród przedsiębiorców przez pośrednika finansowego. Zmiany te wychodziły naprzeciw wnioskowi zgłaszanemu przez pośrednika finansowego i należy ocenić je pozytywnie. Już na przełomie 2019 i 2020 r. IZ RPO WK-P podjęła rozmowy z KE w celu uzyskania możliwości wliczania energii pierwotnej produkowanej z instalacji OZE do zaoszczędzonej energii, co umożliwiło realizację instalacji fotowoltaicznych również jako samodzielnego typu projektu osiągającego próg poprawy efektywności energetycznej o min. 25%. Zmiana ta została zaakceptowana i wdrożona, przy założeniu wykorzystania produkowanej energii na własny użytek, i umożliwieniu wsparcia również większych instalacji, maksymalnie do 1 MW. Nie przyniosła ona jednak zamierzonego efektu w postaci przyspieszenia wydatkowania środków. Kolejną poczynioną zmianą było wprowadzenie możliwości sfinansowania ze środków pożyczki również kapitału obrotowego, w związku z wyjątkowymi okolicznościami związanymi z wybuchem pandemii COVID-19.¹⁰⁹ W dalszej kolejności, obniżono oprocentowanie pożyczek finansowanych z wkładu programu do wysokości 0% rocznie dla efektywności energetycznej powyżej 60% i 0,2% rocznie dla efektywności energetycznej pomiędzy 25% i 60%, co miało na celu dalsze zwiększenie atrakcyjności instrumentu dla odbiorców ostatecznych (zbiegło się ono jednak z obniżką stóp procentowych przez NBP, co ograniczyło znaczenie tej modyfikacji). Generalnie, wszystkie te zmiany nie spowodowały oczekiwanych rezultatów w postaci przyspieszenia dystrybucji środków przez Pekao S.A.

W rezultacie, w grudniu 2020 r. podjęto decyzję o zmniejszeniu alokacji o 49 mln zł na wdrażanie pożyczki dla sektora MŚP, co należy uznać za działanie w pełni uzasadnione¹¹⁰. Obecnie procedowane jest wycofanie kolejnych środków w wysokości ok. 65 milionów zł, co biorąc pod uwagę dalszy brak widocznych postępów we wdrażaniu instrumentu wydaje się jak najbardziej zasadne. Wykorzystanie nawet tak znacząco zmniejszonej alokacji jest jednak poważnie zagrożone. Realna jest konieczność dalszego ograniczania alokacji i przenoszenie środków do innych obszarów, w przypadku braku jakichkolwiek postępów we wdrażaniu instrumentu w najbliższym czasie w naszej ocenie należy poważnie rozważyć całkowitą rezygnację z wdrażania tego instrumentu w obecnej formie.

Zdecydowanie największym zainteresowaniem wśród odbiorców ostatecznych cieszyła się Pożyczka OZE. Ponieważ popyt był większy niż dostępne środki, alokacja na pożyczkę OZE została zwiększona z 25 mln zł do 40 mln zł, wskutek przeniesienia 15 mln zł z pożyczki na efektywność energetyczną w sektorze mieszkaniowym (Działanie 3.3) na pożyczkę OZE¹¹¹. Zwiększenie alokacji w zaistniałej sytuacji należy ocenić jednoznacznie pozytywnie. Z uzyskanych informacji wynika, że w *pipeline* pośrednik finansowy (KPPF) wdrażający

¹⁰⁹ Uchwała nr 22/946/20 z dnia 8 czerwca 2020 roku Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego

¹¹⁰ Uchwała nr 52/2291/20 z dnia 30 grudnia 2020 roku Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

¹¹¹ Ibidem.

pożyczkę OZE ma kolejne projekty pokrywające całość zwiększonej alokacji – nie powinno więc być żadnych problemów z wykorzystaniem wszystkich dostępnych środków ¹¹².

Podsumowując, zmiany dokonane przez IZ RPO WK-P w porozumieniu z EBI, zarówno w zakresie zmian w charakterystyce oferowanych produktów, jak i zmian organizacyjnych (przesunięcia alokacji, wybór nowego pośrednika finansowego), należy ocenić pozytywnie. W znacznym stopniu dostosowywały one konstrukcję instrumentów do zmiany warunków rynkowych, wynikających z pandemii COVID-19, jednocześnie były uzasadnioną reakcją na odchylenia w obserwowanym popycie na poszczególne instrumenty od przyjętych wcześniej założeń.

Jeżeli chodzi o kontynuację wdrażanych instrumentów, to w naszej ocenie co do zasady powinny one pozostawać w ofercie pośredników finansowych aż do momentu realnego wprowadzenia do oferty nowych instrumentów w ramach CP2 ze środków FE KP 2021-2027. Może to oznaczać konieczność uruchomienia drugiego obrotu środków, tj. udzielania pożyczek ze środków zwróconych przez aktualnych pożyczkobiorców. Jedynym instrumentem, którego zaniechanie można rozważyć wcześniej, jest pożyczka na efektywność energetyczną wdrażana w ramach Działania 3.2, w sytuacji, gdy nadal nie będzie postępów w jej wdrażaniu.

5. Założenia strategii inwestycyjnej

Wybór instrumentów finansowych wskazanych w Strategii wynika z logiki stosowania instrumentów finansowych jako formy wsparcia. Poniżej przedstawiamy kluczowe założenia, wyznaczające tę logikę

- W większości przypadków (od tej zasady można wskazać pewne odstępstwa¹¹³), projekty wspierane za pomocą instrumentów finansowych powinny generować przychody przewyższające ich koszty lub też generować określone oszczędności. Finansowany projekt powinien więc charakteryzować się dodatnim zwrotem z inwestycji – w takiej sytuacji, osiągnięta w wymiarze finansowym wartość bieżąca netto projektu jest dodatnia.
- Instrumenty finansowe powinny być stosowane w sytuacji występowania niedoskonałości w funkcjonowaniu rynku finansowania komercyjnego, przejawiających się w braku lub istotnie utrudnionej dostępności finansowania komercyjnego dla określonych podmiotów/typów projektów, jak również w sytuacji występowania nieoptymalnych inwestycji w określonym obszarze (na ogół z powodu niskiej rentowności projektów), wymagających zaoferowania określonych zachęt, które zainicjują lub wzmocnią procesy inwestycyjne.

¹¹² W związku z dużym potencjałem KPFP do udzielenia kolejnych pożyczek OZE, dopuszczamy możliwość dalszego zwiększenia alokacji dla tego instrumentu.

¹¹³ Na przykład jednostki samorządu terytorialnego stosunku często finansują zwrotnie (np. za pomocą kredytów bankowych) projekty bezpośrednio nie generujące przychodów (np. infrastruktura drogowa, czy też edukacyjna), a spłatę finansowania opierają o inne swoje przychody.

- Ważną przesłanką kształtowania instrumentów finansowych są nie tylko kwestie czysto ekonomiczne, ale także rozmaite zagadnienia o charakterze bardziej ogólnym, jak przykładowo: specyfika obszaru interwencji, w ramach którego ma być oferowane wsparcie, cele wsparcia, sytuacja i potencjał ewentualnych pośredników finansowych, a także ostatecznych odbiorców.

Generalnie, proponowane instrumenty finansowe powinny być raczej oferowane na zasadach rynkowych¹¹⁴ – w takiej sytuacji efekt zachęty stanowiąc będą przewidziane w większości instrumentów elementy bezzwrotne (w paście propozycji dominują zatem formy mieszane).

Odrębną kwestią pozostaje formuła wdrażania instrumentów finansowych w ramach FE KP 2021-2027. Jak można ocenić, zasady ich wdrażania na poziomie regulacji europejskich, w stosunku do okresu 2014-2020, nie uległy zasadniczym zmianom. Przez pewien czas natomiast wydawało się, że inne rozwiązania zostaną przyjęte w ramach polskich aktów prawnych. Zgodnie z projektem ustawy wdrożeniowej z początku września 2021 (art. 31 ust. 2)¹¹⁵, beneficjentem projektu realizowanego w formie instrumentu finansowego może być wyłącznie Bank Gospodarstwa Krajowego¹¹⁶, co de facto oznacza, że tylko BGK będzie mógł pełnić rolę menedżera funduszu powierniczego. Rozwiązanie ocenić należało zdecydowanie krytycznie, prowadziłoby ono bowiem do centralizacji zarządzania instrumentami finansowymi, prawdopodobnie także do prób ich uniformizacji (takie tendencje można już było zresztą zauważyć w okresie 2014-2020). W najnowszym projekcie ustawy z dnia 14 października 2021¹¹⁷ zrezygnowano jednak z tego rozwiązania i ponownie można będzie korzystać z wszystkich opcji zawartych w Rozporządzeniu Ogólnym.

Zgodnie z regulacjami dotyczącymi instrumentów finansowych, zawartymi w Rozporządzeniu Ogólnym, możliwe są generalnie trzy opcje wdrożeniowe.

Pierwsza z nich (art. 59 ust. 1) zakłada wdrażanie instrumentów finansowych bezpośrednio przez Instytucję Zarządzającą (w tym wariantcie dopuszcza się wyłącznie stosowanie dwóch form instrumentów finansowych tj. pożyczek i poręczeń). W naszej ocenie opcja ta nie jest realistyczna i efektywna. W takiej sytuacji rolę instytucji finansującej musiałyby pełnić podmioty administracji publicznej (w tym przypadku regionalnej administracji samorządowej). W tym kontekście powstaje problem dysponowania wystarczającymi zasobami i kompetencjami, a przede wszystkim odpowiednimi doświadczeniami i procedurami do wdrażania instrumentów finansowych (skierowanych bezpośrednio do ostatecznych odbiorców). Doświadczeń w zasadzie takich brakuje lub ich skala jest bardzo

¹¹⁴ Szczegóły przekazujemy w opisie poszczególnych instrumentów.

¹¹⁵ Ustawa o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, projekt z 8 września 2021 zob. [Projekt ustawy](#)

¹¹⁶ W projekcie ustawy są wskazane pewne wyjątki od tego rozwiązania, dotyczą one jednak dość specyficznych sytuacji, jak na przykład udzielania pożyczek lub poręczeń bezpośrednio przez Instytucję Zarządzającą, bądź też na przykład inwestycji w kapitał osoby prawnej, o ile nie beneficjent projektu realizowanego w formie instrumentu finansowego nie jest funduszem powierniczym.

¹¹⁷ Ta wersja projektu ustawy nie jest jeszcze dostępna publicznie.

niewystarczająca. Inną kwestię stanowią tu będą ewentualne ograniczenia prawne, dotyczące oferowania finansowania zwrotnego przez organy administracji publicznej. W tym wariancie szczególne problemy wiązałyby się ze stworzeniem procedur oceny wniosków o finansowanie, zatrudnieniem analityków finansowych, stworzeniem procedur przyjmowania zabezpieczeń etc. Wszystko to jest oczywiście teoretycznie możliwe, ale tego typu rozwiązanie należy raczej uznać za głęboko dysfunkcjonalne.

Teoretycznie w tym wariancie można by przewidzieć dystrybucję instrumentów finansowych z wykorzystaniem pośredników finansowych, których wybierałaby w drodze konkurencyjnej Instytucja Zarządzająca. Rozwiązanie to jest możliwe, w okresie 2007-2013 w szeregu województw to właśnie instytucje zarządzające wybierały w drodze konkursów pośredników finansowych (w województwie kujawsko-pomorskim w początkowym okresie wdrażania pośrednicy finansowi byli wybierani przez Instytucję Zarządzającą, później jednak zmieniono model wdrażania i byli oni wybierani przez menedżera funduszu powierniczego, czyli Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy). Warto zauważyć, że taki wariant wymagałby ustanowienia skomplikowanego mechanizmu zarządzania, obsługującego wszystkie zadania związane z wyborem pośredników, nadzorem nad ich funkcjonowaniem i monitorowaniem wdrażania instrumentów finansowych. Poza tym, zarządzanie instrumentami finansowymi nie jest zadaniem łatwym – z uwagi na specyfikę tych instrumentów pożądane są znaczne doświadczenia i potencjał organizacyjny. Wymagałoby to zapewne wzmocnienia kompetencji pracowników i zapewne także zatrudnienia osób o stosownych doświadczeniach z sektora bankowego lub pozabankowych instytucji finansowych. Wreszcie, co zdecydowanie najważniejsze, zawężająca interpretacja art. 59 ust. 1 Rozporządzenia Ogólnego rodzi wątpliwości, czy wariant wdrażania instrumentów finansowych przez Instytucję Zarządzającą, oparty na wyborze pośredników finansowych, jest w ogóle dopuszczalny (kluczowa jest interpretacja pojęcia bezpośredniego wdrażania przez Instytucję Zarządzającą).

Druga możliwość to zainwestowanie środków przeznaczonych na instrumenty finansowe w kapitał osoby prawnej (spółki celowej), która, następnie, wdrażałaby te instrumenty¹¹⁸. Rozwiązanie to, podobnie jak poprzednie, uznajemy za niezbyt realne, choć ostatecznie dopuszczalne. Charakteryzuje się ono jednak wysokim stopniem skomplikowania oraz wiąże się z nim pewne ryzyko. W przypadku podmiotów w które ewentualnie można by zainwestować, naturalnymi kandydatami pozostają Kujawsko -Pomorski Fundusz Rozwoju, czy też (ewentualnie) Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy.

W tej sytuacji preferowanym rozwiązaniem pozostaje, podobnie jak w okresie 2014-2020, zarządzanie instrumentami finansowymi za pośrednictwem menedżera funduszu powierniczego (trzecia opcja wdrożeniowa).

Możliwe są tutaj zróżnicowane rozwiązania, oczywiście, ostateczną decyzję podejmie Instytucja Zarządzająca FE KP 2021-2027.

¹¹⁸ Art. 59 ust. 2 lit. a) Rozporządzenia Ogólnego.

Pierwszy wariant to utrzymanie obecnego rozwiązania, czyli wdrażanie instrumentów finansowych za pośrednictwem trzech menedżerów funduszy powierniczych (BGK, EBI, KPFR)¹¹⁹. Zaletą tego rozwiązanie jest kontynuacja obecnych rozwiązań, co może być korzystne z punktu widzenia ostatecznych odbiorców (choć z ich punktu widzenia kluczowi są i tak pośrednicy finansowi). Wadą tego rozwiązania jest pewne rozproszenie wdrażania pomiędzy trzy instytucje, a także problemy z zapewnieniem spójności wybranych rozwiązań wdrożeniowych oraz interpretacji wybranych przepisów. Dodatkowo, wyniki wdrażania niektórych instrumentów finansowych w okresie 2014-2020 nadzorowanych przez jednego menedżerów (EBI) pozwalają postawić pytanie o jego sprawność działania.

Drugi wariant to ograniczenie liczby menedżerów funduszy powierniczych do dwóch instytucji. Jak sądzimy, jedna z instytucji powinna zarządzać instrumentami finansowymi w ramach CP1, druga zaś instrumentami w sferze energetyki i rewitalizacji. Z całą pewnością jedną z tych instytucji powinien być Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju, jako osadzona w regionie instytucja o już bardzo dużych doświadczeniach. Jak sądzimy, drugą instytucją powinien być Bank Gospodarstwa Krajowego. W razie wyboru tego wariantu, wstępnie sugerujemy, aby KPFR zarządzał instrumentami w ramach CP1, a BGK pozostałymi¹²⁰.

Ostatni wariant to powierzenie wdrażania wszystkich instrumentów jednej instytucji – czyli albo KPFR albo BGK. Takie rozwiązanie też jest dopuszczalne, może się też okazać jedynym, w sytuacji gdy ustawa wdrożeniowa zostanie ostatecznie przyjęta w jej pierwotnym wariantcie (wówczas taką rolę będzie pełnił BGK, z wyjątkiem instrumentów będących kontynuacją instrumentów z RPO WK-P 2014-2020).

Naszym zdaniem najlepszym wariantem wydaje się wariant drugi (dwóch menedżerów), następnym wariant pierwszy (trzech menedżerów), a zdecydowanie najbardziej ryzykownym wariant trzeci – ewentualne problemy organizacyjne po stronie takiego menedżera funduszu powierniczego przełożą się na problemy we wdrażaniu wszystkich instrumentów finansowych w ramach FE KP 2021-2027, a nie tylko ich części.

Z kolei gdyby okazało się, że jednak rolę menedżera będzie mógł pełnić tylko BGK, to zaletą takiego rozwiązania jest na pewno to, że procedura wyboru będzie jak zakładamy szybka i nieskomplikowana, a ponadto BGK jest doświadczoną i sprawdzoną instytucją.

Niestety, takie rozwiązanie ma też poważne wady:

¹¹⁹ Wariant ten obejmuje także kontynuację instrumentu kapitałowego, zarządzanego przez BGK. Sądzimy, że kontynuacja instytucjonalna instrumentu kapitałowego w województwie kujawsko-pomorskim jest uzasadniona. Warto bowiem odnotować, że BGK w coraz większym zakresie stara się stosować instrumenty kapitałowe, zdobywając nowe doświadczenia oraz rozbudowując zdolności w zakresie stosowania tej formy wsparcia. W ostatnim czasie (marzec 2021 r.) BGK zawiązał spółkę zależną Vinci S.A., która obecnie zarządza wehikułem inwestycyjnym Vinci Spółka Akcyjna HiTech ASI sp. k-a. Przedmiotem działalności inwestycyjnej jest wspieranie przedsiębiorstw na różnych etapach rozwoju, realizujących projekty inwestycyjne, w które spółka będzie inwestować, zgodnie z przyjętą polityką inwestycyjną.

¹²⁰ Naturalnie zamiast BGK można się zastanowić nad kontynuowaniem współpracy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym.

- BGK już w okresie 2014-2020 dysponował zbyt małą obsadą kadrową, wskutek czego przedstawiciele niektórych regionów skarżyli się na duże opóźnienia w podejmowaniu odpowiednich decyzji, a także niekiedy podejmowanie błędnych decyzji.
- Naturalną, ale z punktu Regionu niekorzystną tendencją BGK może być tendencja do unifikacji zasad wdrażania w poszczególnych regionach, takich jak kształt poszczególnych produktów, wskaźników etc.
- BGK jest dużą instytucją bankową, o wysokim poziomie formalizacji (co zrozułmiałe). Stąd też nie zawsze będzie on w stanie szybko reagować na ewentualne zmiany rynkowe albo problemy we wdrażaniu instrumentów finansowych.
- Instytucje osadzone w regionie (jak KPFR) dysponują także wiedzą i kontaktami, które niekiedy są w stanie ułatwić rozwiązywanie problemów z wdrażaniem IF.

Poniżej podsumowujemy wszystkie instrumenty finansowe, mające być wdrażane w ramach FE KP 2021-2027.

„Pożyczka rozwojowa”

- Cel instrumentu – wsparcie inwestycji w wartości niematerialne i prawne, maszyny, urządzenia i wyposażenie, w tym zapewniające robotyzację / automatyzację procesów wytwórczych, wzrost poziomu technologicznego i produktywności – prowadzące do wzrostu konkurencyjności).
- Parametry – wielkość finansowania do 3 mln zł, z możliwością jednorocznej karencji, pożyczka udzielana na maksymalnie na 120 miesięcy (w tym karencja).
- Zakres zastosowania – przewiduje się portfel inwestycyjny w liczbie 265 pożyczek, o średniej wartości 1,1 mln zł (docelowy portfel o wartości ok. 291,2 mln zł).
- Odbiorcy ostateczni – mikro, mali i średni przedsiębiorcy oraz podmioty typu *small mid-caps*, z siedzibą na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i/lub prowadzący w województwie kujawsko-pomorskim działalność gospodarczą w ramach istniejącego lub nowotworzonego zakładu.

„Wejście kapitałowe”

- Cel instrumentu – finansowanie typu equity wczesnych faz rozwojowych spółek, w tym spółek „odpryskowych” (spin-off / out), zapewniające kapitalizację w celu akceleracji działalności celu inwestycyjnego. Instrument przeznaczony na finansowanie przedsięwzięć, zarówno opartych na wypracowaniu i/lub wdrożeniu wyników prac B+R, jak i przedsięwzięć innowacyjnych (bez obligatoryjnego komponentu B+R).
- Parametry – limit inwestycyjny dla wejścia kapitałowego w wysokości 3 mln zł (w ramach limitu możliwość dokonywania inwestycji kontynuacyjnych), dezinvestycja maksymalnie po upływie 10 lat od wejścia kapitałowego.

- Zakres zastosowania – przewiduje się portfel inwestycyjny w liczbie 25 wejść kapitałowych, o średniej wartości 1,5 mln zł (docelowy portfel o wartości ok. 37,0 mln zł).
- Odbiorcy ostateczni – start-upy – mikro i mali przedsiębiorcy z siedzibą na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i/lub prowadzący w województwie kujawsko-pomorskim działalność w ramach istniejącego lub nowotworzonego zakładu, w tym spółki „odpryskowe” (przedsiębiorczość akademicka). Minimum 30% wartości portfela inwestycyjnego stanowią będą inwestycje w spółki „odpryskowe”.

Pożyczka na modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkalnych, budynków użyteczności publicznej i oświetlenia ulicznego”

- Cel instrumentu – zwiększenie efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej, a także modernizacja oświetlenia ulicznego.
- Parametry – do 10 mln zł, z możliwością uzyskania karencji do 12 miesięcy (z opcją wydłużenia do 24 miesięcy), pożyczka udzielana na maksymalnie 20 lat (w tym karencja).
- Zakres zastosowania – przewiduje się portfel inwestycyjny dla sektora mieszkaniowego w postaci 100 pożyczek, o średniej wartości 500 tys. zł każda (docelowy portfel o wartości 50 mln zł) oraz portfel inwestycyjny dla sektora budynków użyteczności publicznej w postaci 46 pożyczek, o średniej wartości 3,03 mln zł każda (docelowy portfel o wartości 139,7 mln zł), a także portfel inwestycyjny dla modernizacji oświetlenia ulicznego w postaci 40 pożyczek o średniej wartości 567 tys. zł (docelowy portfel o wartości 23,8 mln zł).
- Odbiorcy ostateczni – właściciele / zarządcy budynków mieszkalnych wielorodzinnych (w tym wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y, osoby fizyczne, spółki prawa handlowego, w przypadku uzyskania odstąpienia od linii demarkacyjnej – spółdzielnie mieszkaniowe), właściciele / zarządcy budynków użyteczności publicznej, JST odpowiedzialne za punkty oświetlenia ulicznego.

„Ekopożyczka z premią dla przedsiębiorstw”

- Cel instrumentu – zwiększenie efektywności energetycznej i transformacja w kierunku GOZ w sektorze MŚP.
- Parametry – do 3 mln zł, z możliwością uzyskania karencji do 12 miesięcy (z opcją wydłużenia do 24 miesięcy), pożyczka udzielana na maksymalnie 15 lat (w tym karencja).
- Zakres zastosowania – przewiduje się portfel inwestycyjny w obszarze zwiększenia efektywności energetycznej w postaci 40 pożyczek, o średniej wartości 1 mln zł każda (docelowy portfel o wartości 40 mln zł) oraz portfel inwestycyjny w obszarze transformacji w kierunku GOZ w postaci 25 pożyczek, o średniej wartości 1 mln zł każda (docelowy portfel o wartości 25,8 mln zł).
- Odbiorcy ostateczni – mikro i małe przedsiębiorstwa.

„Pożyczka OZE z premią”

- Cel instrumentu – wzrost produkcji energii elektrycznej i ciepłej z OZE.
- Parametry – do 10 mln zł, z możliwością uzyskania karencji do 6 miesięcy (instalacje do 50 kW) oraz do 24 miesięcy (instalacje pow. 50 kW), pożyczka udzielana na maksymalnie 10 lat (instalacje do 50 kW) oraz 15 lat (instalacje pow. 50 kW), w tym karencja.
- Zakres zastosowania – przewiduje się portfel inwestycyjny dla instalacji do 50 kW w postaci 600 pożyczek, o średniej wartości 200 tys. zł każda (docelowy portfel o wartości 120 mln zł) oraz portfel inwestycyjny dla instalacji pow. 50 kW w postaci 20 pożyczek, o średniej wartości 1,4 mln zł każda (docelowy portfel o wartości 28 mln zł).
- Odbiorcy ostateczni – inwestorzy (w tym przedsiębiorcy) chcący wybudować na terenie województwa instalację wytwarzającą energię z OZE (z wyłączeniem osób fizycznych).

Pożyczka rewitalizacyjna”

- Cel instrumentu – Pilotaż zachęcający do realizacji inwestycji w obszarze rewitalizacji
- Parametry – do 12 mln zł, z możliwością uzyskania karencji do 2 lat, pożyczka udzielana na maksymalnie 20 lat.
- Zakres zastosowania – przewiduje się portfel inwestycyjny w zakresie rewitalizacji dla inwestycji dochodowych w postaci 10 pożyczek o przeciętnej wartości 2,8 mln zł.
- Odbiorcy ostateczni – w szczególności przedsiębiorstwa i organizacje pozarządowe, uzupełniając wszyscy interesariusze procesu rewitalizacji: JST, partnerzy społeczni i gospodarczy, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, instytucje kultury, kościoły i zw. wyznaniowe, jednostki sektora finansów publicznych, szkoły wyższe, organy prowadzące szkół i placówek.

Tabela 11. Podsumowanie alokacji na wszystkie instrumenty finansowe w ramach FE KP 2021-2027

Instrument finansowy	Priorytet (cel polityki i cel szczegółowy)	Alokacja (mln zł)		
		Razem	Wkład UE	Wkład krajowy
Pożyczka rozwojowa	Priorytet 1 (CP1, CS iii)	334,6	284,4	50,2
Wejście kapitałowe	Priorytet 1 (CP1, CS iii)	31,6	13,5	31,5
Pożyczka na modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej	Priorytet 2 (CP2, CS 2i)	239,1	203,2	35,9
Ekopożyczka z premią dla przedsiębiorstw	Priorytet 2 i 3 (CP2, CS 2i oraz CS 2vi)	73,6	62,6	11,0

Instrument finansowy	Priorytet (cel polityki i cel szczegółowy)	Alokacja (mln zł)		
		Razem	Wkład UE	Wkład krajowy
Pożyczka OZE z premią	Priorytet 2 (CP2, CS 2ii)	165,8	140,9	24,9
Pożyczka Rewitalizacyjna	Priorytet 5 (CP5, CS 5i)	32,1	27,2	4,8
RAZEM:		876,8	731,8	158,3

Źródło: opracowanie własne.

6. Pomoc publiczna oraz wybrane rozwiązania formalno-organizacyjne

Bardzo ważną kwestią we wdrażaniu instrumentów finansowych będzie odpowiednie rozstrzygnięcia kwestii związanych z problematyką pomocy publicznej. W poprzednich okresach programowania problem był znacznie mniej złożony, gdyż w olbrzymiej większości przypadków (z wyjątkiem instrumentu tzw. pomocy zwrotnej) w ramach instrumentów finansowych nie było udzielane wsparcie bezzwrotne i generalnie pomoc była udzielana w formie pomocy de minimis¹²¹.

W obecnym okresie programowania kwestia będzie potencjalnie znacznie bardziej skomplikowana, przede wszystkim ze względu na zastosowanie umorzeń kapitału pożyczki (mogącego sięgać w niektórych wypadkach nawet kwoty 1,5 miliona złotych, a więc znacznie powyżej limitu pomocy de minimis), po spełnieniu określonych warunków, opisanych w fiskach poszczególnych instrumentów.

Warto przy tym pamiętać, że różne formy pomocy są sprowadzane do wspólnego mianownika za pomocą tzw. ekwiwalentu dotacji brutto (EDB), zgodnie z zasadami określonymi w odpowiednim akcie prawnym¹²². W przypadku pożyczki o oprocentowaniu poniżej stopy referencyjnej Komisji Europejskiej, wielkość EDB wylicza się za pomocą złożonego wzoru, w przypadku umorzenia części pożyczki, EDB jest równe wartości umorzenia.

Naturalnie, pewnym wyzwaniem pozostaje warunkowość umorzeń, przy czym największe problemy stwarza to w przypadku pomocy de minimis, w ramach której niezbędne jest wystawianie stosownych zaświadczeń o udzielonej pomocy de minimis (w przypadku pomocy udzielanej na zasadach określonych w GBER brak jest zaświadczeń wystawianych odbiorcy, natomiast w obu wypadkach niezbędne jest prowadzenie odpowiedniej sprawozdawczości). W przypadku pomocy de minimis w momencie udzielenia pożyczki zaświadczenie powinno opiewać na EDB, wynikający z zastosowanego preferencyjnego oprocentowania (o ile takie oprocentowanie będzie stosowane w danym instrumencie). W sytuacji zastosowania umorzenia po spełnieniu danego warunku niezbędna będzie korekta zaświadczenia o udzielonej pomocy¹²³. W przypadku umorzeń w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej, powinny one (oczywiście warunkowo) zostać przewidziane już na etapie umowy pożyczki, aby został spełniony tzw. efekt zachęty.

W fiskach poszczególnych instrumentów przedstawiliśmy, jakie kategorie pomocy publicznej oraz pomocy de minimis przewidujemy w ich ramach. Omawiamy je w załączniku

¹²¹ Choć na przykład udzielana przez BGK ze środków PO IR tzw. Gwarancja Biznesmax, wspomagana dotacją na spłatę odsetek, mogła być udzielana także w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej.

¹²² Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowego sposobu obliczania wartości pomocy publicznej udzielanej w różnych formach z dnia 11 sierpnia 2004 r. (Dz.U. Nr 194, poz. 1983), tj. z dnia 9 lutego 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 461).

¹²³ Zgodnie z art. 5 ust. 3a ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej z dnia 30 kwietnia 2004 r. (Dz.U. Nr 123, poz. 1291), tj. z dnia 15 kwietnia 2021 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 743).

4 do niniejszego raportu. Z punktu widzenia wdrażania instrumentów finansowych, kluczowe znaczenie mają następujące kwestie:

- Szeroki katalog możliwych rodzajów pomocy służy temu, aby móc elastycznie przypisywać do nich możliwe typy wydatków kwalifikowalnych (tylko pomoc de minimis nie wymaga takiego katalogu).
- W przypadku stosowania umorzeń pośrednik finansowy będzie musiał przypisać odpowiednie (uprzednio rozliczone) koszty kwalifikowalne do wielkości umorzenia, może to być złożone zadanie, ale pozwala na pewną elastyczność – koszty kwalifikowalne nie wpisujące się w dany tytuł pomocy będą mogły zostać przypisane do części pożyczki nie podlegającej umorzeniu; w przypadku pożyczki oprocentowanej komercyjnie nie będą one stanowiły pomocy, w przypadku pożyczki oprocentowanej poniżej stopy referencyjnej, część nie podlegająca umorzeniu będzie zapewne miała charakter pomocy de minimis.
- Odrębną, trudną kwestią, będzie to (w sytuacji korzystania z pomocy innej, niż pomoc de minimis¹²⁴), w jaki sposób pożyczkobiorca będzie wносił swój wkład własny, nie mający charakteru współfinansowania krajowego (gdyż w ramach instrumentu finansowego jego wniesienie na poziomie ostatecznego odbiorcy nie jest dopuszczalne), ale wkładu własnego w celu zachowania odpowiedniej intensywności wsparcia¹²⁵. Jedną z możliwości jest to, że wkładem własnym będzie część pożyczki oprocentowana komercyjnie (oczywiście tylko dla instrumentów, które zakładają oprocentowanie komercyjne, co najmniej na poziomie stopy referencyjnej). Na taką możliwość wydają się wskazywać, pochodzące co prawda sprzed kilku lat, interpretacje Komisji Europejskiej oraz UOKiK¹²⁶. Celowe byłoby zbadanie i uzgodnienie z MFiPR oraz UOKiK, czy takie rozwiązanie będzie dopuszczalne. W przypadku, gdyby okazało się to niemożliwe, pożyczkobiorca będzie musiał wnosić wkład własny w wysokości związanej z maksymalną intensywnością pomocy w ramach danego schematu pomocy publicznej (czyli przy maksymalnej intensywności np. 60% wkład własny będzie musiał wynosić co najmniej 40% odpowiednich kosztów kwalifikowalnych). Oczywiście, będzie to dość skomplikowane, dlatego też najlepszym rozwiązaniem będzie korzystanie z pomocy de minimis, o ile dana firma nie wykorzystała limitu pomocy (200 000 euro w okresie 3 lat).

¹²⁴ Pomoc de minimis może być udzielana w wysokości do 100% kosztów kwalifikowalnych.

¹²⁵ Nie chodzi nam przy tym o wkład krajowy, który musi być wniesiony niezależnie od tego, czy dany instrument jest oferowany w ramach pomocy publicznej, czy też nie i który może zostać wniesiony tylko na poziomie menedżera funduszu powierniczego lub pośrednika finansowego, a nie na poziomie ostatecznego odbiorcy, ale o wkład niezbędny do czynienia zadość odpowiednim warunkom skorzystania z pomocy publicznej.

¹²⁶Zob. np. PL P-008456/2016 Odpowiedź udzielona przez komisarz Margrethe Vestager w imieniu Komisji (23.12.2016) lub pismo Dyrektora Departamentu Pomocy Publicznej UOKiK z 12 grudnia 2016 roku (DDO-52-679 (2) 16/MP).

Zakładamy, że podobnie jak w okresie 2007-2013 i 2014-2020, odpowiednią podstawą prawną do udzielania pomocy będą odpowiednie programy pomocowe, czyli zapewne rozporządzenia Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej¹²⁷.

Poza opisanymi wyżej kwestiami, związanymi z pomocą publiczną, ważną kwestią pozostaje też w jaki sposób będzie rozliczany wkład krajowy, wnoszony przez pośrednika, w przypadku udzielania umorzeń pożyczek. Z oczywistych powodów, pośrednicy nie będą się godzić na umarzenie swojego wkładu, stąd też możliwe są generalnie dwa alternatywne rozwiązania:

- Umarzenie pożyczki zgodnie z wkładem poszczególnych podmiotów (czyli zapewne 85% wkład publiczny i 15% wkład pośrednika finansowego), a następnie zwrot części umorzenia przez menedżera funduszu powierniczego, oczywiście z punktu widzenia pośrednika powinien on nastąpić jak najszybciej (przyjmijmy, że w ciągu miesiąca). Tego typu rozwiązanie sugerują autorzy opracowania dotyczącego łączenia dotacji i instrumentów finansowych¹²⁸. Wariantem tego rozwiązania może być zwrot umorzonego wkładu pośrednika finansowego ze środków spłaconych pożyczek (oczywiście w tym przypadku chodzi o część pożyczek finansowaną z wkładu publicznego)¹²⁹. Odpowiednie rozstrzygnięcia operacyjne będą musiały być podejmowane przez menedżera funduszu powierniczego w uzgodnieniu z Instytucją Zarządzającą, cały proces bowiem będzie pewnie skomplikowany od strony rozliczeniowej i sprawozdawczej. Naturalnie w sytuacji zwracania umorzonej części pożyczki mogą się pojawić pewne wątpliwości formalne, uważamy jednak, że powinno się udać je rozstrzygnąć. Można bowiem wskazać, że w sytuacji zwrotu części umorzenia, zachwiana zostanie proporcja wkładu unijnego i krajowego (85%/15%) na wdrażanym instrumencie. Naszym jednak zdaniem nie powinno to być istotnym zagrożeniem, szczególnie w sytuacji, gdy zwrot jest dokonywany ze środków zwróconych (dla których nie obowiązuje już ten wymóg); dodatkowo w ramach spłacanej pożyczki (przed i po umorzeniu) nadal odpowiednie proporcje udziałów będą zachowane. Zwrot ten nie będzie też naszym zdaniem miał charakteru pomocy publicznej, trudno bowiem będzie wskazać korzyść po stronie pośrednika

¹²⁷ Przykłady takich programów pomocowych, obowiązujących dla okresu 2014-2020 to na przykład rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 22 listopada 2016 r. w sprawie udzielania pomocy regionalnej na rzecz rozwoju obszarów miejskich w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020 (Dz.U. poz. 1944) - program pomocowy SA.47209(2016/X lub rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie udzielania pomocy na dostęp mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców do finansowania w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 14 grudnia 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 2220), tj. z dnia 2 sierpnia 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 1619).

¹²⁸ 'Combination of financial instruments and grants under shared management funds in the 2021-2027 programming period. Factsheet', European Commission, European Investment Bank, May 2021, s. 14.

¹²⁹ Oczywiście w takiej sytuacji może się pojawić problem związany z zachwianiem proporcji udziału wkładu publicznego i prywatnego (co do zasady 85%/15%), wydaje nam się jednak, że jeżeli zwrot części umorzenia, związanej z wkładem pośrednika finansowego, dokonywałby się na bazie środków zwróconych, to problem ten by nie występował. Zarówno przed dokonaniem umorzenia, jak i po jego realizacji, udziały obu stron w pożyczce pozostałyby na poziomie 85%/15%; naturalnie cała procedura musiałaby zostać starannie przygotowana od strony formalno-organizacyjnej.

finansowego; w tym przypadku nie można też mówić o zróżnicowanym traktowaniu inwestorów.

- Druga możliwość, to umarzanie wyłącznie wkładu publicznego. Takie rozwiązanie może być prostsze od strony formalnej, mogłoby ono jednak prowadzić do sytuacji w której udział pośrednika w pożyczce w rezultacie takiej operacji by rósł. Przykładowo, jeżeli umarzamy pożyczkę w ramach której pozostało do spłaty 500 tysięcy złotych, udziały środków publicznych i pośrednika finansowego wynoszą odpowiednio 85% i 15%, zaś umorzenie wynosi 30% kapitału pożyczki, to w przypadku umorzenia wyłącznie wkładu publicznego udział pośrednika w takiej pożyczce rośnie do 21,4%. Dla pośrednika jest to niekorzystne, gdyż w rezultacie ryzykuje on wyraźnie większą kwotą. Oczywiście, samo umorzenie można traktować jako korzystne (gdyż spada odpowiednia ekspozycja pożyczkowe/kredytowa), ale jednocześnie, naszym zdaniem, może się okazać, że po dokonaniu umorzenia motywacja pożyczkobiorcy do jej spłaty będzie spadała. Być może zatem ta opcja będzie łatwiejsza od strony formalno-organizacyjnej (brak konieczności zwrotu wkładu pośrednika), może ona jednak być traktowana jako niekorzystna przez samych pośredników finansowych i wpływać niekorzystnie na ich skłonność do wdrażania projektów. Na obecnym etapie bardzo trudno jest to jednak ocenić.

W żadnym z proponowanych instrumentach w ramach FE KP, nie wskazujemy zasadności zastosowania mechanizmu zróżnicowanego traktowania inwestorów¹³⁰. Tego typu mechanizm jest jak najbardziej uzasadniony w sytuacjach udzielania pożyczek o ponadprzeciętnym ryzyku, takich zaś nie proponujemy. W przypadku instrumentów dłużnych tego typu mechanizm oznaczałby zaś, że straty z tytułu udzielonych pożyczek byłyby w pierwszej kolejności (i w określonym wymiarze) przypisywane środkom publicznym, co jednak nie wydaje nam się konieczne i zasadne.

Proponujemy natomiast rozważenie utrzymania i poszerzenia na inne instrumenty mechanizmu rynkowego oprocentowania wkładu własnego pośredników finansowych. Taki mechanizm w Europie jest raczej standardem, natomiast w Polsce był przeważnie stosowany tylko w tych instrumentach w których rolę menedżera funduszu funduszy pełnił EBI lub EFI. W pozostałych sytuacjach wkład pośrednika był zaś oprocentowany identycznie jak pożyczka (a więc przeważnie na dosyć niskim poziomie). Zaletą takiego rozwiązania jest większa motywacja pośredników do wdrażania instrumentów finansowych, gdyż nie tracą oni na nierynkowym oprocentowaniu wkładu własnego¹³¹, wadą są oczywiście pewne komplikacje rozliczeniowe (potencjalnie inna wielkość odsetek od wkładu publicznego i od wkładu prywatnego), a także brak możliwości zastosowania bardzo niskiego oprocentowania dla odbiorcy ostatecznego (gdyż ostateczne oprocentowanie będzie

¹³⁰ Choć do pewnego stopnia opisany powyżej mechanizm umarzania tylko wkładu EFRR może przypominać zróżnicowane traktowanie inwestorów, wydaje nam się jednak, że nie można go tak zaklasyfikować.

¹³¹ Nota bene, wątpliwe, aby banki sieciowe, z którymi oczywiście są też bardzo zróżnicowane doświadczenia we wdrażaniu, były skłonne pełnić rolę pośrednika finansowego bez zastosowania tego mechanizmu.

złożeniem oprocentowania obu wkładów i ich udziałów w pożyczce). Tę ostatnią wadę można jednak rozwiązać przez wprowadzenie mechanizmu subsydiowania odsetek.

Przyjmujemy, że ,co do zasady, pomoc publiczna wystąpi zatem jedynie na poziomie ostatecznych odbiorców. Pomoc publiczna będzie udzielana w formie oprocentowania niższego niż rynkowe, dotacji na subsydiowanie odsetek, dotacji wsparcia technicznego lub w formie umorzenia części kapitału pożyczki.

7. Instrumenty finansowe – działania na rzecz maksymalizacji komplementarności wsparcia

7.1. Ogólne zasady prowadzące do maksymalizacji komplementarności

Bardzo ważna, w kontekście wdrażania instrumentów finansowych w ramach FE KP 2021-2027, jest ich demarkacja z innymi instrumentami finansowymi, oferowanymi ze środków publicznych, a także z finansowaniem bezzwrotnym. Jeżeli chodzi o demarkację ze wsparciem oferowanym z Polityki Spójności z poziomu krajowego, w ramach perspektywy 2021-2027, to odpowiedni podział powinna, co do zasady, zapewniać, zarówno dla wsparcia zwrotnego, jak i bezzwrotnego tzw. linia demarkacyjna¹³² i de facto tak to powinno wyglądać.

Wsparcie zwrotne będzie dostępne zapewne w większości programów krajowych, w tym w ramach ponadregionalnego programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej¹³³, w tym ostatnim przypadku jednak trudno mówić o bezpośredniej konkurencji, chociaż warto pamiętać, że decydujący charakter powinna mieć lokalizacja projektu, a nie siedziba projektodawcy (w zależności od brzmienia odpowiednich przepisów krajowych i europejskich).

Warto też pamiętać o ofercie instrumentów finansowych bezpośrednio z poziomu europejskiego. Wiele instrumentów finansowych oferowanych na bazie programów dostępnych w okresie 2014-2020 (COSME, EaSI, Kreatywna Europa, LIFE, Horyzont 2020) zostanie zastąpionych przez jeden program – Invest EU. W obecnej chwili nie jest jednak jeszcze znana szczegółowa oferta programu, więcej szczegółowych informacji powinno być znanych w I połowie 2022 roku¹³⁴. Program będzie generalnie opierał się na gwarancji portfelowej (co do zasady nie przekraczającej 50% finansowania zwrotnego, możliwe są jednak wyjątki od tej zasady, o maksymalnej stratowości ustalonej indywidualnie, jednak co do zasady nie przekraczającej 25%) udzielonej dla finansowania dłużnego lub

¹³² „Linia demarkacyjna. Podział interwencji i zasad wdrażania krajowych i regionalnych programów operacyjnych w perspektywie finansowej na lata 2021-2027”, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej 4 lutego 2021.

¹³³ Obecnie na ukończeniu jest ocena ex ante form wsparcia w ramach I Priorytetu FEPW.

¹³⁴ Informacje pozyskane od przedstawicieli Punktu Kontaktowego ds. Instrumentów Finansowych Programów Unii Europejskiej.

kapitałowego¹³⁵. Tak jak dotąd, projekty finansowane w ramach Invest EU będą mogły być także finansowane z programów krajowych i regionalnych, oczywiście pod warunkiem zachowania rozdzielności wydatków kwalifikowalnych oraz zgodności z zasadami pomocy publicznej.

Ważnym elementem jest też oferta Europejskiego Banku Inwestycyjnego, który jednak koncentruje się na udzielaniu dużych wartościowo kredytów Rządowi RP, jednostkom samorządu terytorialnego oraz na duże wartościowo inwestycje przedsiębiorstw¹³⁶.

W przypadku finansowania zapewnianego przez EBI będzie ono raczej komplementarne wobec oferty w ramach Polityki Spójności 2021-2027, w tym oferty programów regionalnych, przede wszystkim ze względu na to, że będzie ono raczej skierowane do nieco innego odbiorcy tj. do dużych lub średnich firm¹³⁷ oraz dużych jednostek samorządu terytorialnego¹³⁸.

Warto też pamiętać o tym, że z punktu widzenia interesu Polski oraz Regionu, wydatkowanie środków z Polityki Spójności, w tym środków w ramach FEKP powinno mieć absolutny priorytet, ze względu na tzw. zasadę N+3, zgodnie z którą środki muszą zostać wydatkowane i rozliczone w okresie do 3 lat od roku na który zostały przyznane. Stąd też warto pamiętać, że proponowane przez nas umorzenia części kapitału pożyczek znacząco redukują ryzyko związane z ewentualnym brakiem wydatkowania środków, dzięki swojej atrakcyjności.

Znacznie bardziej złożona jest kwestia wewnętrznej demarkacji pomiędzy różnymi instrumentami bezzwrotnymi i instrumentami finansowymi (w tym także z komponentem bezzwrotnym) w ramach FE KP 2021-2027. Kwestia wewnętrznej konkurencji wsparcia (pomiędzy dotacjami i instrumentami finansowymi¹³⁹) była też obecna w ramach regionalnych programów operacyjnych perspektywy 2014-2020 i w niektórych wypadkach brak demarkacji obu form wsparcia wpływał bardzo niekorzystnie na sprawność wdrażania instrumentów finansowych w danym obszarze, w większości przypadków w takiej sytuacji oczywiście zainteresowanie instrumentami finansowymi było bardzo ograniczone, aż do momentu, gdy alokacja na dotacje została wyczerpana. Sytuację taką można było napotkać na przykład w sferze rewitalizacji (w tych regionach w których były stosowane obie formy wsparcia) lub w sferze rozpoczynania działalności gospodarczej).

¹³⁵ Ogólne ramy i obszary wsparcia są opisane w dokumencie KE „Załącznik do Rozporządzenia Delegowanego Komisji, uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/523 poprzez określenie wytycznych inwestycyjnych dotyczących Funduszu InvestEU”, Komisja Europejska, Bruksela, dnia 14.4.2021 r. C(2021) 2633 final.

¹³⁶ Zob. na przykład [EBI Polska 2020](#)

¹³⁷ Te drugie stosunkowo rzadko korzystają z instrumentów finansowych oferowanych w ramach Polityki Spójności, przede wszystkim ze względu na ograniczone maksymalne wartości jednostkowych transakcji.

¹³⁸ We wrześniu 2020 roku EBI po raz pierwszy udzielił kredytu polskiemu miastu mającemu mniej niż 100 tys. mieszkańców (Ostrów Wielkopolski), obecnie BGK oferuje też na bazie środków EBI kredyty dla miast liczących od 50 do 100 tysięcy mieszkańców -zob. [BGK EBI - jst](#).

¹³⁹ Oczywiście były to „czyste” instrumenty finansowe, bez komponentu bezzwrotnego.

W ramach FE KP 2021-2027 problem ten może być nieco bardziej złożony, ze względu na komponent bezzwrotny w ramach instrumentów finansowych, zatem ich atrakcyjność w stosunku do dotacji może być nieco większa, niż w okresie 2014-2020 (biorąc pod uwagę także inne korzyści jak np. brak okresu trwałości itp.). Warto też wskazać, że zgodnie z art. 64 Rozporządzenia Ogólnego w przypadku dotacji podatek VAT będzie wydatkiem niekwalifikowalnym, z wyjątkiem sytuacji, gdyż gdy łączna kwota wydatków nie przekracza 5 milionów euro, a w przypadku instrumentów mieszanych, gdy komponent bezzwrotny nie przekracza 5 milionów euro lub gdy VAT jest nieodzyskiwalny na mocy odpowiednich przepisów.

Demarkacja obu form wsparcia powinna mieć miejsce, co do zasady, na poziomie typów projektów lub typów ostatecznych odbiorców. Nie wydaje nam się raczej zasadna demarkacja kwotowa, gdyż atrakcyjność obu form wsparcia oraz wielkość efektu zachęty są odmienne.

Poniżej prezentujemy zaś sposób demarkacji proponowanych instrumentów finansowych.

W ramach CP1 zaproponowany w zestawie instrumentów finansowych produkt o charakterze dłużnym, kierowany do przedsiębiorców w ramach interwencji CS 1iii będzie komplementarny wobec pozostałego wsparcia, planowanego w tym celu szczegółowym. Komplementarność ta wynika przede wszystkim z odmiennego przedmiotu interwencji. Mianowicie finansowane w formie dotacji przedsięwzięcia nie będą dotyczyć dziedziny finansowanej pożyczkami, którą opisać można w skrócie jako transformację technologiczną przedsiębiorstw i ukierunkowanie ich rozwoju na nowoczesne modele biznesowe, w tym wdrożenia innowacyjnych rozwiązań i wyników działalności B+R. Przeciwnie, formy bezzwrotne znajdą zastosowania w przypadku takich dziedzin (typów projektów) jak: wsparcie infrastruktury biznesowej (rozwój inkubatorów i ośrodków wspierania przedsiębiorczości, platform współpracy), uzbrajanie terenów inwestycyjnych, promocja gospodarki regionalnej, a także (w określonym zakresie) działania na rzecz internacjonalizacji przedsiębiorstw, wspieranie dostępu do specjalistycznych usług doradczych, w tym udostępnianych w ramach interwencji obejmujących tworzenie ekosystemu sprzyjającego rozwojowi start-up'ów, czy też działań na rzecz rozwoju kompetencji (w szczególności w zakresie innowacyjności, e-usług publicznych, zielonych technologii, nowych modeli biznesowych i zarządzania procesami innowacyjnymi). Taki układ wsparcia, zdemarkowany tematycznie, zapewnia komplementarność interwencji. Został on określony w wyniku prac analitycznych w Module I badania – mianowicie zdecydowano, że odpowiednim rozwiązaniem będzie skoncentrowanie instrumentów finansowych w ramach interwencji CS 1iii (także w odniesieniu do spraw cyfryzacji w sektorze MŚP).

Trzeci z instrumentów zaproponowany w ramach CS 1iii – instrument o charakterze kapitałowym (wejście kapitałowe) – również dobrze wpisuje się w sferę interwencji, przewidzianą w tym celu szczegółowym. Mianowicie, uzupełnia on uwzględnioną w nim interwencję dotyczącą wzmacniania regionalnego ekosystemu wspierania i rozwoju wczesnych faz skalowalnej i innowacyjnej działalności biznesowej (start-upów). Produkt

kapitałowy stanowi „przedłużenie” wsparcia inkubacyjnego / akceleracyjnego planowanego w ramach platform „startowych”, przyczyniając się do ukształtowania kompleksowego systemu wspierania tzw. faz wczesnych. Wspierane dzięki produktowi kapitałowemu start-upy uzyskają możliwość dostępu do wsparcia typu *equity*, bezpośrednio w regionie, co również powinno uczynić zabiegi o takie finansowanie łatwiejszymi. Warto dodać, że instrument kapitałowy wpisuje się również doskonale w założenia interwencji przewidziane w CS 1iv, w ramach których mogą być realizowane działania wspierające, mieszczące się w spektrum innych celów szczegółowych, co oczywiście dotyczy wspomnianych interwencji akceleracyjnych, jak i kontynuacji realizowanego już w regionie instrumentu kapitałowego. Istnieje zatem wysoka zbieżność programowa pomiędzy oboma celami interwencji w części dotyczącej start-upów, w której produkt kapitałowy zajmuje jednoznacznie komplementarną pozycję, stanowiąc rodzaj „domknięcia” kompleksowego procesu wspierania start-upów.

W obszarze efektywności energetycznej (CS 2i), zaproponowano instrumenty finansowe w obszarze wsparcia modernizacji energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych (w tym zamieszkałych przez osoby zagrożone ubóstwem energetycznym), budynków użyteczności publicznej, modernizacji oświetlenia ulicznego oraz poprawy efektywności energetycznej MŚP. Demarkacja z dotacjami w tym obszarze nastąpi poprzez rozdzielanie grup odbiorców ostatecznych i zakresu wsparcia. Dotacje proponujemy zastosować w projektach z niewielką możliwością generowania oszczędności w zużyciu energii lub przychodów z jej sprzedaży, w tym przede wszystkim w szeroko pojętym obszarze ciepłownictwa (budowa i modernizacja efektywnych sieci ciepłowniczych, modernizacja ciepłowni lokalnych). Jednocześnie, należy zwrócić uwagę, iż proponowane wsparcie modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej za pomocą instrumentu mieszanego jest możliwe wyłącznie w przypadku rezygnacji z zastosowania w tym obszarze polityki terytorialnej – w przypadku jej zachowania, konieczna będzie zmiana na wsparcie dotacyjne.

Komplementarność względem programów krajowych (FENiKS) będzie zapewniona poprzez przyjętą linię demarkacyjną. W przypadku budynków wielorodzinnych, wsparcie na poziomie regionu będzie kierowane do wspólnot mieszkaniowych, a także TBSów, podczas gdy spółdzielnie mieszkaniowe będą wspierane na poziomie krajowym. W przypadku zwiększania efektywności energetycznej przedsiębiorstw, ze środków FE KP wspierane będą mikro i małe firmy, a z poziomu krajowego – duże i średnie przedsiębiorstwa. Pewna konkurencja będzie natomiast prawdopodobnie miała miejsce między KPO a FE KP. Z części grantowej KPO planowane jest dofinansowanie Funduszu Termomodernizacji i Remontów zarządzanego przez BGK, który również skierowany jest na modernizację energetyczną budynków mieszkalnych wielorodzinnych. Dodatkowo, w przypadku budynków należących do JST, pewną konkurencję stanowić może Rządowy Fundusz Polski Ład – Program Inwestycji

Strategicznych, w ramach którego, w Priorytecie 2, planowane jest wsparcie poprawy efektywności energetycznej budynków publicznych¹⁴⁰¹⁴¹.

W obszarze OZE, jako podstawową formę wsparcia zaproponowano instrumenty finansowe, w tym ze znaczącym komponentem bezzwrotnym. Takie wsparcie proponujemy skierować zarówno na wsparcie małych instalacji OZE (do 500 kW), produkujących energię na sprzedaż, jak i na wsparcie instalacji OZE produkujących energię na własne potrzeby (głównie mikroinstalacje). W przypadku instalacji dotyczących budynków użyteczności publicznej, proponujemy zastosowanie znacząco wyższego komponentu bezzwrotnego. Proponujemy również zwiększenie umorzenia w przypadku instalacji obejmujących magazyn energii, a także w przypadku instalacji do produkcji energii cieplnej. Za potencjalnie zasadne uznajemy również zaprojektowanie dedykowanego wsparcia dotacyjnego na wymianę źródeł ciepła (w tym na OZE) lub przyłączenie do sieci ciepłowniczych w budynkach wielorodzinnych, budynkach użyteczności publicznej, oraz firmach sektora MŚP (nie powiązanego z termomodernizacją), jako wsparcie we wdrażaniu uchwały antyśmogowej. Ze względu na planowaną kontynuację programu „Mój prąd” i programu „Czyste powietrze”,¹⁴² na obecnym etapie nie rekomendujemy wsparcia osób fizycznych (ani dotacyjnego, ani zwrotnego) na poziomie regionu.

W przypadku zawodowych instalacji OZE, komplementarność względem programów krajowych (FENiKS) powinna być zapewniona poprzez linię demarkacyjną. Ze środków FE KP, wspierane będą relatywnie mniejsze instalacje (fotowoltaika i biogaz – do 0,5 MW, wiatr – do 5 MW), a na poziomie krajowym – relatywnie większe (fotowoltaika i biogaz – pow. 0,5 MW,¹⁴³ wiatr – pow. 5 MW). Natomiast w przypadku instalacji OZE na budynkach należących do JST, pewną konkurencję stanowić może Rządowy Fundusz Polski Ład – Program Inwestycji Strategicznych, w ramach którego, w Priorytecie 1, planowane jest wsparcie odnawialnych źródeł energii.

W przypadku pożyczki rewitalizacyjnej (CS 5i), osi podziału pomiędzy wsparciem zwrotnym i bezzwrotnym jest kryterium oczekiwanej dochodowości inwestycji. Co do zasady więc inwestycje nie generujące dochodu mogłyby być finansowane w sposób dotacyjny, a pozostałe – zwrotnie z możliwością umorzenia części kapitału do spłaty. Taki podział ma przełożenie także na zakres wsparcia. Inwestycje realizujące bezpośrednio cele publiczne mogłyby być wdrażane poprzez dotacje (np. systemy poprawy bezpieczeństwa publicznego, zagospodarowanie terenów i przestrzeni, w tym istniejących terenów zielonych, a także

¹⁴⁰ Uchwała nr 84/2021 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2021, w sprawie ustanowienia Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych.

¹⁴¹ Nie spodziewamy się natomiast ewentualnej konkurencji ze środków REACT-EU, jako że instrument ten jest zaplanowany na lata 2021-2022 i dotyczy obecnej perspektywy finansowej, a oczekujemy realnego startu wydatkowania środków FE KP 2021-2027 w 2023 r.

¹⁴² A także dostępność pożyczki z częściowym umorzeniem Eko-klimat z WFOŚiGW, która jednak jest zapewne znacznie mniej znana szerokiemu gronu odbiorców.

¹⁴³ Przy czym demarkacja ta może ulec zmianie, w przypadku zmiany zapisów w programie i uzyskania możliwości wsparcia na poziomie regionalnym większych instalacji (w tym podniesienia progu mocy zainstalowanej dla fotowoltaiki z 0,5 MW do 1 MW).

budowa, rozbudowa i przebudowa podstawowej infrastruktury komunalnej). Pożyczka rewitalizacyjna mogłaby być także wykorzystana do budowy nowych obiektów na obszarach zdegradowanych¹⁴⁴. Jednak w przypadku pilotażowej pożyczki można dopuścić sytuację w której dochodzi do sfinansowania mniejszej liczby większych, silnie oddziałujących inwestycji (w tym także nowych budynków – o ile ich znaczenie dla transformacji obszaru zdegradowanego ma istotne znaczenie). I chociaż zakres wsparcia i demarkacja mają swoje bezpośrednie przełożenie na katalog odbiorców ostatecznych, to proponujemy nie ograniczać listy potencjalnych odbiorców wsparcia. Należy jednak mieć na uwadze, że dochodowość planowanych przedsięwzięć determinuje oczekiwany katalog odbiorców, którym będą prawdopodobnie przede wszystkim przedsiębiorcy, a także organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą lub odpłatną statutową. Analogiczne wsparcie nie zostało zaplanowane na poziomie innych programów krajowych. W przypadku Programu FEnIKS przewidziano interwencję w obszarze rozwoju infrastruktury kultury w celu wzmocnienia jej potencjału w zakresie oddziaływania na rozwój gospodarczy i włączenie społeczne. Autorzy tego programu przyjmują, że takie wsparcie pozwoli m.in. na tworzenie warunków dla realizacji procesów rewitalizacji społecznej na obszarach kryzysowych. Będzie to możliwe poprzez finansowanie dotacyjne działań infrastrukturalnych mających na celu ochronę i zachowanie otoczenia zabytkowych obiektów, które to inwestycje mogą być realizowane w bliskim sąsiedztwie lub na terenie objętym planem rewitalizacji. Taki układ celów interwencji nie wydaje się powodować konkurencji między FE KP a FEnIKS w obszarze rewitalizacji. W projekcie KPO przewidziano natomiast wdrożenie reformy planowania i zagospodarowania przestrzennego, uwzględniające m.in. wsparcie dla gmin w przygotowaniu gminnych programów rewitalizacji dostosowujących je do nowych przepisów. Dodatkowo, planuje się działania mające na celu wzmocnienie komponentu środowiskowego w procesach rewitalizacji, w tym poprzez aktualizację krajowej polityki miejskiej pod kątem prośrodowiskowej rewitalizacji. W planach są także prace nad ustawą o zrównoważonym rozwoju miast w duchu idei Zielonego Ładu, która miałaby zostać przyjęta do końca 2025 r. W KPO zaprojektowano także wsparcie finansowe. Fundusz Zielonej Transformacji Miast ma stanowić rozwiązanie systemowe służące wspieraniu rozwojowych działań środowiskowych miejskich samorządów. Planowane jest zastosowanie bezzwrotnego wsparcia, lub w przypadku dochodowości inwestycji, finansowania dotacyjno-pożyczkowego (do 30% umorzeń). Działania te mogą wesprzeć finansowanie inwestycji rewitalizacyjnych, ale wyłącznie tych nastawianych silnie na oddziaływanie na środowisko. Zaplanowane działania w FE KP nie stoją w sprzeczności z planami wyrażonymi w KPO w tym zakresie¹⁴⁵. Na obecnym etapie trudno przewidzieć jakie dokładnie konsekwencje będą miały planowane zmiany legislacyjne dla sposobu wdrażania działań w obszarze rewitalizacji na poziomie

¹⁴⁴ Wykluczenie możliwości budowy nowych obiektów z zakresu wsparcia w ramach dotacji może być podyktowane niewielką alokacją na rewitalizację. Ewentualne rozstrzygnięcia co do tego czy we wsparciu (w tym także dotacyjnym) będzie to możliwe powinno zostać po stronie Instytucji Zarządzającej.

¹⁴⁵ Brakuje aktualnej informacji o ewentualnym uruchomieniu Krajowego Funduszu Rewitalizacji, a w szczególności założeń jego funkcjonowania.

regionalnym, wydaje się jednak że szczególnie istotne będzie zapewnienie spójności interwencji z aktualnymi rozwiązaniami prawnymi.

W kontekście komplementarności istotnym źródłem finansowania, jakie należy wziąć pod uwagę, są środki pochodzące z rządowego Programu Polski Ład. Zgodnie przyjętymi założeniami tego programu została przygotowana nowelizacja ustawy o dochodach JST. Założenia tych zmian to m.in. większa stabilizacja finansowa samorządów. Od 2022 r. dochody z PIT i CIT mają być im przekazywane w równych miesięcznych transzach, a jeśli spadną poniżej ustalonego poziomu, samorządy otrzymają dodatkowe pieniądze (subwencję rozwojową) dla wyrównania strat¹⁴⁶. Jednak przedstawiciele JST obawiają się, że ostatecznie dochody ich jednostek będą niższe, niż przed wprowadzeniem proponowanych rozwiązań¹⁴⁷. Stabilizacja finansowa ma wpływ na skłonność JST do korzystania z instrumentów finansowych. Na podstawie planowanych zmian trudno określić czy ostatecznie uda się ją osiągnąć, a sceptycyzm przedstawicieli JST pozwala wnioskować że przynajmniej w pierwszym okresie wdrażania Polskiego Ładu samorządy będą ograniczać swoje zadłużenie, nie mając pewności jakimi ostatecznie środkami finansowymi będą dysponować po stronie dochodowej.

Innym narzędziem wprowadzonym w ramach Polskiego Ładu jest Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, który oferuje wsparcie w celu zwiększenia skali inwestycji publicznych poprzez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez JST. Intensywność wsparcia jest wysoka, wynosi bowiem od 80 proc. do 95 proc. wartości zadania (w zależności od obszaru). Wśród możliwych do realizacji inwestycji znalazły się m.in. rewitalizacja obszarów miejskich i rewitalizacja obszarów i/lub budynków zdegradowanych i/lub przemysłowych. W 2021 r. BGK przeprowadził już pierwszy nabór w tym programie, ponieważ został on wdrożony uchwałą Rady Ministrów na podstawie art. 65 ust. 28 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 568, z późn. zm.) Nie wiadomo jednak jakie środki będą alokowane na ten program w kolejnych latach i w jakim stopniu wsparcie będzie mogło zaspokoić zapotrzebowania województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie finansowania działań rewitalizacyjnych. Co więcej, z Funduszu Polski Ład: Programu Inwestycji Strategicznych mogą korzystać wyłącznie JST i ich związki, zaś proponowana do wdrożenia Pożyczka Rewitalizacyjna obejmuje znacznie szersze grono potencjalnych odbiorców.

¹⁴⁶ [Informacja ze strony podatki.gov.pl](https://informacja.ze.strony.podatki.gov.pl)

¹⁴⁷ Do oszacowania tych strat samorządowcy przygotowali kalkulator na stronie <https://natwojkoszt.pl/> który opiera się o założenie o ubytku w PIT, podanym przez Ministerstwo Finansów w OSR projektu ustawy (26,8%). Odnosi się do planowanej na 2021 r. kwoty udziałów w PIT, podanej wszystkim JST przez Ministra Finansów do planowania budżetu na rok 2021.

7.2. Polityka wyjścia i sposób wykorzystania środków z poprzednich perspektyw finansowych

Województwo kujawsko-pomorskie, o czym pisaliśmy już w raporcie z Modułu I badania, wykorzystuje już środki z poprzedniej perspektywy 2007-2013. Środkami tymi skutecznie zarządza Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju. Dotychczasowe doświadczenia są stosunkowo korzystne¹⁴⁸, można się natomiast zastanawiać na jakie cele przeznaczyć środki pochodzące ze zwrotów z instrumentów finansowych.

W poniższej tabeli prezentujemy zasady wykorzystywania środków pochodzących ze zwrotów z instrumentów finansowych (a dla okresu 2007-2013 instrumentów inżynierii finansowej), wynikające z przepisów europejskich. Regulacje wynikające z przepisów krajowych omawiamy w skrócie, pod tabelą.

Tabela 12. Regulacje dotyczące środków zwróconych z instrumentów finansowych i pomocy zwrotnej

Podstawa prawna	Brzmienie kluczowego przepisu
Rozporządzenie Ogólne 1083/2006, art. 78 (okres 2007-2013)	Zasoby zwrócone na rzecz operacji z inwestycji dokonanych z funduszy, określonych w art. 44, lub pozostałe po uwzględnieniu wszystkich gwarancji zostają powtórnie wykorzystane przez właściwe organy państwa członkowskiego na rzecz projektów z zakresu rozwoju obszarów miejskich, na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw lub efektywności energetycznej i wykorzystania energii odnawialnej w budynkach, w tym w istniejącym budownictwie mieszkaniowym.
Rozporządzenie Ogólne 1303/2013, art. 44 (okres 2014-2020).	Środki zwrócone do instrumentów finansowych z inwestycji lub z uwolnienia zasobów zaangażowanych w ramach umów gwarancyjnych – w tym zwroty kapitału i zysków oraz inne dochody, takie jak odsetki, opłaty gwarancyjne, dywidendy, zyski kapitałowe lub wszelkie inne wpływy wygenerowane przez inwestycję, związane ze wsparciem z EFSI, są ponownie wykorzystywane do poniższych celów, do wysokości koniecznych kwot oraz w kolejności uzgodnionej we właściwych umowach o finansowaniu: <ul style="list-style-type: none"> a) dalsze inwestycje, za pośrednictwem tych samych lub innych instrumentów finansowych, zgodnie z celami szczegółowymi określonymi w ramach priorytetu; b) w stosownych przypadkach pokrycie w kwocie nominalnej straty wkładu EFSI na rzecz instrumentów finansowych wynikającej z ujemnych odsetek, jeżeli strata ta nastąpiła pomimo aktywnego zarządzania zasobami finansowymi przez podmioty wdrażające instrumenty finansowe; c) w stosownych przypadkach refundacja poniesionych kosztów zarządzania oraz opłat za zarządzanie instrumentem finansowym.
Rozporządzenie Ogólne 1303/2013, art. 45 (okres 2014-2020).	Państwa członkowskie podejmują niezbędne działania w celu zapewnienia, aby środki finansowe zwrócone do instrumentów finansowych, w tym zwroty kapitału, i zyski oraz inne dochody wygenerowane w okresie co najmniej ośmiu lat po zakończeniu okresu kwalifikowalności związane ze wsparciem z EFSI na rzecz instrumentów finansowych zgodnie z art. 37 były ponownie wykorzystywane zgodnie z celami programu lub programów, albo w ramach tego samego instrumentu finansowego lub, w następstwie wycofania tych

¹⁴⁸ Opisywaliśmy je pokrótce w ramach raportu z Modułu 1.

Podstawa prawna	Brzmienie kluczowego przepisu
	środków finansowych z instrumentu finansowego w ramach innych instrumentów finansowych, w obu przypadkach z zastrzeżeniem, że ocena warunków rynkowych wskazuje na ciągłe zapotrzebowanie na taką inwestycję, lub w ramach innych form wsparcia.
Rozporządzenie Ogólne 1303/2013, art. 66 (okres 2014-2020).	W przypadku pomocy zwrotnej wsparcie zwrócone podmiotowi, który go udzielił, lub innej właściwej instytucji państwa członkowskiego jest przechowywane na oddzielnym rachunku lub wydzielone za pomocą kodów księgowych i ponownie wykorzystywane do tego samego celu lub zgodnie z celami programu.

Źródło: opracowanie i podkreślenia własne.

Jeżeli chodzi zatem o środki z okresu 2007-2013, to mogą one zostać wykorzystane na szeroki zakres celów, opisanych w odpowiednim przepisie; w zasadzie trudno jest wskazać cel, w którym wykorzystywano instrumenty finansowe, a który byłby sprzeczny z tym przepisem¹⁴⁹. Z kolei, jeżeli chodzi o środki okresu 2014-2020, to – co do zasady – Instytucja Zarządzająca ma w zasadzie pełną swobodę, jeżeli chodzi o sposób wykorzystywania tych środków, pod warunkiem, że będą one wydatkowane na cele zgodne z celami RPO WK-P 2014-2020, przepis dodatkowo wskazuje, że dotyczy to okresu do 8 lat od momentu upływu terminu kwalifikowalności wydatków. Środki z obu źródeł mogą być wydatkowane zarówno w formie instrumentów finansowych jak i w formie dotacji lub instrumentów mieszanych (ograniczenia stawiają tylko przepisy krajowe, o czym niżej).

Analogiczne regulacje dotyczą pomocy zwrotnej, przy czym w tym przypadku ponowne wykorzystanie jest możliwe już od momentu dokonania zwrotu¹⁵⁰.

Nieco zawężające regulacje wprowadza polska tzw. ustawa wdrożeniowa¹⁵¹. Zgodnie z jej przepisami, środki pochodzące z IF w okresie kwalifikowalności powinny zostać wykorzystane zgodnie z regulacjami przewidzianymi w art. 44 Rozporządzenia Ogólnego, w okresie do 8 lat po upływie tego terminu zgodnie z regulacjami art. 45. Z kolei po upływie okresu 8 lat środki te są wykorzystywane „w formie wsparcia finansowego niestanowiącego dotacji, podlegającego całkowitemu albo częściowemu zwrotowi, przyznanego w szczególności w formie pożyczek, gwarancji lub poręczeń, na realizację celów wynikających z programów rozwoju, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju”¹⁵². Oznacza to, że na bazie tych przepisów nie jest możliwe wykorzystanie tych środków jako „czystych” dotacji, ale już przykład jako pożyczek z 70% umorzeniem jak najbardziej (limit 49,9% udziału komponentu bezzwrotnego dotyczy tylko środków 2021-2027). . Z kolei środki pochodzące ze zwrotów z pomocy zwrotnej są „ponownie wykorzystywane zgodnie z art. 66 akapit drugi Rozporządzenia Ogólnego w formie wsparcia finansowego niestanowiącego dotacji, podlegającego całkowitemu albo częściowemu

¹⁴⁹ Może to ewentualnie dotyczyć projektów drogowych lub na przykład projektów JST z terenów wiejskich,

¹⁵⁰ Art. 29 ustawy.

¹⁵¹ Ustawa o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 z dnia 11 lipca 2014 r. , tj. z dnia 16 kwietnia 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 818).

¹⁵² Ibidem.

zwrotowi, przyznawanego w szczególności w formie pożyczek, gwarancji lub poręczeń”¹⁵³. Przepisy te są zatem identyczne.

Naszym zdaniem, znaczna część (lub nawet wszystkie) środków pochodzących ze zwrotów z instrumentów finansowych powinna być dalej oferowana w formie instrumentów finansowych lub też instrumentów finansowych z komponentem bezzwrotnym, pozwoli to na wykorzystywanie tych środków przez wiele lat.

Warto też wskazać, że województwo kujawsko-pomorskie dysponuje już doświadczeniami z wykorzystaniem środków zwróconych ze instrumentów inżynierii finansowej w ramach RPO WK-P 2007-2013. Tak obecnie, jak i poprzednio, środki zwrócone z instrumentów inżynierii finansowej nie mają statusu europejskich, co oznacza, że nie podlegają reżimowi prawnemu i zasadom wdrażania i rozliczania funduszy strukturalnych. Naturalnie, mają nadal status środków publicznych.

Na bazie tych środków uruchomiono dwa instrumenty tj. pożyczkę inwestycyjną, w wysokości do 1 miliona złotych na okres do 84 miesięcy, oraz pożyczkę obrotową wysokości do 500 tysięcy złotych na okres do 36 miesięcy. Oba produkty finansowe były bardzo korzystnie oceniane przez przedstawicieli pośrednika finansowego, skutecznie wypełniając lukę w ofercie instrumentów finansowych w ramach bieżącego RPO WK-P. Dodatkowo, środki pochodzące ze zwrotów z RPO WK-P 2007-2013 zostały przekazane także Kujawsko-Pomorskiemu Funduszowi Pożyczkowemu na wkład własny do instrumentów finansowych uruchamianych w ramach RPO WK-P 2014-2020.

Proponujemy zatem rozważenie¹⁵⁴ uruchomienia (lub też kontynuowania oferowania) następujących, niżej opisanych, instrumentów finansowych. Nie sądzimy, aby trzeba było z góry przesądzać, które środki powinny posłużyć do uruchomienia instrumentów danego typu; proponujemy tylko, aby instrumenty skierowane do jednostek samorządu terytorialnego uruchamiać raczej na bazie środków 2014-2020 (ze względu na szerszy możliwy zakres stosowania). Propozycje parametrów poszczególnych instrumentów nie oznaczają, że podmiot zarządzający tymi instrumentami (zapewne Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju¹⁵⁵) będzie musiał dokładnie w ten sam sposób określić ich parametry, dodatkowo, warto pamiętać, że w przypadku środków zwróconych nie ma ograniczeń związanych z zakazem pobierania prowizji od udzielanych pożyczek itp.

¹⁵³ Art. 29a ust. 3 ustawy wdrożeniowej.

¹⁵⁴ Proponowany katalog instrumentów finansowych jest dość szeroki, nie sugerujemy oczywiście, aby uruchamiać je wszystkie w tym samym momencie, ale raczej, aby z tego katalogu wybierać (biorąc jednocześnie pod uwagę kwotę aktualnie dostępnych środków) wybrane instrumenty.

¹⁵⁵ Zgodnie ze stanowiskiem Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 maja 2021r. w sprawie propozycji zmian instytucjonalnych dla Samorządu Województwa będących efektem I etapu Projektu REGIOGMINA, KPFR ma pełnić rolę Regionalnej Instytucji Finansowej.

Przede wszystkim proponujemy kontynuację udzielania **pożyczki obrotowej**.

Jej oprocentowanie powinno mieć charakter rynkowy¹⁵⁶ (co przy obecnym poziomie stopy bazowej nie powinno być jakąkolwiek barierą), ewentualnie tylko dla młodych firm, w przypadku których oprocentowanie byłoby stosunkowo wysokie, należałoby dopuścić oprocentowanie w wysokości stopa referencyjna + 100 punktów bazowych, w ramach pomocy de minimis. Być może należałoby też podnieść (na przykład do 200 tysięcy złotych) maksymalną wartość pożyczki, ze względu na wysoką inflację. Dodatkowo, w stosunku do okresu 2014-2020 proponujemy rozważenie ograniczenia grupy docelowej tej pożyczki tylko do mikro i małych firm.

Dodatkowo, warto by ewentualnie rozważyć opracowanie nowego produktu, czyli **pożyczki obrotowej dla podmiotów ekonomii społecznej** (nie wszystkie PESy są przedsiębiorcami). Jego parametry powinny być zbliżone, przy czym zapewne należałoby przewidzieć nieco wyższą szkodowość dla tego produktu, niż w przypadku standardowej pożyczki obrotowej; PES są bowiem w większości jednostkami o niskim poziomie kapitalizacji, a ponadto jakość zarządzania bywa dość zróżnicowana. Pożyczki powinny być oferowane na okres do 3 lat, w wysokości do 200 tysięcy złotych, powinny też być oprocentowane na poziomie odpowiedniej stopy referencyjnej KE. Naturalnie, tego typu pożyczki są oferowane ze środków europejskich (w ramach POWER, a w przyszłości programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego), obecne (a zapewne i przyszłe) instrumenty mają jednak pewne ograniczenia, przykładowo, nie można ich przeznaczać na finansowanie pomostowe/prefinansowanie wydatków ponoszonych w związku z realizacją przedsięwzięcia, które będzie finansowane z funduszy strukturalnych, innych funduszy, programów, środków i instrumentów Unii Europejskiej, oraz na zapewnienie wkładu własnego do realizacji projektów współfinansowanych ze środków europejskich. W przypadku pożyczek oferowanych na bazie re-użycia tych ograniczeń nie trzeba by stosować.

Proponujemy także kontynuację oferowania **pożyczki inwestycyjnej na zakup nieruchomości**, o parametrach zbliżonych do pożyczki oferowanej ze środków re-użycia 2007-2013¹⁵⁷. Przepisy dotyczące ograniczenia finansowania zakupów gruntów znajdują się także w nowym Rozporządzeniu Ogólnym (art. 64 ust. 1 lit. b), są one prawie identyczne w stosunku do tych obowiązujących w okresie 2014-2020, co bardzo ogranicza możliwości zakupu nieruchomości przez firmy MŚP. Stąd też, kontynuacja takiej oferty pozwala na finansowanie zakupów nieruchomości, oczywiście o ile nie mają one charakteru inwestycji finansowej (stosowne wykluczenia znajdują się w regulaminie udzielania pożyczki).

Naszym zdaniem, zasadne jest też uruchomienie (w momencie rozpoczęcia wdrażania FE KP 2021-2027) **pożyczki na wkład własny dla pośredników finansowych (zwanej też linią**

¹⁵⁶ A więc na poziomie co najmniej stopy referencyjnej, aby jednak nie dopuścić do zbytnej dewaluacji wartości tych środków, oprocentowanie mogłoby być wyższe, na przykład na poziomie stopa referencyjna + 100-200 punktów bazowych.

¹⁵⁷ Wartość do 1 miliona złotych, zapadalność do 7 lat, dla MŚP z regionu – zob. [Pożyczka nieruchomości](#)

finansową), dzięki czemu pośrednicy nie dysponującymi wystarczającymi środkami do zapewnienia takiego wkładu byłoby w stanie startować w przetargach. Pożyczki takie (niekiedy nazywane linią finansową) były udzielane przeważnie przez regionalne fundusze rozwoju (np. Zachodniopomorski Fundusz Rozwoju, Wielkopolski Fundusz Rozwoju), na ogół na zasadach rynkowych. Na brak tego typu instrumentów w regionie zwracali zresztą uwagę w wywiadach przedstawiciele pośredników finansowych. Jeżeli taka pożyczka nie zostanie zaoferowana, może się okazać, że część pośredników nie będzie w stanie uczestniczyć w przetargach, nie dysponując odpowiednim wkładem własnym. Oczywiście, jeżeli na większą skalę rolę pośredników finansowych pełniłyby banki, to te instytucje dysponują wystarczającym wkładem własnym; nie sądzimy jednak, aby miało to miejsce, szczególnie wobec wdrażania także komponentu bezzwrotnego, czego część banków może się obawiać. Tego typu pożyczka powinna być udzielana na okres identyczny, jak produkty do których będzie wnoszony wkład własny pośrednika, oprocentowana na poziomie stopy referencyjnej (lub preferencyjnie np. na poziomie 1% w ramach pomocy de minimis) i wypłacana w transzach, odpowiednio do harmonogramu uruchamiania odpowiednich instrumentów przez pośrednika finansowego. Przyjmujemy, że maksymalna wartość pożyczki nie powinna przekraczać 10% łącznej kwoty planowanych do udzielenia pożyczek¹⁵⁸.

Zdecydowanie warto by też uruchomić **instrument reporeczeniowy**, dla zainteresowanych funduszy poręczeniowych. Chodzi o dywersyfikację ryzyka związanego z udzielaniem poręczeń, a więc i obniżenie ryzyka ponoszonego przez fundusze poręczeniowe. Wprawdzie doświadczenia z okresu 2014-2020 nie są korzystne, jednak wynikało to przede wszystkim z wąskiego zakresu instrumentu (poręczanie wyłącznie kredytów bankowych i pożyczek), jeżeli możliwe byłoby reporeczenie szerszego katalogu instrumentów (a więc także wadium, należytego wykonania umowy etc.) można przyjąć, że zainteresowanie instrumentem byłoby znacznie większe. Warto także wspomnieć, że zapotrzebowanie firm na poręczenia powinni być znaczące – na zainteresowanie skorzystaniem z poręczenia wskazywało ok. 35-38% badanych firm sektora MŚP (w zależności od typu rozważanego projektu). Z kolei od strony funduszy poręczeniowych reporeczenie pozwala na aktywność poręczeniową, nawet w sytuacji mniejszego kapitału (z pewnością zaś kapitały, którymi dysponują działające w województwie kujawsko-pomorskim fundusze poręczeniowe nie są bardzo wysokie). Wprawdzie oferta dostępna z poziomu krajowego (gwarancja de minimis, gwarancje w ramach programu PO IR oraz planowane w ramach FENG) jest dość atrakcyjna, jednak utrzymanie oferty z poziomu regionalnego wydaje się też jak najbardziej zasadne (poza wszystkim, nie wiadomo jak długo będzie dostępna oferta z poziomu krajowego).

Dodatkowo, proponujemy usunięcie wykluczenia możliwości (re)poręczania, na bazie środków zwróconych, kredytów i pożyczek udzielanych w ramach FE KP 2021-2027, od strony formalnej nie ma bowiem żadnych przeciwwskazań, aby udzielać tego typu poręczeń

¹⁵⁸ Zob. przykłady takich instrumentów w innych regionach: [DFR linia finansowa](#), [WFR linia finansowa](#)

(oczywiście przy respektowaniu przepisów dotyczących pomocy publicznej)¹⁵⁹. Dzięki temu podmioty zaciągające pożyczki, a nie dysponujące wystarczającymi zabezpieczeniami, będą mogły skorzystać z finansowania dłużnego. Można natomiast dla takich (re)poręczeń obniżyć maksymalny udział reporeczenia w poręczeniu (na przykład z 80 do 70%), aby (przy założeniu maksymalnego 80% udziału poręczenia w poręczonym zobowiązaniu) udział reporeczenia wynosił maksymalnie 56% ($0,7 \cdot 0,8$). Maksymalna wartość poręczenia objętego reporeczeniem mogłaby wynosić 1 milion złotych, a reporeczane mogły być transakcje o zapadalności do 10 lat.

Pewien potencjał do zastosowania instrumentów finansowych, pochodzących ze zwrotów z instrumentów finansowych z poprzednich programów, występuje też w sferze energetyki. Proponujemy rozważenie uruchomienia trzech typów instrumentów.

Pierwszym takim instrumentem do ewentualnego uruchomienia byłaby **pożyczka na rozwój zawodowych źródeł OZE**, w tym farm fotowoltaicznych o mocy powyżej 0,5 MW, jeśli ewentualne negocjacje dotyczące przyjęcia wyjątku w linii demarkacyjnej w obszarze OZE nie przyniosą rezultatu. Pożyczka przeznaczona byłaby z założenia przede wszystkim na rozwój farm fotowoltaicznych i innych źródeł OZE, o mocy 1-2 MW. Wstępnie zakładamy, że pożyczka na rozwój zawodowych źródeł OZE przyznawana byłaby na warunkach preferencyjnych lub rynkowych (na poziomie stopy referencyjnej KE), bez umorzeń, z co najmniej 15-letnim okresem spłaty. Powinna ona uwzględniać założenia opisane w rozdziale o Pożyczce OZE, tj. m.in. elastyczne podejście do zabezpieczeń, niewykluczanie podmiotów bez wygranej aukcji OZE, szybki czas oceny wniosku. Jej ostateczny kształt może zostać określony dopiero po ostatecznym zdefiniowaniu kształtu pożyczki OZE z premią, oferowanej w ramach środków FE KP 2021-2027, tak by zapewnić odpowiednią komplementarność obu instrumentów.

W obszarze OZE, warto rozważyć również wprowadzenie **poręczeń wspomagających niewielkie firmy, inwestujące w zawodowe źródła OZE**. W tym wypadku często wybieranym rozwiązaniem jest zakładanie spółki celowej dedykowanej pojedynczej inwestycji w OZE (np. farmie fotowoltaicznej, biogazowni), które to spółki jednak, co do zasady, nie posiadają własnego majątku czy historii kredytowej, i powstają zazwyczaj na terenach dzierżawionych (co uniemożliwia wykorzystanie tej nieruchomości jako zabezpieczenia). Jednocześnie, często osoby zakładające taką spółkę nie dysponują odpowiednim twardym zabezpieczeniem inwestycji, np. w postaci innej nieruchomości, na której można ustanowić hipotekę. Problem braku odpowiednich zabezpieczeń jest szczególnie istotny w okresie budowy farmy, gdy nie ma możliwości ustanowienia zastawu na instalacji OZE. Obszar ten stanowi pewną niszę, potencjalnie do zagospodarowania poprzez objęcie takich instalacji możliwością uzyskania

¹⁵⁹ Taki mechanizm nie zwiększa ryzyka utraty środków publicznych, gdyż, w razie braku spłaty pożyczki, i tak w pierwszej kolejności pożyczkodawca będzie sięgał do wszelkich dostępnych zabezpieczeń (w tym i poręczenia), a po ewentualnej wypłacie poręczenia dochodził zwrotu na podstawie weksła lub na zasadach art. 777 kodeksu postępowania cywilnego. Warto też wskazać, że środki publiczne powinny być właśnie stosowane w takiej sferze, gdy zaciągający zobowiązanie nie ma wystarczających zabezpieczeń.

poręczenia w ramach środków zwróconych¹⁶⁰. Ten produkt mógłby być uruchamiany w ramach produktu reporęczeniowego, niezbędne byłyby tylko odpowiednie działania promocyjno-informacyjne.

W obszarze efektywności energetycznej, występuje także pewien potencjał do wprowadzenia **poręczeń w przypadku inwestycji osób fizycznych lub spółek celowych wykupujących całe budynki (kamienice) do kompleksowego remontu** w celu późniejszego wynajmu. Klienci dokonujący takich inwestycji, mimo że ich projekty mają duży potencjał dochodowy i są relatywnie bezpieczne, są wykluczani z możliwości uzyskania kredytu przez banki, gdyż założona spółka celowa nie ma historii kredytowej, a jedynym jej majątkiem jest wniesiony aportem budynek, który nie generuje jeszcze żadnych przychodów. Potencjalnie stanowi to również pewną niszę do objęcia poręczeniami ze środków zwróconych (mogłoby to mieć miejsce w ramach ogólnego instrumentu (re)poręczeniowego, natomiast zapewne, podobnie jak i w poprzednim przypadku, wymagałoby zapewne prowadzenia przez fundusze poręczeniowe odpowiednich działań promocyjno-informacyjnych).

Aktualnie w regionie nie są wdrażane instrumenty finansowe skierowane na wsparcie procesów inwestycyjnych w miastach, także rewitalizacyjnych. Niektóre regiony wykorzystują środki będące w ich dyspozycji wdrażając pożyczki miejskie, będące uzupełnieniem dla oferty z EFRR. Przykładowo, Pomorski Fundusz Rozwoju wdrażał pożyczkę miejską mającą na celu poprawę konkurencyjności oraz zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i osiedleńczej miast regionu, a także wzmocnienie potencjału społecznego i gospodarczego. Środki można było przeznaczyć na sfinansowanie inwestycji na zdegradowanych obszarach miejskich, na obiekty użyteczności publicznej, infrastrukturę kulturalną, obiekty punktowej infrastruktury służącej rozwojowi funkcji gospodarczych, obiekty zabytkowe i ich zespoły, podnoszenie jakości przestrzeni publicznej w ramach układów urbanistycznych oraz infrastrukturę transportu zbiorowego. Był to instrument o parametrach podobnych do opisywanych we wcześniej części raportu pożyczek rewitalizacyjnych. Wartość pojedynczej pożyczki mogła wynosić od 300 tys. zł do 25 mln zł, zaś okres jej spłaty – do 20 lat¹⁶¹. Podobne instrumenty wdrażane były w województwie wielkopolskim (finansowanie od 200 tys. do 20 mln zł, do 20 lat na wydatki związane z realizacją przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu rozwoju obszarów miejskich, w szczególności z zakresu rewitalizacji)¹⁶² i zachodniopomorskim, przy czym w tym przypadku ograniczenia finansowania były znaczne (wyłącznie finansowanie projektów realizowanych na obszarach wyznaczonych w aktualnie obowiązujących programach rewitalizacji, do 1 mln zł, do 15 lat, wyłącznie dla JST, TBS i spółdzielni oraz wspólnot mieszkaniowych)¹⁶³.

¹⁶⁰ Mógłby to być przedmiot / typ poręczeń do uwzględnienia w instrumencie reporęczeniowym.

¹⁶¹ [Opis pożyczki miejskiej na stronie PFR Sp. z o.o.](#)

¹⁶² [Opis pożyczki miejskiej na stronie WFR Sp. z o.o.](#)

¹⁶³ [Opis pożyczki miejskiej na stronie ZFR Sp. z o.o.](#)

W przypadku województwa kujawsko-pomorskiego należy mieć na uwadze, że niewielkie środki zaplanowane w ramach pożyczki rewitalizacyjnej samodzielnie nie wystarczą do uruchomienia osobnego instrumentu finansowego¹⁶⁴. Odpowiedni fundusz powinny zasilić także środki pochodzące ze spłat zobowiązań w ramach innych celów szczegółowych z perspektywy 2021-2027 lub priorytetów inwestycyjnych z perspektywy 2014-2020, aby można było wytworzyć masę krytyczną do uruchomienia instrumentu. Jednak rozwiązanie wykorzystujące jednocześnie środki z re-użycia 2014-2020 i z drugiego obiegu 2021-2027 jest wątpliwe z punktu widzenia wdrożeniowego. Zasadne wydaje się wykorzystanie do tego celu środków pochodzących z re-użycia z perspektywy 2014-2020. To pozwoli uruchomić instrument wcześniej, niż by się pojawiły do dyspozycji fundusze pochodzące z drugiego obiegu z perspektywy 2021-27. Ponadto środki zwrócone nie będą objęte rygorami wynikającymi z Umowy Partnerstwa w zakresie konieczności finansowania tylko działań wpisanych do GRP, stąd też można rozważyć zaplanowanie instrumentu skierowanego na modernizację budynków (w tym wielorodzinnych budynków mieszkalnych) i terenów przyległych które są zlokalizowane na obszarach wyznaczonych w GPR, ale nie będących bezpośrednio wpisanych do Gminnych Programów Rewitalizacji.

Proponujemy także rozważenie uruchomienia **instrumentu dłużnego dla jednostek samorządu terytorialnego, finansującego inwestycje infrastrukturalne**, na przykład w obszarze infrastruktury drogowej, infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, gospodarki odpadami, transportu, zdrowia, czy kultury. Zakładamy, że tego typu finansowanie mogłoby dotyczyć niewielkiej liczby ważnych dla Regionu projektów, indywidualne transakcje mogły być stosunkowo wysokie (np. do wysokości 10-20 milionów złotych), zapadalność pożyczek powinna być stosunkowo długa (np. do 15 lat), a oprocentowanie niskie (np. 1%). Naszym zdaniem tego typu pożyczki powinny być udzielane bezpośrednio przez Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju. Zakładamy, że tego typu transakcji nie będzie bardzo wiele, gdyż przez swoją wielkość będą one znacząco umniejszać alokację na inne instrumenty, a ponadto z tego samego powodu zmniejszają one dywersyfikację ryzyka (choć pożyczki dla sektora JST są raczej stosunkowo bezpieczne).

Na bazie środków zwróconych, dopuszczamy także przeznaczenie części środków na wkład własny do instrumentów finansowych w ramach FE KP 2021-2027 dla spółek będących własnością Województwa, takich jak Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy¹⁶⁵.

Dopuszczamy także możliwość wykorzystania wkładu ze środków zwróconych w celu zwiększenia płynności instrumentów finansowych w ramach FE KP 2021-2027, chociaż warto wskazać, że regulacje dotyczące trybu przekazywania środków, obowiązujące dla okresu 2021-2027, są znacznie bardziej korzystne, niż w przypadku okresu 2014-2020. Naturalnie wadą takiego rozwiązania jest też to, że tego typu środki ponownie wchodzi w rygor wydatkowania środków europejskich. Oczywiście, warto też pamiętać o tym, żeby cele na

¹⁶⁴ O ile pożyczka rewitalizacyjna w ogóle będzie uruchomiona.

¹⁶⁵ Jest to instrument zbliżony do pożyczki dla pośredników finansowych, tylko realizowany na nieco innych zasadach, dzięki powiązaniom kapitałowymi.

jakie będą przekazywane środki były zgodne z celami programu, z którego oryginalnie pochodzą, nie powinno to jednak raczej być jakimkolwiek problemem. Wydaje się, że najlepszym rozwiązaniem, aby – w razie konieczności – poprawić płynność pośredników finansowych byłoby przekazanie tych środków menedżerowi/-om funduszu powierniczego, aby ewentualnie ustalił on bardziej korzystne zasady przekazywania środków, niż te wynikające z Rozporządzenia Ogólnego.

We wszystkich wypadkach warto tylko wskazać (na co zwracaliśmy już uwagę), że wycofywanie środków powinno zacząć się, co do zasady, nie wcześniej niż w momencie rozpoczęcia oferowania środków (co oznacza faktyczne oferowanie finansowania zwrotnego) przez pośredników finansowych na bazie środków FE KP 2021-2027. Chodzi o to, aby zachować ciągłość oferty instrumentów finansowych i utrzymanie potencjału pośredników finansowych obecnych w regionie. Rekomendujemy zatem, aby w trybie określonym w art. 44 Rozporządzenia Ogólnego 1303/2013¹⁶⁶ część środków pochodzących ze zwrotów z instrumentów dla okresu 2014-2020 przeznaczyć na utrzymanie oferty finansowania, w ten sposób projektując kolejne przetargi lub korzystanie z prawa opcji, aby finansowanie było dostępne co najmniej do momentu „wejścia na rynek” zbliżonych instrumentów w ramach FE KP 2021-2027¹⁶⁷.

Poważnym wyzwaniem będzie natomiast oszacowanie momentu, w którym na rynku pojawią się instrumenty finansowe z FE KP 2021-2027, a także z oszacowaniem popytu na dany instrument. Wydaje się, że należy przyjąć umiarkowanie pesymistyczny scenariusz, jeżeli chodzi o pojawienie się nowych instrumentów (uruchamianie programów może potrwać stosunkowo długo, także ze względu na problemy z przestrzeganiem zasad praworządności) i realistyczny (projekcja oparta na obecnym zainteresowaniu poszczególnymi instrumentami finansowymi). Przy takich założeniach warto (po zakończeniu pierwszego obrotu środkami) na drugi obrót przeznaczyć tylko taką kwotę, jaka wynika z powyższych kalkulacji, pozostałą zaś część wycofać, oczywiście używając dalej zgodnie z obowiązującymi przepisami. Kluczowe jest zatem, aby projektując zasady i warunki drugiego obrotu ograniczyć czas obecności danego instrumentu na rynku, a także zakładaną alokację, tak, aby nie doprowadzać do powstania znaczącego ryzyka konkurencji środków z drugiego obrotu z instrumentami w ramach FE KP 2021-2027. Oczywiście, warto też pamiętać o zapewnieniu odpowiednich środków na instrumenty planowane do stosowania

¹⁶⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 17 grudnia 2013 r. (Dz.Urz.UE.L Nr 347, str. 320).

¹⁶⁷ Prawdopodobnie najbardziej sensowne byłoby wygaszanie danego instrumentu w okresie 2-3 miesięcy po pojawieniu się na rynku pożyczki w ramach FE KP 2021-2027, aby przez krótki czas oba instrumenty funkcjonowały „na zakładkę”.

w ramach re-użycia, w tym ewentualne pożyczki na wkład własny; z drugiej strony zapewnienie ciągłości oferowania instrumentów finansowych jest też szalenie istotne.

8. Zasady okresowego przeglądu i aktualizacji analizy ex ante podczas wdrażania instrumentów finansowych oraz wskazanie optymalnego sposobu monitorowania wdrażania instrumentów finansowych

Wymóg aktualizacji oceny ex ante instrumentów finansowych oraz określenia jej ogólnych zasad był przewidywany w regulacjach europejskich, dotyczących mijającego okresu 2014-2020, jak i w okresie 2021-2027. Zgodnie z obowiązującym Rozporządzeniem Ogólnym „Ocena ex ante może być poddana przeglądowi lub aktualizacji, może obejmować część lub całość terytorium państwa członkowskiego i opierać się na istniejących lub zaktualizowanych ocenach ex ante”¹⁶⁸. Nie można natomiast wykluczyć tego, że, tak jak miało to miejsce okresie 2014-2020 pojawią się bardziej szczegółowe regulacje lub wytyczne, opisujące zasady aktualizacji oceny ex ante instrumentów finansowych.

Nie można także wykluczyć sytuacji, w której w mocy pozostają warunki po spełnieniu których należy rozważyć dokonanie aktualizacji oceny ex ante IF, które zostały opracowane dla okresu 2014-2020, w ramach standardowej metodologii ocen ex ante instrumentów finansowych, opracowanej na zlecenie Komisji Europejskiej¹⁶⁹. Zdaniem autorów niniejszego raportu, mają one generalnie charakter uniwersalny. W metodologii tej wskazywano na następujące warunki, w których należy przeprowadzić aktualizację oceny ex ante instrumentów finansowych:

- Obserwowana, znacznie różniąca się od założeń, wielkość popytu (zarówno większa, jak i mniejsza) na instrumenty finansowe, mogąca uzasadniać zmianę wysokości alokacji wsparcia publicznego na dany instrument. W praktyce wdrażania regionalnych programów operacyjnych okresu 2014-2020 w wielu regionach takie zmiany były jednak realizowane bez aktualizacji oceny ex ante, co zresztą (na przykład w przypadku instrumentów mających na celu minimalizację skutków pandemii COVID-19) było w wielu wypadkach całkowicie uzasadnione.
- Pojawienie się problemów z wyłonieniem chętnych do wdrażania instrumentów finansowych pośredników finansowych lub też sytuacja w której dany pośrednik/pośrednicy nie radzi sobie z wdrażaniem danego instrumentu (co może wynikać z przyczyn leżących po stronie pośrednika, ale także z nieodpowiedniego zaprojektowania instrumentu). Naturalnie, w takim przypadku „pole manewru” jest dość ograniczone, ale aktualizacja może przynieść jakieś korzyści, dzięki, na przykład, zasadniczej zmianie charakterystyk instrumentu (grupa docelowa, wymagane

¹⁶⁸ Art. 58 ust. 3 Rozporządzenia ogólnego (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.)

¹⁶⁹ ‘Ex-ante assessment methodology for financial instruments in the 2014-2020 programming period. General methodology covering all thematic objectives Volume I’, Version 1.2 - April 2014, European Commission, European Investment Bank, s. 105-106.

wskaźniki, zapadalność instrumentu etc.). Dodatkowo, w radykalnych przypadkach, aktualizacja może prowadzić do rezygnacji z wdrażania danego instrumentu.

- Wystąpienie problemu, polegającego na stwierdzeniu nieodpowiedniej (niższej od zakładanej) jakości portfela w ramach instrumentu finansowego, obsługiwanego przez wybranych pośredników; niska jakość portfela wskazuje również na dyskusyjne (nie dość precyzyjne) oszacowanie poziomu ryzyka, dotyczącego danego instrumentu. Problem ten należy uznać za istotny, choć często oceny ex ante nie precyzują maksymalnej dopuszczalnej szkodowości, jest to opisywane w metrykach odpowiednich produktów finansowych. Wysoka szkodowość może prowadzić także do rezygnacji z wdrażania danego instrumentu lub też do konieczności zmiany jego parametrów/grupy docelowej.
- Znaczące zmiany w sytuacji gospodarczej kraju (np. istotne spowolnienie wzrostu gospodarczego lub wystąpienie recesji), a także pojawienie się zmian regulacyjnych, które mogą odgrywać istotne znaczenie, jeśli chodzi o kształtowanie się popytu na instrumenty finansowe. Tego typu sytuacja miała oczywiście miejsce w wyniku pandemii COVID-19, chociaż w tym przypadku zmiany były wprowadzane przede wszystkim w drodze aneksowania obowiązujących umów z pośrednikami finansowymi, kierunek zmian został jednak wyznaczony centralnie, z poziomu krajowego.

Uwzględniając powyższe, kwestie związane z aktualizacją powinny być monitorowane na kilku poziomach:

- Postęp wdrażania instrumentów finansowych w ramach FE KP i ewentualne problemy na poziomie poszczególnych instrumentów/grup instrumentów. Monitoring powinien być realizowany na poziomie poszczególnych pośredników, oraz produktów finansowych, a także dla całego Programu. Wnioski, wynikające z tego monitoringu powinny być przedmiotem okresowych spotkań z udziałem IZ FE KP oraz menedżera/ów funduszy, ewentualnie także (w określonych, uzasadnionych sytuacjach) pośredników finansowych.
- Pojawianie się na rynku nowych instrumentów finansowych finansowanych ze środków publicznych oraz wsparcia bezzwrotnego i ewentualna konkurencja z IF w ramach FE KP, a także (odwrotnie) rezygnacja z wdrażania określonych instrumentów lub wyczerpywanie się alokacji na poziomie krajowym. Warto też obserwować podaż finansowania, oferowanego bezpośrednio z poziomu europejskiego, w ramach programów ramowych lub programu InvestEU. Na poziomie regionalnym bardzo ważny elementem (o czym jeszcze będziemy pisać) będzie koordynacja i odpowiednia demarkacja oferty finansowej ze środków zwróconych (obecnie, a zapewne i w przyszłości, zarządzanej przez Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju).
- Zmiany prawne, jeżeli chodzi o instrumenty finansowe i bezzwrotne, w pierwszym przypadku także komercyjne. W szczególności chodzi tutaj o sytuacje w których

dostępność finansowania dla określonych typów podmiotów jest znacznie łatwiejsza lub znacznie trudniejsza, wskutek na przykład

- Koniunktury gospodarczej pod kątem ewentualnych zasadniczych zmian (w szczególności oczywiście znacznego spowolnienia tempa rozwoju gospodarczego). Zmiany te mogą dotyczyć całej gospodarki lub wybranych branż, wówczas ewentualne zmiany mogłyby dotyczyć zwiększenia stopnie preferencyjności instrumentów (dla wszystkich potencjalnych ostatecznych odbiorców lub też reprezentujących wybrane branże) i ew. zwiększania alokacji na wybrane instrumenty i/lub zwiększenia maksymalnego dopuszczalnego poziomu szkodowości.

Decyzja o ewentualnej aktualizacji oceny ex ante powinna być podejmowana przez IZ FE KP, ewentualnie po wcześniejszej dyskusji z przedstawicielami odpowiednich ciał doradczych na przykład kluczowych organizacji przedsiębiorców z regionu, czy też najważniejszych pośredników finansowych.

Jeżeli chodzi o sposób przeprowadzenia aktualizacji oceny ex ante, to przyjmujemy, że aktualizacja o ograniczonej skali i poziomie komplikacji (na przykład dotycząca tylko jednego instrumentu finansowego lub niewielkich zmian w grupie kilku instrumentów) powinna być realizowana przede wszystkim na bazie personelu Instytucji Zarządzającej, we współpracy z menedżerami funduszy, z kolei bardziej kompleksowe i złożone aktualizacje powinny być zlecane zewnętrznym firmom (dotyczy to w szczególności sytuacji, gdy zakres aktualizacji wymaga na przykład realizacji badań ilościowych na znaczących liczebnie próbach badawczych). Oczywiście, korzystanie z zewnętrznych firm/ekspertów może powodować, że cały proces aktualizacji może potrwać znacznie dłużej (przykładowo, bardzo czasochłonne jest przygotowanie i przeprowadzenie odpowiedniego postępowania o zamówienie publiczne. Z drugiej jednak strony, wielkim walorem takiego rozwiązania jest możliwość korzystania z zewnętrznych, niezależnych ekspertów.

Do realizacji aktualizacji oceny ex ante niezbędne wydają się co najmniej następujące dane i informacje:

- Dane dotyczące poziomu zaawansowania wdrażania poszczególnych instrumentów finansowych, w stosunku do pierwotnych założeń oraz opinie kluczowych interesariuszy (Instytucja Zarządzająca, menedżer/owie funduszu powierniczego, pośrednicy finansowi, przedstawiciele ostatecznych odbiorców), co do powodów ewentualnych problemów lub opóźnień.
- Informacje dotyczące parametrów i dostępności konkurencyjnej oferty instrumentów finansowych, instrumentów mieszanych oraz dotacji, zarówno jeżeli chodzi o wsparcie z poziomu krajowego (krajowe i europejskie środki publiczne), jak i europejskiego – głównie chodzi o zdiagnozowanie, czy ewentualne problemy nie wynikają z konkurencji takich instrumentów. Tego typu analiza powinna być oparta na danych zastanych (przede wszystkim analiza stosownych stron internetowych z ofertą danego instrumentu, a także danych sprawozdawczych

i badań ewaluacyjnych), natomiast być uzupełniania informacjami pochodzącymi od pośredników finansowych oraz ostatecznych odbiorców.

- Dane wynikające z analizy zmian w ocenie dostępności finansowania zwrotnego, oparte na kluczowych, publikowanych cyklicznie badaniach, takich jak badanie przewodniczących komitetów kredytowych banków¹⁷⁰, cykliczne badania realizowane przez Bank Pekao SA¹⁷¹, czy też badania realizowane ze szczebla europejskiego¹⁷².
- (ewentualnie także, w razie ich dostępności) dane dotyczące zaawansowania zbliżonych instrumentów finansowych w ramach innych programów regionalnych perspektywy 2021-2027. Z doświadczeń okresu 2014-2020 wynika, że takie dane są zbierane przez MFiPR, natomiast nie są one powszechnie dostępne (choć w przypadku realizacji badań ewaluacyjnych dane takie są bez problemu udostępniane).

Jeżeli chodzi o wyliczenia luki finansowej w danym obszarze, to możliwe jest dwojakié podejście. Jedną z możliwości to wykorzystanie opracowanej w ramach badania dla Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, wspomnianej już przez nas wcześniej, metodologii badania luki finansowej¹⁷³, co jednak jest zadaniem bardzo pracochłonnym i wymagającym odpowiedniej fachowej wiedzy (którą, jak sądzimy, posiadają niektóre zatrudnione w ramach UMWK-P osoby). Drugą możliwością, to realizacja badania za pośrednictwem zewnętrznego wykonawcy, co jest rozwiązaniem znacznie łatwiejszym, ale także i droższym.

Nie jest natomiast łatwo określić częstotliwość realizacji aktualizacji, zakładamy, że taka konieczność może wystąpić nie więcej, niż jeden lub dwa razy w ciągu realizacji programu, przede wszystkim w sytuacji, gdy z wdrażaniem jakiegoś instrumentu będą występować znaczące, trudne do usunięcia problemy lub gdy nastąpią duże zmiany w dostępie do finansowania zwrotnego (np. ze względu na znaczącą recesję gospodarczą).

Odrębną kwestią pozostają kwestia monitorowania przepływów finansowych w ramach realizacji instrumentów finansowych, która ma szczególne znaczenie z punktu widzenia zabezpieczenia płynności transferu środków z poziomu Menadżera Funduszy Funduszy na poziom pośredników finansowych. Jest ona istotna, bowiem decyduje o sprawności wdrażania instrumentów finansowych (np. realizowanych na poziomie regionalnym). Wnioski z obserwacji procesów przepływowych mogą stanowić bardzo dobry wyznacznik do podejmowania działań doskonalących.

Bazując na regulacjach właściwych dla okresu wdrażania, obejmującego perspektywę 2014-2020, ewentualne problemy wynikające z zachowania płynności w przekazywaniu środków stanowią złożenie dwóch czynników, tj. wskaźnika zaangażowania, umożliwiającego rozliczenie zaliczki (85%) oraz szybkości weryfikacji wniosku o płatność przez Instytucję

¹⁷⁰ [Badanie przewodniczący KK banków](#)

¹⁷¹ [Badanie sektora MŚP](#)

¹⁷² [Access to finance](#)

¹⁷³ Dostępnej pod adresem: [MFiPR - luka finansowa](#)

Zarządzającą. W praktyce, w celu zapewnienia bezpieczeństwa akceptacji wniosku o płatność (tj. zakładając, że niektóre transakcje nie będą uznane za kwalifikowalne), powinien być on przekazywany z pewną rezerwą wykonania, tzn. z poziomem zaangażowania (wydatków) nieco przewyższającym wskaźnik (85% + rezerwa, często jest to wielkość zbliżona do 88%-90%). W sytuacji, gdy przy takim zaangażowaniu środków przedłuża się weryfikacja (i akceptacja) wniosku o płatność, Menedżer Funduszu Funduszy może stanąć w obliczu niemożności uruchamiania środków na rzecz pośredników finansowych (w oparciu o dokonywane przez nich rozliczenia). Wystąpienie takiej sytuacji powoduje ograniczenie ciągłości procesu oferowania instrumentów finansowych (możliwym remedium byłoby zaangażowanie własnych środków Menadżera lub dodatkowych środków Instytucji Zarządzającej – rozwiązanie to uznawane jest jednak za zbyt skomplikowane i wrażliwe z punktu widzenia ewentualnych problemów wynikających z „mieszania” środków z różnych źródeł).

Innym rozwiązaniem godnym rozważenia (w zasadzie optymalnym) byłaby akceptacja wniosku o płatność z natychmiastowym (ale warunkowym) uwolnieniem pewnej jego wartości (np. połowy), co automatycznie podnosiłoby płynność systemu (skądinąd wiadomo, że prawdopodobieństwo wystąpienia ewentualnych problemów rozliczeniowych w tej skali jest rzeczywiście nikłe – poza tym, w umowach w sprawie zarządzania instrumentami finansowymi można by uwzględnić odpowiednie regulacje, przewidujące rozmaite rozwiązania w tym obszarze).

Oczywiście innym rozwiązaniem (jednak dość trudnym) byłoby znaczne przyspieszenie kontroli i akceptacji wniosku o płatność (oczywiście, powinno temu odpowiadać równoległe podniesienie jakości przekazywanej dokumentacji, podlegającej rozliczeniu), do stopnia nie zagrażającego wystąpienia ograniczenia płynności w systemie. W związku z tym postulatem wskazać można na konieczność zaangażowania odpowiednio licznych zasobów kadrowych po stronie Instytucji Zarządzającej, jak również maksymalizację sprawności w wykorzystaniu oprzyrządowania informatycznego (np. POIF – Platforma Obsługi Instrumentów Finansowych – w przypadku BGK), zapewniającego możliwość bieżącego wglądu w dane o dokonywanych transakcjach – co do zasady, powinno to usprawniać / przyspieszać bieżący monitoring). Jak wspomnieliśmy, z kolei Menadżer Funduszu Funduszy powinien szczególnie zadbać o jakość dokumentacji rozliczeniowej (niewątpliwie wpływa ona na obciążenia weryfikacyjne po stronie Instytucji Zarządzającej).

Problemy przedstawione powyżej powinny zostać znacznie złagodzone w związku z nowymi regulacjami, dotyczącymi zasad dokonywania płatności (Rozporządzenie Ogólne 2021/1060 dla okresu programowania 2021-2027). Mianowicie, zgodnie z przepisami art. 92 ust. 2 lit. a) i b), przewiduje się, że wskaźnik zaangażowania umożliwiający rozliczenie operacji w pierwszym wniosku o płatność może stanowić do 30% łącznej kwoty wkładów z programu przeznaczonych na instrumenty finansowe, a kolejne płatności na poziomie zrealizowanych wydatków kwalifikowanych. Oznacza to daleko idącą zmianę w stosunku do ww. opisanych zasad dla okresu programowania 2014-2020. Sądzymy zatem, że rozwiązanie to

zdecydowanie obniży wrażliwość „płynnościową” po stronie Menadżera Funduszu Powierniczego (Menadżerów), a w rezultacie wdrożenia nowego systemu rozliczeń, także pośredników finansowych. Oczywiście, nadal (na ile to możliwe) wskazane są działania mające na celu przyspieszenie czasu weryfikacji wniosku o płatność, zarówno po stronie Instytucji Zarządzającej, jak i podmiotów pełniących funkcje Menadżerów Funduszy Funduszy, a także samych pośredników finansowych jako dostarczycieli dokumentacji źródłowej.

9. Tabela wniosków i rekomendacji

Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Bieżący status rekomendacji
1. W Priorytecie 1 FE KP 2021-2027 za uzasadnione uznajemy zastosowanie instrumentów finansowych w dziedzinie interwencji, dotyczącej transformacji technologicznej przedsiębiorstw (w tym automatyzacja / robotyzacja) i ukierunkowania ich rozwoju na nowoczesne modele biznesowe, w tym oparte na cyfryzacji, obejmujące wdrożenia innowacyjnych rozwiązań i wyników działalności B+R, a także podnoszące produktywność i internacjonalizację działalności przedsiębiorstw	<p>Rekomendujemy wprowadzenie dwóch instrumentów finansowych – produktu dłużnego („czystego” / mieszanego – „Pożyczka rozwojowa”) oraz produktu kapitałowego („Wejście kapitałowe”), skoncentrowanego na finansowaniu wczesnych faz rozwojowych, w tym spółek „odpryskowych” (przedsiębiorczość akademicka”).</p> <p>Proponujemy ustalenie dla produktu dłużnego celów finansowania, obejmujących: wspieranie inwestycji w wartości niematerialne i prawne, maszyny urządzenia i wyposażenie, w tym zapewniające robotyzację / automatyzację procesów, wzrost poziomu technologicznego - i produktywności – prowadzących do wzrostu konkurencyjności. „Pożyczka rozwojowa” zaplanowana została jako produkt adekwatny do stosowania w</p>	IZ FE KP 2021-2027	Wypracowanie instrumentów finansowych w ramach FE KP 2021-2027.	30 czerwca 2022	Programowa strategiczna	Innowacyjność oraz badania i rozwój, społeczeństwo informacyjne, przedsiębiorczość (CP 1)	FE KP 2021-2027	

Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Bieżący status rekomendacji
<p>sektora MŚP. Interwencja ta mieści się w spektrum tematycznym CS 1iii (zapewnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP).</p>	<p>ramach czterech typów projektów, tj.: (i) bazujących na wdrożeniach wyników działalności badawczo-rozwojowej, (ii) inwestycji prowadzących do pojawienia się nowych rozwiązań (produktów, procesów – rozwiązania innowacyjne, co najmniej na poziomie regionalnym), jak również niezwiązanych z działalnością innowacyjną, (iii) przedsięwzięć prowadzących do zmiany modelu biznesowego, tj. oparcia modelu na rozwiązaniach / technologiach cyfrowych oraz inwestycji niezbędnych do uruchomienia / zwiększenia skali eksportu, (iv) inwestycji, zapewniających wzrost produktywności przedsiębiorstwa, a także (v) inwestycji realizowanych z wykorzystaniem potencjałów endogenicznych województwa oraz (vi) inwestycji na obszarach rewitalizacji, określonych w Gminnych Programach Rewitalizacji.. Zakres finansowy „Pożyczki rozwojowej” wynosi (maksymalnie) 5 mln zł, a okres</p>							

Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Bieżący status rekomendacji
	<p>finansowania sięga 10 lat (w tym karencja).</p> <p>W celu uatrakcyjnienia „Pożyczki rozwojowej”, proponujemy stosowanie umorzeń kapitału pożyczkowego w ramach wskazanych tytułów (w naszej propozycji, łączna maksymalna wartość umorzeń sięga 30%).</p> <p>W pożyczce proponujemy zastosowanie oprocentowania preferencyjnego</p> <p>– w przypadkach obejmujących określone cechy przedsięwzięć lub odbiorców ostatecznych.</p> <p>Jeśli chodzi o „Wejście kapitałowe”, to proponujemy przyjąć jego konfigurację jako produktu przeznaczonego na finansowanie skalowalnych przedsięwzięć, zarówno opartych na wypracowaniu i/lub wdrożeniu wyników prac B+R, jak i przedsięwzięć innowacyjnych (przy czym proponujemy, aby portfel inwestycyjny w wymiarze wartościowym objął minimum 30% inwestycji dokonywanych w spółkach „odpryskowych”).</p> <p>Proponujemy ustanowienie ticketu inwestycyjnego</p>							

Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Bieżący status rekomendacji
	o maksymalnej wartości 3 mln zł (z możliwością kontynuacji inwestycji w ramach tego limitu) oraz maksymalnie 10-cio letniego okresu inwestycyjnego.							
2. W Priorytecie 2, w naszej ocenie uzasadnione jest zastosowanie instrumentów finansowych w obszarach generujących oszczędności w zużyciu energii lub innych zasobów, lub przychody ze sprzedaży energii. Taka sytuacja występuje w przypadku części typów projektów w CS i (zwiększenie efektywności energetycznej), CS ii (promowanie OZE) oraz CS vi (gospodarka obiegu zamkniętego).	W obszarze zwiększania efektywności energetycznej (CS 2i) rekomendujemy wprowadzenie Pożyczki na modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej. Umożliwi ona sfinansowanie inwestycji w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej budynków mieszkalnych wielorodzinnych i budynków użyteczności publicznej. Oprócz preferencyjnego oprocentowania i długiego okresu zapadalności, rekomendujemy uatrakcyjnienie pożyczki poprzez wprowadzenie komponentu bezzwrotnego do 49% wartości pożyczki, bazującego na systemie preferencji. W przypadku budynków mieszkalnych wielorodzinnych proponujemy	IZ FE KP 2021-2027	Wypracowanie instrumentu finansowego w ramach FE KP 2021-2027.	30 czerwca 2022	Programowa strategiczna	Energetyka i środowisko (CP2)	FE KP 2021-2027	

Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Bieżący status rekomendacji
	<p>umorzenie w zależności od osiągniętych korzyści ekologicznych (do 20%), a także odsetka dotyczących mieszkańców ubogich energetycznie (do 49%). Bazowo dla inwestycji dotyczących budynków użyteczności publicznej proponujemy 40% umorzenia, które można zwiększyć zależnie od specyfiki inwestycji.</p> <p>W obszarach zwiększenia efektywności energetycznej (CS 2i) oraz transformacji w kierunku GOZ (CS 2vi), rekomendujemy wprowadzenie Ekopożyczki z premią, dedykowanej szeroko pojętym inwestycjom proekologicznym w przedsiębiorstwach. Ma ona łączyć wsparcie w zakresie zwiększania efektywności energetycznej i gospodarki obiegu zamkniętego. Efekt zachęty będzie generowany przez możliwość uzyskania umorzenia maksymalnie do 20% pożyczki.</p> <p>W obszarze promowania odnawialnych źródeł energii (CS 2ii), rekomendujemy wprowadzenie uniwersalnej</p>							

Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Bieżący status rekomendacji
	<p>Pożyczki OZE z premią. Umożliwi ona wsparcie szerokiego grona odbiorców w zakresie produkcji energii elektrycznej i ciepłej z OZE, zarówno produkujących energię na własne potrzeby jak i podmiotów zawodowych, produkujących energię na sprzedaż. Będzie ona przyznawana na rynkowych lub preferencyjnych warunkach, z komponentem umorzeniowym w przypadku instalacji OZE produkujących prąd na własne potrzeby (do 10%), inwestycji obejmujących magazyn energii (do 10%), oraz projektów dotyczących budynków użyteczności publicznej (do 30%).</p>							
<p>3. W ramach CS 5i proponujemy instrument - pilotażową Pożyczkę Rewitalizacyjną. Dostępna alokacja na ten cel wymusza pewne ograniczenia zakresu wsparcia, jednak nadal IF w CS 5i powinien być</p>	<p>Uwzględnienie w FE KP 2021-2027 Pożyczki Rewitalizacyjnej, skierowanej na sfinansowanie dochodowych inwestycji, obejmujących modernizację, adaptację i wyposażenie istniejących zdegradowanych budynków w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji oraz na roboty budowlane, restauratorskie i konserwatorskie obiektów</p>	<p>IZ FE KP 2021-2027</p>	<p>Wypracowanie instrumentu finansowego w ramach FE KP 2021-2027.</p>	<p>30 czerwca 2022</p>	<p>Programowa strategiczna</p>	<p>rozwój regionalny i lokalny (CP5)</p>	<p>FE KP 2021-2027</p>	

Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Bieżący status rekomendacji
narzędziem elastycznym. Pożyczka powinna stanowić uzupełnienie dla wsparcia dotacyjnego w zakresie finansowania inwestycji generujących dochód.	zabytkowych, a także możliwość budowy nowych obiektów na obszarach zdegradowanych. Pożyczka miałaby na celu zachęcenie inwestorów (w szczególności prywatnych) do realizacji inwestycji mogących generować dochód. Wsparcie byłoby możliwe jedynie w odniesieniu do inwestycji wpisanych do GPR. Dla zachęcenia inwestorów proponujemy aby umorzenie części kapitału do spłaty, którego wysokość można stopniować w zależności od siły i zakresu oddziaływania społecznego, środowiskowego, technicznego i przestrzenno-funkcjonalnego. Dodatkową preferencję proponujemy zastosować w przypadku inwestycji zlokalizowanych na terenie miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Niewielka alokacja na wsparcie w tym obszarze wymaga, aby rozważyć czy ostatecznie instrument należy wdrażać. Osiągnięcie masy krytycznej przy alokacji 6 mln euro może być niemożliwe.							

Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Bieżący status rekomendacji
4. Ważną, komplementarną wobec wsparcia w ramach aktualnego programu regionalnego odgrywają instrumenty finansowe oferowane na bazie środków zwróconych.	Rekomendujemy kontynuację oferty instrumentów finansowych, oferowanych na bazie środków zwróconych, a także wprowadzenie do oferty nowych instrumentów – np. reporeczenia, pożyczki na wkład własny dla pośredników.	IZ FE KP 2021-2027	Wypracowanie szczegółowych metryk nowych instrumentów i stopniowe wprowadzanie ich na rynek.	30 czerwca 2023.	Pozasystemowa	-	RPO WK-P 2014-2020	
5. W ramach RPO WK-P generalnie sprawdził się model wdrażania z wykorzystaniem menedżerów funduszu, chociaż można mieć wątpliwości, czy liczba podmiotów nie była zbyt duża.	W ramach FE KP 2021-2027 rekomendujemy wdrażanie za menedżerów funduszy powierniczych.	IZ FE KP 2021-2027	Przeprowadzenie procesu wyboru odpowiednich instytucji.	30 czerwca 2022	Programowa strategiczna	System wdrażania polityki spójności.	FE KP 2021-2027	

10. Spis tabel

Spis tabel:

Tabela 1.	Oszacowanie wielkości luki finansowej w sektorze MŚP (tys. zł) w 2020 r.....	14
Tabela 2.	Łączne potrzeby finansowe JST związane z realizacją inwestycji (PLN)	15
Tabela 3.	Szacowane luki finansowej w obszarze rewitalizacji - łącznie.....	17
Tabela 4.	Szacowane luki w jednostkach samorządu terytorialnego w regionie – NIEZREALIZOWANE INWESTYCJE JST W CIĄGU 3 LAT.	17
Tabela 5.	Propozycja parametrów instrumentu – Wejście kapitałowe	36
Tabela 6.	Podsumowanie alokacji na instrumenty finansowe w ramach CS 1iii	41
Tabela 7.	Propozycja parametrów instrumentu - Pożyczka na modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkalnych, budynków użyteczności publicznej i oświetlenia ulicznego.....	47
Tabela 8.	Propozycja parametrów instrumentu - Ekopożyczka z premią dla przedsiębiorstw ..	52
Tabela 9.	Propozycja parametrów instrumentu - Pożyczka OZE z premią.....	60
Tabela 10.	Pożyczka rewitalizacyjna	68
Tabela 11.	Podsumowanie alokacji na wszystkie instrumenty finansowe w ramach FE KP 2021- 2027	85
Tabela 12.	Regulacje dotyczące środków zwróconych z instrumentów finansowych i pomocy zwrotnej	98

11. Załącznik 1 – Zestawienie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń systemu wdrażania instrumentów finansowych w województwie kujawsko-pomorskim (analiza SWOT).

Mocne strony		Słabe strony	
Znaczna liczba sfer, w których wdrażano instrumenty finansowe w ramach RPO WK-P 2014-2020, stąd też bogate i cenne doświadczenia we wdrażaniu instrumentów finansowych w różnych obszarach.	+++	Problemy z wdrażaniem niektórych instrumentów finansowych (poręczenia, pożyczka na podnoszenie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, pożyczka na B+R).	--
Szerokie przedmiotowo sfery wsparcia, w których stosowano instrumenty finansowe, pozwoliły na ich przetestowanie także, jeśli chodzi o finansowanie dłużne, w sferze B+R (szczególnie w przypadku stosowania finansowania dłużnego).	+++	Konkurencja innych instrumentów z poziomu krajowego (efektywność energetyczna w sektorze mieszkaniowym i w sektorze przedsiębiorstw, ogólnokrajowe programy gwarancyjne).	--
Kujawsko-pomorskie było jedynym województwem w Polsce, w którym rolę menedżera funduszy pełnił regionalny fundusz rozwoju, co też oznaczało zdobycie cennych doświadczeń zarówno na poziomie całej instytucji, jak i jej pracowników.	+++	Wskutek wdrażania IF za pośrednictwem trzech menedżerów funduszy funduszy niewielkie problemy, związane z wewnętrzną spójnością interpretacji w wybranych obszarach.	-
W ramach RPO WK-P stosowano wszystkie możliwe formy wsparcia w ramach instrumentów finansowych, czyli poręczenia, pożyczki i wejścia kapitałowe.	++	Brak możliwości stosowania umorzeń (poza umarzaniem odsetek).	--
W województwie udało się ulokować instrument kapitałowy (o specyficznych cechach tj. ukierunkowany na B+R / spółki spin-off). Z doświadczeń tych można z powodzeniem korzystać w przyszłości, dążąc do trwałego zakorzenienia się tego rozwiązania w regionie.	++	W przypadku niektórych instrumentów zbyt krótki maksymalny okres kredytowania (maksymalnie 10 lat), podczas gdy w bankach i innych regionach wynosi on do 15 lat (OZE).	-
Doświadczenia we współpracy z różnymi typami pośredników finansowych, w tym z bankami komercyjnymi i bankami spółdzielczymi.	++	Dla instrumentów w sferze efektywności energetycznej, bariera w postaci wymogu uzyskania min. 25% poprawy efektywności energetycznej, a niekiedy także inne dodatkowe wymogi np.	-

Mocne strony		Słabe strony	
		spadek o 30% emisji CO ₂ , konieczność instalacji podzielników ciepła itp. (sektor mieszkaniowy).	
Generalnie sprawne wdrażanie większości instrumentów finansowych.	++	Niewystarczająca promocja niektórych instrumentów (pożyczka na efektywność energetyczną dla firm).	-
Sprawne i trafne korekty parametrów finansowych niektórych instrumentów finansowych w trakcie wdrażania RPO WK-P 2014-2020.	++	Instrument finansowy (dłużny) wdrażany w specyficznej sferze B+R okazał się nieatrakcyjny i nieadekwatny pod kątem potrzeb MŚP.	-
Obecność w regionie od wielu lat dwóch bardzo mocnych i doświadczonych pośredników finansowych – regionalnego (Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy) i ponadregionalnego (Polska Fundacja Przedsiębiorczości).	++		
Atrakcyjne warunki na jakich była oferowana większość instrumentów (niskie oprocentowanie, brak prowizji).	++		
Dobra znajomość rynku regionalnego przez większość pośredników finansowych.	+		
Duże zainteresowanie odbiorców wsparcia (większość oferowanych instrumentów).	+		

Szanse		Zagrożenia	
Dopuszczenie możliwości łączenia elementu bezzwrotnego ze zwrotnym, w ramach instrumentów finansowych w okresie 2021-2027, powinno znacznie zwiększyć atrakcyjność tych instrumentów.	+++	Brak doświadczeń we wdrażaniu IF z komponentem bezzwrotnym może powodować problemy na wszystkich poziomach wdrażania, przede wszystkim na poziomie interpretacji przepisów, a także w ramach ewentualnych działań kontrolnych.	---
Uwzględnienie wsparcia w zakresie doradztwa może ułatwić konfigurowanie instrumentów finansowych w taki sposób, aby zapewnić spełnienie warunków dotyczących tych instrumentów (np. w zakresie stosowania umorzeń, identyfikacji poziomu innowacyjności)	+++	Mogą wystąpić problemy z zapewnieniem dostępności i odpowiedniej jakości doradczych, odpowiadających przedmiotowi niezbędnego doradztwa.	---

Szanse		Zagrożenia	
Uruchomienie pożyczki na wkład własny dla pośredników finansowych.	++	Część pośredników może nie dysponować wystarczającymi środkami w celu zapewnienia odpowiedniego wkładu własnego, dodatkowo niejasna pozostaje kwestia zasad wnoszenia i wykorzystania wkładu własnego w przypadku instrumentów bezzwrotnych.	---
Dotychczasowy potencjał instytucjonalny oraz bogate doświadczenia powinny pozwolić na sprawne uruchomienie instrumentów finansowych w ramach FE KP 2021-2027.	++	O ile zostaną utrzymane przepisy projektu ustawy wdrożeniowej, zgodnie z którymi jedynym menedżerem funduszu powierniczego mógłby być BGK (poza kontynuacją instrumentów z obecnego RPO WK-P 2014-2020), może to oznaczać tendencję do uniformizacji instrumentów, a także brak możliwości wykorzystania potencjału KPFR.	--
Zwiększenie motywacji do inwestycji obniżających zużycie energii z powodu rosnących kosztów energii.	+	Niewystarczająca promocja oferty instrumentów finansowych, a także (i przede wszystkim) nowego elementu bezzwrotnego.	-
Modyfikacja parametrów instrumentów, stosownie do wniosków z ich wdrażania.	+	Niewystarczające podsumowanie doświadczeń w zakresie efektywności działań promocyjnych (ten element jest często pomijany przy ustalaniu programu promocji instrumentów finansowych).	--
Szerokie stosowanie instrumentów finansowych w RPO WK-P 2014-2020 było czynnikiem upowszechniającym wiedzę o tych instrumentach, co powinno ułatwić ich promocję w nowym okresie programowania.	+		

Źródło: opracowanie własne, liczba znaków „+” i „-” odzwierciedla znaczenie danego wymiaru.

12. Załącznik 2 - Źródła informacji wykorzystane w badaniu

Lista dokumentów, raportów, publikacji i innych materiałów źródłowych

- „Analiza potrzeb inwestycyjnych i form wsparcia w województwie kujawsko-pomorskim, w tym w zakresie możliwości zastosowania instrumentów finansowych”, Raport cząstkowy z Modułu I badania, UM WK-P, wrzesień 2021.
- "Badanie systemu zarządzania i wdrażania procesów rewitalizacji w Polsce". Raport przygotowany przez Zespół Instytutu Rozwoju Miast i Regionów oraz Zespół ECORYS Sp. z o.o., red. Aleksandra Jadach-Sepioło, 2020 r.
- 'Ex-ante assessment methodology for financial instruments in the 2014-2020 programming period. General methodology covering all thematic objectives Volume I', Version 1.2 - April 2014, European Commission, European Investment Bank.
- „Rynek lokalnych i regionalnych funduszy poręczeniowych w Polsce w 2020 r.”, PAG Uniconsult na zlecenie Krajowego Stowarzyszenia Funduszy Poręczeniowych, Warszawa, czerwiec 2021.
- „Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+”. UM WKP, 2020.
- Rozporządzenie Ogólne (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.
- Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu, Dz. Urz. UE.L Nr 187
- Rozporządzenia Ogólnego (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.)
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 17 grudnia 2013 r. (Dz.Urz.UE.L Nr 347, str. 320).
- Uchwała nr 25/1250/18 z dnia 27 czerwca 2018 roku Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
- Uchwała nr 22/946/20 z dnia 8 czerwca 2020 roku Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
- Uchwała nr 52/2291/20 z dnia 30 grudnia 2020 roku Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
- Projekt Umowy Partnerstwa Dla Realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce, sierpień 2021

- Projekt Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027, Projekt do konsultacji z 17.06.2021 r.
- Ustawa o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, projekt z 8 września 2021 zob.
<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12351155/katalog/12814704#12814704>
- „Linia demarkacyjna. Podział interwencji i zasad wdrażania krajowych i regionalnych programów operacyjnych w perspektywie finansowej na lata 2021-2027”, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej 4 lutego 2021.

Strony internetowe

<https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/systemfinansowy/kredytowy.html>

<https://www.pekao.com.pl/raport-msp/wyniki-badan.html>

<https://www.pekao.com.pl/raport-msp/>

<https://www.pekao.com.pl/raport-msp/wyniki-badan-raportu.html>

https://ec.europa.eu/growth/access-to-finance/data-surveys_en

<https://www.ewaluacja.gov.pl/strony/badania-i-analizy/wyniki-badan-ewaluacyjnych/badania-ewaluacyjne/raport-z-szacowania-potrzeb-finansowych-oraz-luki-finansowej-w-ramach-badania-pt-opracowanie-metodologii-szacowania-potrzeb-finansowych-oraz-luki-finansowej-w-obszar/>

<https://globenergia.pl/system-opustowy-przedluzony-ale-tylko-teoretycznie-batalia-o-losy-przyszlych-prosumentow-trwa/>

<https://smart.gov.pl/pl/jak-inteligentne-specjalizacje-realizowane-sa-w-regionach>

<https://legislacja.rcl.gov.pl/docs/2/12351155/12814704/12814705/dokument520622.zip>

https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/97649/projekt_UP_do_konsultacji.pdf

13. Załącznik 3 – Podsumowanie rekomendowanych form wsparcia dla kluczowych obszarów interwencji

Sfera interwencji	Rekomendowana forma wsparcia
<p>1. Inwestycje w przedsiębiorstwach nakierowane na rozwój i zwiększenie konkurencyjności MŚP (np. Prace budowlane, zakup maszyn i urządzeń, niepowiązane z działalnością B+R, w tym wsparcie w związku z obecnym kryzysem wywołanym pandemią COVID.</p>	<p>Pożyczka / pożyczka z umorzeniem/poręczenie</p> <p>Inwestycje dotyczące zapewnienia trwałego wzrostu i konkurencyjności mają charakter przedsięwzięć generujących dochody, co stanowi główne uzasadnienie do stosowania zwrotnych form transferu wsparcia. Stosowanie w tej sferze instrumentów finansowych stanowi podejście standardowe, z powodzeniem stosowane od wielu lat w oparciu o środki polityki spójności. Głównymi instrumentami były dotąd pożyczki i poręczenia (gwarancje) i takie podejście i oferowanie obu tych instrumentów warto kontynuować. Jednocześnie, realizowana w ten sposób polityka interwencji publicznej może nie tylko wzmacniać procesy inwestycyjne w sektorze MŚP, ale także odpowiednio je ukierunkowywać (np. co do priorytetowych dziedzin rozwoju województwa, z uwzględnieniem założeń / wyzwań polityki terytorialnej, czy też biorąc pod uwagę wielkość przedsiębiorstw – docelowych odbiorców instrumentu). W związku z tym, rekomendowana tu forma transferu wsparcia obejmuje także instrumenty mieszane, w których przewidziano rozbudowane katalogi umorzeń kapitału pożyczkowego (w maksymalnym wariancie, sięgających 30% kapitału pożyczkowego). W architekturze instrumentu występują także preferencje, dotyczące oprocentowania, które mogą towarzyszyć umorzeniom lub też mogą występować w „czystym” instrumencie finansowym (w pożyczkach, w których nie będą występować umorzenia).</p> <p>Natomiast, stosowanie form bezzwrotnych w sferze wspierania wzrostu i konkurencyjności MŚP uznajemy za dopuszczalne w sytuacjach szczególnych – np. jako instrument przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19 w gospodarce regionalnej (innym, tego rodzaju zdarzeniom).</p> <p>W ramach re-użycia m.in.: pożyczka obrotowa, wzmacniająca standing finansowy oraz wspomagająca finansowanie inwestycji (skierowana w szczególności do mikro i małych przedsiębiorstw)¹⁷⁴, a także reporeczenia poręczeń dla firm sektora MŚP.</p>

¹⁷⁴ Uwaga – w ramach re-użycia: pożyczki na wkład własny dla pośredników finansowych – do wykorzystania, stosownie do potrzeb pośredników finansowych, którzy wdrażać będą instrumenty finansowe w ramach FE KP. Instrument o oddziaływaniu horyzontalnym, tj. udostępniany jako rozwiązanie wzmacniające pośredników

Sfera interwencji	Rekomendowana forma wsparcia
<p>2. Wsparcie dla nowopowstałych firm (usługi inkubacyjne, usługi dotyczące prowadzenia działalności na wczesnym etapie rozwoju, wsparcie inkubatorów przedsiębiorczości), a także dla innowacyjnych firm na etapie rozwoju i ekspansji (scale up).</p>	<p>Wejście kapitałowe.</p> <p>Wspieranie firm znajdujących się na wczesnych etapach rozwoju może być realizowane w postaci dobrze skonfigurowanych instrumentów zwrotnych klasy „finansowanie <i>equity</i>”. Taki też instrument jest proponowany w palecie rozwiązań dla FEKP – bazuje na ocenianych przez nas pozytywnie doświadczenia z realizacji podobnego instrumentu w ramach poddziałania 1.3.2 RPO WK-P 2014-2020. Doświadczenia te przemawiają za kontynuacją, również w celu dalszego rozwoju ekosystemu startupowego w województwie kujawsko-pomorskim.</p> <p>W celu aktywizacji środowiska naukowego, zasadne jest również jego (przynajmniej częściowe) ukierunkowanie na finansowanie przedsięwzięć przedsiębiorczości akademickiej.</p> <p>Wsparcie środowiska standardowych inkubatorów przedsiębiorczości powinno być realizowane z zastosowanie form bezzwrotnych – ma ona charakter systemy, bowiem chodzi w nim o stworzenie szeroko rozumianej infrastruktury (rzeczowej, usługowej), zachęcającej do podejmowania działalności gospodarczej.</p> <p>W ramach re-użycia: możliwe wykorzystanie pożyczki obrotowej, skierowanej w szczególności do mikro i małych przedsiębiorstw (start-upów).</p>
<p>3. Usługi dla MŚP, w tym wsparcie dla MŚP w zakresie internacjonalizacji (m.in. Opracowanie strategii, udział targach, misjach zagranicznych).</p>	<p>Dotacja.</p> <p>Usługi rozwojowe, w tym wspierające internacjonalizację kujawsko-pomorskiego sektora MŚP powinny być realizowane w oparciu o dotacje. Przede wszystkim powinny one składać się na szerszy, regionalny system wsparcia eksportu. Sądzymy, że rozwiązanie takie jest adekwatne przede wszystkim z uwagi na złożony charakter podejmowania / rozwijania działalności eksportowej, z którą (co do zasady) wiążą się również specyficzne ryzyka (wynikające z konieczności funkcjonowania MŚP na słabiej znanych rynkach zagranicznych). W związku z tym, konieczne jest oferowanie zachęt o maksymalnej sile interwencji – tylko taki zakres zachęt może rzeczywiście skłaniać do działań internacjonalizacyjnych, opartych na wypracowanych strategiach i budowanej wiedzy o rynkach zagranicznych.</p>
<p>4. Prace B+R w przedsiębiorstwach, wdrażanie wyników prac B+R</p>	<p>Dotacja.</p> <p>W przypadku finansowania prac B+R za adekwatne uznajemy wsparcie dotacyjne. Głównym argumentem jest w tym</p>

finansowych, którzy wdrażać będą instrumenty finansowe w ramach FE KP (w ramach sfer interwencji, w których zaplanowano stosowanie instrumentów finansowych).

Sfera interwencji	Rekomendowana forma wsparcia
w przedsiębiorstwach oraz innowacyjnych rozwiązaniach.	<p>przypadku niepewność / bardzo wysokie ryzyko niepowodzenia badań. W związku z tym, w tego typu przedsięwzięciach konieczna jest maksymalizacja efektu zachęty (co zapewniają dotacje). Inne rozwiązania (zwrotne) powodować mogą koncentrację projektów na późnych etapach gotowości technologicznej, co ograniczać będzie zdolność firm do generowania rozwiązań radykalnych, dotąd niespotykanych. Poza tym, doświadczenia w stosowaniu form zwrotnych na finansowanie działalności B+R wypadają bardzo niekorzystnie (całkowite niepowodzenie „Pożyczki na innowacje” w województwie kujawsko-pomorskim (w ramach RPO WK-P 2014-2020). Należy również pamiętać, że w programie krajowym (FENG) w obszarze B+R planuje się stosować formy bezzwrotne (odmienne rozwiązanie na poziomie regionalnym spowoduje, iż będzie ono całkowicie niekonkurencyjne).</p> <p>W ramach re-użycia: pożyczka obrotowa, wzmacniająca standing finansowy oraz wspomagająca finansowanie inwestycji (skierowana w szczególności do mikro i małych przedsiębiorstw).</p>
5. Cyfryzacja przedsiębiorstw.	<p>Pożyczka / pożyczka z umorzeniem.</p> <p>Sfera cyfryzacji stanowi jeden z typów projektów, które mogą być finansowane w formie zwrotnej. Inwestycje cyfryzacyjne powodują wymierne (pozytywne) efekty w sferze konkurencyjności (w tym produktywności procesów wytwórczych / usługowych) – co do zasady przyczyniają się do generowania większych przychodów i/lub oszczędności. Elementy te uzasadniają stosowanie form zwrotnych. Jednocześnie pamiętać trzeba, że zakrojone na szeroką skalę przedsięwzięcia cyfryzacyjne (prowadzące do kompleksowej zmiany modelu biznesowego) są skomplikowane. Zatem, w celu promowania tego typu (najbardziej ambitnych) przedsięwzięć zasadne jest stosowanie zachęt inwestycyjnych w postaci umorzeń części kapitału instrumentu zwrotnego.</p> <p>W ramach re-użycia: pożyczka obrotowa, wzmacniająca standing finansowy oraz wspomagająca finansowanie inwestycji (skierowana w szczególności do mikro i małych przedsiębiorstw).</p>
6. Infrastruktura B+R w przedsiębiorstwach.	<p>Dotacja.</p> <p>Rozwój infrastruktury B+R w przedsiębiorstwach jest ściśle związany z ich gotowością do inwestowania w działalność B+R. Z drugiej strony działalność tego rodzaju generuje wysoką niepewność / bardzo wysokie ryzyko niepowodzenia</p>

Sfera interwencji	Rekomendowana forma wsparcia
	<p>badań. W tej sytuacji, zainteresowanie w inwestowanie w infrastrukturę B+R będzie ograniczone. Można je natomiast wywoływać oferując określone (silne) zachęty (podobnie jak w przypadku wspierania działalności badawczo-rozwojowej – elementy te są silnie powiązane). W związku z tym uznajemy, że adekwatną formą wspierania tej dziedziny są również dotacje.</p>
<p>7. Budowa potencjału ośrodków innowacji, proinnowacyjne usługi dla przedsiębiorstw świadczone przez m. In. Ośrodki badawcze i ośrodki innowacji.</p>	<p>Dotacja.</p> <p>Wspieranie potencjału regionalnej sfery ośrodków innowacji oraz ich oferty (doradczej, szkoleniowej, informacyjnej) uzasadnia konieczność zbudowania sprawnie funkcjonującego modelu instytucjonalnego zarządzania rozwojem gospodarczym województwa, którego instytucje dysponować muszą odpowiednią ofertą, dostosowaną do potrzeb regionalnej sfery biznesu. W tym zakresie niezbędne jest jednak szybkie wzmocnienie potencjału i zapewnienie możliwości rozwoju oferty usługowej (proinnowacyjnej). Zatem, kluczowe znaczenie ma tu wspomniana potrzeba, jak i (dodatkowo) fakt słabości finansowej funkcjonujących ośrodków, brak / ograniczony zakres oferty usługowej o odpowiednim potencjale komercyjnym, „nie dochodowy” charakter działalności ośrodków, a także wymagająca poprawy organizacja całego systemu regionalnych usług proinnowacyjnych. Efekty w tym zakresie (eliminujące istniejące niedoskonałości), najszybciej i w największej skali uda się osiągnąć poprzez podejście systemowe, oparte o wsparcie dotacyjnym</p>
<p>8. Rozwój przedsiębiorstw w oparciu o klastry (np. W formie bonów dla firm).</p>	<p>Dotacja.</p> <p>Inicjatywy klastrowe są w Polsce wciąż słabo rozwinięte, a podmioty zarządzające klastrami posiadają co do zasady bardzo niską zdolność finansową. Z drugiej strony, oczywistym jest, że są one pożądanym instrumentem rozwoju przedsiębiorstw (poprzez współpracę) na poziomie regionalnym. Powyższe oznacza, iż konieczne jest skierowanie strumieni wsparcia na rozwój klastrów, co powinno zachodzić w postaci wsparcia dotacyjnego. Wsparcie takie, umożliwi w najszybszy sposób rozwój oferty klastrów na rzecz sfery przedsiębiorstw, powodując wzrost bazy członkowskiej i wynikające z tego pozytywne rezultaty w sferze współpracy.</p>
<p>9. Powstawanie terenów inwestycyjnych.</p>	<p>Dotacja.</p> <p>Interwencja publiczna, obejmująca tworzenie terenów inwestycyjnych w województwie kujawsko pomorskim, powinna być realizowana z zastosowaniem bezzwrotnych form</p>

Sfera interwencji	Rekomendowana forma wsparcia
	<p>finansowania – dotacji. Głównym odbiorcą wsparcia w tym zakresie będą jednostki samorządu terytorialnego. Wobec tego, kluczowe uzasadnienia dla stosowania dotacji stanowią obecnie (przede wszystkim) skutki pandemii, a także polityka ogólnokrajowa, która prowadzi do ograniczenia przychodów jednostek samorządu terytorialnego (w konsekwencji zmniejsza zdolność do inwestowania w tereny inwestycyjne – np. przy wykorzystaniu form zwrotnych). Należy tu dodać, że podobne wnioski, dotyczące adekwatnych form wspierania terenów inwestycyjnych / infrastruktury biznesowej pojawiały się już wcześniej (przed pandemią) – np. w ramach badań regionalnych dotyczących zasadności stosowania instrumentów finansowych, jako źródła tworzenia terytorialnej infrastruktury inwestycyjnej. Nie bez znaczenia jest także ukierunkowanie podobnych działań w ramach innego programu (KPO), w którym przewiduje się szeroki zakres wsparcia, dotyczącego terenów inwestycyjnych (w komponencie dotacyjnym), co mogłoby kolidować z zastosowaniem ewentualnego instrumentu finansowego w tej sferze na poziomie regionalnym.</p> <p>Pożyczka</p> <p>W ramach re-użycia – w zakresie finansowania kierowanego do sektora MŚP: wykorzystanie pożyczki inwestycyjnej na zakup nieruchomości (np. pożyczka wspomagająca inwestycje w majątek produkcyjny).</p> <p>Uzupełniająco, w sferze wspomagania tworzenia terenów inwestycyjnych, można rozważyć zastosowanie instrumentu dłużnego na bazie środków z re-użycia skierowanego do JST (obecnie, propozycję uzasadnia niepewność, co do możliwości finansowania z FE KP i KPO tego rodzaju inwestycji).</p>
<p>10. Produkcja energii z OZE i magazynowania energii.</p>	<p>Pożyczka / pożyczka z umorzeniem / poręczenie</p> <p>Produkcję energii z OZE rekomendujemy wspierać przede wszystkim w formie zwrotnej, ze względu na generowane przychody ze sprzedaży energii / oszczędności w kosztach jej zużycia. Dodatkowo, w określonych przypadkach (w tym produkcji energii na własne potrzeby), dla wzmocnienia efektu zachęty zalecamy komponent umorzeniowy. Proponujemy również zwiększenie umorzenia w przypadku instalacji obejmujących magazyn energii, ze względu na wciąż niską opłacalność tego typu inwestycji. W przypadku środków z re-użycia, rekomendujemy wsparcie w formie pożyczki na rozwój zawodowych źródeł OZE, o mocy pow. 0,5 MW. W przypadku niewielkich inwestorów OZE, warto</p>

Sfera interwencji	Rekomendowana forma wsparcia
	rozważyć również wsparcie w formie poręczeń na budowę zawodowych instalacji OZE (ze środków z re-użycia)
<p>11. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna przedsiębiorstw.</p>	<p>Pożyczka z umorzeniem</p> <p>Projekty w tym zakresie powinny generować oszczędności w zużyciu energii, dlatego należy je wspierać w formie zwrotnej. Dla zwiększenia efektu zachęty i skrócenia okresu zwrotu z inwestycji rekomendujemy zastosowanie umorzeń, zależnych od osiągniętego wzrostu efektywności energetycznej.</p>
<p>12. Efektywność energetyczna w budynkach publicznych i niektórych typach budynków mieszkalnych.</p>	<p>Pożyczka z umorzeniem</p> <p>Projekty w tym zakresie powinny generować oszczędności w zużyciu energii, dlatego należy je wspierać w formie zwrotnej. Dla zwiększenia efektu zachęty i skrócenia okresu zwrotu z inwestycji rekomendujemy zastosowanie umorzeń, zależnych m.in. od osiągniętego wzrostu efektywności energetycznej, odsetka osób najuboższych mieszkańców, wymiany źródła ciepła. Ze względu na społeczne korzyści z inwestycji rekomendujemy wyższe umorzenia w przypadku budynków publicznych.</p>
<p>13. Wsparcie rozwoju budownictwa socjalnego, wind w spółdzielniach mieszkaniowych.</p>	<p>Pożyczka z umorzeniem / poręczenie</p> <p>Projekty w tym zakresie powinny generować oszczędności w zużyciu energii, dlatego należy je wspierać w formie zwrotnej. Dla zwiększenia efektu zachęty i skrócenia okresu zwrotu z inwestycji rekomendujemy zastosowanie umorzeń, zależnych m.in. od osiągniętego wzrostu efektywności energetycznej, odsetka osób najuboższych mieszkańców, wymiany źródła ciepła. Ze względu na społeczne korzyści z inwestycji rekomendujemy wyższe umorzenia w przypadku budynków publicznych.</p> <p>W przypadku wymiany wind na energooszczędne, rekomendujemy wsparcie w formie pożyczki z umorzeniem, w ramach uniwersalnej pożyczki ukierunkowanej na zwiększenie efektywności energetycznej. Uzupełniając rekomendujemy wsparcie dotacyjne ze względu na bardzo niewielką możliwość generowania oszczędności dzięki samej tylko wymianie windy (lub jej instalacji).</p> <p>W przypadku inwestycji osób fizycznych lub spółek celowych wykupujących całe budynki (kamienice) do kompleksowego remontu, warto rozważyć wsparcie w formie poręczeń (ze środków z re-użycia).</p>
<p>14. Produkcja energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu.</p>	<p>Dotacja / pożyczka z umorzeniem.</p> <p>W przypadku budownictwa socjalnego, rekomendujemy wsparcie dotacyjne ze względu na społeczne korzyści z</p>

Sfera interwencji	Rekomendowana forma wsparcia
	<p>inwestycji i konkurencję bardzo atrakcyjnej premii remontowej z BGK z umorzeniem 50-60%.</p> <p>Uzupełniająco można ewentualnie w tej sferze rozważyć zastosowanie instrumentu dłużnego na bazie środków z re-użycia skierowanego do JST i podmiotów działających w sferze usług o ogólnym interesie gospodarczym</p>
<p>15. Przetwarzanie odpadów.</p>	<p>Dotacja.</p> <p>Przetwarzanie odpadów w ramach ZOZ należy wspierać w formie dotacji. Pomimo tego, że działania te co do zasady powinny generować przychody. To z dostępnych danych wynika, że gospodarka odpadami komunalnymi nie gwarantuje jeszcze stabilności tych przychodów, która skłaniać by mogła potencjalnych beneficjentów do realizacji inwestycji. Dlatego konieczne jest zastosowanie instrumenty o odpowiednim efekcie zachęty (tj. dotacji), który da większe szanse na realizację inwestycji pożądaných z punktu widzenia środowiska.</p> <p>Uzupełniająco można ewentualnie w tej sferze rozważyć zastosowanie instrumentu dłużnego na bazie środków z re-użycia skierowanego do JST i podmiotów działających w sferze usług o ogólnym interesie gospodarczym</p>
<p>16. Budowa i modernizacja sieci szerokopasmowych;</p>	<p>Dotacja.</p> <p>Kwestie zapewnienia powszechnej dostępności Internetu szerokopasmowego należy pozostawić interwencji publicznej realizowanej w ramach programów ogólnokrajowych.</p> <p>Natomiast interwencja prowadząca do rozwoju cyfrowego regionu powinna być realizowana jako systemowa. Dlatego, wsparcie obejmujące cyfryzację życia społecznego w regionie (e-usługi publiczne / e-administracja, e-kultura, e-edukacja i e-zdrowie), z uwzględnieniem bezpieczeństwa cyfrowego, powinno być wdrażane z wykorzystaniem bezzwrotnych form interwencji (z uwagi na „nie gospodarczy” i systemowy charakter).</p> <p>Uzupełniająco, można tu rozważyć zastosowanie instrumentu dłużnego na bazie środków z re-użycia przeznaczonego dla JST oraz podmiotów działających w sferze realizowanych w ogólnym interesie gospodarczym.</p>
<p>17. Zakup taboru przewozowego w transporcie intermodalnym.</p>	<p>Dotacja.</p> <p>Liczba potencjalnych transakcji finansowych, w przypadku projektów, w których można byłoby rozważyć zastosowanie instrumentów finansowych (zakup taboru do transportu towarowego, kolejowego i drogowego), byłaby na tyle ograniczona, że nie wydaje nam się zasadne tworzenie w tym celu specjalnego instrumentu finansowego. W związku z</p>

Sfera interwencji	Rekomendowana forma wsparcia
	<p>tym, w przypadku tego typu projektów, pozostaje, przede wszystkim, możliwość finansowania w formie dotacji.</p> <p>Pożyczka</p> <p>(Uzupełniająco) na bazie środków z re-użycia pożyczka dla JST i podmiotów działających w sferze usług o ogólnym interesie gospodarczym na zbliżone cele, w szczególności w sytuacji oferowania instrumentu finansowego na szeroki zakres celów.</p>
<p>18. Infrastruktura przeładunkowa w transporcie morskim i intermodalnym.</p>	<p>Dotacja</p> <p>Tego typu obszar interwencji nie został przewidziany w projekcie FE KP. Niezależnie od tego, gdyby został on zaprojektowany (choć oczywiście dużo zależałoby od charakterystyk ewentualnych projektów, a także ostatecznych odbiorców), to dość trudno byłoby sobie wyobrazić instrument finansowy lub mieszany wspierający takie projekty, ze względu na ich zapewne znaczne zróżnicowanie, a także potencjalnie bardzo wysoką wartość przeciętnej transakcji. Dodatkowo, zapewne liczba potencjalnych transakcji byłaby bardzo ograniczona,</p>
<p>19. Rozwój transportu (w tym niskoemisyjnego), elektromobilności, sieci ładowania pojazdów elektrycznych, wsparcie transportu publicznego.</p>	<p>Dotacja/pożyczka/pożyczka z umorzeniem</p> <p>Podobnie jak w przypadku taboru do transportu intermodalnego potencjalna liczba transakcji jest bardzo ograniczona, stąd też trudno byłoby zaprojektować specjalny instrument finansowy.</p> <p>Dodatkowo, potencjalny obszar interwencji jest bardzo zróżnicowany i (niezależnie od ograniczonej liczby transakcji) trudno byłoby zaproponować jednolity instrument finansowy (lub mieszany) w celu jego wspierania.</p> <p>W przypadku firmowych stacji ładowania pojazdów elektrycznych, rekomendujemy wsparcie w formie pożyczki z umorzeniem, w ramach uniwersalnej Ekopożyczki dla przedsiębiorstw.</p> <p>(Uzupełniająco) na bazie środków z re-użycia pożyczka dla JST i podmiotów działających w sferze usług o ogólnym interesie gospodarczym na zbliżone cele, w szczególności w sytuacji oferowania instrumentu finansowego na szeroki zakres celów.</p>
<p>20. Podnoszenie kompetencji zawodowych, np. kształcenie ustawiczne osób dorosłych oraz szkolenia pracowników.</p>	<p>Dotacja/pożyczka/pożyczka z umorzeniem</p> <p>W obszarze kształcenia ustawicznego są ciekawe i korzystne doświadczenia z wykorzystaniem instrumentów zwrotnych (pomoc zwrotna w ramach POWER), jednakże na mocy linii demarkacyjnej w okresie 2021-2027 tego typu instrumenty będą oferowane z poziomu krajowego. Warto jednak zaznaczyć, że gdyby nie to rozstrzygnięcie, to instrumenty</p>

Sfera interwencji	Rekomendowana forma wsparcia
	<p>finansowe (choć raczej z umorzeniem) bardzo dobrze nadają się do wspierania skierowanych do osób fizycznych działających, mających na celu podnoszenie kompetencji, chociaż przede wszystkim dla osób o wysokich kwalifikacjach, chcących je dalej doskonalić. Dlatego też w przyszłości (po wyczerpaniu środków perspektywy 2021-2027) można rozważyć zastosowanie pożyczek lub pożyczek z umorzeniem w tej sferze.</p> <p>Z kolei tego typu wsparcie skierowane do osób o niskich kwalifikacjach, powinno zawierać w sobie duży efekt zachęty i – niezależnie od demarkacji – powinno być raczej zapewniane w formie bezzwrotnej.</p>
<p>21. Samozatrudnienie i tworzenie miejsc pracy.</p>	<p>Dotacja.</p> <p>Wspieranie samozatrudnienia osób znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy powinno być realizowane regionalnie przy wykorzystaniu dotacji, jako instrumentów maksymalizujących efekt zachęty (szczególnie ważny w przypadku tak określonej grupy docelowej). Osoby znajdujące się w szczególnie niekorzystnej sytuacji nie mają odpowiedniej zdolności finansowej do angażowania środków własnych, a ograniczone zasoby w ich posiadaniu dramatycznie ograniczają skłonność do podejmowania / ponoszenia ryzyka gospodarczego. Osoby takie, nie mają także możliwości pozyskania finansowania na rynku komercyjnym.</p> <p>Należy jednocześnie pamiętać, że „standardowe” instrumenty wspierania samozatrudnienia są (i będą) oferowane w ramach programów organizowanych na szczeblu krajowym (będą to instrumenty zwrotne). W związku z tym, interwencja na szczeblu regionalnym powinna skupić się na grupach defaworyzowanych (w szczególności niekorzystnej sytuacji).</p>
<p>22. Wsparcie podmiotów ekonomii społecznej.</p>	<p>Dotacja.</p> <p>W obszarze wspierania podmiotów ekonomii społecznej (PES) wskazane jest stosowanie dotacji jako form transferu wsparcia. Uzasadnia to przede wszystkim przedmiot i cele interwencji ekonomii społecznej, skoncentrowane na eliminacji niekorzystnych zjawisk społecznych, jak również aktywizacji przedsiębiorczej grup defaworyzowanych – aspekty komercyjne tej działalności mają drugorzędne znaczenie. Ponadto, potencjał usługowy (wykonawczy) PES nadal wymaga istotnego wzmocnienia.</p> <p>Należy również pamiętać, że ustalenia linii demarkacyjnej, również planowany zakres wsparcia w formie instrumentów</p>

Sfera interwencji	Rekomendowana forma wsparcia
	<p>finansowych dla podmiotów ekonomii społecznej, a także zróżnicowanie tych instrumentów, nie uzasadniają organizacji konkurencyjnego wsparcia na poziomie regionalnym.</p> <p>Pożyczka/pożyczka z umorzeniem/poręczenie</p> <p>Instrumenty takie można stosować w sferach nie objętych wsparciem z programów krajowych (np. „czysta” pożyczka obrotowa lub ew. poręczenie), a po wyczerpaniu środków z okresu 2021-2027 ewentualnie także na poziomie regionalnym. W szczególności w zakresie finansowania nie objętym instrumentami ze szczebla krajowego (w przyszłości w ramach FERS) – np. przeznaczona na finansowanie pomostowe/prefinansowanie wydatków ponoszonych w związku z realizacją przedsięwzięcia, które będzie finansowane z funduszy strukturalnych, innych funduszy, programów, środków i instrumentów UE oraz na zapewnienie wkładu własnego do realizacji projektów współfinansowanych ze środków europejskich.</p>
<p>23. Rozwój sieci ciepłowniczych, elektrycznych i dystrybucyjnych.</p>	<p>Dotacja/pożyczka</p> <p>W przypadku inwestycji w rozwój sieci ciepłowniczych, elektrycznych i dystrybucyjnych – rekomendujemy wsparcie dotacyjne. Projekty tego typu nie generują dodatkowych przychodów umożliwiających sfinansowanie rat kapitałowych.</p> <p>W przypadku dużych projektów inwestycyjnych realizowanych przez JST możliwość skorzystania z pożyczki ze środków zwróconych.</p>
<p>24. Wsparcie budowy dróg, rozwój kolei.</p>	<p>Dotacja/pożyczka</p> <p>Projekty w tej sferze co do zasady nie kwalifikują się do finansowania zwrotnego, gdyż nie generują przychodów (chodzi o rozwój infrastruktury drogowej i kolejowej), mają one charakter inwestycji celu publicznego.</p> <p>Teoretycznie do wspierania w formie instrumentów finansowych mogłyby natomiast kwalifikować się projekty polegające na zakupie taboru do transportu kolejowego, w tym jednak przypadku zasadniczą barierą byłaby ograniczona liczba potencjalnych transakcji. Można ewentualnie w tej sferze rozważyć zastosowanie instrumentu dłużnego na bazie środków z re-użycia.</p>
<p>25. Wsparcie projektów rewitalizacyjnych.</p>	<p>Dotacja.</p> <p>Przeważającą część interwencji w obszarze rewitalizacji sugerujemy wdrażać w formie wsparcia dotacyjnego. Większość inwestycji rewitalizacyjnych nie ma potencjału ekonomicznego, szczególnie tam gdzie podmiotami</p>

Sfera interwencji	Rekomendowana forma wsparcia
	<p>realizującymi projekty będą instytucje publiczne, których działalność co do zasady nie ma charakteru gospodarczego. Przewiduje się także, że finansowana infrastruktura nie będzie służyła bezpośrednio prowadzeniu działalności gospodarczej. Ograniczona skłonność samorządów do skorzystania z pożyczki może wyhamować procesy rewitalizacyjne w sytuacji znacznego alokowania środków na tę formę finansowania.</p> <p>Pożyczka z umorzeniem.</p> <p>Część wsparcia można wdrożyć z wykorzystaniem instrumentu finansowego – pożyczki z umorzeniem, w szczególności w odniesieniu do wybranych inicjatyw, np. takich które charakteryzują się potencjalną stopą zwrotu z inwestycji lub nie będą miały charakteru publicznego a prywatny (o ile możliwe będzie osiągnięcie masy krytycznej do jego wdrożenia).</p> <p>Pożyczka ze środków zwróconych</p> <p>Proponujemy ostrożne rozważenie możliwości przeznaczenia środków z re-użycia z perspektywy 2014-2020 na wsparcie inwestycji wspierających rozwój miast, w tym rewitalizację. Środki zwrócone nie będą objęte rygorami wynikającymi z Umowy Partnerstwa w zakresie konieczności finansowania tylko działań wpisanych do GRP, stąd też można rozważyć zaplanowanie instrumentu skierowanego na modernizację budynków (w tym wielorodzinnych budynków mieszkalnych) i terenów przyległych które są zlokalizowane na obszarach wyznaczonych w GPR, ale nie będących bezpośrednio wpisanych do Gminnych Programów Rewitalizacji.</p>
<p>26. Wsparcie rozwoju przedsięwzięć opartych na potencjałach endogenicznych regionu.</p>	<p>Dotacja.</p> <p>Do potencjałów endogenicznych regionu zaliczone zostały uzdrowiska i turystyka. W przypadku infrastruktury uzdrowiskowej skala oraz potencjalna liczba podmiotów działających dla zysku, która może skorzystać ze wsparcia, nie pozwoli na osiągnięcie masy krytycznej potrzebnej do uruchomienia dedykowanego instrumentu. W szczególności, że przynajmniej część środków ma zostać alokowana na udostępnianie oraz promocję parków kulturowych i szlaków kulturowych oraz tras i szlaków turystycznych i dydaktycznych (w tym ścieżek rowerowych, pieszych, kajakowych i innych szlaków wodnych) – inicjatyw co do zasady nie nastawionych na zysk.</p> <p>W zakresie turystyki przewiduje się, że dużą rolę mogłyby odegrać działania podmiotów nie działających dla zysku, nastawionych na tworzenie i promowanie produktów</p>

Sfera interwencji	Rekomendowana forma wsparcia
	<p>turystycznych i marek produktów regionalnych, nie mających bezpośrednio charakteru inwestycyjnego. Prawdopodobnie będą to lokalne stowarzyszenia, jednostki samorządowe i ich związków oraz inne organizacje.</p> <p>Pożyczka</p> <p>W ramach re-użycia: pożyczka obrotowa, wzmacniająca standing finansowy mikro i małych firm działających w sferze turystyki, w tym zdrowotnej (także uzupełniających inwestycje, realizowane w oparciu o instrumenty finansowe zaplanowane w FE KP tj. w przypadku podmiotów pozyskujących „Pożyczkę rozwojową”).</p> <p>Można ewentualnie w tej sferze rozważyć zastosowanie instrumentu dłużnego na bazie środków z re-użycia skierowanego do JST</p>

14. Załącznik 4 – Rodzaje pomocy publicznej mające być stosowane w ramach instrumentów finansowych proponowanych w ramach programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027

Z uwagi na specyfikę celów oraz różnorodność przedmiotową, w tym przede wszystkim złożoność projektów, w przypadku których (bazując na alokacjach finansowych FE KP) zaproponowano wsparcie udostępniane w formie instrumentów finansowych mieszanych, przewidzieć można występowanie pomocy publicznej. W związku z tym, finansowane projekty (uwzględniając wymogi regulacji dotyczących pomocy publicznej) powinny być skonfigurowane w taki sposób, aby mieściły się w katalogu wyłączeń grupowych (na podstawie Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu, Dz. Urz. UE.L Nr 187 – GBER)¹⁷⁵. Poniżej wskazujemy listę tytułów i warunków dozwolonej pomocy publicznej, na podstawie ww. rozporządzenia. W pierwszej kolejności prezentujemy pomoc de minimis oraz te kategorie GBER, które powinny znaleźć zastosowanie w ramach instrumentów uruchamianych w ramach CP1.

- **Pomoc de minimis** – zwana też pomocą bagatelną, pomoc o niewielkiej wartości, która (w zasadzie jako jedyna) może być udzielana nawet o 100% intensywności. W przypadku tej pomocy obowiązuje limit 200 000 euro (oczywiście liczony jak ekwiwalent dotacji brutto). Limit ten obowiązuje w ramach kolejnych 3 lat podatkowych. Dodatkowo limit przyznanej przez państwo członkowskie jednemu przedsiębiorstwu prowadzącemu działalność zarobkową w zakresie drogowego transportu towarów nie może przekroczyć 100 000 euro. Pomoc de minimis nie może też zostać wykorzystana na nabycie pojazdów przeznaczonych do transportu drogowego towarów. Pomoc de minimis była dotąd powszechnie wykorzystywana w ramach preferencyjnych pożyczek udzielanych w okresach 2007-2013 i 2014-2020. W okresie 2021-2027 będzie to trudniejsze, ze względu na stosowanie umorzeń pożyczek, co będzie skutkować znacznie większymi wartościami EDB.
- **Regionalna pomoc inwestycyjna (art. 14 GBER)**. Pomoc przyznawana na obszarach objętych wsparciem (według mapy pomocy regionalnej). Obowiązują zasady terytorializacji, uwzględniające obszary o szczególnie niskim poziomie rozwoju oraz niektórych obszarach interwencji.

Koszty kwalifikowalne regionalnej pomocy inwestycyjnej obejmują:

- koszty inwestycji w rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne i prawne,
- koszty wynagrodzeń wynikające z utworzenia miejsc pracy w rezultacie inwestycji początkowej, obliczone za okres dwóch lat, lub
- łączne koszty obu pozycji wskazanych powyżej, nieprzekraczające wyższej z nich.

¹⁷⁵ Naturalnie, poniższy opis obejmuje stan prawny, aktualny na moment przygotowania niniejszego raportu, w sytuacji zmian w Rozporządzeniu GBER lub zastąpienia go innym aktem prawnym, niniejszy opis musiałby zostać odpowiednio skorygowany.

Istnieje obowiązek utrzymania wspieranej inwestycji na obszarze pomocy przez co najmniej pięć lat lub, w przypadku MŚP, przez co najmniej trzy lata, od daty ukończenia inwestycji. Nabywane aktywa muszą być nowe, z wyłączeniem aktywów nabywanych przez MŚP oraz z wyjątkiem sytuacji, gdy zakład jest przejmowany.

Koszty związane z dzierżawą rzeczowych aktywów trwałych można uwzględnić, jeśli:

- dzierżawa gruntów i budynków będzie kontynuowana przez okres co najmniej pięciu lat od zakończenia inwestycji w przypadku dużych przedsiębiorstw lub trzech lat w przypadku MŚP,
- dzierżawa instalacji lub maszyn ma formę leasingu finansowego, który przewiduje obowiązek zakupu aktywów przez beneficjenta po wygaśnięciu umowy.

Wartości niematerialne i prawne uwzględnia się w rachunek kosztów inwestycji, jeżeli:

- są wykorzystywane wyłącznie przez zakład otrzymujący pomoc,
- aktywa te podlegają amortyzacji,
- są nabywane na warunkach rynkowych od osób niepowiązanych z nabywcą,
- stanowią aktywa przedsiębiorstwa otrzymującego pomoc i pozostają związane z projektem, na który przyznano pomoc, przez co najmniej pięć lat lub trzy lata w przypadku MŚP.

W przypadku, gdy koszty kwalifikowalne oblicza się na podstawie kosztów wynagrodzeń, obowiązują następujące warunki:

- projekt inwestycyjny prowadzi do wzrostu netto liczby pracowników w zakładzie otrzymującym wsparcie w porównaniu ze średnią z poprzednich 12 miesięcy,
- każde stanowisko musi być obsadzone w ciągu trzech lat od zakończenia inwestycji, oraz
- każde miejsce pracy utworzone dzięki inwestycji jest utrzymane na danym obszarze przez okres co najmniej pięć lat od dnia pierwszego obsadzenia stanowiska lub trzech lat w przypadku MŚP.

Intensywność pomocy wyrażana jest jako ekwiwalent dotacji brutto – nie może przekraczać maksymalnej intensywności określonej w mapie pomocy regionalnej, obowiązującej w dniu przyznania pomocy na danym obszarze. Gdy intensywność obliczana jest na podstawie wartości inwestycji w rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne i prawne oraz na podstawie wynagrodzeń związanych z utworzonymi miejscami pracy, maksymalna intensywność pomocy nie może przekroczyć bardziej korzystnej kwoty wynikającej z zastosowania tej intensywności na podstawie kosztów inwestycji lub kosztów wynagrodzeń.

Beneficjent pomocy wnosi wkład finansowy w wysokości co najmniej 25 % kosztów kwalifikowalnych, finansowany ze środków własnych lub zewnętrznych źródeł finansowania, w postaci wolnej od wsparcia publicznego.

Stosowana jest zasada zabronionej dyslokacji, która oznacza, że beneficjent pomocy

nie dokonał przeniesienia zakładu, w którym ma zostać dokonana inwestycja początkowa, w ciągu dwóch lat poprzedzających złożenie wniosku o pomoc, oraz zobowiązuje się, że nie dokona takiego przeniesienia przez okres dwóch lat od zakończenia inwestycji początkowej.

- **Pomoc inwestycyjna dla MŚP (art. 17 GBER).** Intensywność pomocy wynosi do 10% w przypadku przedsiębiorstw średnich i do 20% kosztów kwalifikowalnych w przypadku przedsiębiorstw mikro / małych. Koszty kwalifikowalne obejmują koszty inwestycji w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne oraz koszty wynagrodzeń za okres dwóch lat (wynikające z funkcjonowania miejsc pracy utworzonych bezpośrednio w wyniku inwestycji). Uznanie kosztu za kwalifikowalny możliwe jest, jeśli:
 - Dokonywane są inwestycje w rzeczowe aktywa trwałe lub wartości niematerialne i prawne związane z utworzeniem nowej jednostki, rozbudową jednostki już istniejącej, dywersyfikacją produkcji (nowe produkty) lub zasadniczą zmianą procesu produkcyjnego, lub
 - Następuje nabycie aktywów (z uwzględnieniem następujących warunków: w przypadku nie zakupu aktywów zakład zostałby zamknięty, aktywa są nabywane od osób trzecich niezwiązanych z nabywcą, transakcja odbywa się na warunkach rynkowych).

W przypadku pozyskania aktywów niematerialnych, spełnione muszą być następujące warunki:

- aktywa wykorzystuje wyłącznie zakład otrzymujący pomoc,
- aktywa podlegają amortyzacji,
- są nabywane na warunkach rynkowych od osób niepowiązanych z nabywcą,
- wchodzi w skład aktywów przedsiębiorstwa przez okres co najmniej trzech lat. Tworzone w wyniku inwestycji miejsca pracy:
 - powstają w okresie trzech lat od daty zakończenia inwestycji,
 - dochodzi do wzrostu netto liczby zatrudnionych w porównaniu ze średnią za poprzedzające dwanaście miesięcy,
 - powstające w ramach inwestycji miejsca pracy są utrzymane przez okres co najmniej trzech lat od daty utworzenia pierwszego stanowiska pracy.
- **Pomoc na usługi doradcze dla MŚP (art. 18 GBER).** Maksymalna wielkość intensywności pomocy wynosi 50% kosztów kwalifikowanych. Za koszty kwalifikowane uznaje się koszty usług doradczych świadczonych przez doradców zewnętrznych, przy czym usługi doradcze nie mogą mieć charakteru ciągłego ani okresowego, nie mogą wchodzić w zakres usług standardowych / rutynowych, jak np. doradztwo podatkowe, usługi prawnicze lub dotyczące reklamy.
- **Pomoc na finansowanie ryzyka (art. 21 GBER).** Na poziomie pośredników finansowych pomoc na finansowanie ryzyka na rzecz niezależnych inwestorów prywatnych może przybrać formę:

- kapitału własnego lub quasi-kapitału własnego lub środków finansowych, przeznaczonych na zapewnienie inwestycji w zakresie finansowania ryzyka,
- pożyczek w zakresie finansowania ryzyka,
- gwarancji, przeznaczonych na pokrycie strat z inwestycji.

Na poziomie niezależnych inwestorów prywatnych pomoc na finansowanie ryzyka może przybierać formy wymienione powyżej lub formę bodźców podatkowych dla inwestorów prywatnych (osób fizycznych).

Na poziomie kwalifikowalnych przedsiębiorstw pomoc na finansowanie ryzyka może przybierać formę inwestycji kapitałowych, quasi-kapitałowych, pożyczek, gwarancji lub kombinacji tych rozwiązań. Za przedsiębiorstwa kwalifikowalne uznaje się przedsiębiorstwa, które w momencie rozpoczęcia początkowej inwestycji w zakresie finansowania ryzyka są MŚP nienotowanymi na giełdzie i spełniają co najmniej jeden z następujących warunków:

- nie prowadzą działalności na żadnym rynku,
- prowadzą działalność na dowolnym rynku od mniej niż siedmiu lat od pierwszej komercyjnej sprzedaży,
- wymagają początkowej inwestycji, która przekracza 50% ich średnich rocznych obrotów w poprzednich 5 latach.

Pomoc na finansowanie ryzyka może obejmować inwestycje kontynuacyjne, po upływie siedmioletniego okresu, o którym mowa powyżej, pod warunkiem nie przekroczenia kwoty finansowania w wysokości 15 mln EUR.

Łączna kwota finansowania ryzyka w formie inwestycji kapitałowych, quasi-kapitałowych, pożyczek, gwarancji lub kombinacji tych rozwiązań, nie może przekroczyć 15 mln EUR na kwalifikowalne przedsiębiorstwo w ramach dowolnego środka finansowania ryzyka.

W przypadku środków finansowania ryzyka zapewniających inwestycje kapitałowe, quasi-kapitałowe i pożyczkowe, środek finansowania ryzyka musi służyć pozyskaniu dodatkowego finansowania od niezależnych inwestorów prywatnych na poziomie pośredników finansowych lub kwalifikowalnych przedsiębiorstw.

Środek finansowania ryzyka musi spełniać następujące warunki:

- wdraża go jeden lub większa liczba pośredników finansowych,
- pośredników finansowych wybiera się w drodze otwartego, przejrzystego i niedyskryminującego przetargu, mającego na celu ustanowienie mechanizmów podziału zysków i ryzyka. W przypadku asymetrycznego podziału strat między inwestorami publicznymi a prywatnymi pierwsza strata pokrywana przez inwestora publicznego jest ograniczona do 25 % łącznej wartości inwestycji,
- w przypadku gwarancji stopa gwarancji jest ograniczona do 80%, a łączne straty pokrywane przez państwo członkowskie są ograniczone do 25% gwarantowanego portfela bazowego.

Środki finansowania ryzyka zapewniają podejmowanie decyzji finansowych motywowanych zyskiem. Uznaje się, że tak jest tak, gdy:

- pośredników finansowych ustanawia się zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- państwo członkowskie, lub podmiot, któremu powierzono wdrożenie środka, przewiduje procedurę należytej staranności w działaniu,
- finansowanie ryzyka opiera się na racjonalnym biznesplanie,
- dla inwestycji kapitałowej i quasi-kapitałowej istnieje realistyczna strategia wyjścia.

Pośrednikami finansowymi zarządza się na zasadach komercyjnych. Wymóg ten uznaje się za spełniony, jeżeli pośrednik spełnia następujące warunki:

- jest zobowiązany do działania z należytą starannością, w dobrej wierze i unikając konfliktu interesów,
- jego wynagrodzenie jest zgodne z praktykami rynkowymi. Wymóg ten jest spełniony, jeśli pośrednik finansowy wybierany jest w drodze otwartego, przejrzystego i niedyskryminującego przetargu,
- pośrednicy otrzymują wynagrodzenie powiązane z wynikami lub przejmują część ryzyka inwestycyjnego poprzez współinwestowanie ze środków własnych,
- pośrednicy określają strategię inwestycyjną, kryteria i ramy czasowe inwestycji;
- inwestorzy mają prawo do reprezentacji w organach zarządzających funduszem inwestycyjnym, takich jak rada nadzorcza lub komitet doradczy.

Pomoc na finansowanie ryzyka na rzecz MŚP, która nie spełnia warunków przedsiębiorstw kwalifikowanych, jest zgodna z rynkiem wewnętrznym, jeżeli:

- pomoc spełnia warunki określone w rozporządzeniu o pomocy de minimis,
- spełnione są warunki określone dla niniejszej pomocy (z wyjątkami), oraz
- w przypadku środków finansowania ryzyka zapewniających inwestycje kapitałowe, quasi-kapitałowe i pożyczkowe środki służy pozyskaniu dodatkowego finansowania od niezależnych inwestorów prywatnych na poziomie pośredników finansowych lub MŚP, tak aby łączna stopa udziału prywatnego wynosiła co najmniej 60 % finansowania ryzyka udzielonego MŚP.

- **Pomoc dla przedsiębiorstw rozpoczynających działalność (art. 22 GBER).**

Podmiotami kwalifikującymi się do uzyskania wsparcia w ramach niniejszego tytułu są mikro / małe przedsiębiorstwo nienotowane na giełdzie w okresie do pięciu lat od rejestracji, jeśli przedsiębiorstwo: (1) nie przejęło działalności innego przedsiębiorstwa, (2) nie dokonało podziału zysku, (3) nie powstało w wyniku połączenia. Pomoc może obejmować:

- pożyczki o stopach oprocentowania niezgodnych z warunkami rynkowymi, udzielone na okres do 10 lat, których maksymalna kwota wynosi 1 mln EUR; wyjątkowo 1,5 mln EUR lub 2 mln EUR zależnie od lokalizacji (obszary o szczególnie niskim poziomie rozwoju),
- gwarancje o prowizjach niezgodnych z warunkami rynkowymi, udzielonych na okres do 10 lat, które zabezpieczają zobowiązania o wartości do 1,5 mln EUR lub

2,25 mln EUR w przypadku przedsiębiorstw mających siedzibę na obszarach o szczególnie niskim poziomie rozwoju; udział gwarancji w zabezpieczonym finansowaniu nie może przekraczać 80%,

- dotacje oraz inwestycje kapitałowe lub quasi-kapitałowe, obniżki stóp oprocentowania lub prowizji gwarancyjnych w wysokości do 0,4 mln EUR ekwiwalentu dotacji brutto lub 0,6 mln EUR w przypadku przedsiębiorstw mających siedzibę na obszarach o szczególnie niskim poziomie rozwoju.

W przypadku mikro / małych innowacyjnych przedsiębiorstw ww. kwoty podlegają podwojeniu.

- **Pomoc dla MŚP na wspieranie innowacyjności (art. 28 GBER).** Maksymalny poziom intensywności pomocy wynosi 50%, przy czym, w przypadku pomocy na usługi doradcze i wsparcia w zakresie innowacji, intensywność może zostać zwiększona do 100% kosztów kwalifikowalnych, jeśli maksymalna wartość pomocy wynosi 200 tys. EUR (w dowolnym trzyletnim okresie). Koszty kwalifikowane obejmują: koszty uzyskania, walidacji i ochrony patentowej oraz ochrony innych wartości niematerialnych i prawnych, koszty delegowania wysoko wykwalifikowanego personelu z organizacji badawczej i upowszechniającej wiedzę bądź z dużego przedsiębiorstwa (na nowo utworzone stanowiska, jednak z wyłączeniem zastępowania innego personelu), koszty zakupu usług doradczych dotyczących innowacji i usług wsparcia innowacji.
- **Pomoc na innowacje procesowe i organizacyjne (art. 29 GBER).** W przypadku MŚP intensywność wsparcia nie może przekraczać 50% kosztów kwalifikowanych. W ramach tego tytułu pomocy za koszty kwalifikowalne uznaje się: koszty osobowe, koszty aparatury, sprzętu, nieruchomości w zakresie i przez okres, w jakim są one wykorzystywane na potrzeby projektu, koszty badań wykonywanych na podstawie umów, know-how oraz patentów zakupionych lub użytkowanych na podstawie licencji (przekazanych na warunkach w pełni konkurencyjnych), dodatkowe koszty ogólne i inne koszty operacyjne, związane bezpośrednio z realizowanym projektem.
- **Pomoc szkoleniowa (art. 31 GBER).** Dopuszczalne koszty kwalifikowane obejmują koszty zatrudnienia wykładowców, koszty operacyjne, dotyczące prowadzących szkolenia i ich uczestników, związane ze szkoleniem poniesione za godziny, podczas których wykładowcy uczestniczą w szkoleniu, koszty pośrednie (koszty administracyjne, wynajem, koszty ogólne) poniesione w realizacji szkolenia. Intensywność pomocy wynosi maksymalnie 50 % kosztów kwalifikowalnych z możliwością podwyższenia maksymalnie do 70% (np. o 10 p.proc. w przypadku szkoleń dla pracowników z niepełnosprawnością oraz o 10 p.proc. w przypadku pomocy szkoleniowej dla personelu średniego przedsiębiorstwa i o 20 p.proc. w przypadku szkoleń dla małego przedsiębiorstwa.

Z kolei Inwestycje dopuszczone w ramach Pożyczki Rewitalizacyjnej mogą przybierać złożony charakter, obejmując obiekty o różnym przeznaczeniu jednak co do zasady powinien w nich

występować komponent komercyjny. Stąd też można wnioskować, że wdrażanie instrumentu będzie rodziło konsekwencje w postaci występowania pomocy publicznej. Specyfika działań z obszaru rewitalizacji powoduje, że należy się spodziewać wystąpienia przesłanek zawartych w czterech kategoriach pomocy, przewidzianych w ogólnym rozporządzeniu w sprawie wyłączeń grupowych:

- **Pomoc regionalna na rzecz rozwoju obszarów miejskich (art. 16 GBER)** znajduje zastosowanie dla inwestycji finansowanych z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych za pomocą instrumentów wdrażanych poprzez fundusze na rzecz rozwoju obszarów miejskich, o ile wspierają realizację zintegrowanych strategii zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. Jako graniczną przyjęto wartość 20 mln EUR na łączny koszt inwestycji kwalifikujący się do tego tytułu pomocy publicznej. W zakresie kosztów kwalifikowalnych obowiązują ogólne zasady instrumentów finansowych, w szczególności całkowite koszty projektu na rzecz rozwoju obszarów miejskich zgodne z art. 67 (część dotacyjna) i art. 68 (instrument finansowy) rozporządzenia (UE) 2021/1060.
- **Pomoc inwestycyjna na infrastrukturę lokalną (art. 56)** obejmuje finansowanie budowy lub modernizacji lokalnej infrastruktury, przyczyniającej się na poziomie lokalnym do poprawy otoczenia biznesu i środowiska konsumenckiego oraz do modernizacji i rozwoju bazy przemysłowej. Infrastruktura taka musi być udostępniana zainteresowanym użytkownikom w oparciu o otwarte, przejrzyste i niedyskryminujące zasady, a cena pobierana za użytkowanie lub sprzedaż infrastruktury powinna odpowiadać cenie rynkowej. Należy w tym miejscu przyjrzeć się znaczeniu infrastruktury lokalnej. Rozumienie tego pojęcia, jak wskazują liczne wytyczne dla kresu 2014-2020, odnosi się do inwestycji lokalnych z punktu widzenia całej Unii Europejskiej, a krajowego czy regionalnego. Przyjmuje się, że zasięg oddziaływania takiej infrastruktury może być szerszy niż tradycyjnie pojmowany poziom lokalny¹⁷⁶. W przypadku ponoszenia wydatków na podstawie art. 56 GBER kwota pomocy nie może przekraczać różnicy między kosztami kwalifikowalnymi, a zyskiem operacyjnym z inwestycji.
- **Pomoc inwestycyjna na kulturę i zachowanie dziedzictwa kulturowego (art. 53)** ma zastosowanie zarówno w przypadku pomocy inwestycyjnej, jak i operacyjnej, na cele i działania kulturalne muzeów, archiwów, bibliotek, ośrodków lub przestrzeni kulturalnych i artystycznych, teatrów, kin, oper, sal koncertowych i innych organizacji wystawiających widowiska sceniczne, a także dla instytucji odpowiedzialnych za dziedzictwo filmowe oraz inne podobne infrastruktury, organizacje i instytucje kulturalne i artystyczne. W ramach tego tytułu pomocy mogą być finansowane zarówno materialne (np. obiekty i budynki historyczne), jak i niematerialne zasoby dziedzictwa kulturowego w dowolnej formie, w tym zwyczaj ludowe i rękodzieło. Do

¹⁷⁶ Por. Wytyczne w zakresie stosowania pomocy publicznej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020

katalogu kosztów kwalifikowalnych dopisano także szereg inicjatyw i wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych i działań twórczych. Z punkty widzenia proponowanych instrumentów finansowych kluczowe znaczenie ma pomoc inwestycyjna, gdzie za koszty kwalifikowalne uznaje się koszty inwestycji w rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne i prawne, w tym koszty budowy, modernizacji, nabycia, konserwacji lub poprawy infrastruktury, jeżeli w skali roku przynajmniej 80 % czasu lub przestrzeni tej infrastruktury jest wykorzystywane do celów związanych z kulturą. Warunek 80 % czasu lub przestrzeni nie ma jednak zastosowana w przypadku inwestycji mających na celu:

- nabycie dziedzictwa kulturowego;
- zabezpieczenie, ochronę, renowację i odnowę materialnych i niematerialnych zasobów dziedzictwa kulturowego
- poprawę dostępu do dziedzictwa kulturowego, w tym koszty digitalizacji i innych nowych technologii, koszty poprawy dostępu dla osób o specjalnych potrzebach oraz promowania różnorodności kulturowej w odniesieniu do prezentacji, programów i odwiedzających;

W przypadku ponoszenia wydatków inwestycyjnych na kulturę i zachowanie dziedzictwa kulturowego kwota pomocy nie może przekraczać różnicy między kosztami kwalifikowalnymi, a zyskiem operacyjnym z inwestycji lub - w przypadku pomocy nieprzekraczającej 2 mln EUR - 80 % kosztów kwalifikowalnych.

- **Pomoc na infrastrukturę sportową i wielofunkcyjną infrastrukturę rekreacyjną (art. 55)** ma zastosowanie dla inwestycji przeznaczonej dla użytkowników uprawiających sport zawodowo lub amatorsko przez co najmniej 20 % jej potencjału czasowego rocznie oraz na zaplecze rekreacyjne o wielofunkcyjnym charakterze oferujące w szczególności usługi kulturalne i rekreacyjne¹⁷⁷. Może być zatem zastosowana przypadku pożyczki rewitalizacyjnej w zakresie modernizacji lub ew. budowy obiektów sportowych. Taka Infrastruktura powinna być udostępniania szeregowi użytkowników na przejrzystych i niedyskryminacyjnych zasadach, a jeżeli korzystają z niej zawodowe kluby sportowe, należy zapewnić publicznie dostępne warunki cenowe za korzystanie z tej infrastruktury. Do kosztów kwalifikowalnych pomocy inwestycyjnej, której kwota nie może przekraczać różnicy między kosztami kwalifikowalnymi a zyskiem operacyjnym¹⁷⁸, zalicza się są koszty inwestycji w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne. Możliwa jest także pomoc operacyjna na podobnych zasadach.

¹⁷⁷ Z wyjątkiem parków rozrywki i obiektów hotelowych.

¹⁷⁸ W przypadku pomocy nieprzekraczającej 2 mln EUR, jako alternatywę do zastosowania metody, można określić maksymalną kwotę pomocy na poziomie 80 % kosztów kwalifikowalnych.